

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

6X. A

S. O. U.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1944:48
SOCIALDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE MED FÖRSLAG

TILL

ALLMÄN ORDNINGSSTADGA

M. M.

AVGIVET AV

INOM SOCIALDEPARTEMENTET

TILLKALLADE SAKKUNNIGA

S T O C K H O L M

1 9 4 4

Statens offentliga utredningar 1944

Kronologisk förteckning

1. Jordbruksbefolkningens levnadskostnader, Av E. Lindahl och L. Lemne, Marcus, 71 s. Jo.
2. Betänkande med förslag angående långtjänstunderbefäl m. m. Beckman, 91 s. Fö.
3. Betänkande angående nykterhetstillståndet under krigsåren, Marcus, 336 s. Fi.
4. Promemoria med förslag till lag med bestämmelser om allmänna behörighetsvillkor för vissa kommunala uppdrag m. m. Heggström, 66 s. S.
5. Betänkande med förslag till civilförsvarslag m. m. Beckman, 262 s. S.
6. Betänkande med förslag till byordningar och instruktioner för ordningsmännen i lappbyarna, Marcus, 85 s. Jo.
7. Utredningar angående ekonomisk efterkrigsplanering, 1. Marcus, 215 s. Fi.
8. Betänkande med förslag angående revision av riksdagens arbetsformer, Norstedt, 114 s. Ju.
9. Processlagberedningens förslag till lag om införande av nya rättegångsbalken m. m. 1. Lagtext, Norstedt, viij, 192 s. Ju.
10. Processlagberedningens förslag till lag om införande av nya rättegångsbalken m. m. 2. Motiv m. m. Norstedt, 500 s. Ju.
11. Statsmakterna och folkhushållningen under den till följd av stormaktskriget 1939 inträdda krisen. Del 4. Tiden juli 1942—juni 1943. Idun, 559 s. Fo.
12. Utredningar angående ekonomisk efterkrigsplanering, 2. Investeringsutredningens betänkande med förslag till investeringsreserv av statliga, kommunala och statsunderstödda anläggningsarbeten för budgetåret 1944/45, Marcus, 272 s. Fi.
13. Utredningar angående ekonomisk efterkrigsplanering, 3. Bilagor till investeringsutredningens betänkande med förslag till investeringsreserv av statliga, kommunala och statsunderstödda anläggningsarbeten för budgetåret 1944/45, Marcus, 77 s. Fi.
14. Utredningar angående ekonomisk efterkrigsplanering, 4. Marcus, 153 s. Fi.
15. Socialvårdskommitténs betänkande, 7. Utredning och förslag angående lag om allmän sjukförsäkring, Beckman, 260 s. S.
16. Socialvårdskommitténs betänkande, 8. Kostnadsberäkningar angående lag om allmän sjukförsäkring, Beckman, 91 s. S.
17. Betänkande med förslag till åtgärder för främjandet av litteratörtjänsten inom de tekniska fackområdena, Heggström, 165 s. E.
18. Betänkande med förslag till vägtrafikstadga m. m. Beckman, 84 s. K.
19. Om inrättande av ett samhällsvetenskapligt forskningsråd, Heggström, 23 s. E.
20. 1940 års skolutrednings betänkanden och utredningar, 1. Skolan i samhällets tjänst. Frågeställningar och problemläge, Idun, 138 s. K.
21. 1940 års skolutrednings betänkanden och utredningar, 2. Sambandet mellan folkskola och högre skola, Idun, 354 s. E.
22. 1940 års skolutrednings betänkanden och utredningar, 3. Utredning och förslag angående vidgade möjligheter till högre undervisning för landsbygdens ungdom, Idun, 104 s. E.
23. 1940 års skolutrednings betänkanden och utredningar, Bilaga 3. Förhandlingarna vid sammanträde den 15—den 17 juni 1943 med 1940 års skolutrednings rådgivande nämnd, Idun, (2), 148 s. E.
24. Betänkande med förslag rörande revision av lagstiftningen om kvinnas behörighet att innehava statstjänst och annat allmänt uppdrag, Norstedt, 65 s. Ju.
25. Utredningar angående ekonomisk efterkrigsplanering, 5. Promemoria angående yrkesutbildning för arbetslösa m. m. Heggström, 92 s. E.
26. Befolkningspolitik i utlandet, Beckman, 239 s. S.
27. Betänkande med utredning och förslag angående rätten till vissa uppfinningar m. m. Marcus, 83 s. H.
28. 1941 års reumatikervårdssakkunnigas betänkande. Del 2. Utredning och förslag rörande behovet av och formen för statligt understöd till utbyggande inom landets sjukvårdsväsen av efterbehandling och konvalescentvård, Sv. Tryckeri AB, 101 s. 6 ritn. S.
29. Socialutbildningssakkunniga, 1. Utredning och förslag rörande den högre socialpolitiska och kommunala utbildningen, Heggström, 192 s. E.
30. Ungdomsvårdskommitténs betänkande 1 med utredning och förslag angående psykisk barn- och ungdomsvård, Norstedt, 277 s. Ju.
31. Ungdomsvårdskommitténs betänkande 2 med utredning och förslag angående stöd åt ungdomens föreningsliv, Norstedt, 195 s. Ju.
32. Slututlåtande avgivet av besparingsberedningens järnvägssakkunniga, Marcus, 169 s. Fi.
33. Socialvårdens omfattning och kostnader efter 1930, Beckman, 69 s. S.
34. Socialvårdskommitténs betänkande, 9. Utredning och förslag angående revision av lagstiftningen om barnvårdsanstalter och fosterbarnsvård, Beckman, 296 s. S.
35. Betänkande med förslag till lag om skyldighet för innehavare av järnväg eller spårväg att hålla stängsel, Norstedt, 76 s. Ju.
36. Utredningar angående ekonomisk efterkrigsplanering, 6. Marcus, 130 s. Fi.
37. Kommunindelingskommittén, 1. Den lantkommunala förvaltningsregleringens historia, Av E. Schalling, Marcus, 108 s. S.
38. Betänkande angående ordnandet av civilanställning för avgående fast anställt manskap vid försvaret, Beckman, 160 s. Fö.
39. Betänkande med förslag i anledning av utredning rörande tillstånd för juridiska personer att utöva yrkesmässig automobiltrafik, Idun, 122 s. K.
40. Promemoria angående socialvården under krig, Idun, 115 s. S.
41. Förslag till handledning i sexualundervisning för lärare i folkskolor, Heggström, 70 s. 4 pl. E.
42. 1943 års riksteaterutrednings betänkande och förslag angående riksteaterns omorganisation m. m. Blom, 117 s. E.
43. Betänkande med förslag till inrättande av ett forskningsråd på jordbrukets område, Heggström, 108 s. Jo.
44. Betänkande med förslag rörande utnyttjandet av ingenjörtekniskt utbildad personal inom försvarsväsendet och därmed sammanhängande frågor, Idun, 169 s. Fö.
45. Betänkande med förslag till åtgärder för den jordbrukstekniska forskningens och upplysningsverksamhetens ordnande, Idun, 75 s. Jo.
46. Betänkande med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 18 juni 1926 om delning av jord å landet samt lag om sammanläggning av fastigheter å landet, m. m. Norstedt, 294 s. Ju.
47. Statens sjukhusutredning av år 1943, Betänkande 1. Utredning och förslag rörande den förvaltningsekonomiska statistiken vid kroppssjukhusen, Beckman, 95 s. S.
48. Betänkande med förslag till allmän ordningsstadga m. m. 184 s. S.

Anm. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. E. = ecklesiastikdepartementet, Jo. = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1944:48

SOCIALDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE MED FÖRSLAG

TILL

ALLMÄN ORDNINGSTADGA

M. M.

AVGIVET AV

INOM SOCIALDEPARTEMENTET

TILLKALLADE SAKKUNNIGA

STOCKHOLM 1944

K. L. BECKMANS BOKTRYCKERI

[2105 44]

RECEIVED JULY 18, 1890

ARMY ORDINANCES

NO. 100

1890

WOMAN SUFFRAGE
THE SUFFRAGE BILL

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
<i>Skrivelse till Konungen</i>	5
 Författningsförslag.	
Förslag till allmän ordningsstadga	9
Förslag till förordning om upphävande av förordningen den 10 juni 1932 (nr 200) angående utsträckt tillämpning av vissa bestämmelser i § 13 av ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 (nr 22) m. m.	25
Förslag till lag angående ändrad lydelse av vissa bestämmelser i lagen den 6 juni 1930 (nr 251) om kommunalstyrelse på landet	25
Förslag till lag angående ändrad lydelse av 16 § lagen den 6 juni 1925 (nr 170) om polisväsendet i riket	27
Förslag till lag om ändrad lydelse av 16 § lagen den 12 juni 1885 (nr 27) angående lösdrivares behandling	28
Förslag till förordning angående ändring i vissa delar av hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919 (nr 566)	28
Förslag till förordning om ändrad lydelse av 4 § 1 mom. förordningen den 23 oktober 1908 (nr 128 s. 1) angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter	30
Förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 22 juni 1911 (nr 71 s. 1) angående biografföreställningar	30
Förslag till kungörelse angående rätt för utlänning och i utlandet bosatt svensk undersåte att här i riket anordna offentlig tillställning m. m. eller att därvid medverka	33
Förslag till förordning angående offentliga föreställningar i hypnotism m. m.	36
Förslag till kungörelse om ändrad lydelse av § 29 kungörelsen den 20 april 1928 (nr 85) med vissa bestämmelser rörande tillämpningen av förordningen den 26 maj 1922 (nr 383) om luftfart.....	38
Förslag till förordning om upphävande av 9 § lotteriförordningen den 19 maj 1939 (nr 207).....	39
Förslag till kungörelse om ändrad lydelse av 4 § stadgan den 8 juni 1917 (nr 474) angående hotell- och pensionatrörelse.....	39

Motivering.

Sid.

I. <i>Historisk inledning</i>	41
II. <i>Gällande bestämmelser m. m.</i>	49
A. Ordningsstadgan för rikets städer	49
1. Ordningsstadgans förra del: materiella ordningsföreskrifter..	49
2. Ordningsstadgans senare del: bestämmelser av väsentligen formell natur	58
B. Lokala ordningsstadgor	63
C. Bestämmelser rörande den allmänna ordningen i andra allmänna författningar än ordningsstadgan för rikets städer	77
D. Utländsk rätt	83
III. <i>Reformförslag.</i>	
A. Spörsmål, som i olika sammanhang varit föremål för behandling i riksdagen eller i kommittéförslag.....	83
1. Församlingsrätten	83
2. Offentliga nöjestillställningar	90
3. Övriga frågor	95
B. Till utredningen överlämnade framställningar m. m.	104
C. Av utredningen infordrade yttranden från överståthållarämbetet, länsstyrelserna m. fl. myndigheter	108
IV. <i>Allmänna grunder för en ny lagstiftning</i>	117
V. <i>Specialmotivering</i>	134
A. Förslag till allmän ordningsstadga	134
Avdelning I. Allmänna bestämmelser	134
Avdelning II. Bestämmelser avseende tätbebyggda områden ..	135
Avdelning III. Bestämmelser avseende den egentliga landsbygden	171
Avdelning IV. Gemensamma bestämmelser	174
Övergångsbestämmelser	179
B—N. Specialmotivering till följdförfattningarna.....	180—184

Till

KONUNGEN.

Genom beslut den 11 november 1938 har Eders Kungl. Maj:t uppdragit åt landshövdingen Arvid Lidén att såsom sakkunnig inom socialdepartementet företaga en översyn av bestämmelserna i ordningsstadgan för rikets

städer och därmed sammanhörande författningar samt verkställa därav föranledd utredning ävensom avgiva förslag till erforderliga författningsbestämmelser.

Jämlikt bemyndigande av Eders Kungl. Maj:t ovannämnda dag uppdrog statsrådet och chefen för socialdepartementet den 29 november 1938 åt numera landssekreteraren N. O. Åkesson att vara sekreterare åt Lidén.

Genom beslut den 30 december 1939 förordnade Eders Kungl. Maj:t, att med fullföljande av utredningen skulle tillsvidare anstå. Vid denna tidpunkt hade utredningsarbetet fortskridit så långt, att arbetsmaterial insamlats och bearbetats, grundlinjerna för utredningens förslag uppdragits samt utkast till vissa delar av betänkandet utarbetats.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t genom beslut den 30 juni 1943 föreskrivit, att ifrågavarande utredningsarbete skulle återupptagas samt utredningsuppdraget utvidgas att omfatta frågan, huruvida ordningsstadgan för rikets städer och därmed sammanhängande bestämmelser lämpligen borde utbytas mot en författning, vari ordningsföreskrifter meddelades för riket i dess helhet, ävensom, därest detta skulle befinnas vara fallet, utarbetande av förslag till sådan författning. I samband härmed har Eders Kungl. Maj:t förordnat Åkesson att jämte Lidén fullfölja utredningsarbetet, varvid det uppdragits åt Lidén att såsom ordförande leda förhandlingarna. I anslutning härtill har statsrådet och chefen för socialdepartementet den 1 juli 1943 entledigat Åkesson från uppdraget såsom sekreterare samt uppdragit åt assessorn i Svea hovrätt E. W. Z. Göransson att vara sekreterare i hans ställe.

De sakkunniga ha antagit benämningen ordningsstadgeutredningen.

Jämlikt Eders Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 november 1943 har statsrådet och chefen för socialdepartementet tillkallat följande personer att såsom experter överlägga med utredningen rörande med dess uppdrag sammanhängande frågor, nämligen polismästaren i Örebro S. Beckman, landsfiskalen i Tumba distrikt S. Wadenius, kommunalborgmästaren i Skövde A. B. Svensson, direktören G. H. Karlson såsom representant för svenska stadsförbundet, direktören S. Larsson och, vid förfall för denne, fil. dr J. Olsson såsom representant för svenska landskommunernas förbund, redaktören K. G. Karlsson i Munkedal och, vid förfall för denne, redaktören K. Kilbom såsom representant för folkets husföreningarnas centralorganisation, kamreraren R. Lundkvist såsom representant för folkets parkers centralstyrelse samt direktören K. Wennberg såsom representant för nykterhetsrörelsen.

För att tagas under övervägande vid fullgörandet av det utredningen meddelade uppdraget ha från socialdepartementet överlämnats följande handlingar:

dels den 17 november 1938

1) Växjö stiftsråds den 2 november 1934 till departementet inkomna skrivelse angående vissa författningsändringar rörande nöjestillställningar;

2) riksdagens skrivelse den 18 juni 1936, nr 353, i anledning av väckta motioner angående offentliga nöjestillställningar m. m.;

3) riksdagens skrivelse den 1 juni 1938, nr 364, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om tillägg till förordningen den 10 juni 1932 (nr 200) angående utsträckt tillämpning av vissa bestämmelser i § 13 av ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 (nr 22) m. m. dels ock i ämnet väckt motion;

4) Gästriklands distrikts av folkets parkers centralorganisation skrivelse den 18 januari 1937 angående gemensam tid för nöjestillställningars avslutande jämte över samma skrivelse från länsstyrelserna i samtliga län infordrade yttranden;

5) skrivelse den 3 februari 1937 från Sveriges tivoliägareförening, Sveriges tivoliägares tjänstemannaförbund och Sveriges ambulerande nöjestivoliägareförening angående provning av rätt att driva tivolirörelse;

6) skrivelse den 5 april 1938 från en den 30 mars samma år i Karlstad hållen konferens för nykterhets- och barnavårdsnämnder angående inflytande för kommunerna vid beviljande av tillstånd till nöjestillställningar; samt

7) skrivelse den 20 juni 1938 från en den 12 juni samma år i Mellerud hållen konferens för Dalslands nykterhets- och barnavårdsnämnder angående samma ämne;

dels den 6 december 1943

8) skrivelse den 23 maj 1943 från vissa inom Överkalix kommun verk samma föreningar angående tillstånd i vissa fall till nöjestillställningar jämte däröver av länsstyrelsen i Norrbottens län och landsfiskalen i Överkalix distrikt avgivna yttranden;

dels den 8 januari 1944

9) skrivelse den 15 juli 1943 från muraren A. Persson, Skälderhus, angående visst förbud för ungdom under 17 år att utan målsmans sällskap besöka offentlig nöjestillställning;

dels den 4 september 1944

10) skrivelse den 30 augusti 1944 från magistraten i Motala angående kontroll å vissa tivolianordningar;

dels ock den 28 september 1944

11) riksdagens skrivelse den 8 juni 1940, nr 358, angående åtgärder mot nedskräpande eller vandalisering och förstöring av mark eller vatten inom bebyggda områden eller i dessas närhet.

Utredningen har från överståthållarämbetet och länsstyrelserna i samtliga län infordrat gällande lokala ordningsstadgor m. m. ävensom yttranden rörande önskemål beträffande en revidering av ordningsstadgan för rikets städer.

I vissa frågor har utredningen haft överläggningar med inom justitiedepartementet verksamma kommittéer, nämligen straffrättskommittén och

1939 års ungdomsvårdskommitté, med den inom socialdepartementet arbetande kommunindelningskommittén samt med den inom kommunikationsdepartementet förordnade utredningsmannen för revision av vägtrafikstadgan.

Under 1943 och 1944 har utredningens arbete tidvis måst avbrytas på grund av att utredningens sekreterare tagits i anspråk för andra, mera trängande arbetsuppgifter.

Sedan utredningsarbetet numera slutförts, får utredningen härmed överlämna betänkande med förslag till allmän ordningsstadga ävensom till vissa i samband därmed stående författningar.

Stockholm den 8 november 1944.

Underdånigst

ARVID LIDÉN.

OLOF ÅKESSON.

/ Erik Göransson.

FÖRFATTNINGSFÖRSLAG.

Förslag

till

Allmän ordningsstadga.

Häriigenom förordnas som följer.

AVDELNING I.

Allmänna bestämmelser.

1 §.

Det åligger envar att så långt möjligt undvika att företaga handlingar och vidtaga åtgärder, som kunna verka störande på den allmänna ordningen eller medföra obehag för omgivningen.

Föräldrar och andra, som hava barn under sin vårdnad, skola i syfte, som i första stycket sägs, ägna barnen erforderlig tillsyn, särskilt så länge dessa icke uppnått skolpliktig ålder.

2 §.

Det åligger envar att hörsamma tillsägelse, som för upprätthållande av den allmänna ordningen meddelas av polisman.

AVDELNING II.

Bestämmelser avseende tättbebyggda områden.

1 KAP.

Bestämmelsernas tillämpningsområde.

3 §.

De i denna avdelning givna bestämmelserna skola äga tillämpning

a) inom stad och köping med undantag av sådan glesare befolkad del därav av väsentligen landsbygds karaktär, som länsstyrelsen med hänsyn härtill efter vederbörandes hörande förklarat skola undantagas från dylik tillämpning; samt

b) inom annan kommun eller del därav, beträffande vilken länsstyrelsen på grund av bebyggelsens täthet och förhållandena i övrigt efter vederbörandes hörande förordnat, att bestämmelserna skola tillämpas.

Ordning å allmän plats.

Allmän plats.

4 §.

Med allmän plats förstås i denna avdelning väg, gata, torg eller annan sådan plats, som är upplåten för allmän samfärdsel eller eljest utnyttjas såsom farväg, till allmänt begagnande upplåten park, plantering och dylikt, för allmänheten tillgängliga delar av järnvägs-, spårvägs- och busstation med tillhörande områden, hamnområde samt i övrigt varje plats under bar himmel, dit allmänheten äger tillträde och där människor pläga samlas i större antal.

Såsom allmän plats skall jämväl anses tomt eller annan mark, som är belägen omedelbart intill plats, varom i första stycket förmäles, utan att vara därifrån tydligt avskild genom inhägnad eller på annat dylikt sätt, så ock port- eller dörröppning, som leder direkt ut till sådan plats.

Saluhållande av varor m. m.

5 §.

Det tillkommer stadsfullmäktige att bestämma de allmänna platser, som skola vara upplåtna till allmänna försäljningsplatser.

Magistraten äger förordna, att å viss allmän försäljningsplats allenast särskilda slag av varor må hållas till salu, ävensom i övrigt utfärda de föreskrifter, som äro erforderliga för ordningens upprätthållande på allmän försäljningsplats.

På allmän försäljningsplats tjänstgörande polispersonal äger meddela nödiga tillsägelser rörande fordons och varors ordnande å saluplats.

6 §.

Å annan allmän plats än i 5 § avses må ingen utan magistratens tillstånd och utan att iakttaga de föreskrifter, som magistraten meddelar, hålla varor till salu vare sig i stånd, å bord eller dylikt eller genom kringföring. Vad sålunda stadgas gäller ock saluhållande, som på angivet sätt äger rum å enskilt område men riktar sig direkt till trafikanter på allmän plats. Tillstånd erfordras dock ej för saluhållande av tidningar och andra tryckta skrifter eller av välgörenhets- eller demonstrationsmärken.

Med saluhållande likställes i förevarande hänseende demonstration av varor.

Tillstånd, som i första stycket avses, erfordras jämväl för att yrkesmässigt eller mot betalning å allmän plats bedriva fotografering, skoborstning och annan därmed jämförlig verksamhet.

7 §.

Kiosk eller automat för försäljning av varor må ej uppsättas å eller invid allmän plats utan tillstånd av magistraten. Vad sålunda stadgas skall ock

gälla svängarm eller annan anordning för motorfordons förseende med drivmedel eller luft.

8 §.

Saluhållande av varor och annan verksamhet, varom i 6 § förmäles, må ej å allmän plats bedrivas på sådant sätt, att trafiken därigenom hindras eller väsentligt försvåras eller ordningen störes. Ej må den, som utövar dylik verksamhet, under tiden mellan klockan 22 och klockan 6 högljutt påkalla uppmärksamhet.

Affischering, reklam m. m.

9 §.

Affisch, annons eller annat dylikt anslag må å allmän plats eller mot sådan plats vettande vägg, port, staket, plank eller dylikt anbringas allenast å tavla eller pelare, som blivit för sådant ändamål uppsatt, polischefen dock obetaget att i särskilda fall medgiva uppsättande av anslag jämväl annorstädes. Vad sålunda stadgas skall dock icke utgöra hinder för näringsidkare att å eller invid byggnad, vari hans rörelse är inrymd, anbringa anslag, som avser rörelsen och icke är förargelseväckande eller uppenbart vanprydande.

Anslag, som nu sagts, må ej obehörigen avlägsnas eller överklistras.

10 §.

Tillstånd av polischefen erfordras för att medelst högtalare, sandwichmän, utklädda personer eller på annat därmed jämförligt sätt anordna propaganda eller reklam, som riktar sig till trafikanter på allmän plats. Sådant tillstånd må förbindas med särskilda villkor och föreskrifter.

11 §.

Tillstånd eller medgivande jämlikt 9 eller 10 § erfordras icke, där fråga är om propaganda i samband med allmänna val.

12 §.

Befinnes annan skyltningsanordning än sådan, som uppsatts med byggnadsnämnds lov, eller affisch, annons eller annat dylikt anslag vålla väsentlig olägenhet för trafiken å allmän plats eller väcka allmän förargelse eller eljest verka störande på ordningen å dylik plats, äger polischefen föreskriva, att anordningen eller anslaget omedelbart skall borttagas eller ock nödig ändring däri vidtagas.

Arbeten å allmän plats m. m.

13 §.

Skall å allmän plats, som är upplåten för allmän samfärdsel eller eljest utnyttjas såsom farväg, uppbyggnad av gatubeläggning eller grävning ske för nedläggande av ledningar eller för annat dylikt ändamål, åligger det den, genom vars försorg arbetet skall utföras, att före arbetets påbörjande göra anmälan om detsamma till polischefen.

14 §.

Allmän plats, som i 13 § sägs, må icke utan tillstånd av magistraten belamras med byggnadsställning eller därmed jämförlig anordning eller användas till upplagsställe för gods eller varor.

Har tillstånd att anordna upplagsställe jämlikt första stycket icke lämnats, skall ved eller annat gods, som avlastas å där avsedd plats, genast därifrån bortföras. Stenkol, koks eller annat ämne, som genom damning eller osnyggande medför olägenhet, må ej utan polischefens medgivande vid sådan avlastning löst utkastas på platsen.

Vad i denna paragraf är stadgat skall i fråga om allmän plats, varå lagen om allmänna vägar äger tillämpning, gälla endast i den mån det icke strider mot samma lag.

15 §.

Har någon å allmän plats utsatt soffor, bord eller stolar eller uppsatt cykelställ eller vidtagit annan liknande anordning, varigenom utrymmet å platsen inskränkes, eller bedriver någon där arbete eller annan verksamhet, som icke avses i 6 §, äger polischefen, därest anordningen eller verksamheten vållar väsentlig olägenhet för trafiken eller verkar störande på den allmänna ordningen, förordna om anordningens borttagande eller förbjuda verksamhetens fortsatta bedrivande å platsen.

16 §.

Snö och is, jord, sten, grus, avfall och dylikt må ej utan polischefens tillstånd avlastas å allmän plats, som i 13 § sägs.

Vid forsling å allmän plats av ämne, som medför olägenhet genom spillning eller damning, skola täta och med tjänlig betäckning försedda förvaringskärl eller fordon begagnas.

17 §.

I fall, som i 13—16 §§ sägs, så ock eljest vid bedrivande av verksamhet å allmän plats skola de närmare ordningsföreskrifter, som polischefen meddelar, lända till efterrättelse.

Renhållning av allmän plats.

18 §.

Allmän plats, som i 13 § sägs, med tillhörande gångbanor, rännstenar, avloppstrummor och dylikt skall omsorgsfullt rengöras på tid och sätt magistraten bestämmer. Snö och is, som är till olägenhet för trafiken, skall snarast möjligt undanskottas eller upphuggas samt bortföras från platsen. Vid halka skola gångbanor och, i den mån så erfordras, körbanor skyndsamt sandas.

Beträffande skyldighet att vidtaga åtgärd, som i första stycket sägs, skall å de olika orterna gälla vad av ålder varit brukligt eller i särskild ordning föreskrivits.

Ordning i övrigt å allmän plats.

19 §.

Rusdrycker och pilsnerdricka må icke förtäras å allmän plats, såvida icke rätt till utskänkning av dylika drycker å platsen är särskilt medgiven.

20 §.

Kortspel och annat därmed jämförligt spel må icke bedrivas å allmän plats.

21 §.

Kalkbacksåkning, bollkastning, fotbollsspel och annan lek eller idrott, varav skada eller olägenhet kan uppkomma, må icke å allmän plats, som i 13 § sägs, äga rum i vidare mån och på annat sätt än polischefen medgivit.

22 §.

Ej må någon genom skrivning, ritning, målning, inskrifning eller på annat sätt åstadkomma osnygghet på vägg, port, staket, plank eller dylikt, som vetter mot allmän plats, ej heller på föremål, vilket är till prydnad eller gagn uppsatt på sådan plats, såsom minnesvård, soffa, belysningsstolpe, toalettanordning eller liknande.

23 §.

Det är förbjudet att å allmän plats bortkasta eller kvarlämna papper, fruktskal, glas eller andra skräpande eller för trafiken menliga föremål eller på annat dylikt sätt åstadkomma osnygghet, så ock att där olovligen beträda gräsmattor eller rabatter.

24 §.

Mattor, klädespersedlar, sängkläder, möbler, dammtrasor och dylikt må icke genom piskning, skakning eller annorledes befrias från damm å allmän plats eller så nära densamma, att olägenhet för trafikanterna därigenom kan uppstå.

25 §.

Markis för fönster eller dörr, som vetter åt allmän plats, varom i 13 § förmåles, må ej så anbringas, att den utgör hinder för trafiken. Skjuter markis in över sådan allmän plats, må dess underkant ej befinna sig på lägre höjd över marken än 2,1 meter. Inom samma höjd över marken må ej heller öppet fönster skjuta in över allmän plats som nyss sagts mera än 20 centimeter.

26 §.

Träd och buskar, som bereda olägenhet för trafiken eller försvåra belysningen på allmän plats, skola av vederbörande fastighetsägare i erforderlig omfattning beskäras eller avkvistas eller, där så är nödigt, borttagas.

27 §.

Då personer samlas å allmän plats för att komma fram till visst mål, skola de, om så erfordras, ställa sig i kö i den ordning de kommit. Ingen får tränga sig in i sålunda bildad kö.

28 §.

Å kyrkogård samt i park eller plantering, som är upplåten för allmänheten, må ridning, cykling samt framförande av motor- och hästfordon äga rum allenast å därför särskilt avsedd väg.

29 §.

Där hästar, nötkreatur, getter, får eller svin ledas eller drivas på allmän plats, skall detta ske på sådant sätt, att minsta möjliga olägenhet för trafiken därigenom uppkommer. Livligt trafikerade gator, vägar och platser skola därvid så långt möjligt undvikas. Polischefen äger härutinnan meddela närmare ordningsföreskrifter.

30 §.

Ägare av hund, så ock annan, som har hund under sin vårdnad, skall tillse,

att hunden icke mellan klockan 22 och klockan 6 vistas å allmän plats utan att vara åtföljd av vårdare och ej heller under vistelse utomhus å sådan tid genom skällande eller dylikt stör de kringboendes nattro;

att hunden icke löper lös å allmän försäljningsplats, medan torghandel där pågår, eller medföljer i butik eller å annat försäljningsställe, där livsmedel saluhållas;

att hunden under del av året, som magistraten bestämmer, icke löper lös i allmän park eller plantering;

att hunden icke förorenar för barn särskilt anordnad lekplats och ej heller onödigtvis gångbana; samt

att hunden, när den löper lös å allmän plats, är försedd med halsband, varå finnes anbragt fullständig och tydlig uppgift å ägarens namn och adress.

Vårdare av tik skall under djurets löptid hålla detsamma instängt eller i band.

Magistraten äger föreskriva, att hund, som löper lös å allmän plats under tid, då förbud däremot gäller, eller utan att vara försedd med föreskrivet halsband, må kunna av polisman upptagas och efter angiven tid avlivas, därest vårdaren ej dessförinnan återhämtar hunden och utgiver ersättning för dess vård.

31 §.

Om trafiken å allmän plats, som i 13 § avses, är särskilt stadgat.

3 KAP.

Allmänfarliga åtgärder m. m.

32 §.

Utan polischefens tillstånd och utan att iakttaga av honom meddelade föreskrifter må ingen verkställa stensprängning eller avbränna fyrverkeri, ej heller lossa skott annorstädes än å särskilt anordnad skjutbana.

För anläggande av skjutbana utomhus erfordras tillstånd av polischefen.

Under del av året, som magistraten bestämmer, må ingen utan särskilt tillstånd av polischefen göra upp eld under bar himmel. Magistraten må ock meddela särskilda föreskrifter att iakttagas vid uppgörande av dylik eld under annan del av året.

33 §.

Ej må någon utan polischefens tillstånd och utan att iakttaga av honom givna föreskrifter upphugga is eller öppna vak å sjö eller annat vatten, för såvitt det icke är nödvändigt för släckande av eldsvåda. Uti isen upptagen öppning skall på ett i ögonen fallande sätt utmärkas.

34 §.

Ägare av fastighet skall tillse, att därå befintliga brunnar, så ock andra för särskilt ändamål där upptagna gropar och fördjupningar hållas på lämpligt sätt täckta eller inhägnade, i den mån det kan anses erforderligt för undvikande av olyckshändelser.

35 §.

Ägare av byggnad skall tillse, att hustak, takrännor, balkonger och dylikt befrias från snö och is, i den mån det kan anses erforderligt för undvikande av olyckshändelser.

Vid utförande av arbete, som avses i första stycket, är byggnadens ägare ävensom annan, som svarar för arbetet, pliktig tillse, att nödiga åtgärder till skydd för allmänheten vidtagas. Polischefen äger härutinnan meddela närmare föreskrifter.

36 §.

Ej må någon med allmännyttig anordning, anläggning eller inrättning vidtaga åtgärd, varigenom dess begagnande hindras eller försvåras.

37 §.

Ej må någon inomhus för öppet fönster använda grammofon, högtalare eller dylikt, för såvitt det icke är uppenbart, att det sker utan att utomstående störas, eller ock fråga är om reklam eller propaganda, vartill polischefen jämlikt 10 § beviljat tillstånd.

4 KAP.

Bad och camping.

38 §.

Bad i öppet vatten och solbad vid sådant vatten må icke utan särskilt tillstånd av polischefen äga rum annorstädes än å platser, som blivit för sådant ändamål av magistraten anvisade.

Lägerslagning med eller utan tältning (camping) må äga rum å allmän plats allenast efter tillstånd av polischefen. Då särskilda skäl därtill föranleda, äger polischefen meddela förbud mot camping å visst område, ändå att detta icke är allmän plats.

Magistraten äger utfärda ordningsföreskrifter för bad- och campingplatser.

5 KAP.

Offentliga tillställningar.

39 §.

Med offentlig tillställning avses sammankomst, demonstrationståg, föreställning, tävling, uppvisning eller annan tillställning, som försiggår på allmän plats eller vartill allmänheten eljest äger tillträde.

Såsom offentlig skall anses jämväl tillställning, till vilken tillträde är beroende av medlemskap i viss förening eller av inbjudning, därest tillställningen uppenbarligen utgör del av rörelse, som uteslutande eller väsentligen drives för anordnande av tillställningar av samma eller liknande slag, eller eljest är att jämställa med tillställning, till vilken allmänheten äger tillträde. Anordnas tillställning av en till viss organisation ansluten förening, skall den omständigheten, att utom föreningens medlemmar jämväl medlemmar i andra till organisationen anslutna föreningar äga tillträde, icke föranleda, att tillställningen skall anses såsom offentlig.

Med offentlig tillställning likställes i detta kapitel utförande utomhus av sång eller musik, även om utförandet jämlikt förut i denna paragraf meddelade bestämmelser icke är att hänföra till dylik tillställning. Vad sålunda är stadgat skall dock ej gälla, om det är uppenbart, att utomstående icke störas.

40 §.

Ej må någon anordna offentlig cirkusföreställning, varieté- eller kabaretttillställning, tävling eller uppvisning i professionell idrott, tivolinöje, dans-tillställning eller annan tillställning, som är jämförlig med de sålunda angivna, utan att dessförinnan hava erhållit polischefens tillstånd.

Tillstånd av polischefen erfordras jämväl för att utomhus anordna offentlig tillställning av annat slag än i första stycket sägs.

41 §.

Vill någon anordna offentlig tillställning, för vilken tillstånd jämlikt 40 § icke erfordras, skall han därom göra anmälan till polischefen.

42 §.

Ansökan om tillstånd jämlikt 40 § göres skriftligen och, såvitt möjligt, å sådan tid, att den är polischefen tillhanda senast å tredje dagen före tillställningens början.

Ansökan skall innehålla uppgift om tid och plats för tillställningen, dess ändamål och beskaffenhet samt sökandens namn och bostadsadress. Där det av polischefen påfordras, är sökanden pliktig att lämna sådana närmare upplysningar, som äro erforderliga för prövning av ansökningen, ävensom att i förekommande fall styrka, att den uppgivna lokalen eller platsen blivitt för ändamålet upplåten.

Om beslut i anledning av ansökan, som i denna paragraf avses, skall meddelas skriftligt besked.

43 §.

Tillstånd till sådan utomhustillställning, som avses i 40 § andra stycket, må vägras allenast om

a) tillställningens ändamål eller beskaffenhet strider mot lag, sedlighet eller anständighet;

b) tillställningens hållande eljest skulle strida mot bestämmelse i lag eller allmän författning eller med stöd därav utfärdad föreskrift; eller

c) tillställningen eljest kan ur allmän ordningssynpunkt antagas medföra avsevärd olägenhet, som icke lämpligen kan undanröjas genom ordningsföreskrifter.

44 §.

Jämlikt 40 § meddelat tillstånd må återkallas, därest efter tillståndets beviljande sådana omständigheter yppa sig, vilka, om de varit kända vid tiden för prövningen av ansökningen om tillståndet, skulle hava föranlett avslag å ansökningen.

45 §.

Anmälan jämlikt 41 § skall ske skriftligen och, såvitt möjligt, å sådan tid, att den är polischefen tillhanda minst 24 timmar före tillställningens början.

Anmälan skall innehålla uppgift om tid och plats för tillställningen, dess ändamål och beskaffenhet samt den anmälandes namn och bostadsadress. Polischefen äger vid behov infordra närmare upplysningar i dessa hänseenden.

Finnes uppenbart, att tillställning, varom anmälan skett eller skall ske, åsyftar eller innebär något, som strider mot lag, sedlighet eller anständighet, eller kan den med fog antagas komma att föranleda svårare oordning, äger polischefen förbjuda tillställningen.

46 §.

Offentlig tillställning må ej genom tidningsannons eller på annat sätt kungöras, förrän anmälan skett eller tillstånd, där sådant är erforderligt, blivitt sökt. Sker kungörande, innan tillstånd meddelats, skall angivas, att tillställningens hållande är beroende på polischefens tillstånd.

Där tillstånd erfordras, må icke, innan sådant erhållits, inträdeskort utlämnas eller inträdesavgift begäras eller mottagas.

47 §.

Den som anordnar offentlig tillställning är skyldig tillse, att god ordning iakttages vid densamma och att föreskrifter, som meddelas i eller med stöd av denna paragraf, noggrant efterföljas.

Vid offentlig tillställning äga representanter för polisen rätt att närvara.

Rusdrycker och pilsnerdricka må vid offentlig tillställning ej förtäras annat än i samband med tillåten utskänkning därav. Den, som är synbarligen påverkad av starka drycker eller eljest uppträder störande vid offentlig tillställning, skall genast därifrån avvisas.

Barn under 16 år må efter klockan 21 allenast i föräldrars eller målsmans sällskap bevista offentlig danstillställning eller annan offentlig tillställning, där allmän dans förekommer, polischefen dock obetaget att beträffande viss tillställning medgiva undantag.

Där sådant finnes påkallat, må polischefen meddela förbud för barn under 16 år att efter visst klockslag bevista tillställning, som i nästföregående stycke sägs.

Polischefen äger i övrigt meddela ordningsföreskrifter för offentlig tillställning.

48 §.

Polischefen äger upplösa offentlig tillställning,

- a) om tillställningen äger rum utan tillstånd, där sådant erfordras;
- b) om tillställningen visar sig äsyfta eller innebära något som strider mot lag, sedlighet eller anständighet;
- c) om tillställningen föranleder svårare oordning;
- d) om tillställningen medför särskild fara för uppträdandes eller åskådares liv; eller
- e) om meddelade ordningsföreskrifter i väsentlig mån eftersätts.

Har offentlig tillställning upplösts, äro samtliga vid tillställningen närvarande skyldiga att på polischefens uppmaning begiva sig från platsen.

Vad i denna paragraf är stadgat om polischef gäller ock representant för honom, som är närvarande vid offentlig tillställning.

49 §.

Ägare eller innehavare av lokal eller plats, där offentlig tillställning skall äga rum, är pliktig att före tillställningens början göra sig förvissad om att tillstånd lämnats, där sådant erfordras, eller eljest att anmälan skett.

50 §.

Offentlig tillställning må ej äga rum i lokal inomhus, ej heller tillstånd lämnas till offentlig danstillställning å för ändamålet särskilt anordnad plats, med mindre lokalen eller platsen blivit av polischefen godkänd såsom offentlig samlingslokal eller dansbana. Meddelat godkännande må, när skäl därtill äro, av polischefen återkallas.

Vid begagnande av offentlig samlingslokal och offentlig dansbana skola lända till efterrättelse de särskilda bestämmelser, som av polischefen meddelas till främjande av ordning och förekommande av olyckshändelser.

51 §.

Ej må någon utan tillstånd av polischefen och utan att iakttaga de villkor, som må vara knutna till tillståndet, för allmänt begagnande hålla biljard, kugelbana, skridskobana eller annan därmed jämförlig inrättning.

52 §.

1 mom. Tillstånd jämlikt 40 § eller anmälan jämlikt 41 § erfordras icke för
a) föreläsning, som anordnas vid läroanstalt, vetenskaplig institution eller annan dylik inrättning eller som ingår i av staten eller kommun anordnad eller understödd föreläsningssamfund;

b) sådan gudstjänst eller annan andaktsövning, som äger rum inomhus; samt

c) begravningsgård.

2 mom. Vad i 50 § första stycket stadgas skall ej gälla gudstjänst eller annan andaktsövning.

3 mom. Beträffande tävling med motorfordon eller cykel å väg, biograf-föreställning och biograflokal, föreställning i hypnotism, uppvisning eller tävling med luftfartyg samt tillställning, anordnad av eller under medverkan av utlänning eller i utlandet bosatt svensk undersåte, gäller vad därom är särskilt stadgat.

53 §.

Om förbud mot offentliga nöjeställningar m. m. på vissa kyrkliga högtidsdagar, mot förevisning av djur i s. k. menagerier samt mot barns användande vid offentliga förevisningar är särskilt stadgat.

6 KAP.

Ombud för fastighetsägare m. m.

54 §.

Är ägare till fastighet boende inom annan kommun än den, där fastigheten är belägen, är han skyldig att inom sistnämnda kommun hava ombud, som äger å hans vägnar mottaga meddelanden och förelägganden rörande fastigheten. Skriftlig uppgift om ombudets namn och bostadsadress jämte ombudets skriftliga, bevitnade åtagande av uppdraget skall omedelbart efter det sådant åtagande skett tillställas polischefen.

55 §.

För varje byggnad, som tilldelats adressnummer, skall nummerskylt finnas uppsatt å väl synlig plats vid huvudingången till byggnaden från den allmänna plats, adressnumret avser. För iakttagande härav är byggnadens ägare ansvarig.

AVDELNING III.

Bestämmelser avseende den egentliga landsbygden.

1 KAP.

Bestämmelsernas tillämpningsområde.

56 §.

Vad i denna avdelning stadgas skall äga tillämpning inom de delar av riket, varest bestämmelserna i avdelning II icke gälla.

2 KAP.

Ordning i allmänhet.

57 §.

Befinnes skylt, annonstavla eller liknande anordning vara förargelseväckande eller uppenbart vanprydande, äger polischefen förordna, att anordningen skall borttagas eller förändras. Vad sålunda stadgas skall ock gälla affisch eller annat dylikt anslag, som är väl synligt från allmän eller eljest såsom farvåg nyttjad väg.

Uppsatt anslag må ej obehörigen avlägsnas eller överklistras.

58 §.

Ej må någon utomhus bortkasta eller kvarlämna papper, fruktskal, glas eller dylikt under sådana förhållanden, att för allmänheten uppkommer vantrevnad eller risk för skada å person eller egendom.

59 §.

Ägare av hund, så ock annan, som har hund under sin vårdnad, må icke låta hunden medfölja i butik eller å annat försäljningsställe, där livsmedel saluhållas.

60 §.

Polischefen äger meddela ordningsföreskrifter för stensprängning.

Skottlossning må ej äga rum under sådana förhållanden, att särskild fara för skada å person uppkommer.

För anläggande av skjutbana utomhus erfordras tillstånd av polischefen.

61 §.

I sjö eller annat vatten upptagen vak skall på ett i ögonen fallande sätt utmärkas, där så kan anses erforderligt för förhindrande av olyckshändelser.

62 §.

Ej må någon med allmännyttig anordning, anläggning eller inrättning vidtaga åtgärd, varigenom dess begagnande hindras eller försvåras.

3 KAP.

Bad och camping.

63 §.

Polischefen äger meddela nödiga ordningsföreskrifter för bad eller camping å plats, som på grund av särskild upplåtelse eller eljest allmänt användes för dylikt ändamål.

Då särskilda skäl därtill föranleda, må polischefen för visst område meddela förbud mot bad eller camping.

4 KAP.

Offentliga tillställningar.

64 §.

Beträffande tillställning, som jämlikt 39 § första eller andra stycket är att hänföra till offentlig tillställning, skall följande gälla.

Ej må någon anordna offentlig cirkusföreställning, varieté- eller kabarettillställning, tävling eller uppvisning i professionell idrott, tivolinöje, dans-tillställning eller annan tillställning, som är jämförlig med de sålunda angivna, utan att dessförinnan hava erhållit polischefens tillstånd.

Vill någon utomhus anordna offentlig tillställning av annat slag än i nästföregående stycke avses, skall han om tillställningen göra anmälan till polischefen.

Vad i 42, 44—50 samt 52 §§ stadgas skall äga motsvarande tillämpning i fall, som i denna paragraf avses.

AVDELNING IV.

Gemensamma bestämmelser.

1 KAP.

Lokala ordningsstadganden m. m.

65 §.

Ordningsstadgande utöver vad denna stadga eller lag eller allmän författning innehåller eller överlämnar åt magistraten eller polischefen att närmare bestämma (*lokalt ordningsstadgande*) må inom stad antagas av stadsfullmäktige på förslag av magistraten eller efter dess hörande. Dylikt stadgande skall för att bli gällande fastställas av länsstyrelsen. Denna må ock, när det finnes nödigt, efter stadsfullmäktiges och magistratens hörande själv meddela lokalt ordningsstadgande. Länsstyrelsens beslut om meddelande av lokalt ordningsstadgande skall dock, om stadgandet icke blivit av stadsfullmäktige godkänt, underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Sedan lokalt ordningsstadgande fastställts eller meddelats, skall länsstyrelsen ofördröjligen införa stadgandet i länskungörelserna samt insända tre exemplar därav till socialdepartementet, ett exemplar till justitiekanslern och ett exemplar till justitieombudsmannen. Det åligger magistraten att dels fullständigt införa stadgandet i en för sådant ändamål inrättad liggare, dels ock skyndsamt ombesörja, att kungörelse om stadgandet med kort angivande av dess innebörd införes i den eller de tidningar, vari kommunala meddelanden för staden införas, ävensom att exemplar av stadgandet finnas inom staden att tillgå för köpare.

Vad sålunda är stadgat skall ock gälla upphävande eller ändring av lokalt ordningsstadgande.

66 §.

Är inom stad behovet av lokalt ordningsstadgande så trängande, att vad i 65 § är stadgat icke hinner iakttagas, äger länsstyrelsen efter att, där så

kan ske, hava hört magistraten utfärda stadgandet att gälla för viss däri utsatt kort tid. Sådant tillfälligt ordningsstadgande skall av länsstyrelsen skyndsamt på lämpligt sätt offentliggöras samt insändas till socialdepartementet, justitiekanslern och justitieombudsmannen.

Magistraten äger uppgöra och till länsstyrelsen insända förslag till tillfälligt ordningsstadgande med rätt för magistraten att, om saken ej tål uppskov, förordna att stadgandet skall lända till efterrättelse i avbidan på länsstyrelsens beslut.

67 §.

Magistraten äger, där annat ej blivit särskilt stadgat, upprätta reglementen och taxor för spårvagnar, åkare, hyrkuskar, stadsbud eller liknande. Reglemente eller taxa, som nu sagts, skall underställas länsstyrelsens prövning.

68 §.

Vad ovan i 65—67 §§ är stadgat skall, med iakttagande av de nedan i 74 § givna föreskrifterna, äga motsvarande tillämpning inom annan kommun än stad.

2 KAP.

Ansvarsbestämmelser m. m.

69 §.

1 mom. Med dagsböter straffes den, som

a) bedriver verksamhet eller vidtager åtgärd utan att hava erhållit tillstånd därtill i fall, där sådant jämlikt denna stadga erfordras;

b) gör sig skyldig till grov försummelse av sin tillsynsplikt jämlikt 1 § andra stycket;

c) underlåter att efterkomma sådan tillsägelse av polisman, som avses i 2 §;

d) underlåter att fullgöra sådan i 18 § omförmäld skyldighet, som jämlikt sedvänja eller särskild föreskrift eller enligt åtagande åligger honom;

e) anordnar offentlig föreställning i strid mot förbud, som meddelats med stöd av 45 § tredje stycket eller 64 § sista stycket;

f) upplåter lokal eller plats för offentlig tillställning och underlåter att före dess början förvissa sig om att tillstånd lämnats, där sådant jämlikt denna stadga erfordras; eller

g) upplåter lokal inomhus för annan offentlig tillställning än i 52 § 2 mom. avses, utan att lokalen godkänts som offentlig samlingslokal.

2 mom. Med böter från och med fem till och med trehundra kronor straffes den, som

a) bedriver verksamhet eller företager åtgärd utan att hava gjort i denna stadga föreskriven anmälan;

b) upplåter lokal eller plats för offentlig tillställning och underlåter att före dess början förvissa sig om att i denna stadga föreskriven anmälan skett;

c) eljest i annat hänseende än i 1 mom. sägs bryter mot bestämmelse i denna stadga eller mot föreskrift, som magistrat eller polischef med stöd därav meddelat, dock att åsidosättande av bestämmelserna i 1 § icke skall medföra ansvar i annat fall än i 1 mom. b) sägs.

3 mom. I lokalt ordningsstadgande så ock i reglemente eller taxa, som utfärdas jämlikt 67 §, må såsom påföljd för åsidosättande av däri givna bestämmelser föreskrivas böter om minst fem och högst trehundra kronor.

4 mom. Till böter jämlikt denna stadga, lokalt ordningsstadgande, reglemente eller taxa må ej dömas, där å förseelsen följer straff enligt allmän lag eller fråga är om underlåtenhet att fullgöra föreläggande, som jämlikt 70 § förbundits med vite.

5 mom. Fälles någon till straff för det han anordnat offentlig tillställning utan tillstånd, där sådant erfordras, eller i strid mot förbud, som meddelats jämlikt 45 § tredje stycket eller 64 § sista stycket, må tillika, efter ty skäligt finnes, vad som uppburits i avgifter eller eljest i ersättning för beivrande av tillställningen förklaras förverkat; finnes det ej kvar, skall i stället dess värde gäldas.

70 §.

Har med stöd av denna stadga eller lokalt ordningsstadgande för visst fall föreläggande meddelats någon att något fullgöra, äger magistraten vid vite tillhålla den, som avses med föreläggandet, att ställa sig detsamma till efterrättelse.

71 §.

Underlåter någon att utföra arbete eller vidtaga annan åtgärd, som åligger honom jämlikt denna stadga eller lokalt ordningsstadgande eller med stöd därav meddelad föreskrift, och fullgör han icke genast eller inom föreskriven tid efter därom erhållen tillsägelse vad han försummat, äger magistraten, där så anses nödigt, låta verkställa arbetet eller åtgärden på den försumliges bekostnad. Vad sålunda stadgas skall ock gälla, där den försumlige eller sådant ombud för honom, varom i 54 § förmäles, icke kan anträffas med tillsägelse, som nyss sagts.

72 §.

Böter och viten, som utdömas jämlikt denna stadga eller lokalt ordningsstadgande eller reglemente eller taxa, så ock egendom, som jämlikt 69 § 5 mom. förklarats förverkad, eller dess värde tillfalla kronan.

73 §.

Förseelse mot denna stadga eller lokalt ordningsstadgande eller reglemente eller taxa åtalas av allmän åklagare vid polisdomstol, där sådan är inrättad, men eljest vid allmän domstol.

3 KAP.

Övriga bestämmelser.

74 §.

De åligganden och befogenheter, vilka enligt denna stadga tillkomma magistraten, tillhöra i Stockholm överståthållarämbetet, i stad, där magistrat ej finnes, kommunalborgmästaren samt inom annan kommun än stad polischefen. I stad, där poliskammare eller polismästare finnes, skall vad i 5—7 §§ stadgas om magistrat äga tillämpning å poliskammaren eller, om sådan ej är inrättad, polismästaren.

Vad i denna stadga sägs om polischef skall i stad med poliskammare gälla denna.

Inom annan kommun än stad skola kommunalfullmäktige eller, där sådana ej finnas, kommunalstämman äga de befogenheter, som enligt denna stadga tillkomma stadsfullmäktige. Därest municipalsamhälle självt förvaltar sådana gemensamma angelägenheter, som föranledas av denna stadgas tillämpning inom samhället, skall vad sålunda stadgas gälla municipalfullmäktige eller, där sådana ej finnas, municipalstämman.

75 §.

Innan polischefen meddelar beslut i ärende, som det enligt denna stadga tillkommer honom att avgöra, skall han, där icke särskilda omständigheter till annat föranleda, inhämta yttrande från vederbörande kommunala myndigheter.

76 §.

Över beslut, som jämlikt denna stadga eller lokalt ordningsstadgande meddelats av magistrat, kommunalborgmästare, poliskammare, polismästare eller annan polischef, må besvär anföras hos länsstyrelsen inom en månad från det klaganden erhöill del av beslutet.

Över beslut, som länsstyrelsen meddelat på besvär, varom i första stycket förmäles, eller eljest på grund av denna stadga, må besvär anföras hos Kungl. Maj:t inom tid, som i allmänhet är bestämd för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut.

Myndighet, som meddelar beslut jämlikt denna stadga eller lokalt ordningsstadgande, äger förordna, att beslutet skall utan hinder av besvär lända till efterrättelse, intill dess annorlunda kan bliva i vederbörlig ordning bestämt.

Denna stadga träder i kraft den 1 januari 1946.

Genom denna stadga upphävas

- 1) ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 (nr 22);
- 2) kungörelsen den 10 juni 1932 (nr 198) angående tillämpning för riket i dess helhet av vissa bestämmelser i ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 (nr 22).

Med stöd av ordningsstadgan för rikets städer meddelad, den 31 december 1945 alltjämt gällande föreskrift, taxa eller reglemente skall, i den mån

däri givna bestämmelser icke strida mot denna stadga, utan hinder av stadgans ikraftträdande äga giltighet, intill dess föreskriften, taxan eller reglementet upphäves i den ordning, som enligt denna stadga gäller för meddelande av föreskrift, taxa eller reglemente av motsvarande slag, dock längst till den 1 januari 1948.

Har lokal före den 1 januari 1946 godkänts såsom offentlig samlingslokal jämlikt bestämmelse, vilken meddelats med stöd av § 20 ordningsstadgan för rikets städer eller intagits i kommunala stadgar, som utfärdats med stöd av lagen om kommunalstyrelse på landet, må lokalen jämväl i fortsättningen utan förnyat godkännande användas såsom offentlig samlingslokal, polischefen dock obetaget att, när skäl därtill äro, återkalla meddelat godkännande.

Där i allmän författning förekommer hänvisning till stadgande, som ersatts genom bestämmelse i denna stadga, skall hänvisningen i stället gälla sådan bestämmelse.

Förslag

till

Förordning om upphävande av förordningen den 10 juni 1932 (nr 200) angående utsträckt tillämpning av vissa bestämmelser i § 13 av ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 (nr 22) m. m.

Häri genom förordnas, att förordningen den 10 juni 1932 angående utsträckt tillämpning av vissa bestämmelser i § 13 av ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 (nr 22) m. m. skall upphöra att gälla från och med den 1 januari 1946.

Förslag

till

Lag angående ändrad lydelse av vissa bestämmelser i lagen den 6 juni 1930 (nr 251) om kommunalstyrelse på landet.

Häri genom förordnas, att 6 §, 44 § 1 mom. samt 45, 80 och 87 §§ lagen den 6 juni 1930 om kommunalstyrelse på landet¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

6 §.

Om utfärdande för kommun eller viss del av kommun av ordningsstadganden, byggnadsordning, hälsovårdsstadganden och brandordning samt om deras upprätthållande är särskilt stadgat.

¹ Senaste lydelse av 80 § se SFS 1936:283 samt av 87 § se SFS 1944:549.

44 §.

1 mom. Kommunalnämnden tillhör att

a) förvalta kommunens egendom, uppbära dess inkomster och i övrigt handhava dess drätsel;

b) ombesörja verkställigheten av kommunalstämmans eller kommunalfullmäktiges beslut, i den mån ej sådan verkställighet uppdragits åt särskilt därtill utsedda styrelser, nämnder eller personer;

c) hava överinseende över för särskilda förvaltnings- eller verkställighetsbestyr utsedda styrelser, nämnder eller personers förvaltning;

d) verkställa beredning av ärenden, som skola förekomma till behandling å kommunalstämma eller hos kommunalfullmäktige; samt

e) avgiva infordrade betänkanden i kommunens angelägenheter.

I kommun — — — av länsstyrelsen.

45 §.

Kallas någon, som är boende eller uppehåller sig inom kommunen, till inställelse inför kommunalnämnden för att höras i ärende, för vilket han inför nämnden är redovisningsskyldig, är han pliktig att hörsamma kallelsen, såvida han minst fyra dagar förut erhållit del därav. Utebliver han utan laga förfall, äger nämnden fälla honom att böta fem kronor till kommunens kassa och genom vite tillhålla honom att inställa sig. I fall av tredska äger nämnden att fälla honom till vitet samt förelägga högre vite. Vitena må dock tillsammans ej överstiga trettio kronor. Kan den tredskande ändå ej förmås till inställelse, äger nämnden erhålla handräckning hos polismyndigheten.

80 §.

Länsstyrelsens godkännande erfordras för att giva gällande kraft åt beslut, vilka

a) avse arvode enligt 25 § 3 mom., där beslutet ej allenast innefattar förnyande av dylikt för nästföregående år fattat, lagligen gällande beslut; eller

b) avse utgifter, som erfordra uttaxering under längre tid än fem år.

Samtliga av kommunen för ett och samma kalenderår fattade, under a) omförmälda beslut, därå fastställelse erfordras, skola samtidigt och senast under det år besluten avse underställas länsstyrelsens prövning, vid äventyr att beslut, såvida ej särskilda omständigheter anses böra föranleda undantag, icke vinner godkännande. Till ledning vid prövningen av dessa beslut skall tillgång beredas länsstyrelsen till tablå över kommunens ekonomiska ställning det år besluten avse.

Hurusom i — — — kommunal fondbildning.

Underställt beslut — — — därför uppgivas.

Över vägrad — — — hos Konungen.

87 §.

Har Konungen förordnat, att för område på landet, som ej utgör egen kommun, skall lända till efterrättelse:

- a) vad i stadsplanelagen och byggnadsstadgan är föreskrivet om stad;
- b) vad i brandlagen och brandstadgan är föreskrivet om stad eller
- c) vad i hälsovårdsstadgan är föreskrivet om stad,

skall området utgöra ett municipalsamhälle, som äger att oberoende av kommunen i övrigt själv vårda alla gemensamma ordnings- och hushållningsangelägenheter, som föranledas av de i sådant förordnande avsedda föreskrifternas tillämpning inom samhället. Vad nu är sagt skall, oberoende av sådant förordnande, gälla om köping, som ej utgör egen kommun, i avseende å tillämpningen av därstädes gällande särskilda föreskrifter.

Konungen äger föreskriva, att municipalsamhälle eller köping, varom ovan i denna paragraf förmäles, skall själv vårda jämväl sådana gemensamma angelägenheter, som föranledas av allmänna ordningsstadgans tillämpning därstädes.

Ej må — — — särskilt municipalsamhälle.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1946, varvid följande skall iakttagas:

a) Den 31 december 1945 gällande kommunala stadgar skola, i den mån de icke äro stridande mot allmänna ordningsstadgan, utan hinder av denna lags ikraftträdande äga fortsatt giltighet, intill dess de i behörig ordning upphävas, dock längst till den 1 januari 1948.

b) Vad i 44 § 1 mom. och 45 § enligt dessa lagrums hittillsvarande lydelse stadgas om kommunalnämndens befattning med kommunala stadgar skall efter denna lags ikraftträdande gälla, i den mån dylika stadgar enligt vad under a) sägs fortfarande skola lända till efterrättelse.

c) Därest municipalsamhälle eller köping, som ej utgör egen kommun, vid tidpunkten för denna lags ikraftträdande själv vårdar sådana gemensamma angelägenheter, som föranledas av tillämpningen därstädes av ordningsstadgan för rikets städer, skall därefter utan särskilt förordnande av Konungen motsvarande gälla i fråga om sådana gemensamma angelägenheter, som föranledas av allmänna ordningsstadgans tillämpning, för såvitt länsstyrelsen ej annorlunda föreskriver genom beslut, som skall underställas Konungens prövning.

Förslag

till

Lag angående ändrad lydelse av 16 § lagen den 6 juni 1925 (nr 170) om polisväsendet i riket.

Härigenom förordnas, att 16 § lagen den 6 juni 1925 om polisväsendet i riket¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

¹ Senaste lydelse se SFS 1942: 712.

16 §.

Skall polisdistrikt — — — kommunens ställe.

Om polisdistrikt — — — må erfordras.

För polisverksamhetens — — — dess skyldigheter.

Då polisdistrikt — — — på länsstyrelsen.

I avseende å polisväsendet skall vad som stadgas angående kommun äga motsvarande tillämpning beträffande köping, som icke utgör egen kommun, så ock beträffande municipalsamhälle, såvida köpingen eller municipalsamhället själv vårdar sådana gemensamma angelägenheter, som föranledas av allmänna ordningsstadgans tillämpning därstädes.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1946.

Förslag

till

**Lag om ändrad lydelse av 16 § lagen den 12 juni 1885 (nr 27) angående lösdri-
vares behandling.**

Häri genom förordnas, att 16 § lagen den 12 juni 1885 angående lösdri-
vares behandling¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

16 §.

I stad, där poliskammare — — — enligt 13 §.

I stad, där polismästare — — — åligger stadsfiskal.

För köping eller municipalsamhälle, som själv handhar sådana gemen-
samma angelägenheter, som föranledas av allmänna ordningsstadgans till-
lämpning därstädes, må Konungens befallningshavande kunna förordna polis-
man att fullgöra vad enligt denna lag åligger länsman.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1946.

Förslag

till

**Förordning angående ändring i vissa delar av hälsovårdsstadgan den 19
juni 1919 (nr 566).**

Häri genom förordnas, att i hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919 skall in-
föras en ny paragraf, betecknad 14 a §, av den lydelse och med den rubrik,
som nedan anges, samt att 24 § 1 mom., 27 § och 50 § 1 mom. samma
stadga² skola erhålla ändrad lydelse på sätt av det följande framgår.

¹ Senaste lydelse se SFS 1894: 14 s. 3.

² Senaste lydelse av 24 § 1 mom.; 27 § och 50 § 1 mom. se SFS 1941: 655.

Om renhållning av gårdar m. m.

14 a §.

Gårdar med därtill hörande smygar och portgångar samt obebyggda tomter och tomtdelar i övrigt skola rengöras så ofta, som erfordras för att hålla dem i ett ur sanitär synpunkt tillfredsställande skick.

24 §.

1 mom. Hälsovårdsnämnden skall vaka över att fabriker och näringar icke inrättas eller drivas så, att de medföra sanitära olägenheter för närboende eller det allmänna, vare sig genom spridning av damm, rök eller ånga i större myckenhet eller av elak lukt eller genom utsläppande av giftiga gaser eller illaluktande avloppsvatten eller avloppsvatten, som vållar vattenförorening, eller ock genom åstadkommande, särskilt nattetid, av buller eller dylikt. Förefinnes sådan olägenhet, skall nämnden tillhålla vederbörande att vidtaga tjänliga åtgärder för dess avhjälpande. Verkställs ej av hälsovårdsnämnden anbefalld åtgärd inom tid, som nämnden föreskriver, och är den anmärkta olägenheten svår, må nämnden äga tills vidare förbjuda fabriken eller näringens drivande.

Har provning — — — är stadgat.

27 §.

Med dagsböter — — — första stycket;
den som åsidosätter honom jämlikt 14 a § åliggande renhållningsskyldighet;

den som underlåter att ställa sig till efterrättelse stadgandet i 15 § — — — nedsatt lik.

Samma lag — — — 25 § 5 mom. andra stycket.

50 §.

1 mom. Hälsovårdsnämnden skall vaka över att fabriker och näringar icke inrättas eller drivas så, att de medföra sanitära olägenheter för närboende eller det allmänna, vare sig genom spridning av damm, rök eller ånga i större myckenhet eller av elak lukt eller genom utsläppande av giftiga gaser eller illaluktande avloppsvatten eller avloppsvatten, som vållar vattenförorening, eller ock genom åstadkommande, särskilt nattetid, av buller eller dylikt. Förefinnes sådan olägenhet, skall nämnden tillhålla vederbörande att vidtaga tjänliga åtgärder för dess avhjälpande. Verkställs ej av hälsovårdsnämnden anbefalld åtgärd inom tid, som nämnden föreskriver, och är den anmärkta olägenheten svår, må nämnden äga tills vidare förbjuda fabriken eller näringens drivande.

Har provning — — — är stadgat.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1946.

Förslag

till

Förordning om ändrad lydelse av 4 § 1 mom. förordningen den 23 oktober 1908 (nr 128 s. 1) angående bevilningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter.

Härigenom förordnas, att 4 § 1 mom. förordningen den 23 oktober 1908 angående bevilningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges:

4 §.

1 mom. Utlänning, som — — — — — av bruttoinkomsten.

Denna bevilningsavgift — — — — — äger rum.

Såsom offentlig skall anses jämväl tillställning, till vilken tillträde är beroende av medlemskap i viss förening eller av inbjudning, därest tillställningen uppenbarligen utgör del av rörelse, som uteslutande eller väsentligen drives för anordnande av tillställningar av samma eller liknande slag, eller eljest är att jämställa med tillställning, till vilken allmänheten äger tillträde. Anordnas tillställningen av en till viss organisation ansluten förening, skall den omständigheten, att utom föreningens medlemmar jämväl medlemmar i andra till organisationen anslutna föreningar äga tillträde, icke föranleda, att tillställningen skall anses såsom offentlig.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1946.

Förslag

till

Förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 22 juni 1911 (nr 71 s. 1) angående biografföreställningar.

Härigenom förordnas, att §§ 1, 2, 4 samt 7—11 förordningen den 22 juni 1911 angående biografföreställningar¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

§ 1.

1. Var och en, som önskar offentligten förevisa rörliga fotografiska bilder (biograffilm), skall, där ej annat följer av vad i mom. 3 sägs, därom göra skriftlig ansökan i stad med poliskammare hos denna och i övriga delar av riket hos polischefen. Ansökan skall, såvitt möjligt, ske å sådan tid, att den är poliskammaren (polischefen) tillhanda senast å tredje dagen före föreställ-

¹ Senaste lydelse se beträffande § 1 mom. 1 och 3 samt §§ 2, 4, 7, 8 och 9 SFS 1944: 431 och beträffande § 1 mom. 2 samt §§ 10 och 11 SFS 1939: 703.

ningens början, samt skall innehålla uppgift om tid och plats för föreställningen ävensom sökandens namn och bostadsadress. Där det av poliskammaren (polischefen) påfordras, är sökanden pliktig att lämna sådana närmare upplysningar, som äro erforderliga för prövning av ansökningen, ävensom att i förekommande fall styrka, att den uppgivna lokalen eller platsen blivit för ändamålet upplåten.

Där hinder ej anses möta för det sökta tillståndet, har poliskammaren (polischefen) att meddela tillståndsbevis.

Meddelat tillstånd må återkallas, närhelst skälig anledning därtill förekommer.

2. Som offentlig föreställning skall anses jämväl föreställning, till vilken tillträde är beroende av medlemskap i viss förening eller av inbjudning, därest föreställningen uppenbarligen utgör del av rörelse, som uteslutande eller väsentligen drives för anordnande av föreställningar av samma eller liknande slag, eller eljest är att jämställa med föreställning, till vilken allmänheten äger tillträde. Anordnas föreställning av en till viss organisation ansluten förening, skall den omständigheten, att utom föreningens medlemmar jämväl medlemmar i andra till organisationen anslutna föreningar äga tillträde, icke föranleda, att föreställningen skall anses såsom offentlig.

3. Ansökan om tillstånd, som i mom. 1 sägs, erfordras ej beträffande föreställning, därest endast sådan smalfilm (film med maximal bredd av 17,5 mm) skall förevisas, som av tillverkaren är märkt säkerhetsfilm, Sicherheitsfilm, Safety Film eller motsvarande. Angående sådan föreställning skall dock skriftlig anmälan göras, i stad med poliskammare hos denna och i övriga delar av riket hos polischefen, såvitt möjligt å sådan tid, att den är poliskammaren (polischefen) tillhanda minst 24 timmar före föreställningens början. I anmälan skall uppgift lämnas om tid och plats för föreställningen samt den anmälandes namn och bostadsadress.

Poliskammaren (polischefen) äger förbjuda föreställning, varom anmälan jämlikt nästföregående stycke skett eller skall ske, om den lokal, vari föreställningen skall äga rum, befinnes vara ur säkerhetssynpunkt olämplig eller eljest när skälig anledning förekommer.

§ 2.

Vad i 46—49 §§ allmänna ordningsstadgan är föreskrivet skall i tillämpliga delar gälla jämväl beträffande offentlig biografföreställning.

§ 4.

Vid föreställning — — — — — nedan sägs.

Vad sålunda föreskrivits gäller ej, därest bilder, vilka icke beröra svenska krigsmakten vidkommande förhållanden och icke heller upptagits från luftfartyg (fasta och fria ballonger, motorballonger och flygplan), troget skildra nyligen inom riket inträffade händelser och förevisas under en tid av högst 10 dagar efter det de skildrade händelserna ägt rum; dock att ej heller i sådant fall bilderna må förevisas, innan de godkänts av poliskammaren (polischefen).

§ 7.

Har film efter granskning i — — — — bevis (förbudskort).

Har film efter granskning helt — — — — granskningsavgift, uppgift härom.

Tillståndskort skall vid anfordran tillhandahållas polischefen eller hans representant.

Angående stämpelbeläggning — — — — i stämpelförordningen.

Del, som uteslutits — — — — av filmnegativet.

Del, som uteslutes — — — — beprövande av statens biografbyrå.

§ 8.

1 mom. Med dagsböter straffes den som

a) giver föreställning, varom i § 1 mom. 1 förmäles, utan tillstånd;

b) giver föreställning, varom i § 1 mom. 3 förmäles, i strid mot förbud, som meddelats med stöd av samma lagrum;

c) upplåter lokal för föreställning, varom i § 1 mom. 1 förmäles, och underlåter att före dess början förvissa sig om att tillstånd lämnats; eller

d) överträder föreskrifterna i § 3 eller § 4.

2 mom. Med böter från och med fem till och med trehundra kronor straffes den som

a) underlåter att i fall, varom i § 1 mom. 3 förmäles, göra anmälan om föreställningen;

b) upplåter lokal för föreställning, som avses i § 1 mom. 3, och underlåter att före dess början förvissa sig om att anmälan skett;

c) kungör offentlig biografföreställning, innan tillstånd sökts eller anmälan skett; eller

d) underlåter att ställa sig till efterrättelse för dylik tillställning särskilt meddelad eller eljest gällande ordningsföreskrift.

§ 9.

Fälles någon till straff för det han anordnat offentlig biografföreställning utan tillstånd, där sådant erfordras, eller i strid mot förbud, som meddelats jämlikt § 1 mom. 3, må tillika, efter ty skäligt finnes, vad som uppburits i avgifter eller eljest i ersättning för bevistande av föreställningen förklaras förverkat; finnes det ej kvar, skall i stället dess värde gäldas.

§ 10.

Åtal för förseelse, som omförmäles i § 8, anhängiggöres av allmän åklagare vid polisdomstol, där sådan är inrättad, men eljest vid allmän domstol.

§ 11.

Böter, som ådömas enligt denna förordning, så ock egendom, som jämlikt § 9 förklaras förverkad, eller dess värde tillfalla kronan.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1946.

Förslag

till

Kungörelse angående rätt för utlänning och i utlandet bosatt svensk undersåte att här i riket anordna offentlig tillställning m. m. eller att därvid medverka.

Häri genom förordnas som följer.

1 §.

1 mom. Utlänning, som är här i riket bosatt, må, utan hinder av vad i denna kungörelse eljest finnes föreskrivet, här i riket anordna offentlig tillställning eller medverka vid sådan tillställning, därest han hos myndighet i den ort, där han är bosatt, ställt vederhäftig borgen eller annan säkerhet för utskylder till staten och kommun under tre år. Sådan säkerhet skall ställas, i stad med poliskammare eller polismästare hos nämnda myndighet, i annan stad med magistrat hos denna samt å landet och i stad, där magistrat ej finnes, hos länsstyrelsen.

För utlänning, som förvärvat rätt, som nu är sagd, gäller med avseende å anordnande av offentlig tillställning eller medverkan därvid vad i dylikt hänseende är eller varder stadgat för här i riket bosatt svensk undersåte.

2 mom. Vill utlänning, som icke förvärvat sådan rätt, som i 1 mom. sägs, här i riket anordna offentlig tillställning eller vill svensk undersåte eller utlänning anordna dylik tillställning, vid vilken utlänning, som icke förvärvat den i 1 mom. omförmälda rätten, skall medverka, skall ansökning därom göras på sätt här nedan stadgas.

Vad sålunda gäller om utlänning skall, utom vad angår hållande av allmänt sammanträde, äga tillämpning jämväl å svensk undersåte, som är bosatt i utlandet; skolande beträffande allmänt sammanträde i här avsett fall gälla vad eljest finnes föreskrivet.

3 mom. Som offentlig tillställning skall anses jämväl tillställning, till vilken tillträde är beroende av medlemskap i viss förening eller av inbjudning, därest tillställningen uppenbarligen utgör del av rörelse, som utslutande eller väsentligen drives för anordnande av tillställningar av samma eller liknande slag, eller eljest är att jämställa med tillställning, till vilken allmänheten äger tillträde. Anordnas tillställning av en till viss organisation ansluten förening, skall den omständigheten, att utom föreningens medlemmar jämväl medlemmar i andra till organisationen anslutna föreningar äga tillträde, icke föranleda, att tillställningen skall anses såsom offentlig.

2 §.

Ansökning enligt 1 § 2 mom. skall göras hos myndighet, som i 1 § 1 mom. sägs.

Ansökningen skall innehålla fullständig uppgift angående den eller de personer, för vilka tillstånd sökes, deras nationalitet, namn, ålder och hemvist, tillställnings beskaffenhet, tiden för vilken tillstånd sökes, den tid på dagen, den eller de orter och i förekommande fall den lokal, där tillställning är ämnad att givas, ävensom, vid fråga om tillställning, för vilken jämlikt förordningen angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter bevillningsavgift skall erläggas, de uppgifter härutöver till ledning vid avgiftens bestämmande, som omförmålas i 4 § 4 mom. av nämnda förordning. Vid ansökningen skall fogas, i huvudskrift eller styrkt avskrift, pass eller annan legitimationshandling rörande den eller de personer, för vilka tillstånd sökes, där vederbörande är skyldig att vara försedd med sådan handling.

Sökande vare därjämte pliktig meddela den myndighet, hos vilken ansökning göres, de ytterligare upplysningar, som av myndigheten begäras.

3 §.

Där hinder ej anses möta för det sökta tillståndet, har myndigheten att meddela tillståndsbevis, för varje gång gällande för en tid av högst tre månader.

Tillstånd bör icke meddelas för annan än den, som äger rätt att här i riket vistas, och icke för längre tid än berörda rätt består. Där den, för vilken tillstånd sökes, avses skola anordna eller medverka vid tillställning under sådana förhållanden, att han kan anses innehava anställning i annans tjänst, bör tillstånd beviljas allenast därest han äger antaga eller innehava sådan anställning under den tid och å den ort ansökningen avser.

Ej må tillstånd meddelas, därest bevillningsavgift, som på grund av förut utfärdat tillståndsbevis skall vara erlagd, icke blivit behörigen inbetald.

Tillståndsbevis skall innehålla, förutom uppgift angående de personer, den tid och de tillställningar, tillståndet avser, erinran om fullgörande av vad i 4 § här nedan stadgas samt, vad beträffar tillställning, för vilken bevillningsavgift enligt förordningen angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter skall erläggas, grunden för avgiftens utgörande och i förekommande fall dess belopp ävensom bevis, att avgiften vederbörligen erlagts eller att godkänd säkerhet ställts för densamma.

Meddelat tillstånd må återkallas, när helst skäligen anledning därtill förekommer.

Myndighet, som meddelat utlännings tillstånd, åligger att härom omedelbart till statens utlänningskommission insända uppgift, innehållande utlänningsens fullständiga namn, yrke eller titel, födelsetid, födelseort, nationalitet och hemort ävensom tillståndsbevisets innehåll. Vad sålunda föreskrivits skall äga motsvarande tillämpning vid återkallande av meddelat tillstånd.

Då länsstyrelsen meddelat tillstånd till tillställning, för vilken bevillningsavgift enligt 4 § 1 eller 2 mom. förutnämnda förordning skall utgå, eller beslutat återkalla sådant tillstånd, skall tillståndsbeviset eller återkallelsebeslutet omedelbart i styrkt avskrift översändas till vederbörande landsfiskal.

4 §.

Den som erhållit tillstånd, varom ovan sägs, skall, innan tillställning må givas, med företeende av tillståndsbeviset om varje tillställning göra skriftlig anmälan i stad med poliskammare hos denna och i övriga delar av riket hos polischefen. I fråga om tillställning, för vilken bevillningsavgiften jämligt 4 § 6 mom. förordningen angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter skall bestämmas efter kontroll å biljettförsäljningen, skall dylik anmälan jämväl göras hos den i 4 § 7 mom. nämnda förordning angivna myndigheten. Där fråga är om tillställning, som avses i 4 § 3 mom. samma förordning, skall anmälan i anledning av ett och samma tillståndsbevis ske allenast före första uppträdandet inom varje stad eller landskommun.

Avser tillståndsbeviset sådan tillställning, för vilken särskild bevillningsavgift enligt förstnämnda förordning skall utgå, och har på grund av det samma givits tillställning, för vilken bevillningsavgift, som ej erlagts förskottsvis, redan skolat hava inbetalats, skall tillika företes i sådant hänseende utfärdat kvitto.

Anmälan skall, där så ske kan, göras minst 24 timmar före tillställningens början och, där tillställningen kungöres genom tidningsannons eller på annat sätt, i varje fall före kungörandet. Den, som anmäler tillställningen, är pliktig att, när det av poliskammaren (polischefen) påfordras, ej mindre lämna de upplysningar om tillställningens ändamål och beskaffenhet, som poliskammaren (polischefen) äskar för att kunna meddela erforderliga ordningsföreskrifter, än även, där ej fråga är om tillställning, som avses i 4 § 3 mom. omförmälda förordning, styrka, att den uppgivna lokalen blivit av ägaren eller innehavaren upplåten för ändamålet.

5 §.

Vad i 47—50 §§ allmänna ordningsstadgan är föreskrivet skall i tillämpliga delar gälla jämväl tillställning, som i denna kungörelse avses.

6 §.

1 mom. Med dagsböter straffes den som

a) i fall, som i 1 § 2 mom. sägs, utan tillstånd anordnar offentlig tillställning, som där avses;

b) vid ansökning om tillstånd lämnar medvetet oriktiga uppgifter;

c) upplåter lokal inomhus för tillställning, som avses i 1 § 2 mom., utan att lokalen godkänts som offentlig samlingslokal; eller

d) upplåter lokal eller plats för dylik tillställning och underlåter att före dess början förvissa sig om att tillstånd erhållits och anmälan skett.

2 mom. Med böter från och med fem till och med trehundra kronor straffes den som

a) i fall, som i 1 § 2 mom. sägs, efter att hava erhållit vederbörligt tillstånd anordnar offentlig tillställning utan att hava gjort i 4 § föreskriven anmälan;

- b) kungör dylik tillställning, innan anmälan skett;
- c) underlåter att ställa sig till efterrättelse för tillställningen särskilt meddelad eller eljest gällande ordningsföreskrift.

7 §.

Fälles någon till straff för det han anordnat offentlig tillställning, som i 1 § 2 mom. avses, utan eller i strid mot meddelat tillstånd, skall han, om bevillningsavgift ej erlagts efter för varje fall stadgad grund, tillika förpliktas utgiva sådan avgift. Därjämte må, efter ty skäligt finnes, vad som uppburits i avgifter eller eljest i ersättning för bevistande av tillställningen förklaras förverkat; finnes det ej kvar, skall i stället dess värde gäldas.

8 §.

Förseelse mot denna kungörelse åtalas av allmän åklagare vid polisdomstol, där sådan finnes, men eljest vid allmän domstol.

9 §.

Böter, som enligt denna kungörelse ådömas, så ock egendom, som jämlikt 7 § förklaras förverkad, eller dess värde tillfalla kronan.

Ådömd bevillningsavgift tillfaller kronan eller fördelas mellan kronan och vederbörande kommun, på sätt i förordningen angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter är för varje fall stadgat.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1946, från och med vilken dag kungörelsen den 31 december 1913 (nr 380) angående rätt för utlännings och i utlandet bosatt svensk undersåte att här i riket giva offentlig föreställning m. m. eller att därvid medverka skall upphöra att gälla.

Förslag

till

Förordning angående offentliga föreställningar i hypnotism m. m.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Vill någon giva offentlig föreställning, vid vilken skall förekomma hypnotiska eller andra därmed likartade experiment, åligger det honom att söka tillstånd därtill i stad med poliskammare hos denna och i övriga delar av riket hos polischefen.

Såsom offentlig skall anses jämväl föreställning, till vilken tillträde är beroende av medlemskap i viss förening eller av inbjudning, därest föreställningen uppenbarligen utgör del av rörelse, som uteslutande eller väsentligen drives för anordnande av föreställningar av samma eller liknande slag,

eller eljest är att jämställa med föreställning, till vilken allmänheten har tillträde. Anordnas föreställning av en till viss organisation ansluten förening, skall den omständigheten, att utom föreningens medlemmar jämväl medlemmar i andra till organisationen anslutna föreningar äga tillträde, icke föranleda, att föreställningen skall anses såsom offentlig.

2 §.

Ansökan om tillstånd jämlikt 1 § göres skriftligen och, såvitt möjligt, å sådan tid, att den är poliskammaren (polischefen) tillhanda senast å tredje dagen före föreställningens början.

Ansökan skall innehålla uppgift om tid och plats för föreställningen, dess närmare beskaffenhet ävensom sökandens namn och bostadsadress samt skall vara åtföljd av intyg från medicinalstyrelsen, att styrelsen anser föreställningen kunna utan våda tillåtas sökanden. Där det av poliskammaren (polischefen) påfordras, är sökanden pliktig att lämna sådana närmare upplysningar, som äro erforderliga för bedömande av ansökningen, ävensom att i förekommande fall styrka, att den uppgivna lokalen eller platsen blivit för ändamålet upplåten.

3 §.

Företes intyg, som i 2 § sägs, och kan ej heller i övrigt hinder anses möta för det sökta tillståndet, har poliskammaren (polischefen) att utfärda tillståndsbevis. Poliskammaren (polischefen) äger därvid såväl stadga villkor för tillståndet som meddela de ordningsföreskrifter, vilka kunna finnas av behovet påkallade.

Meddelat tillstånd må återkallas, när helst skälig anledning därtill förekommer.

4 §.

Vad i 46—50 §§ allmänna ordningsstadgan är föreskrivet skall i tillämpliga delar gälla jämväl föreställning, som i denna förordning avses.

5 §.

1 mom. Med dagsböter straffes den som

- a) giver föreställning, som i denna förordning avses, utan tillstånd;
- b) upplåter lokal inomhus för dylik föreställning utan att lokalen godkänts som offentlig samlingslokal; eller
- c) upplåter lokal eller plats för dylik föreställning och underlåter att före dess början förvissa sig om att tillstånd till föreställningen givits.

2 mom. Med böter från och med fem till och med trehundra kronor straffes den som

- a) kungör föreställning, som i denna förordning avses, innan tillstånd sökts; eller
- b) underlåter att ställa sig till efterrättelse för föreställningen särskilt meddelad eller eljest gällande ordningsföreskrift.

3 mom. Fålles någon till straff för det han utan tillstånd givit föreställning, som i denna förordning avses, må tillika, efter ty skäligt finnes, vad som uppburits i avgifter eller eljest i ersättning för beivstande av föreställningen förklaras förverkat; finnes det ej kvar, skall i stället dess värde gäldas.

6 §.

Åtal för förseelse mot denna förordning anhängiggöres av allmän åklagare vid polisdomstol, där sådan är inrättad, men eljest vid allmän domstol.

7 §.

Böter, som ådömas enligt denna förordning, så ock egendom, som jämlikt 5 § 3 mom. förklaras förverkad, eller dess värde tillfalla kronan.

8 §.

Vad i denna förordning är stadgat gäller ej i fråga om föreställning, som i sammanhang med föreläsning anordnas vid universitet eller därmed jämförlig läroanstalt, ej heller i andra fall, då Konungen på ansökan meddelar befrielse från förordningens tillämpning.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1946, från och med vilken dag förordningen den 26 maj 1916 (nr 199) angående offentliga föreställningar i hypnotism m. m. skall upphöra att gälla.

Förslag

till

Kungörelse om ändrad lydelse av § 29 kungörelsen den 20 april 1928 (nr 85) med vissa bestämmelser rörande tillämpningen av förordningen den 26 maj 1922 (nr 383) om luftfart.

Härigenom förordnas, att § 29 kungörelsen den 20 april 1928 med vissa bestämmelser rörande tillämpningen av förordningen den 26 maj 1922 om luftfart¹ skall erhålla följande ändrade lydelse:

§ 29.

1) Vill någon företaga offentlig uppvisning eller anordna offentlig tävling med luftfartyg, åligger det honom, utöver iakttagande av vad i förordningen om luftfart och denna kungörelse finnes stadgat, att söka tillstånd härtill, i stad med poliskammare hos denna samt i övriga delar av riket hos polischefen.

¹ Senaste lydelse av 1) se SFS 1944: 439.

Över ansökning om sådant tillstånd skall luftfartsmyndighetens yttrande inhämtas.

2) Tillstånd till dylik uppvisning eller tävling med luftfartyg må ej meddelas, utan att hos poliskammaren (polischefen) styrkes:

a) att luftfartygets förare innehar behörigt certifikat och i fråga om uppvisning med flygplan certifikat gällande för luftfart mot avgift;

b) att i vederbörlig ordning utfärdat luftvärdighetsbevis för luftfartyget finnes; samt

c) att, om person skall mot avgift befordras å luftfartyget, dettas innehavare av Kungl. Maj:t eller luftfartsmyndigheten meddelats tillstånd till dylik befordran.

3) Därest hinder ej heller i övrigt anses möta för det sökta tillståndet, har poliskammaren (polischefen) att utfärda bevis därom och har därvid att meddela bestämmelse angående sådan förläggning av platsen för uppstigning och nedstigning, att allmänheten icke löper fara att skadas av luftfartyget, ävensom de ordnings- och säkerhetsföreskrifter i övrigt, som kunna finnas av behovet påkallade.

4) I övrigt skall beträffande offentlig uppvisning eller tävling med luftfartyg i tillämpliga delar gälla vad i allmänna ordningsstadgan finnes föreskrivet om offentliga tillställningar.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1946.

Förslag

till

Förordning om upphävande av 9 § lotteriförordningen den 19 maj 1939 (nr 207).

Härigenom förordnas, att 9 § lotteriförordningen den 19 maj 1939 skall upphöra att gälla.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1946.

Förslag

till

Kungörelse om ändrad lydelse av § 4 stadgan den 8 juni 1917 (nr 474) angående hotell- och pensionatrörelse.

Härigenom förordnas, att § 4 stadgan den 8 juni 1917 angående hotell- och pensionatrörelse skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

§ 4.

Därest för drivande av rörelse, varom i § 1 sägs, användes byggnad eller lägenhet, som innehåller högst fyra för gästers härbärgerande avsedda rum och icke är avsedd för mottagande samtidigt av flera gäster än åtta, skall, där byggnaden eller lägenheten icke utgör del av hotell eller pensionat av större omfattning, vad i § 2 är stadgat angående tillstånd till drivande av hotell- eller pensionatrörelse icke äga tillämpning å rörelsen. Ej heller skall å dylik byggnad eller lägenhet tillämpas vad i avdelning II i denna stadga är till skydd mot eldfara föreskrivet.

Innan rörelse — — — närmaste polismyndighet.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1946.

MOTIVERING.

I. Historisk inledning.

Ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 är den första för rikets alla städer gemensamma allmänna ordningsförfattningen. Bortsett från enstaka på spridda ställen i lagar och författningar förekommande generella stadganden av ordningskaraktär utgjordes före ordningsstadgans tillkomst ordningsföreskrifterna för städerna av lokala bestämmelser, givna i stadgar, reglementen eller ordningar av skilda slag, som för de särskilda städerna fastställts av Kungl. Maj:t, eller ock i kungörelser eller påbud, som utfärdats av Konungens befallningshavande, vederbörande magistrat eller annan stadsmyndighet. Denna omfattande partikulära normbildning beträffande »politi- och ekonomimål» synes ha på ett naturligt sätt anslutit sig till den rika, skilda delar av den allmänna rättens system omspännande lokala lagstiftning, vilken sedan äldsta tid varit ett utmärkande drag för de svenska stadsamhällena.

Här är ej platsen att närmare ingå på frågan om rättsgrunden för eller den statsrättsliga karaktären av denna på politiens område framvuxna partikulärrätt. Följande må dock framhållas.

Den del av ifrågavarande partikulärrätt, som utgjordes av föreskrifter, utfärdade av Konungens befallningshavande, anses ha haft sin historiska grund i den medeltida principen om samverkan i stadsförvaltningen mellan kronans ombud, fogden, och stadens råd. Denna princip återupplivades i modernare form uti resolutionen på borgarståndets besvär den 16 oktober 1723, av vilken resolution bl. a. framgick, att för »alle nye inrättningar av politi- och ekonomimål i städerna» krävdes samverkan mellan landshövdingen — vilken kan betraktas som fogdens efterträdare — och vederbörande stads magistrat. Uttryck för samma tanke, ehuru med mera tonvikt på magistratens befogenhet, är stadgandet i kap. 4 § 5 kungl. förordningen den 19 augusti 1807 om en förbättrad polisinrättning i staden Göteborg (Backmans lagsamling II sid. 472 ff.). Enligt detta stadgande ägde magistraten »med Landshövdingens minne widtaga de Politie-Författningar, hwartil omständigheterna och tidernes förändrade skick kunna föranleda», vilka författningar skulle utfärdas i landshövdingens och magistratens gemensamma namn. Vore författningarna av större vikt borde dock frågan underställas Kungl. Maj:t.

Till stöd för Konungens befallningshavandes rätt att utfärda ordningsföreskrifter kan måhända åberopas även 1 kap. 9 § utsökningsbalken i 1734 års lag, där det stadgades bl. a., att var och en borde åtlyda Konungens befallningshavandes bud »i embetes ärender» och att Konungens befallningshavande ägde makt, »ther han skiäl finner, at lägga wite före». Nämnas bör

därvid, att i ett kungl. brev den 14 december 1781 (Backmans lagsamling II sid. 267) hovrätterna anbefallts att förstärkta underlydande domare — och även att själva iakttaga — att de uti ekonomi- och politimål av Konungens befallningshavande utsatta och behörigen kungjorda viten av domaren icke finge eftergivas »utan då den åklagade lagligen är förwunnen till den emot honom angifne förbrytelse, bör han, utom den i Lag och Kongl. Förordningar stadgade plikt, äfwen fällas till det af Kongl. Maj:ts Befallningshafwande utsatte wite».

I § 10 landshövdinginstruktionen den 10 november 1855 fastslogs, att Konungens befallningshavande ägde utfärda föreskrifter för ordningens och säkerhetens upprätthållande samt härför stadga erforderliga viten i sådant fall, där ansvar icke vore i lag bestämt.

Beträffande den under århundradet före ordningsstadgans tillkomst alltmär dominerande form av lokal rättsbildning, som utgjordes av påbud och kungörelser, utfärdade av magistraten på egen hand utan positiv medverkan av statsmyndighet, synes den formella kompetensgrunden för vederbörande beslutande organ åtminstone i vissa hänseenden ha varit rätt tvivelaktig. Till den del bestämmelserna meddelats av »magistraten med borgerskapet» torde de från början närmast ha haft karaktären av överenskommelser eller föreningar med stadens befolkning, närmast jämförliga med privaträttsliga avtal. Såsom sådana voro bestämmelserna, särskilt sedan de blivit av myndighet (magistraten) stadfästade, enligt dåtida rättsåskådning gällande på ungefär samma sätt som egentliga författningsföreskrifter, om de ock för sin giltighet åtminstone ursprungligen och principiellt krävt samtycke från alla dem, som berördes av bestämmelserna. Ett visst stöd för magistraternas legislativa befogenheter fanns även i den s. k. stadgan om städernas administration av den 26 december 1619, vilken, oaktat den aldrig promulgerats utan är att betrakta endast som ett författningsförslag, dock haft stor betydelse för den fortsatta utvecklingen inom städerna, i synnerhet på sedvanerättens område. Enligt tredje punkten av denna stadga skulle nämligen borgmästare och råd äga rättighet att inom vissa i stadgan angivna gränser »för ordningens och Polisens vidmakthållande ordinera och skicka uti Staden, efter som nyttigt och godt vara kan».

Omnämmandet av 1619 års stadga ger anledning att framhålla den lokala sedvanerättens stora betydelse överhuvud taget vid sidan av den partikulära lagstiftningen. Ej oväsentliga delar av ifrågavarande rättsområde voro icke reglerade genom skriven rätt utan behärskades i stället mer eller mindre fullständigt av nedärvda sedvänjor.

Nu omnämnda, efter hand alltmer omfattande lokala rättsbildning, vilken i allt fall delvis vilade på osäker grund, var, enligt vad småningom uppmärksammades, även rent sakligt sett behäftad med betydande brister. Ordningsstadgandena för de olika städerna utgingo i åtskilliga fall från skiljaktiga uppfattningar av hithörande frågor och företedde därför i stor utsträckning bristande överensstämmelse sinsemellan. Ej sällan stodo de i direkt strid mot allmän

lag och författning. Mot bakgrunden av ett mera framskridet samhälls- och kulturliv med ökad samfärdsel orterna emellan kom denna bristande enhetlighet hos den politirättsliga lokallagstiftningen allt tydligare att framstå som en anomali.

Genom justitiekanslersämbetets försorg införskaffades omkring år 1839 uppgifter rörande de för de olika städerna gällande politirättsliga föreskrifterna. Häröver upprättades ett sammandrag, som med underdånigt memorial den 1 oktober 1839 överlämnades till Kungl. Maj:t med begäran om erforderliga åtgärder. I memorialet tecknades bilden av en frodig partikulär lagstiftning av särdeles heterogen och från ort till annan växlande beskaffenhet. Åtskilliga av de refererade bestämmelserna voro i påfallande grad antikverade och egenartade. Sålunda påtalade justitiekanslern bl. a., att i Norrköping vistande utanför kyrkodörrarna under pågående gudstjänst medförde, förutom penningplikt, jämväl stockstraff, att »ehuru sjöfolk sannolikt allestädes, der sjöfart idkas, har för sed att utan åtal med sång uppmuntra hvarannan till arbete, en sed, som ej synes hafva oskäl med sig, allt sjungande likväl under lossning och lastning i hamn är uti Gefle förbjudet vid Tre R. 16 sk. vite», samt att i Söderköping vistande på krog eller värds- hus utöver medgiven tid medförde inmanande i häkte, enligt kanslerns förmenande »en påföljd serdeles oväntad för dem, hvilka såsom främlingar besöka denna Stad utan kännedom om dess serskildta lagstiftning». Justitiekanslern fann klart, att en lagstiftande makt utövades av magistraterna i flera av rikets städer utan att Konung och ständer därtill samtyckt samt att ett sådant förhållande måste utöva ett menligt inflytande på den allmänna ordningen och den gemensamhet i seder och bruk samt likhet uti lagar och författningar för hela samhället, som utgjorde ett av nationalitetens känne- märken och bidroge till dess bibehållande.

Med anledning av denna justitiekanslersämbetets framställning utfärdades den 26 september 1840 ett kungl. cirkulär till samtliga Konungens befallningshavande (SFS 1840:33 sid. 3). I detta förklarade Kungl. Maj:t bl. a., att i de gällande förhållandena borde beredas den rättelse »att i städerna endast sådane ordningsstadgar må komma att tillämpas, som blifwit fastställdes af den myndighet, hwilken dertill är behörig, samt att desamma såmedelst, på de i lag och författningar för likartade fall lagde grunder, kunna, så widt möjligt är, blifwa lika för städerna i allmänhet». På grund härav anmodades Konungens befallningshavande i samtliga län att från vederbörande magistrater eller stadsstyrelser infordra och, jämte egna utlåtanden, avgiva förslag till behöfliga nya ordningsstadgar att av Kungl. Maj:t fastställas ävensom till erforderliga jämkningar uti av Kungl. Maj:t själv tidigare meddelade reglementariska stadganden rörande städernas ekonomi- och polis- mål. Härmed var ett betydelsefullt första steg taget för åstadkommande av erforderlig reda och likformighet å förevarande rättsområde.

Det sålunda inledda reformarbetet kom emellertid i fortsättningen att draga åtskilligt ut på tiden. Först den 9 mars 1854 inkom det sista av de

underdåninga utlåtanden och förslag, som infordrats genom nyssnämnda cirkulär. Dessförinnan hade riksdagens justitieombudsman i underdånig skrivelse den 31 oktober 1850 — närmast med utgångspunkt från en av överståthållarämbetet den 16 september samma år utfärdad kungörelse angående offentliga nöjestillställningar, vilken synes utgöra en föregångare till § 13 i ordningsstadgan för rikets städer — starkt understrukit angelägenheten därav, att en allmän revision företoges av de utav respektive lokalmyndigheter för särskilda orter uti s. k. ordnings- och polismål utfärdade påbud och stadganden. Därvid borde enligt justitieombudsmannens mening i görligaste mån tillses, »huruvida lokala förfoganden i ämnen, som för hela riket äro gemensamma, kunde öfvergå till allmänna författningar». — Sedan vidare förre landssekreteraren lagmannen J. A. Carlson, vilken erhållit Kungl. Maj:ts uppdrag att ordna och till föredragning bereda de från Konungens befallningshavande inkomna förslagen till nya ordningsstadgor för städerna, överlämnat ett utkast till kungörelse angående åtskilliga stadganden i ordnings- och hushållningsangelägenheter i rikets städer, tillsatte Kungl. Maj:t den 19 oktober 1855 en kommitté med uppgift att, efter tagen kännedom om alla handlingarna i ärendet, uti frågan avgiva underdånigt utlåtande och förslag i den omfattning cirkuläret den 26 september 1840 angav.

Denna kommitté, i vilken justitiekanslern var ordförande och justitieombudsmannen en av ledamöterna, avgav den 29 augusti 1859 betänkande med förslag till en ordningsstadga för rikets samtliga städer. Betänkandet åtföljdes av ett sammandrag på 763 sidor av de utav lokalmyndigheterna — huvudsakligen magistraterna — för de olika städerna utfärdade, vid 1855 års slut gällande stadganden och vitesförbud i ordnings- och polismål, grundat på uppgifter, som av kommittén infordrats från vederbörande myndigheter. Detta sammandrag erbjuder en god översikt över de vid 1800-talets mitt såsom gällande ansedda politi- och ekonomiförfattningarna i städerna. Med all rätt framhåller kommittén, hurusom »sammandraget — — — visar tillräckligt, att de olägenheter, som redan uti det nådiga Cirkuläret af den 26 September 1840 blifvit anmärkta, ännu fortfares, och att den af lokalmyndigheterna äfven under sednare tiden utöfvade lagstiftning i åtskilliga delar är behäftad med väsendtliga fel, såsom icke öfverensstämmande med allmänna författningar eller stödd på giltiga och antagna lagstiftningsgrunder». I avslutning härtil betonar kommittén starkt vikten av att »likstämmighet i stadganden, så vidt den kan stå tillsammans med lokala förhållanden och de särskilda stadssamhällellenas inre utveckling, öfver allt åstadkommes och för framtiden tillräcklig säkerhet vinnes, att icke inom städerna må tillkomma stadganden, som strida mot hvad genom lag eller allmänna författningar blifvit förordnad eller mot de grunder hvarpå den allmänna lagstiftningen hvilat, eller som icke af verkligt behof påkallas».

I överensstämmelse med detta sitt programuttalande förordade kommittén en lösning av den föreliggande lagstiftningsuppgiften enligt den linjen, att i en allmän ordningsförfattning upptoges alla de »bestämmelser i

ordnings- och polismål», vilka enligt kommitténs omdöme borde bli gemensamma för alla städer i riket. Det i enlighet med denna princip upprättade utkastet till ordningsstadga blev emellertid förhållandevis omfångsrikt; det samma var indelat i sjuttiofem paragrafer. Kommittén sade sig vidare ej ha kunnat förbise behovet i vissa städer av särskilda stadgar för ordningens vidmakthållande utöver vad den gemensamma författningen innehöll. Därför upptog kommittén i § 64 i stadgeutkastet bestämmelse om det sätt, varpå sådana särskilda stadganden syntes kunna åstadkommas. I dylikt hänseende föreslogs en på visst sätt ordnad samverkan ej blott mellan stadens vederbörande organ — magistraten och stadens äldste — och Konungens befallningshavande utan även mellan dessa myndigheter och Kungl. Maj:t. Alla förslag till sådana särskilda stadganden — utom vissa tillfälliga föreskrifter, utfärdade i brådskande fall — skulle enligt utkastet underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Över betänkandet infordrades yttranden från överståthållarämbetet och samtliga Konungens befallningshavande ävensom från alla magistrater. Ärendets fortsatta behandling drog emellertid ut på tiden. Först sedan rikets ständer i underdånig skrivelse den 14 mars 1866 hemställt om vidtagande av åtgärder för vinnande av det med kommitténs tillsättande avsedda ändamålet, utfärdades slutligen den 24 mars 1868 »Kongl. Maj:ts Nådiga Ordnings-Stadga för Rikets Städer» (SFS nr 22).

I ingressen till stadgan förklarades bl. a., att såväl alla sådana i de av Kungl. Maj:t själv för särskilda städer fastställda ordningar och reglementen intagna stadganden, som stredo emot ordningsstadgan, som ock samtliga utav överståthållarämbetet, Konungens befallningshavande samt magistrater och andra stadsmyndigheter tid efter annan i polis- och ordningsmål för städerna utfärdade kungörelser och påbud skulle från och med den 1 januari 1869, då stadgan trädde i kraft, upphöra att gälla. Uti samma ingress uttalades vidare — i principiell anslutning till kommittéförslaget — att erforderlig enhetlighet och reda å förevarande rättsområde bäst syntes främjas därigenom, att i en allmän författning meddelades de ordningsstadganden, som kunde vara gemensamma för rikets samtliga städer, medan det i övrigt lämnades öppet att för varje stad särskilt, »under nödig kontroll», åväga-bringa de ytterligare föreskrifter, varav behov kunde förefinnas.

Den sålunda antagna ordningsstadgan, vilken i väsentligen oförändrat skick alltjämt är gällande, bygger i huvudsak på kommittéförslaget men företer dock betydande avvikelser från detsamma. Åtskilliga av de i förslaget intagna bestämmelserna uteslötos av olika anledningar, medan flera andra bestämmelser, som i förslaget voro upptagna i skilda paragrafer, i stadgan sammanfördes i en paragraf. Antalet paragrafer i stadgan nedbringades härigenom till trettio. Bland de i förslaget upptagna men i stadgan uteslutna bestämmelserna må här nämnas — förutom vissa stadganden av hälsovårdskaraktär — förbud mot utövande av »så kalladt slantsinglande, kronväggs- och andra spel» å gata eller annan allmän plats, rätt för polis-

myndigheten att meddela förbud mot fjäderfäns utsläppande å gator och andra allmänna platser, påföljd för den, som å gata eller annan allmän plats kastar sten eller annat varav skada kan uppkomma, som obehörigen borttager offentliga anslag eller som å annans hus, plank eller staket utan ägarens tillstånd utskär, skriver eller målar ord eller figurer, skyldighet för hus- och tomtägare att på sätt polismyndigheten föreskriver låta i gathörn, å hus eller plank utsätta gatans och kvarterets namn samt över huvudingången till hus anbringa dess nummer m. m. I fråga om formerna för den fortsatta partikulära normgivningen företer stadgan den skiljaktigheten från kommittéförslaget, att förslag till lokala ordningsföreskrifter enligt stadgan icke behöva underställas Kungl. Maj:ts utan endast dess befallningshavandes prövning.

En närmare redogörelse för innehållet i ordningsstadgan enligt dess nu gällande lydelse kommer att lämnas å sid. 49 ff. De i stadgan under dess giltighetstid vidtagna ändringarna — vilka såsom redan nämnts äro av förhållandevis ringa omfattning — komma därvid att angivas. Redan här må dock nämnas, att i samband med utfärdande av nu gällande hälsovårdsstadga genom kungörelse den 19 juni 1919 (nr 602) vissa i §§ 15, 17 och 18 i ordningsstadgan intagna bestämmelser av väsentligen hälsovårdskaraktär borttogos.

En bidragande orsak till att ordningsstadgan under så lång tid kunnat bibehållas förhållandevis oförändrad har varit, att möjlighet förefunnits för de lokala myndigheterna att komplettera ordningsstadgan med lokala ordningsföreskrifter, en möjlighet, vilken i största omfattning utnyttjats. Detta har givetvis i viss mån återverkat på och förminskat den enligt ordningsstadgans ingress eftersträfvade och främst ur allmänhetens synpunkt önskvärda enhetligheten på rättsområdet. En viss likformighet även beträffande dessa lokala ordningsföreskrifter har dock kunnat erhållas. Åtminstone till en början torde detta hava berott bl. a. därpå, att de år 1869 utfärdade särskilda ordningsföreskrifterna för Stockholm i ej ringa utsträckning fått tjäna som förebild. Sedermera har det samarbete städerna mellan, som skett inom Svenska stadsförbundet, även varit ägnat att främja enhetligheten beträffande de olika städernas lokalstadgor.

En summarisk redogörelse för de frågor, som förekomma till behandling i nu gällande lokalstadgor, lämnas å sid. 63 ff.

Det ovan anförda avser främst förhållandena i städerna. Vad landsbygden beträffar har behovet av någon allmän ordningsförfattning, gällande över hela riket, icke varit så framträdande, och någon sådan författning har ej heller hittills kommit till stånd. Orsaken härtill är säkerligen främst, att förhållandena på landsbygden i förevarande avseende äro mindre komplicerade. Även torde hava spelat in att 1734 års lag i stor utsträckning utgick från förhållandena på landsbygden och, särskilt i byggningabalken, kom att innehålla åtskilliga för landsbygden avpassade bestämmelser av ordningskaraktär.

Behov av ordningsföreskrifter för särskilda fall har emellertid uppenbarligen förelegat. Den befogenhet för Konungens befallningshavande att utsätta viten i ekonomi- och politimål, som omtalades i det ovannämnda kungl. brevet av den 14 december 1781, ägde givetvis tillämpning även på landsbygden. Detsamma gällde även stadgandet i § 10 landshövdinginstruktionen den 10 november 1855, vilken bestämmelse i själva verket, främst till följd av ordningsstadgans tillkomst, haft sin huvudsakliga betydelse just för landsbygden.

Vid sidan härav har det tillagts kommunerna på landet rätt att i viss utsträckning själva handhava sina angelägenheter av ifrågavarande slag. I förordningen den 26 februari 1817 angående socknestämmor och kyrkoråd funnos bland de ärenden, som tillhörde socknens förvaltningsuppgifter, upptagna överenskommelser till befordrande av allmän ordning och sedlighet inom församlingen. Liknande bestämmelse upptogs i förordningen den 29 augusti 1843 (SFS nr 27 sid. 1) om socknestämmor i riket. I den samma dag utfärdade förordningen om socknenämnder på landet (SFS nr 27, sid. 15) stadgades i § 10, att för handhavande av ordning och vården om sedlighet socknenämnden skulle helst genom förmaningar och föreställningar söka förmå den felaktige till rättelse, men att nämnden dock ägde att för uppenbara förseelser ådöma de böter och viten, som genom författningar eller av vederbörande ämbetsmyndigheter vore stadgade för överträdelse av sådana ordningsstadgar, över vilkas efterlevnad det tillhörde nämnden att vaka.

I kungl. förordningen den 21 mars 1862 om kommunalstyrelse på landet blevo hithörande förhållanden närmare reglerade. Det fastslogs här till en början i § 1, att medlemmarna av kommunen ägde att själva vårda sina gemensamma ordnings- och hushållningsangelägenheter, så vitt det icke enligt gällande författningar tillkomme offentlig ämbetsmyndighet att handhava dem. I § 7 andra stycket tillerkändes kommunalstämma rätt att för upprätthållande av de ordningsstadgar, som kommunalstämman kunde finna skäl att uppgöra för kommunen, bestämma viten från och med en till och med 20 riksdaler riksmünt, vilka viten dock för att bliva gällande skulle vara prövade och godkända av Konungens befallningshavande. Jämlikt § 74 skulle denne antingen oförändrat fastställa de av kommunen antagna stadgarna eller ock ogilla dem. Enligt § 38 skulle handhavandet och tillämpningen av dylika stadgar tillkomma kommunalnämnd. Denna ägde jämväl — enligt § 39 — att för erkända överträdelser av särskilda ordningsstadgar ålägga de däri utsatta böter och viten. I praxis har ansetts, att dylika böter och viten skulle i vederbörande stadgar vara bestämda till visst fixerat belopp för varje förseelse, så att någon utmätning av straff icke skulle förekomma i kommunalnämnd.

Kommunerna synas emellertid blott i ringa utsträckning ha utnyttjat sin befogenhet att antaga kommunala stadgar. Under 1920-talet kan dock märkas en bestämd ökning av antalet fastställda kommunala stadgar, huvudsakligen

sådana som reglera förekomsten av och förhållandena vid danstillställningar och andra offentliga nöjestillställningar. I praxis tillämpades därvid den principen, att i dylika kommunala ordningsstadgar icke finge förekomma bestämmelser, som föreskreve strängare villkor för rätten att anordna offentliga tillställningar än som för städernas del gällde jämlikt ordningsstadgan för rikets städer.

Redan genom ordningsstadgan för rikets städer i dess ursprungliga lydelse förefanns möjlighet för Konungens befallningshavande att genom beslut, som skulle underställas Kungl. Maj:ts prövning, beträffande köping, hamn, fiskläge eller annat ställe med större sammanträngd befolkning förordna, att ordningsstadgan skulle gälla. Stadgandet härom fick under den följande tiden mycket vidsträckt tillämpning, så att dylikt förordnande numera meddelats beträffande det övervägande flertalet köpingar samt dessutom en hel mängd andra tätbebyggda områden, municipalsamhällen.

Ytterligare möjligheter att på landsbygden tillämpa bestämmelser i ordningsstadgan erhöles genom kungörelsen den 10 december 1886 (nr 88) då till § 30 ordningsstadgan gjordes ett tillägg av innebörd, att Konungens befallningshavande skulle äga befogenhet att genom beslut, som skulle underställas Kungl. Maj:ts prövning, förordna, att bestämmelserna i § 13 om offentliga tillställningar skulle tillämpas å visst område invid eller i närheten av stad. Genom kungörelsen den 13 november 1908 (nr 133) utsträcktes denna Konungens befallningshavandes befogenhet till att gälla jämväl annat område på landet, dock endast såvitt rörde vad i paragrafen stadgades beträffande »maskerad, bal, lekstuga, lindansning, positivspelning eller dylikt, akrobatiska konststycken, konstridning, djurförelisning eller andra med dessa jämförliga tillställningar.»

Behov visade sig emellertid föreligga att göra ordningsstadgans bestämmelser om nöjestillställningar av sist angivet slag tillämpliga inom riket i dess helhet. Sedan motioner därom väckts vid 1928 års riksdag (I: 68, II: 188) och riksdagen i skrivelse anhallit, att Kungl. Maj:t ville skyndsamt låta utreda, i vilken omfattning och på vad sätt gällande bestämmelser om nöjestillställningar kunde utvidgas, såsom i motionerna förutsatts, framlade Kungl. Maj:t i proposition till 1932 års riksdag (nr 183) förslag till kungörelse angående tillämpning för riket i dess helhet av vissa bestämmelser i ordningsstadgan. Förslaget innebar bl. a., att vad i § 13 ordningsstadgan stadgades om ovan särskilt uppräknade och därmed jämförliga nöjestillställningar skulle tillämpas jämväl beträffande dylik tillställning å ort, varest vad sålunda vore stadgat icke redan vore gällande. Vad Kungl. Maj:t i denna del föreslagit lämnades av riksdagen utan erinran, och kungörelse i ämnet utfärdades den 10 juni 1932 (SFS nr 198). Genom en samma dag utfärdad kungörelse (SFS nr 199) gjordes den ändringen i ordningsstadgan, att det tillägg till § 30, som införts genom förut omnämnda, år 1908 utfärdade kungörelse, borttogs.

Nu senast omförmälda författningar ha haft till följd, att kommunalstadgarnas betydelse blivit ännu mindre än tidigare.

II. Gällande bestämmelser m. m.

A. Ordningsstadgan för rikets städer.

Ordningsstadgan består av två från varandra klart avskilda delar. Den ena delen omfattar de olika materiella ordningsföreskrifterna i stadgan; dessa återfinnas i §§ 1—16 och 18 (§ 17 upphävdes, såsom ovan antytts, i samband med utfärdandet av 1919 års hälsovårdsstadga). Envar av dessa paragrafer inrymmer jämväl bestämmelse om visst bötesstraff i händelse av vederbörande ordningsföreskrifts åsidosättande; i åtskilliga fall har för övrigt själva ordningsföreskriften givits formen av ett straffbud. — Den andra delen, som upptager bestämmelser av övervägande formell natur, omfattar §§ 19—30 i stadgan. Hit höra exempelvis föreskrifterna om stadgans lokala tillämpningsområde, om sättet för åvägabringande av ytterligare ordningsföreskrifter för viss stad etc.

Här nedan följer en systematisk redogörelse för innehållet i ordningsstadgans ifrågavarande båda avsnitt, kompletterad med en del kortfattade upplysningar angående rättspraxis m. m.

1. Ordningsstadgans förra del: materiella ordningsföreskrifter.

Dessa bestämmelser synas med avseende å sitt sakliga innehåll någorlunda naturligt låta sig sammanföra i nio särskilda grupper, nämligen bestämmelser om torg- och gatuhandel, om olika trafiken rörande spörsmål, om tillsyn över djur (hästar, kreatur och hundar), om vissa slag av verksamhet av beskaffenhet att kunna medföra allmänfara, om skydd för vissa angivna allmännyttiga anläggningar, om skydd för nattron m. m., om badande utomhus, om gatu- och gårdsrenhållning och dylikt samt om offentliga tillställningar av olika slag. De skilda grupperna av föreskrifter behandlas här var för sig, därvid de upptagas i den ordning, vari de nu angivits. I de fall, då föreskrift undergått förändring under stadgans giltighetstid, kommer jämväl detta att angivas.

1) *Torg- och gatuhandel.*

Stadsfullmäktige äga bestämma vilka torg, hamnar och dylika ställen som skola vara upplåtna till allmänna försäljningsplatser. På magistraten åter ankommer att, i den mån så finnes erforderligt, bestämma särskilda av nämnda platser för försäljning av vissa slag utav varor ävensom att utfärda nödiga föreskrifter för vidmakthållande av ordning och renlighet å saluplatserna. Med avseende å åkdons och varors ordnande å dessa platser har polisbetjäningen på stället att meddela tillsägelser. Åsidosättande av sådana tillsägelser eller vad i paragrafen i övrigt stadgas straffas med böter (§ 1). — Stad har ansetts berättigad att vid upplåtelse av särskilt anordnad försäljningsplats å ett stadens torg upptaga skälig avgift för täckande av kostnader för försäljningsplatsens anordnande m. m. (R. Å. 1921 sid. 162). Bestämmelse härom

skulle dock på grund av 74 § 1 mom. förordningen om kommunalstyrelse i stad underställas Kungl. Maj:ts prövning (R. Å. 1929 sid. 156). Magistratens befogenhet jämlikt förevarande paragraf synes i särskilt mål hava ansetts innefatta rätt att förbjuda försäljning av viss vara å allmän försäljningsplats (R. Å. 1923 sid. 65). Bestämmelse i torghandelsstadga, att utländsk frukt och utländska grönsaker icke finge saluhållas å stads salutorg, har icke ansetts stå i strid med § 1 ordningsstadgan (R. Å. 1931 sid. 218).

Å gator eller andra allmänna platser än de i § 1 omnämnda må ej utan magistratens tillstånd försäljning bedrivas från stånd, bord eller dylikt eller så att trafiken på platsen därigenom hindras eller uppehålls (§ 2, första stycket). — Magistrat har på grund av ifrågavarande stadgande i visst mål ansetts befogad meddela tillstånd att å en staden tillhörig, till allmän plats upplåten fastighet, vilken enligt gällande stadsplan utgjorde del av ett byggnadskvarter, servera kaffe m. m. (R. Å. 1927 sid. 75). Ett invid gata beläget område i stad har, fastän gränsen mellan området och gatan icke funnits utmärkt å marken och allmän trafik ägt rum jämväl å området, likväl ansetts icke utgöra allmän plats enligt förevarande författningsrum, enär området icke utgjorde staden tillhörig gatumark utan ingick i en tomt, som tillhörde en enskild sammanslutning (Sv. J. T. 1929 sid. 27).

2) Trafikfrågor.

Dragare må icke ställas så, att trafiken hindras eller uppehålls, ej heller fodras eller lämnas fränspänd vid åkdon annorstädes å gata eller annan allmän plats, än där magistraten sådant medgivit (§ 2, andra stycket). — Med stöd av grunderna för denna bestämmelse har det ansetts tillkomma magistraten eller motsvarande myndighet att meddela föreskrifter om parkeringsställen för motorfordon å gator och andra allmänna platser (R. Å. 1930 sid. 115). — Jämför 9 § vägtrafikstadgan den 23 oktober 1936.

Utan särskilt tillstånd av magistraten må icke byggnadsmaterialier, ved, handels- eller hantverksvaror, åkdon eller annat gods uppläggas eller utställas å gata eller annan allmän plats än den, som för sådant ändamål av vederbörande myndighet anvisats. Magistraten äger meddela erforderliga närmare ordningsföreskrifter för dessa upplag och utställningar (§ 2, tredje stycket). — Magistraten må ock meddela tillstånd till sågning eller huggning av ved eller virke å gata eller annan allmän plats, dock endast i det fall, att annat tjänligt ställe för ändamålet ej finnes att tillgå eller lämpligen kan beredas. Vid utförande av arbetet — som utan uppehåll skall bringas till slut — bör nog tillses, att trafiken ej hindras (§ 2, fjärde stycket).

Vad särskilt beträffar trottoar föreskrives, att man ej får åka eller rida å densamma utom vid färd däröver mellan gård och gata. Förbud stadgas vidare mot att dit uppföra fordon eller dragare och att på annat obehörigt sätt upptaga eller avstänga trottoaren för de gående. Trottoar får icke begagnas av den, som bär börda, som genom sin storlek, osnygghet eller beskaffenhet i övrigt förorsakar hinder eller annat men för gångtrafiken (§ 2, femte stycket).

— Ifrågavarande bestämmelse har icke ansetts gälla skidåkning på gångbana, som dock är förbjuden jämlikt 10 § vägtrafikstadgan (N. J. A. 1941 sid. 46).

För åsidosättande av de i § 2 givna eller med stöd av samma paragraf meddelade bestämmelserna stadgas bötespåföljd. Enahanda påföljd stadgas för åkande, ridande eller fotgängare, som genom uppenbar vårdslöshet eller trots orsakar hinder eller uppehåll i gatutrafiken eller icke hörsammar de tillsägelser, som för trafikens ordnande och obehindrade gång eller till olyckors förekommande meddelas av polisman (§ 2, sjätte stycket).

Bötesstraff stadgas vidare för den, som utan att göra sig skyldig till ansvar jämlikt 11 kap. 15 § strafflagen (numera olika bestämmelser i vägtrafikstadgan) å gata, torg eller annan allmän plats kör eller rider ovarsamt eller vid vändningar i gathörn eller vid färd mellan gård och gata kör eller rider annorlunda än med stor varsamhet, ävensom för den, som färdas med släde fortare än i gående utan att ha seltygen försedda med ljudande klocka eller bjällra (§ 3).

Ytterligare stadgas bötesstraff för den, som i park eller plantering eller å annan för allmänheten upplåten plats olovligen kör eller rider annorstädes än å allmän kör- eller ridväg eller å tid, då platsen är stängd, dit obehörigen bereder sig tillträde (§ 10). I motsats till förut omnämnda bestämmelser gäller detta stadgande såväl inom »den egentliga staden» som inom »stads område» (angående innebörden av dessa begrepp se sid. 58).

Det bör anmärkas, att ordningsstadgans trafikbestämmelser i stor utsträckning kommit att, ehuru formellt kvarstående, ersättas av bestämmelser i vägtrafikstadgan.

3) Tillsyn över djur.

Förspänd dragare må ej å gata eller annan allmän plats lämnas obunden utan erforderlig tillsyn, ej heller må häst därstädes lössläppas. Det är även förbjudet att låta hornboskap, getter, får eller svin gå lösa på gata eller annan allmän plats vid andra tillfällen än då djuren, under oavbruten tillsyn av vårdare, föras till eller från bete, framdrivas för vattning eller annat angeläget ändamål eller utställas till försäljning på saluplats. Vid framdrivande av kreatur må man ej obehörigen stanna med djuret å gata eller annan allmän plats. För åsidosättande av dessa bestämmelser ävensom för det fall att omförmälda kreatur genom underlåten vård komma in på annans gård i staden, stadgas bötesstraff för ägaren eller den som eljest skall om kreaturet hava vård eller vållat, att sådant kommit löst (§ 4). Jämför 18 § 2 mom. vägtrafikstadgan.

Ägare av hund är skyldig att iakttaga av magistraten meddelade föreskrifter till förekommande av olägenheter genom hundars utelöpande. För åsidosättande härav stadgas bötesstraff. Såsom äventyr vid överträdelse av dylika bestämmelser äger magistraten därjämte föreskriva, att utelöpande hund må kunna genom polismyndighetens försorg upptagas och efter angiven tid dödas, därest ej ägaren dessförinnan återhämtar hunden och utgiver ersättning för dess vård (§ 5).

4) Allmänfarlig verksamhet.

Inom den egentliga staden må endast med tillstånd av polismyndigheten samt under iakttagande av därvid föreskrivna försiktighetsmått verkställas stensprängning, lossas skott eller avbrännas fyrverkeri. För försummelse härutinnan ävensom för vidtagande av dylika åtgärder å stadens område utan nödig varsamhet stadgas bötesstraff (§ 6, första stycket). Enahanda straff stadgas för den, som uti staden eller å dess område handskas ovarsamt med eld eller förvarar eller behandlar eldfarligt eller »exploderande» ämne utan nödig omsorg, försåvitt icke straff för förseelsen bör följa enligt allmän lag eller särskilt stadgande, som i detta hänseende meddelats av Kungl. Maj:t (§ 6, andra stycket). — Jämför 19 kap. 22 § strafflagen, 12 och 19 §§ brandlagen den 15 juli 1944 samt förordningarna den 7 oktober 1921 angående eldfarliga oljor och den 18 maj 1928 angående explosiva varor.

Bötesstraff stadgas vidare *dels* för den, som utan polismyndighetens tillstånd upphugger is eller öppnar vak å sjö, vik, kanal eller vattendrag inom stad eller dess område, där magistraten förklarat detta icke i allmänhet få äga rum, eller som icke iakttagit de vid tillståndets meddelande lämnade föreskrifter, *dels* för den, som eljest å sjö eller annat vatten inom stad eller dess område upphugger is eller öppnar vak utan att noga utmärka öppningen, *dels ock* för den, som underlåter att hava brunn eller källa ändamålsenligt täckt eller kringbyggd (§ 7). — Jämför 9 § hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919.

Den, som å allmän plats eller mark — inom stad eller dess område — skär torv, hämtar sten, sand, grus, lera eller annan jordart eller eljest verkställer grävning, har att ställa sig till efter rättelse de föreskrifter, som härför äro — vid meddelandet av tillstånd till arbetet eller eljest — av vederbörande myndighet givna. Därest någon å egen fastighet verkställer eller tillåter annan verkställa grävning på sådant sätt, att skada för annan eller fara därav uppstått eller kan uppkomma, äger polismyndigheten antingen förbjuda vidare grävning på platsen eller ock föreskriva, huru grävningsarbetet i fortsättningen må bedrivas. Samma myndighet äger därjämte förordna vad i övrigt skall åtgöras eller iakttagas till skadans eller farans undanröjande. För åsidosättande av polismyndighets eller annan myndighets föreskrifter i nu angivna hänseenden stadgas bötesstraff (§ 8). — Jämför stadsplanelagen den 29 maj 1931, § 20, och byggnadsstadgan den 20 november samma år, § 79.

5) Skydd för allmännyttig anläggning.

Vid bötesstraff är förbjudet att vidtaga åtgärd, varigenom förorsakas hinder eller uppehåll i begagnandet av allmän vattenledning eller gasverk, ävensom att obehörigen öppna vattenlednings- eller gaskran eller släcka gatlykta (§ 9). — Jämför 19 kap. 15 och 22 §§ strafflagen. — För den, som vid allmänt vattenhämtningsställe i stad eller inom dess område företager åtgärd av beskaffenhet att föranleda hinder vid vattenhämtningen, stadgas jämväl bötesstraff (§ 18). Sistnämnda paragraf erhöll sin nuvarande lydelse genom kungörelsen den 19 juni 1919 (nr 602). Ursprungligen funnos i denna paragraf

jämväl förbud mot förorenande av vatten och åstadkommande eljest av osnyggighet vid allmänt vattenhämtningsställe. Motsvarande bestämmelser finnas numera i 9 § hälsovårdsstadgan.

6) Skydd för nattron m. m.

Under tiden från kl. tio på aftonen till kl. sex om morgonen är förbjudet att begagna eller upplåta kägelbana eller annan för förlustelse gjord inrättning av sådan beskaffenhet och belägenhet, att närboendes nattro därigenom störes. Kägelbana eller annan sådan inrättning, som nyss nämnts, må ej heller upplåtas eller begagnas å helgdag under tid för allmän gudstjänst. För åsidosättande av dessa föreskrifter stadgas bötesstraff. Inrättning av nu ifrågavarande slag får överhuvud ej anläggas utan tillstånd av magistraten vid äventyr av böter samt skyldighet att genast borttaga det anlagda om så påfordras. (§ 12). — Jämför om buller 8 § 9 mom. och 24 § 1 mom. hälsovårdsstadgan ävensom 20 § 4 mom. vägtrafikstadgan.

7) Utomhusbadande.

I den mån så låter sig göra bör magistraten anvisa lämpliga ställen, där badande — med eller utan baddräkt — må äga rum i öppet vatten och under bar himmel. Straff av böter stadgas för den, vilken inom den egentliga staden under bar himmel badar uti sjö, vik, kanal eller vattendrag eller kläder av sig för sådant ändamål å annat ställe än som av magistraten sålunda anvisats eller vilken icke ställer sig till efterrättelse av magistraten meddelade ordningsföreskrifter. Enahanda påföljd drabbar den, som å stads område badar på ställe, där sådant är av magistraten förbjudet (§ 11). — Jämför 1 § hälsovårdsstadgan. — Den omständigheten att vatten från viss sjö genom tillkomsten av vattenledning från densamma användes till dricksvatten har ansetts icke kunna föranleda till allmänt förbud mot badning och tvättning av kläder i sjön (R. Å. 1928 sid. 138).

8) Gatu- och gårdsrenhållning.

Magistraten äger att, efter hälsovårdsnämndens hörande, bestämma tiden och sättet för fullgörande av skyldigheten att rengöra gata, torg och annan allmän plats med trottoarer, rännstenar och avloppstrummor. Till denna renhållning hör även undanskottande, upphuggande och bortförande av snö och is ävensom åtgärder till förekommande av olyckshändelse genom halka vintertiden. För åsidosättande av skyldighet, som nu nämnts, stadgas bötesstraff (§ 14 första stycket). — I praxis har till rengöring av gata ansetts höra jämväl borttagande av växande gräs (N. J. A. 1876 sid. 7; 1893 sid. 202).

Det bör påpekas, att i förevarande stadgande icke utsagts, vem gaturenhållningsskyldigheten åligger. Av ålder har det emellertid i städerna ansetts åligga vederbörande tomtägare att sörja för renhållningen av gatorna utanför sina respektive tomter, åtminstone i viss omfattning. Närmare bestämmelser härom återfinnas i allmänhet i de för de särskilda orterna gällande lokala

ordningsstadgorna. Med stöd härav ha i ett flertal fall fastighetsägare ådömts ansvar och skadestånd för underlåtenhet att i ett eller annat hänseende fullgöra gaturenhållningsskyldigheten. (Jfr bl. a. N. J. A. 1899 sid. 460; 1900 sid. 469; 1914 sid. 258; 1935 sid. 360; 1940 sid. 573; 1941 sid. 565; 1942 sid. 580; 1944 sid. 252 samt Sv. J. T. 1933 sid. 28.) Person, som enligt avtal med husägare åtagit sig renhållning å gatan utanför dennes hus, har för försummelse härutinnan dömts till ansvar jämlikt § 14 första stycket ordningsstadgan (N. J. A. 1903 sid. 156). Skadeståndstalan mot fastighetsägare för underlåten sandning har däremot i visst fall ogillats, då fastighetsägaren uppdragit åt renhållningsverk att fullgöra fastigheten åvilande skyldigheter i fråga om gaturenhållning och sandning (N. J. A. 1930 sid. 225).

Ifrågavarande stadgande skilde sig i sin ursprungliga lydelse från den nuvarande däri, att från början ingenting fanns stadgat om att magistraten skulle äga bestämma *sättet* för renhållningsskyldighetens fullgörande, ej heller om att hälsovårdsnämnden skulle höras. I det kommittéförslag, som låg till grund för 1919 års hälsovårdsstadga, fanns bestämmelse om gaturenhållning intagen i hälsovårdsstadgan. Denna bestämmelse slopades emellertid vid stadgans slutliga utformning, och i stället erhöll § 14 första stycket ordningsstadgan sin nuvarande lydelse genom ovannämnda kungörelse den 19 juni 1919.

Gårdar med därtill hörande smygar, portgångar och s. k. vretum eller brandgator skola rengöras så ofta och på sådant sätt, att de hållas i snyggt och ur sanitär synpunkt tillfredsställande skick. För försummelse härutinnan stadgas bötesstraff (§ 14 andra stycket).

Vid forsling å gata eller annan allmän plats av kalk, malen krita, kolstybb, rödfärg eller annat dylikt ämne, som medför olägenhet genom spillning eller damning, skall vid äventyr av bötesstraff begagnas tätt och med ändamålsenlig betäckning försett fordon (§ 15). — I sin ursprungliga lydelse innehöll denna paragraf jämväl bestämmelser om forsling av orenlighet och dylikt, men dessa borttogos genom ovannämnda kungörelse den 19 juni 1919, och i stället infördes motsvarande föreskrifter i 21 § hälsovårdsstadgan.

Snö eller is, som bortföres från gata eller annan allmän plats eller från gård och tomt, ävensom avfall av byggnadsmaterialier, vid grävning uppsamlad jord, sten eller grus samt andra fyllnadsämnen må — såvitt de ej uppläggas å egen eller med ägarens medgivande å annans tomt — icke avlassas annorstädes än å plats, som magistraten efter samråd med drätselkammaren därtill anvisar. För förseelse härutinnan ävensom för underlåtenhet att efterkomma de föreskrifter beträffande ämnenas avlassning, som kunna av magistraten meddelas, stadgas bötesstraff (§ 16).

För fullständighetens skull må anmärkas, att den som sågat eller huggit ved eller virke å gata eller annan allmän plats, har att själv omedelbart efter arbetets avslutande föranstalta om rengöring av gatan eller platsen vid äventyr av bötesstraff (§ 2 fjärde stycket).

9) Offentliga tillställningar.

I § 13 ordningsstadgan givas bestämmelser om offentliga tillställningar, varmed förstås tillställningar av vad beskaffenhet som helst, vilka genom allmän tidning, anslag eller annorledes kungöras eller vartill inträdeskort försäljas eller avgift på ett eller annat sätt från allmänheten fordras, begäres eller mottages eller till vilka allmänheten eljest har tillträde. Under begreppet tillställning äro här att hänföra sammankomster och demonstrations-tåg, föreställningar av alla slag, danstillställningar, tivolinöjen och dylikt. Genom en särskild förordning den 10 juni 1932 (nr 200) angående utsträckt tillämpning av vissa bestämmelser i § 13 av ordningsstadgan m. m. skall vad här stadgas om offentlig tillställning äga tillämpning jämväl å tillställning, till vilken tillträde är beroende av medlemskap i viss förening eller av inbjudan, därest tillställningen uppenbarligen utgör del av en uteslutande eller väsentligen för anordnande av dylika tillställningar driven rörelse eller tillställningen eljest — såsom med avseende å sin omfattning eller de villkor, varunder tillträde lämnas — är att jämställa med tillställning, till vilken allmänheten har tillträde. Stadgandet i fråga är riktat mot sådana slags tillställningar, vid vilka klubb- och föreningslivets former illojalt utnyttjas. Viss modifikation i stadgandet har dock gjorts genom det närmast blott såsom ett provisorium avsedda tillägg, som § 13 ordningsstadgan erhållit genom kungörelsen den 17 juni 1938 (nr 286). Här stadgas nämligen, att om tillställning anordnas av en till viss organisation (exempelvis ett politiskt parti) ansluten förening, den omständigheten att förutom föreningens egna medlemmar jämväl medlemmar i andra till organisationen anslutna föreningar äga tillträde till tillställningen icke skall föranleda, att densamma skall betraktas som offentlig. — Beträffande tillämpningen i praxis av begreppet offentlig tillställning må hänvisas till bl. a. följande rättsfall: N. J. A. 1887 sid. 139; 1914 sid. 350; 1929 sid. 109; 1933 sid. 350; 1935 sid. 688; 1941 sid. 203.

Som allmän regel gäller, att den, som anordnar offentlig tillställning, skall därom göra anmälan till polismyndigheten. Denna regel är emellertid för vissa grupper av tillställningar underkastad undantag, dels i mildrande, dels i skärpande riktning. I fråga om allmänt föredrag, som är att hänföra till andaktsövning eller föreläsning vid läroanstalt, är sålunda anmälan icke erforderlig. Å andra sidan är beträffande vissa andra grupper av tillställningar — nämligen *dels* »maskerad, bal, lekstuga, lindansning, positivspelning eller dylikt, akrobatiska konststycken, konstridning, djurföreläsning eller andra med dessa jämförliga tillställningar», *dels* tillställning, som skall äga rum på gata, torg eller annan allmän plats eller på annat under bar himmel beläget ställe, till vilket allmänheten eljest har obehindrat tillträde — föreskrivet, att polismyndighetens tillstånd skall avvaktas och att, innan tillstånd erhållits, inträdeskort ej får utlämnas eller avgift fordras, begäras eller mottagas. Till den förra av dessa båda grupper har i rättstillämpningen i de flesta fall hänförts även det praktiskt viktiga slag av offentliga tillställningar, som utgöres av idrottstävlingar. De till denna grupp hörande

tillställningarna betecknas stundom såsom »allmänna folknöjen» i motsats till tillställningar av mera kulturell karaktär, såsom teaterföreställningar, konserter, uppläsningar och dylikt. Anmärkas bör i detta sammanhang att i ett rättsfall (N. J. A. 1942 sid. 664), vissa juldagen och annandagen å Auditorium i Stockholm anordnade offentliga tillställningar, vid vilka förekom sång och musik, huvudsakligen dansmusik, av olika uppträdande med conférencier, av såväl hovrätten som högsta domstolen ansetts icke vara sådana tillställningar, för vilkas hållande jämlikt § 13 ordningsstadgan fordrades tillstånd av polismyndigheten. — Beträffande den senare gruppen må framhållas, att av affärsföretag i reklamsyfte anordnade skådespel, vid vilka de uppträdande uppehållit sig å enskilt område men åskådarna å gata eller annan plats därintill, med hänsyn till den plats, där tillställningarna ägt rum och det sätt i övrigt, på vilket de anordnats, ej ansetts vara av beskaffenhet, att polismyndighetens tillstånd till desamma erfordrats (Svea hovrätts utslag den 9 juni 1932).

Enligt gällande rättsuppfattning må i fall, då tillstånd erfordras för sådana offentliga tillställningar, som äro att hänföra till sammankomster för överläggning rörande allmänt eller enskilt ärende, polismyndighetens rätt att vägra tillstånd icke så utnyttjas, att församlingsrätten onödigtvis inskränkes. Tillstånd må förty icke vägras i annat fall än då sammankomstens hållande måste förutses komma att i något avseende menligt påverka den allmänna ordningen eller ock förorsaka rubbning av trafiken å allmän plats och sålunda exempelvis ej med den motiveringen, att ett föredrag, som skall förekomma på sammankomsten, kan väntas innehålla uppmaning till brott eller verka sedlighetssårande eller dylikt. — Liknande synpunkter ha gjort sig gällande även beträffande offentliga tillställningar i övrigt, ehuru polismyndigheten därvid ansetts ha något större frihet.

För samtliga de tillställningar, för vilka för närvarande anmälan eller tillstånd erfordras, gäller vidare följande.

1. Polismyndigheten äger *meddela ordningsföreskrifter* för dylika tillställningar med skyldighet för den, som gjort anmälan om tillställningen, att ställa sig föreskrifterna till efterrättelse. Den, som gör anmälan eller söker tillstånd, är skyldig lämna sådana upplysningar beträffande tillställningens ändamål och beskaffenhet, som polismyndigheten äskar för att kunna meddela dylika föreskrifter, vid äventyr att tillställningen eljest icke anses behörigen anmäld. Med hänsyn till församlingsrätten har dock polismyndighetens befogenhet härutinnan i vissa fall i praxis ansetts rätt begränsad. Sålunda har polismyndigheten icke i fråga om allmänt föredrag, för vilket endast anmälningsskyldighet förelegat, ansetts kunna avkräva anordnaren koncept till föredraget eller ens redogörelse för dess innehåll. (N. J. A. 1911 sid. 268; J. O:s ämbetsberättelse 1917 sid. 347.)

2. Polismyndigheten äger vidare, om tillställning visar sig åsyfta eller innebära något sedlighetssårande eller lagstridigt eller föranleda oordning av svårare beskaffenhet, *förbjuda tillställningens förnyande*. I fråga om

vissa slag av tillställningar, nämligen »lindansning, akrobatiskt konststycke, konstridning, djurföreläsning eller annan med någon av dessa jämförlig tillställning», har polismyndigheten dylik befogenhet jämväl om tillställningen medför uppenbar fara för uppträdandes eller åskådares liv. — Förbud, som nu sagts, anses kunna avse allenast tillställnings förnyande i väsentligen samma form på samma ort. (Jfr N. J. A. 1893 sid. 69.)

3. Offentlig tillställning må i vissa fall *upplösas*, varvid samtliga närvarande äro skyldiga att på uppmaning av behörig polisman begiva sig från platsen. Dylik rätt föreligger, *dels* om tillställningen visar sig åsyfta eller innebära något sedlighetssårande eller lagstridigt eller föranleda oordning av svårare beskaffenhet, *dels* om tillställningen anordnats utan vederbörlig anmälan eller tillstånd eller om bland de närvarande uppkommer oordning av svårare beskaffenhet, som ej kan undanröjas genom avlägsnande av deltagarna i oordningen. Rätten att upplösa tillställning tillkommer numera — enligt den lydelse ifrågavarande bestämmelse erhållit genom förordning den 15 juni 1944 (nr 427) — i stad med poliskammare denna och eljest polischefen. Dessförinnan tillkom befogenheten »polismyndigheten». (Jfr nedan sid. 61.)

I detta sammanhang bör anmärkas, att jämlikt 10 kap. 15 § strafflagen sammankomst av menighet å landet eller i stad till överläggning om allmänt eller menigheten enskilt rörande ärende ej må av offentlig myndighet upplösas, så framt därvid ej företages något, som är stridande mot lag eller stör allmän ordning. Vad sålunda stadgats torde i fråga om dylika sammankomster böra gälla framför § 13 ordningsstadgan, vars bestämmelser således icke äro tillämpliga, i den mån de kunna anses stridande mot strafflagsstadgandet i fråga.

I § 13 finnas ytterligare vissa ordningsmässiga detaljstadganden. Anmälan skall om möjligt ske minst 24 timmar före tillställningens början och i varje fall före dess kungörande i tidning, där sådant äger rum. Anmälaren är skyldig att vid anfordran styrka, att den uppgivna lokalen eller platsen för tillställningen blivit av vederbörande ägare eller innehavare för ändamålet upplåten, vid äventyr att anmälningsskyldigheten anses ej behörigen fullgjord. Ägare eller innehavare av dylik lokal eller plats är skyldig att före tillställningens början göra sig förvissad om att tillställningen blivit behörigen anmäld eller, där tillstånd erfordras, medgiven.

Bestämmelserna i § 13 gälla inom såväl den egentliga staden som stadens område.

De bestämmelser, för vilka nu redogjorts, ha icke i sitt nuvarande skick varit gällande alltsedan ordningsstadgans tillkomst. Först genom kungörelsen den 10 december 1886 (nr 88) utsträcktes paragrafen till att gälla allmänna sammanträden och överhuvud alla tillställningar, till vilka allmänheten ägde tillträde. Dessförinnan erfordrades för paragrafens tillämplighet — såsom även framgår av vissa rättsfall (N. J. A. 1876 sid. 179; 1886 sid. 369) — antingen att tillställningen genom allmän tidning, anslag eller annorledes

kungjorts eller ock att inträdeskort till tillställningen försålts eller avgift på ett eller annat sätt från allmänheten fordrats, begärts eller mottagits. Samtidigt infördes i paragrafen de nyss angivna detaljstadgandena. — Bestämmelsen om rätt att meddela förbud mot förnyande av vissa föreställningar, om de medförde uppenbar fara för uppträdandes eller åskådares liv, infördes genom kungörelsen den 13 november 1908 (nr 133).

2. Ordningsstadgans senare del: bestämmelser av väsentligen formell natur.

På sätt tidigare antytts innehåller stadgans senare del bestämmelser av mera formell karaktär, som ansluta sig till de materiella stadgandena. Hithörande bestämmelser kunna ur synpunkten av de ämnen, som de reglera, lämpligen sammanföras i fyra olika grupper, nämligen bestämmelser om ordningsstadgans lokala giltighetsområde, bestämmelser om lokala ordningsstadgor, bestämmelser om vissa myndigheters befogenheter samt bestämmelser av straff- och processrättsligt innehåll.

1) *Bestämmelser om ordningsstadgans lokala giltighetsområde.*

Ordningsstadgan gäller i första hand inom städerna. Såsom framgår av det föregående äga emellertid vissa bestämmelser en mera inskränkt tillämpning. Härom föreskrives, att bestämmelserna i stadgan skola gälla inom stads område — varmed skall förstås »de utom den egentliga staden belägna, men ändock till staden lydande och inom dess rågång befintliga ägor» — endast i de fall där sådant finnes i stadgan särskilt utsatt (§ 19). Till den egentliga staden har därvid ansetts böra hänföras de på mera stadsmässigt sätt bebyggda delarna av en stad. Avgörande är härvid bebyggelsens karaktär, oberoende av om stadsplan fastställts för området eller icke. (Jfr R. Å. 1935 not S nr 438; 1937 not S nr 187.)

Av stadgans materiella bestämmelser gälla de i §§ 1—5, 9, 12 och 14—16 blott den egentliga staden, medan § 6 första stycket och § 11 innehålla skilda bestämmelser för den egentliga staden och för stadens område. Återstående materiella bestämmelser äga giltighet såväl i den egentliga staden som inom stadens område.

Stadgans bestämmelser kunna emellertid, såsom ovan antytts, göras till lämpliga även inom andra orter än städer. Länsstyrelsen äger efter vederbörandes hörande genom beslut, som skall underställas Kungl. Maj:ts prövning, förordna, att vad i ordningsstadgan föreskrives om stad skall i tillämpliga delar gälla även för köping, hamn, fiskläge och annat ställe med större sammanträngd befolkning (§ 30 första stycket). Utgör område, beträffande vilket sådant förordnande meddelats, allenast del av en kommun, blir området jämlikt 87 § lagen om kommunalstyrelse på landet municipalsamhälle med rätt att självt handhava sådana gemensamma ordnings- och hushållningsangelägenheter, som härav föranledas. Om upphävande av ordnings-

stadgans tillämpning inom visst område har i praxis meddelats beslut i samma ordning, som är föreskriven rörande stadgans bringande i tillämpning.

I det föregående har anmärkts, att vad i § 13 ordningsstadgan finnes föreskrivet rörande sådana tillställningar, som ovan hänförts till »allmänna folk-nöjen», jämlikt kungörelse den 10 juni 1932 (nr 198) angående tillämpning för riket i dess helhet av vissa bestämmelser i ordningsstadgan skall tillämpas jämväl beträffande dylik tillställning å ort, varest vad sålunda är stadgat icke redan är gällande.

Länsstyrelsen äger slutligen, där omständigheterna därtill föranleda, efter vederbörandes hörande särskilt förordna, att vad i § 13 ordningsstadgan är stadgat skall, även i den mån bestämmelserna i samma paragraf icke dessförinnan äro gällande, tillämpas å visst område invid eller i närheten av stad. Även beslut härom skall underställas Kungl. Maj:t (§ 30 andra stycket).

Angående de ändringar, som § 30 undergått, hänvisas till vad därom anförts i föregående kapitel.

2) Lokala ordningsstadgor m. m.

Utöver vad ordningsstadgan eller lag och författning eljest innehåller eller lämnar åt magistrat eller polismyndighet att närmare bestämma kan för viss stad eller ort »ny eller ytterligare» ordningsföreskrift antagas. Dylik föreskrift får icke strida mot ordningsstadgan eller annan allmän författning. Förslag till föreskrift kan framställas såväl av stadsfullmäktige som av magistraten. I förra fallet skall förslaget av magistraten jämte eget utlåtande insändas till länsstyrelsen, som har att antingen oförändrat fastställa eller ogilla förslaget. I senare fallet skola stadsfullmäktige höras. Godkänna stadsfullmäktige förslaget, går det till länsstyrelsen, i annat fall är det förfallet med rätt dock för magistraten att hos länsstyrelsen anmäla, att behov av föreskrifter föreligger (§ 20 första stycket).

Länsstyrelsen äger även att själv taga initiativ till dylik föreskrift, om den till följd av magistratens anmälan eller eljest finner behov därav föreligga. I sådant fall skola stadsfullmäktige och magistraten höras över upprättat förslag till föreskrift, men länsstyrelsen äger förordna i ämnet oberoende av de hörda myndigheternas mening (§ 20 andra stycket).

För överträdelse av ordningsstadga av nu förevarande slag må föreskrivas böter av 2 till och med 100 riksdaler. Av länsstyrelsen fastställd eller meddelad ordningsstadga skall ofördröjligen av länsstyrelsen offentliggöras i länskungörelserna och dessutom genom magistratens försorg införas i en för ändamålet upprättad liggare och kungöras i ortstidning, varjämte magistraten skall tillse, att tryckta exemplar av kungörelsen finnas tillgängliga för köpare. Kungörelsen om stadgan skall vidare av länsstyrelsen insändas till socialdepartementet, justitekanslern och justitieombudsmannen (§ 20 fjärde stycket).

Upphävande av eller ändring i ordningsstadga, som nu sagts, skall ske i samma ordning som fastställande av ny stadga (§ 20 femte stycket).

Ordningsstadga, som icke kungjorts på sätt nu angivits, har ansetts icke kunna tillämpas av domstol (N. J. A. 1903 sid. 110). Domstol har icke heller ansett sig kunna tillämpa visst stadgande (angående förbud mot uppsättande av visst taggtrådsstängsel), enär varken ordningsstadgan eller annan författning gäve stöd för befogenhet att vid till beloppet bestämt vite utfärda dylikt förbud. (Sv. J. T. 1930 sid. 22.)

Vid tillfälligt behov av dylik ny eller ytterligare ordningsföreskrift äger länsstyrelsen, om tiden ej medger dess åvägabringande på förut angivet sätt, utfärda och allmängöra kungörelse därom, vilken dock får gälla allenast för viss angiven kort tid. Där så ske kan, skall magistraten höras. Magistraten äger även vid behov upprätta förslag till kungörelse om sådan föreskrift och insända detsamma till länsstyrelsen, som har att besluta i ämnet. Tål emellertid saken ej ens kortare uppskov, äger magistraten själv förordna, att föreslagen föreskrift skall lända till efterrättelse i avbidan på länsstyrelsens beslut (§ 21).

Sistnämnda paragraf erhöll sin nuvarande lydelse genom kungörelsen den 14 oktober 1910 (nr 113). Dessförinnan åvilade befogenheten att utfärda dylika tillfälliga ordningsföreskrifter helt magistraten.

Förekommer behov av reglementen eller taxor för »åkare, hyrkuskar, dem som betjäna allmänheten med omnibusvagnar, stadsbud, bärarelag eller dylikt», tillkommer det magistraten att upprätta sådana reglementen och taxor. Beslut härom skall dock underställas länsstyrelsens prövning (§ 23). Med stöd av denna paragraf ha utfärdats reglementen och taxor även för elektriska spårvägar, för droskbiltrafik m. m.

I Stockholm utfärdas tillfälliga ordningsföreskrifter jämlikt § 21 samt reglementen och taxor jämlikt § 23 omedelbart av överståthållarämbetet. Icke heller beträffande ordningsstadgor jämlikt § 20 ifrågakommer i Stockholm förslag eller anmälan från magistratens sida, utan meddelanden ske därstädes omedelbart mellan överståthållarämbetet och stadsfullmäktige (§ 20 tredje stycket, § 21 tredje stycket, § 23).

Slutligen kan anmärkas, att jämväl polismyndigheten har befogenhet att i särskilda fall utfärda ordningsföreskrift och — så vitt påföljd av underlåtenhet att efterkomma sådan föreskrift ej finnes bestämd i ordningsstadgan eller annan allmän författning eller i de ordningsregler, som i överensstämmelse med stadgan tillkommit — vid vite efter omständigheterna ålägga treds-kande att ställa sig föreskriften till efterrättelse (§ 22).

3) *Bestämmelser angående vissa myndigheters befogenheter.*

Vad i ordningsstadgan sägs om magistrat skall i Stockholm gälla överståthållarämbetet och i stad, där magistrat ej finnes, kommunalborgmästaren (§ 29 i dess lydelse enligt förordningen den 15 juni 1944, nr 427).

Anmärkas bör, att i vissa städer, där poliskammare finnes, det genom särskilda kungl. brev tillagts poliskammaren att meddela ordningsföreskrifter

jämlikt §§ 1 och 2 ordningsstadgan. I två av dessa städer (Linköping och Halmstad) har dock därvid undantag gjorts för parkeringsföreskrifter.

Vad i ordningsstadgan uppdragits åt polismyndighet skall fullgöras, i stad med poliskammare eller polismästare av denna myndighet samt i annan stad av magistraten eller kommunalborgmästaren (§ 29 i dess lydelse enligt förordningen den 15 juni 1944, nr 427). Enligt paragrafens tidigare lydelse skulle polismyndighets åligganden fullgöras, i Stockholm av överståthållarämbetet för polisärenden samt i annan stad av poliskammare eller, där sådan ej funnes, av magistrat eller i dess ställe tillsatt styrelse.

Jämlikt kungörelsen den 10 juni 1932 angående tillämpning för riket i dess helhet av vissa bestämmelser i ordningsstadgan tillkommer i fall, som där avses — alltså i fråga om tillståndsgivning till »allmänna folknöjen» å ort, där ordningsstadgan eljest ej är tillämplig — landsfiskal samma befogenhet, som enligt § 13 ordningsstadgan tillkommer polismyndighet i stad. Dessamma gäller, när förordnande med stöd av 30 § andra stycket ordningsstadgan meddelats om tillämpning av § 13 å visst område invid eller i närheten av stad.

Eljest tillkommer det länsstyrelsen att i fråga om köping och annat område på landet, där ordningsstadgan skall gälla, underställa Kungl. Maj:ts prövning förslag om vilka styrelser eller myndigheter där böra fullgöra vad som i stad enligt stadgan åligger magistrat eller annan lokalmyndighet samt om dessa myndigheters sammansättning och vidden av deras befogenhet i ifrågavarande hänseende (§ 30 första stycket). Härvid ha i allmänhet följande huvudgrunder föreskrivits:

1. Vad jämlikt ordningsstadgan ankommer på stadsfullmäktige tillkommer i köping kommunalfullmäktige eller, där sådana ej finnas, kommunalstämman samt i municipalsamhälle municipalfullmäktige eller, där sådana ej finnas, municipalstämman.

2. Vad i ordningsstadgan är föreskrivet om magistrat, polismyndighet och drätselkammare skall gälla, i köping för kommunalnämnden och i municipal-samhälle för municipalnämnden, dock med följande undantag:

a) Vad enligt § 13 ordningsstadgan tillhör polismyndighet skall tillkomma landsfiskalen i orten;

b) Kommunalnämnden (municipalnämnden) äger icke utöva den rätt, som enligt § 21 ordningsstadgan tillkommer magistrat att i vissa där avsedda fall utfärda nya, med bötesbestämmelser förenade ordningsföreskrifter.

c) Kommunalnämnden (municipalnämnden) äger icke utöva den polismyndighet i stad enligt § 22 ordningsstadgan tillerkända rätten att genom föreläggande av vite tillhålla den som tredskas att ställa sig en av samma myndighet given föreskrift till efterrättelse utan äger endast att hos länsstyrelsen anmäla behov av sådan vitesbestämmelse.

4) *Bestämmelser av straff- och processrättsligt innehåll.*

Såsom av det anförda framgår, är i var och en av de materiella bestämmelserna jämväl angiven den straffpåföljd (bötesstraff), som bestämmelsens åsidosättande kan föranleda. Härtill ansluta sig vissa generella kompletterande bestämmelser:

Till böter enligt ordningsstadgan eller med stöd av densamma givna föreskrifter får ej dömas för förseelse, som är straffbelagd enligt allmän lag. — Böter och viten, som ådömas med anledning av ordningsstadgans bestämmelser, skola fördelas så, att tre fjärdedelar ställas till polismyndighetens förfogande för att kunna användas till uppmuntran av nitisk verksamhet i polismyndighetens tjänst, medan återstoden tillfaller stadens kassa. Den reservationen göres dock, att om andelar av sådana böter och viten på grund av särskilda Kungl. Maj:ts beslut skola tillfalla vissa stiftelser eller inrättningar, dylikt beslut skall lända till efterrättelse, tills annorlunda förordnas. — Böter och viten förvandlas vid bristande tillgång enligt allmän lag (§ 28).

Såsom exempel på sådana avvikande bestämmelser om bötesfördelning, som nyss sagts, kan nämnas, att i Stockholm polispersonalens f. d. pensionsinrättning och allmänna barnhuset jämlikt särskilda Kungl. Maj:ts beslut i vissa fall äga uppbära andelar av böter, som utdömas jämlikt ordningsstadgan.

Den som under tid, då han står under åtal för förseelse mot ordningsstadgan eller med stöd därav utfärdade föreskrifter, fortsätter eller förnyar förseelsen, skall fällas till de för förseelsen bestämda böterna för varje gång åtal äger rum (§ 25). Anmärkas bör, att enligt övergångsbestämmelsen mom. 1 till lagen den 3 juni 1938 om ändrad lydelse av vissa delar av strafflagen i stället för dylik bestämmelse skall gälla, att såsom särskilt brott skall anses vad vederbörande för varje åtal förbrutit, varvid föreskrift rörande högsta sammanlagda straff för sådana brott skall iakttagas vid bestämmande av gemensamt straff för brotten.

Förseelse mot ordningsstadgan eller enligt densamma givna föreskrifter skall åtalas vid polisdомstol, där särskild sådan är inrättad, men i övrigt hos poliskammare och, där sådan icke finnes, vid allmän domstol (§ 26). Sedan poliskamrarnas dömande verksamhet numera upphört, åtalas hithörande förseelser vid allmän domstol å samtliga orter, där polisdомstol icke finnes. Ehuru uttrycklig föreskrift därom icke finnes, anses åtalsrätten förbehållen allmän åklagare. (N. J. A. 1917 sid. 273; 1931 sid. 694.)

Har någon underlåtit att iakttaga vad som åligger honom enligt ordningsstadgan eller med stöd av densamma meddelad föreskrift och fullgör han icke genast efter polismyndighetens tillsägelse det försummade eller kan han icke anträffas med sådan tillsägelse, då äger polismyndigheten, där så anses nödigt, låta arbetet eller åtgärden verkställas för lega med skyldighet för den försumlige att ersätta legokostnaden (§ 24 första stycket). Den som fälls till ansvar är vidare skyldig gottgöra den skada och kostnad, vartill han varit vållande genom förseelsen (§ 24 andra stycket).

Slutligen är stadgat, att den, som känner sin rätt förnärmad eller obehörigen inskränkt av påbud, beslut, föreskrift eller åtgärd, som under åberopande av ordningsstadgan fastställts, meddelats eller vidtagits av länsstyrelse, magistrat eller polismyndighet, äger att däröver anföra besvär i den ordning, som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämd. I anslutning härtill föreskrives, att påbudet, beslutet eller föreskriften utan hinder av anförda besvär skall lända till efterrättelse, intill dess annorledes kan bliva i vederbörlig ordning förordnat (§ 27).

B. Lokala ordningsstadgor.

I det följande skall lämnas en kortfattad redogörelse för vissa frågor, som behandlas i de lokala ordningsstadgor, vilka utfärdats med stöd av § 20 ordningsstadgan för rikets städer. Redogörelsen gör ingalunda anspråk på fullständighet men torde dock giva en föreställning om de problem, som under tiden efter ordningsstadgans tillkomst ansetts vara i behov av reglering i förevarande form, samt om de sätt, på vilka problemen lösts.

Såsom redan framhållits äro ordningsstadgorna för de särskilda orterna så till vida av tämligen enhetlig beskaffenhet som i stort sett samma problem behandlas i dem. I många fall ha bestämmelser i skilda stadgor även fått en ganska enhetlig utformning. Detta beror uppenbarligen på att vid utarbetande av nya stadgor äldre sådana i stor utsträckning fått tjäna som förebilder. Lokala variationer förekomma dock alltjämt i rikt mått. Mången gång sakna emellertid dessa variationer egentlig reell innebörd; man har blott uttryckt samma sak på olika sätt.

Den redogörelse, som här lämnas, är i huvudsak begränsad till sådana i lokala ordningsstadgor upptagna ämnen, vilka icke jämväl beröras i ordningsstadgan för rikets städer. Det största intresset ägnas självfallet de spörsmål, som av utredningen särskilt uppmärksammas vid utarbetandet av utredningens förslag. Så vitt angår dessa ämnen följer ock framställningen samma ordning som den, vari frågorna upptagits i nämnda förslag.

1. Visst saluhållande av varor m. m. å annan allmän plats än salutorg.

Till komplettering av de knapphändiga och numera föga tidsenliga bestämmelserna i § 2 ordningsstadgan för rikets städer angående försäljning från stånd, bord eller dylikt å allmänna platser samt om utställande av varor å dylika platser ha i ett mycket stort antal lokala ordningsstadgor för orter av skilda storleksordningar intagits ett flertal föreskrifter rörande försäljning i särskilda former av varor å allmänna trafikleder m. fl. allmänna platser (andra än allmänna försäljningsställen). Sålunda har i ett stort antal fall jämväl kringföringshandeln underkastats tillståndstvång (ex. Göteborg, Malmö, Borås, Uppsala, Lund, Kristianstad, Arboga, Bollnäs, Sundbyberg, Fullersta). Å många orter har vidare införts tillståndstvång även för sådant saluhållande, som äger rum från område, vilket gränsar till allmän plats och är oinhägnat

(ex. Göteborg, Malmö, Uppsala, Lund, Kristianstad, Sundbyberg, Tierp, Ljusdal, Hornsberg, Kramfors). Flerstädes har även stadgats förbud mot yrkesmässigt utövande av fotografering å allmän plats utan tillstånd av polismyndigheten eller kommunal nämnd (ex. Göteborg, Malmö, Hälsingborg, Borås, Örebro, Ronneby, Krylbo, Ludvika, Bollnäs).

Å många orter har även det numera mycket ofta förekommande saluhållande å eller invid allmän plats, som sker från kiosker eller medelst försäljningsautomater, blivit underkastat tillståndstvång (ex. Båstad, Ljungbyhed, Kinna, Säffle, Heby, Hornsberg, Kramfors). Å ett flertal platser har så även skett i fråga om motorfordons förseende med drivmedel eller luft med användande av svängarmar eller liknande anordningar, uppställda å eller vid allmän plats (ex. Uppsala, Västerås, Eskilstuna, Kristianstad, Ronneby, Ljungby, Marstrand, Kungälv, Vinslöv, Sundbyberg, Hässelby, Bollnäs).

I detta sammanhang må ock slutligen omnämnas ett i åtskilliga lokala ordningsstadgor intaget förbud för tidningskolportörer och andra gatuförsäljare att med hög röst utbjuda sina varor, särskilt då rörelsen drives nattetid (ex. Malmö, Kristianstad, Kristinehamn, Arboga, Ronneby, Bollnäs, Teckomatorp).

2. Affischering och annan reklam.

Rörande affischering och reklam överhuvud å eller invid allmän plats finnas bestämmelser i nästan alla gällande lokala ordningsstadgor. Vid regleringen av dessa företeelser har man emellertid gått olika långt på skilda orter. I några fall har man sålunda nöjt sig med att endast föreskriva, att annonser, affischer och andra dylika tillkännagivanden ej må vid gata eller annan allmän plats anslås å byggnad, plank, träd eller andra föremål utan ägarens medgivande (ex. Uddevalla, Marstrand, Skara). Å det stora flertalet orter har man emellertid gått längre och principiellt förbjudit anbringande av affischer, annonser m. fl. sådana anslag annorstädes än på av samhället uppsatta eller av vederbörande lokala myndighet (exempelvis magistraten eller municipalnämnden) godkända anslagstavlor eller annonspelare. I samband därmed har flerstädes meddelats närmare föreskrifter angående beskaflenheten och skötseln av dylika tavlor och andra anordningar för affischering m. m. I åtskilliga fall har man vidare förklarat, att nyssnämnda förbud ej utgör hinder för näringsidkare att å byggnad, varest hans lokaler äro inrymda, uppsätta för egen rörelse avsedda tillkännagivanden under förutsättning, att dessa anslag ej placeras på sådant sätt, att trafiken därav hindras.

I vissa lokalstadgor har direkt utsagts, att i vederbörlig ordning uppsatta offentliga tillkännagivanden icke må, så länge de äro aktuella, av obehörig person borttagas, överklistras eller nedrivas (ex. Tranås, Hästveda, Kinna, Lycksele).

I några stadgor har intagits en bestämmelse av innehåll, att därest ett uppsatt anslag finnes vara uppenbart vanprydande eller eljest av beskaflenhet att väcka allmän förargelse, polismyndigheten äger förordna om anslagets avlägsnande (ex. Borås, Ronneby).

Vid sidan av dessa bestämmelser om affischering upptaga ett stort antal lokala ordningsstadgor även en del föreskrifter rörande reklam i andra former. En vanlig bestämmelse är, att bullrande reklamanordningar, vartill hänföres grammofoner, radiohögtalare och andra dylika apparater, där de brukas i reklamsyfte, få, även om de äro placerade inomhus, användas endast efter medgivande av polismyndigheten, därest anordningarna kunna verka störande för omgivningen. Andra stundom förekommande bestämmelser av hithörande slag äro: »Ljusskyltning med föränderligt eller rörligt sken eller rörliga bilder, som kan verka bländande eller åstadkomma hinder i gatutrafiken, får icke anordnas utan poliskammarens tillstånd» (Eskilstuna). Personer, som, utan att begära betalning, utdela skrifter, reklamartiklar eller dylikt, må ej bedriva denna verksamhet på sådant sätt, att trafiken därigenom hindras eller god ordning störes (ex. Ronneby, Bengtsfors, Skene, Kramfors).

3. Vissa arbeten och anordningar m. m. å allmän plats.

I det stora flertalet lokala ordningsstadgor ha upptagits bestämmelser rörande en del arbeten och anordningar å allmän plats samt viss därstädes bedriven annan verksamhet än saluförande av varor och dylikt. Sålunda föreskrives i talrika stadgor, att gångbana, gata eller annan allmän plats icke må inhägnas eller tagas i bruk för uppsättande av byggnadsställningar eller dylikt utan tillstånd av lokalmyndighet: magistraten, poliskammaren, landsfiskalen, kommunalborgmästaren, kommunalnämnden eller municipalnämnden. Vidare förekommer mycket ofta en bestämmelse, att stenkol, koks eller annat ämne, vilket medför olägenhet genom damning eller osnyggande, ej får vid avlastning löst utkastas på gata eller gångbana. Synnerligen vanlig är ock en föreskrift om att ett visst slag av arbete, nämligen kokning eller uppvärmning av asfalt, och annan därmed jämförlig rök- eller lukталstrande verksamhet icke må äga rum å trafikled eller annan allmän plats utan tillstånd av polismyndigheten eller viss kommunal nämnd. I några lokalstadgor finnas därjämte bestämmelser angående beskaffenheten och placeringen av cykelställ (ex. Ronneby, Arboga, Ludvika, Bollnäs). Slutligen förekommer någon gång en föreskrift av innehåll, att soffor och vilstolar icke få placeras å trottoar eller annan (allmän) plats, där de utgöra hinder för trafiken, dock att vederbörande kommunala nämnd äger rätt att medgiva undantag från bestämmelsens tillämpning (Båstad).

En av de nyare ordningsstadgorna för en mindre stad (Bollnäs) innehåller i nu ifrågavarande hänseenden bl. a. följande föreskrifter:

»Stenkol, koks eller annat ämne, som genom damning eller osnyggande medför olägenhet, må ej vid — — — avlastning löst utkastas å trafikled. Den, som avlastar sådant gods, är ansvarig för att förekommande avfall utan dröjsmål bortskaffas.»

»Parkeringsställ för cykel å trafikled skall vara av utav polismyndigheten godkänd modell och får ej utställas och kvarstå å andra än av denna myndighet anvisade platser. Sådant parkeringsställ får icke genom sin konstruktion eller

sin placering hindra flytande ämnen att fritt avrinna genom rännsten eller annat avlopp.»

»Å trafikled eller annan allmän plats må byggnadsställning, förvaringsplank och dylikt uppföras endast därest polismyndigheten efter prövning av behovet finner skäl att härtill lämna tillstånd, varvid skall bestämmas huru stor del av trafikleden eller den allmänna platsen, som får för ändamålet tagas i bruk, samt den tid, inom vilken platsen skall vara avröjd och iordningställd.»

4. Förtäring av starka drycker samt kortspel och lek å allmän plats.

De allra flesta lokala ordningsstadgor för såväl större som smärre orter innehålla bestämmelser om förbud mot bedrivande av kortspel eller annat därmed jämförligt spel å allmän plats ävensom mot källbacksåkning, bollkastning, fotbollsspel och annan lek eller idrott å sådan plats. Vanligen återfinnes i stadgorna jämväl förbud mot förtäring å allmän plats av rusdrycker och pilsnerdricka, varvid emellertid ofta göres ett förbehåll: »— — — såvida platsen ej tillhör område, där utskänkningsrätt är medgiven.» På en eller annan plats medgives, att pilsnerdricka må förtäras å allmän plats, därest det sker samtidigt med medförd mat (ex. Halmstad). Ofta återkommande utformningar av hithörande förbudsbestämmelser äro följande:

»Källbacksåkning må icke äga rum å plats, som för körning är upplåten, såvida densamma icke blivit av municipalnämnden anvisad därtill. Bollsparkning eller annan lek, varav skada eller olägenhet kan uppkomma, får icke äga rum å gata, ej heller å annan allmän plats, som icke av polischefen blivit efter municipalnämndens hörande anvisad därtill. Allt kortspel eller annat därmed jämförligt spel vare förbjudet å gator, torg eller allmänna platser ävensom i park, planteringar eller annan plats, som är för allmänheten upplåten. Alkoholhaltiga drycker må ej förtäras å gata eller annan allmän plats eller i därintill stötande brandgator, portar eller smygar.» (Malåträsk, Robertsfors m. fl.)

»Å gator, torg, planteringar och andra för allmänheten upplåtna platser eller å från sådana platser synliga områden får kortspel eller annat därmed jämförligt spel icke förekomma, icke heller får alkoholhaltiga drycker där förtäras, såvida platsen ej tillhör område, där utskänkningsrätt är medgiven. Källbacksåkning, vare sig med källkar eller sparkstöttingar, bollsparkning, snöbollskastning eller annan sport eller lek, varav skada eller olägenhet kan uppkomma, får icke utan polismyndighetens tillstånd äga rum å trafikled eller annan allmän plats.» (Bollnäs m. fl.)

Å vissa håll avse hithörande förbudsbestämmelser, såvitt tillgängligt material utvisar, endast lek å allmän plats (Göteborg, Malmö, Hälsingborg, Stockund, Stuvsta, Lövestad, Teckomatorp m. fl.), å andra endast källbacksåkning och förtäring av alkoholhaltiga drycker (Uddevalla, Skara, Tierp m. fl.) samt å ytterligare andra håll endast kortspel och rusdrycksförtäring (Emmaboda). Exempel på att förbuden gälla endast lek och kortspel å allmän plats äro lokalstadgorna i Örebro, Hallsberg, Kumla och Hornsberg.

5. Osnyggande av väggar, staket, soffor m. m., nedskräpande av allmän plats samt olovligt beträdande av gräsmattor och rabatter.

I det stora flertalet såväl äldre som nyare lokalstadgor för samhällen av skilda storleksordningar återfinnas förbud mot ritande på eller annat osnyggande av vägg, port, staket, soffa, belysningsstolpe eller dylikt och mot bortkastande eller kvarlämnande å allmän plats av papper, fruktskal, glas eller andra skräpande eller för trafiken menliga föremål eller åstadkommande annorledes av osnyggighet å dylik plats. I nästan lika stor utsträckning förekommer förbud mot olovligt beträdande av gräsmattor och rabatter i allmänna planteringar. Någon gång är förbudet begränsat till att avse allenast dylikt beträdande (Fjugesta). I anslutning till förbudet mot bortkastande av papper m. m. å allmän plats stadgas stundom skyldighet för innehavare av butiker, kiosker eller försäljningsautomater ej blott att vid butiken etc. uppsätta korgar för uppsamling av papper och skräp utan även att svara för att den allmänna platsen invid försäljningsstället hålles fri från avfall. De olika lokalstadgornas bestämmelser i hithörande ämnen förete eljest icke alltför många variationer. Nedan följa några representativa exempel å sådana föreskrifter:

»Å yttersida av vägg, port, dörr, plank, staket eller dylikt, som vetter emot gata, må ingen obehörigen utskära, skriva, rita eller måla ord eller figurer. Sådan yttersida må ej heller annorledes nedsmutsas eller osnyggas. Samma skydd njute till allmänt eller enskilt gagn eller till prydnad bestämda föremål å allmän plats såsom bänkar, gatlyktor, inhägnader, minnesvårdar och dylikt. Ingen må å gata obehörigen skriva, rita eller måla ord eller figurer eller — — — därstädes utkasta eller kvarlämna papper, hö, halm, fruktskal, glas eller andra skräpande eller för trafiken menliga saker eller på annat sätt därstädes åstadkomma osnyggighet. Vad sålunda stadgats om gata skall även gälla beträffande gräsbevuxna fält, som äro eller kunna bliva för allmänheten upplåtna. Det är förbjudet att i allmän plantering — — nedtrampa gräs eller — — —.» (Malmö.)

»Det är förbjudet att genom bortkastande av matrester, glas, papper eller annat dylikt avfall eller orenande ämne åstadkomma osnyggighet i allmän park och plantering, i öppen bäck, å gata, väg, gångbana, torg eller invid någon vid allmän plats vettande yttersida av husvägg, port eller inhägnad. De handlande, som innehava s. k. försäljningsautomater, äro skyldiga att vid desamma uppsätta papperskorgar för förvaring av papper och skräp samt äro ansvariga för att platserna vid automaterna hållas fria från papper, fruktskal och annat avfall. Ej må någon medelst skrivning, skärning, ritning, målning eller annorledes vanpryda eller smutsa ledningsstolpe, soffa, bänk, vägbeläggning eller annat föremål å plats, som för allmänheten är upplåten, ej heller mot sådan plats vettande sida av hus, port och inhägnad. Äro ord, figurer — — — som här ovan avses vanprydande eller brytes mot vad eljest i denna paragraf stadgas, äger polismyndigheten förordna om erforderlig rättelse. Till ansvar enligt denna stadga gör sig den förfallen, som i allmän plantering eller å annan allmän plats inom staden — — — nedtrampar gräs — — —.» (Bollnäs.)

»Allmänna och öppna platser få icke nedskräpas med papper och annat avfall. Yttersida av vägg, port, staket eller dylikt, som vetter mot allmän plats, må ej på något sätt osnyggas. Detsamma gäller till allmänt eller enskilt gagn eller prydnad avsedda föremål å allmän plats såsom bänkar, stolpar, hägnader, minnesmärken, belysningsnät, allmänna brunnar och anslagstavlor samt planteringar och å allmänna platser växande träd och buskar.» (Stuvsta.)

6. Avdämning av mattor, kläder m. m.

Snart sagt samtliga lokala ordningsstadgor upptaga bestämmelser rörande piskning eller skakning av mattor, klädespersedlar, sängkläder, dammtrasor och dylikt. I första hand innefatta dessa föreskrifter förbud mot kringspirdande av damm å allmän plats. Denna bestämmelse förestavas givetvis främst — om ock ej uteslutande — av hänsyn till den trafikerande allmänheten. Närmast till skydd för de närboendes nattro upptaga flertalet lokalstadgor därjämte förbud mot dammpiskning i övrigt utomhus från viss tid på kvällen till viss tid på morgonen.

På en del håll innefatta hithörande föreskrifter jämväl förbud mot det blotta uthängandet av klädespersedlar å eller invid allmän plats.

En i lokalstadgorna med smärre variationer ofta återkommande formulering av förevarande bestämmelser är följande:

»Avdämning eller piskning av klädespersedlar, mattor, möbler och sängkläder eller annat dylikt kringspirdande av damm må icke äga rum å eller ovanför trafikled eller annan allmän plats. Dammpiskning må i övrigt icke verkställas utomhus å annan tid av dygnet än från kl. 8 f. m. till kl. 8 e. m.» (ex. Karlstad, Säffle).

7. Vissa trafikhindrande tillbehör till fastighet.

I det stora flertalet lokala ordningsstadgor finnas bestämmelser rörande en del tillbehör till fastighet (andra än ovanberörda försäljningsautomater och svängarmar), vilka äro av beskaffenhet att under vissa förhållanden kunna medföra olägenhet för trafiken. Sålunda föreskrives i de flesta stadgorna, att markis för fönster eller dörr åt gata eller annan trafikled ej må anbringas på sådant sätt, att underkanten på markisen, när denna är nedfälld, kommer att befinna sig på lägre höjd än (vanligen) 2,1 m över den till byggnaden gränsande gångbanan, gatan etc. Ofta stadgas härjämte, att markisen icke må nå utanför gångbanan. Vidare förekommer å ett förhållandevis stort antal orter förbud mot att på mindre än (vanligen) 2,1 m:s höjd över till byggnad gränsande trafikled hålla utåtgående fönster eller lucka öppen så, att fönstret eller luckan med mer än (vanligen) 20 cm skjuter ut från husväggen (utom tomtgränsen). I lokalstadgorna är slutligen än oftare intagen en bestämmelse om avkvistning till en höjd av 2,1 å 2,5 m från marken av träd eller buske, som från tomt skjuter över gatulinjen. Stundom meddelas därjämte bestämmelser om ytterligare avkvistning och till och med borttagande av träd eller buskar,

som äro hinderliga för gatubelysningen eller trafiken eller för framdragande av luftledning (ex. Båstad, Ljungbyhed, Heby). Det må framhållas, att ett mycket betydande antal lokala ordningsstadgor för orter av skilda storleksordningar innehålla föreskrifter rörande alla tre slagen av trafik hinder (Hälsingborg, Karlstad, Ronneby, Heby, Lycksele, Fjugesta m. fl.).

8. Köbildning.

Föreskrifter om köbildning äro intagna i flertalet stadgor för såväl större som mindre samhällen, speciellt i stadgor av nyare datum. Bestämmelsernas utformning är något växlande. En mycket ofta återkommande avfattning är följande: »Då personer till större antal samlas för att framkomma till en plats, skola de uppställa sig i kö i den ordning de komma och därvid iakttaga de anvisningar, som av polisman meddelas. Ingen må tränga sig in i sålunda ordnad kö.» Exempel å andra formuleringar: »När köbildning erfordras för undvikande av trängsel, skola polismanns anvisningar därom efterkommas, och må ingen tränga sig in i sålunda bildad kö.» (Uppsala, Västerås, Eskilstuna, Borås, Kristianstad m. fl.) »Då en större mängd människor samlas för att vinna tillträde till viss plats eller allmänt fortskaffningsmedel, skola de uppställa sig i kö på sådant sätt att trafiken ej hindras.» (Råsunda.) »Vid köbildning äger var och en rätt till plats i kön i den ordning han kommit, och skall han därvid iakttaga de anvisningar, som av polispersonalen meddelas. Ingen får tränga sig in i sålunda ordnad kö.» (Karlstad.)

9. Befriande av hustak m. m. från snö och is.

De lokala ordningsstadgorna för såväl större som mindre orter innehålla vanligen bestämmelser om skyldighet för husägare att ombesörja bortskaffande av snö och is från hustak, takrännor, balkonger m. m. Ej sällan uppfattas detta åliggande såsom ingående i fastighetsägarens allmänna renhållningsskyldighet; å andra håll har bestyret i fråga åter konstruerats som ett fullt fristående onus. Hithörande bestämmelser ha i allmänhet erhållit ungefär följande avfattning:

»Tak och rännor å hus skola på föranstaltande av husägaren befrias från snö och is, som kan genom nedstörtande orsaka skada för dem, som färdas förbi; skolande husägaren vidtaga nödiga åtgärder till förekommande av olyckshändelse eller olägenhet i följd av arbetets verkställande.» (Ex. Bengtsfors, Skene.)

10. Camping.

Bestämmelser om s. k. camping återfinnas såvitt tillgängligt material utvisar endast i ett par lokala stadgor. Sålunda må, enligt särskild ordningsföreskrift för Visby stad, inom den egentliga staden ävensom å dess område tältning (s. k. camping) äga rum endast å för ändamålet anvisad plats eller eljest efter medgivande av fastighetsägare eller brukare. Och i en ordningsföreskrift för Lysekil stadgas, såvitt nu är i fråga, förbud att inom viss del av staden »med eller utan tältning slå läger (s. k. camping)».

11. Offentliga samlingslokaler.

I ett mycket stort antal lokala ordningsstadgor för samhällen av skilda storleksordningar återfinnas bestämmelser om offentliga samlingslokaler. Dessa bestämmelser äro av tre huvudtyper.

a) Enligt den strängaste utformningen av ifrågavarande föreskrifter få offentliga samlingslokaler ej upplåtas för allmänheten, förrän de blivit av vederbörande myndighet — vanligen polismyndigheten — för ändamålet formligen godkända. En så långt gående reglering synes dock hittills ha införts blott på ett fåtal orter (ex. Stockholm, Uddevalla, Marstrand, Tranås, Alvesta, Emmaboda). För Stockholms del gäller i detta avseende en särskild, rätt omfångsrik stadga av den 29 maj 1888 angående säkerhetsåtgärder för offentliga samlingslokaler med däri den 4 juli 1913 vidtagen ändring. — Denna grupp stadgor innehåller regelmässigt därjämte bestämmelser om skyldighet för lokalens ägare att vidtaga de åtgärder eller iakttaga de föreskrifter i fråga om ordning och säkerhet, som polismyndigheten finner skäligt påbjuda eller meddela. Någon gång har ock i själva stadgan upptagits vissa speciella ordningsföreskrifter, såsom om begränsning av antalet besökande, om belysning, om förbud mot tobaksrökning å teatrar m. fl. lokaler.

b) Den andra kategorien hithörande bestämmelser — vilken återfinnes i det stora flertalet gällande lokala ordningsstadgor — innefatta intet tillståndstvång utan endast åliggande för ägaren av lokalen att vidtaga säkerhetsåtgärder enligt vad nyss sagts, varjämte i stadgan vanligen intagits en eller annan särskild ordningsföreskrift.

c) Lokala stadgor av den tredje typen innehålla ej ens bestämmelse om skyldighet för ägaren av samlingslokal att vidtaga påfordrade åtgärder i säkerhetssyfte utan allenast vissa speciella ordningsregler för lokalens begagnande (ex. Karlstad, Kristinehamn, Bengtsfors).

Undantagsvis ha i lokal ordningsstadga upptagits bestämmelser även om samlingsplats (ex. Malmköping beträffande sådan nöjesplats, där dansbana, till vilken allmänheten har tillträde, är anordnad, och Ljungbyhed i fråga om plats för offentliga nöjen i allmänhet, särskilt ambulerande tivolin och dylikt).

I detta sammanhang må slutligen framhållas, att ett stort antal lokalstadgor innehålla föreskrifter, att vissa särskilda nöjesanordningar såsom biljarder, kägelbanor och skridskobanor icke må anläggas eller drivas utan tillstånd av polismyndighet, kommunalnämnd eller annan myndighet.

12. Ombud för fastighetsägare.

I det stora flertalet lokala ordningsstadgor, särskilt nyare sådana, finnes intagen en föreskrift om skyldighet för fastighetsägare, som är boende å annan ort, att i staden (samhället) hava ett ombud (vice värd), som kan mottaga meddelanden och förelägganden av olika slag rörande fastigheten. Ett typiskt exempel å en sådan bestämmelse är följande:

»Ägare av fastighet i Eskilstuna, som själv är bosatt å annan ort, är skyldig att härstädes hava befullmäktigat ombud, som äger mottaga meddelanden och förelägganden rörande fastigheten. Skriftlig uppgift å ombudets namn och bostad skall, försedd med ombudets i vittnens närvaro tecknade åtagande av uppdraget, ofördröjligen inlämnas till polismästaren. Denna bestämmelse äger jämväl tillämpning, då fastighet äges av två eller flera personer i bolag, av aktiebolag, offentlig institution, stiftelse eller annat dylikt rättssubjekt.»

13. Nummerskyltar.

Föreskrifter om uppsättande av adressnummerskyltar å eller vid byggnader återfinnas i ett betydande antal lokalstadgor av äldre och nyare datum för både större och mindre samhällen. Bestämmelserna ha givits en ganska varierande utformning. Å en del håll är deras avfattning helt lakonisk. Det föreskrives endast, att »varje husägare åligger att låta anbringa lätt synligt adressnummer å sin fastighet» (Skara) eller det förklaras, att »husägare åligger att å från gata, väg eller annan allmän plats lätt synligt ställe anbringa skylt, upptagande husets nummer» (Sävedalen). Stundom begränsas fastighetsägarens skyldigheter till att avse endast ett åliggande att, sedan adressnummerskylt blivit anbragt å hans hus, ombesörja att skylten alltid hålles i behörigt skick (Karlstad, Kristinehamn, Säfte). I åtskilliga fall föreskrives i lokalstadgan, att nummerskyltens utseende bestämmes av myndighet (magistraten, poliskammaren, kommunalborgmästaren, byggnadsnämnden, drätselkammaren, köpingsnämnden eller municipalnämnden). Någon gång äro fastighetsägarens skyldigheter i förevarande hänseende ej ovillkorliga utan beroende på åläggande av myndighet (»när köpingsnämnden så föreskriver», Ljusdal; »när kommunalnämnden så föreskriver», Tierp). Lokalstadgorna för Stockholm och Göteborg upptaga utförliga — och sinsemellan rätt likartade — bestämmelser angående adressnummerskyltar. Göteborgsstadgans föreskrifter i ämnet, vilka äro av senare datum än Stockholmsstadgans, lyda som följer: »Byggnad, som blivit åsatt adressnummer, skall vara försedd med särskild adressnummerskylt. Sådan skylt skall uppsättas å väl synlig plats tätt ovanför eller vid sidan av byggnadens ingång från den gata adressnumret avser samt dessutom, där så erfordras till följd av utsträckningen av trädgård eller förgård mellan byggnad och gata, i tomtlinjen på högra sidan om ingången till fastigheten. Adressnummerskylt skall vara utförd av väderbeständigt material — helst i form av s. k. lampskylt — samt hava en höjd av 15 cm. Lampskylt skall vara hållen i ljus färgton med svarta siffror och skall vara utförd enligt av byggnadsnämnden godkänd modell. Annan adressnummerskylt skall vara utförd i blå färgton med vit kantbård samt angiva adressnumret med vita upprättstående siffror. Siffrorna skola hava en höjd av 10 cm och en stapeltjocklek av 1,5 cm. Kantbården skall hava en bredd av 0,7 cm. Adressnummerskylt må ej anbringas lägre än 1 m eller högre än 3 m över marknivån. Det åligger fastighetsägare att på egen bekostnad anskaffa, uppsätta och underhålla adressnummerskylt.»

14. Störande buller.

Bestämmelser angående störande buller återkomma mycket ofta i gällande lokala ordningsstadgor. Såsom naturligt är innehålla emellertid stadgorna för större samhällen i allmänhet mera utförliga föreskrifter i ämnet än småstädernas, köpingarnas och municipalsamhällernas ordningsstadgor. Hithörande föreskrifter reglera bulleralstrande företeelser av vitt skilda slag. I det föregående har redan omnämnts några speciella sådana, nämligen utbudande av varor med hög röst å allmän plats, bullrande mekaniska reklamanordningar samt dammpiskning; i ett följande avsnitt av redogörelsen skola vidare beröras bl. a. störande läten av vissa djur såsom fjäderfä och katter. Härutöver pläga de särskilda ordningsstadgorna främst reglera sådana företeelser som olika slag av bullrande arbeten, ångvisslor, ljudsignaler från motorfordon, tomgångskörning med bilmotor, för grannskapet störande underhållningsmusik och sång (med eller utan användande av grammofon eller högtalare), bullrande utomhuslekar, högljudda skratt eller rop å allmän plats samt skall av utelöpande hundar. Föreskrifterna ha främst eller uteslutande avseende på nattetid alstrat buller eller oljud. — Två exempel å förhållandevis utförliga lokalstadgebestämmelser i förevarande ämne anföras här nedan:

»Ljudsignal från motorfordon skall vara kort och får ej onödigtvis upprepas. Nattetid bör genom iakttagande av särskild försiktighet och begagnande av ljussignaler tillses, att ljudsignalering endast i nödfall användes. Å motorfordon, som står stilla, får motorn ej gå med full fart (rusa) längre stund än som åtgår för att sätta fordonet i gång. Ångvissla och därmed jämförlig signalanordning må ej begagnas mellan kl. 10 e. m. och kl. 6 f. m. Ljudet av sådan anordning får ej vara alltför gällt eller störande. Bearbetning, lossning, lastning eller annan hantering av järnbalkar och dylikt byggnadsmateriel skall ske på sådant sätt, att buller så mycket som möjligt undvikas. Under tiden mellan kl. 10 e. m. och kl. 7 f. m. äro följande arbeten å byggnads- och upplagsplats förbjudna, nämligen all slags bearbetning ävensom lossning, lastning och hantering av järnbalkar och dylikt byggnadsmateriel, nitning av järnkonstruktioner, stenkrossning och betongblandning med maskin och pålning samt plåtslageriarbeten, därest icke arbetet utföres med sådana anordningar eller på sådant sätt, att buller undvikas. Därest hund under tiden från kl. 9 e. m. till kl. 8 f. m. lämnas ute å gård, skall dess ägare och innehavare tillse, att hunden ej genom skällande stör närboende.» (Borås.)

»Inom gård i staden må ångvissla ej begagnas mellan kl. 8 e. m. och kl. 6 f. m. Ljudet av sådan vissla får ej vara alltför gällt eller störande. Bearbetning, lossning, lastning eller annan hantering av järnbalkar och dylikt byggnadsmateriel skall ske på sådant sätt, att buller så mycket som möjligt undvikas. Under tiden mellan kl. 10 e. m. och kl. 7 f. m. vare följande arbeten förbjudna, nämligen lossning, lastning och hantering av järnbalkar och dylikt byggnadsmateriel, nitning av järnkonstruktioner, stenkrossning med maskin, pålning och plåtslageriarbeten, därest icke arbetet utföres med sådana anordningar eller på sådant sätt, att buller undvikas, eller magistraten eljest för

särskilt fall finner skäligt medgiva undantag från förbudet. Enahanda förbud skall gälla jämväl annat arbete av tillfällig natur och av beskaffenhet att åstadkomma för närboende eller allmänheten störande buller. Det är förbjudet att eljest vid begagnande av motorfordon eller annat föremål, som vid användandet orsakar buller, eller vid verksamhet av vad art det vara må, vålla sådant buller, som kan undvikas och är av beskaffenhet att verka störande för närboende eller allmänheten.

För utförande av sång eller musik å allmän plats erfordras tillstånd av magistraten.

Å annan plats utomhus än i förra stycket sägs samt inomhus med öppnat fönster eller öppen dörr är användandet av grammofon, radiohögtalare och dylikt förbjudet, om det genom ljudets styrka och uthållighet i avsevärd mån verkar störande för grannskapet.» (Karlstad.)

15. Anmälningsskyldighet beträffande resande.

De lokala ordningsstadgorna upptaga i mycket betydande omfattning bestämmelser angående kontroll över resande. Ett typiskt exempel å dylika föreskrifter är följande:

»Den som, utan att vara uppgiftsskyldig enligt gällande hotellstadga eller föreskrifter angående tillsyn över utlänningar, mot betalning lämnar bostad åt resande, åligger att inom 24 timmar efter det inflyttningen ägt rum till polismyndigheten på platsen avlämna skriftlig anmälan därom, innehållande uppgift å bostadens belägenhet, den resandes eller främmandes namn, yrke och hemvist samt dagen då han inflyttade. Vägrar resande att om sig lämna uppgifter i enlighet med ovan givna bestämmelser, eller finnes anledning antaga, att av resande om sig lämnade uppgifter icke äro med verkliga förhållandet överensstämmande, skall anmälan därom ofördröjligen göras till polismyndigheten härstädes. Med resande förstås i denna paragraf envar, medan han uppehåller sig i municipalsamhället utan att här äga stadigt hemvist.» (Kinna, Tollarp m. fl.)

Några orters ordningsstadgor innehålla därjämte föreskrift om skyldighet även för innehavare av smärre pensionat att föra resandeliggare i huvudsaklig överensstämmelse med föreskrifterna i § 34 i 1917 års stadga angående hotell- och pensionatrörelse (ex. Hälsingborg, Bollnäs, Kramfors). Å andra sidan inskränka sig å en del håll hithörande bestämmelser till allenast ett stadgande om skyldighet för den, som hos sig hyser resande eller främmande, att därom till polispersonal vid anfordran lämna nödiga upplysningar (Lycksele m. fl.).

Den nu lämnade översikten omfattar, på sätt tidigare antytts, sådana endast i lokala ordningsstadgor men ej i ordningsstadgan för rikets städer upptagna frågor, vilka blivit föremål för reglering i en eller annan form i utredningens förslag. De lokala ordningsstadgorna innehålla emellertid föreskrifter även i ett betydande antal andra ämnen. Sålunda upptager flertalet hithörande

lokalstadgor en del bestämmelser, vilka ansluta sig till och komplettera föreskrifterna i särskilt § 5, § 8 första stycket, § 13 och § 14 första stycket ordningsstadgan för rikets städer. Vidare och framför allt innehålla gällande lokala ordningsstadgor i stor utsträckning bestämmelser rörande frågor, vilka icke beröras i ordningsstadgan för rikets städer och av olika anledningar ej heller ansetts böra upptagas i förslaget till ny stadga. För dessa bestämmelser lämnas här nedan — utan anspråk på fullständighet — en kortfattad redogörelse.

Flertalet lokala ordningsstadgor upptaga merendels rätt utförliga föreskrifter rörande den allmänna trafiken, vilka direkt ansluta sig till bestämmelserna i vägtrafikstadgan eller i allt fall avse förhållanden, som äro nära besläktade med dem, vilka regleras i sistnämnda stadga. I några lokalstadgor återfinnas även vissa de egentliga trafikbestämmelserna mer eller mindre närstående speciella föreskrifter. Sålunda ges på en del håll regler beträffande sätt eller tid för transport av latrin, sopor och dylikt (ex. Stockholm, Alingsås, Båstad, Kinna, Lycksele) samt angående förbud mot bindande av hästar eller boskap å allmän plats vid vissa föremål (ex. Borås, Uppsala, Västerås, Gävle, Uddevalla, Arboga, Tierp, Hornsberg), mot handel med eller uppvisande av hästar å dylik plats (ex. Örebro, Karlstad, Uddevalla, Säffle, Lycksele), mot utförande av »hushållssysslor» å eller intill trafikled (ex. Malmö, Lund), ävensom mot penninginsamling i bössor eller dylikt å allmän plats (ex. Stockholm, Göteborg, Hälsingborg, Örebro, Arboga, Säffle). Någon gång påträffas bestämmelser rörande slagkning (och sotning) av gengasaggregat till motorfordon (ex. Stockholm, Malåträsk). Synnerligen ofta förekommande äro föreskrifter angående iakttagande av försiktighetsmått vid verkställande av byggnadsarbete invid trafikled. I några lokala ordningsstadgor ha vidare upptagits bestämmelser till förhindrande av dammspridning (å allmän plats) vid rivning av byggnad (ex. Malmö, Hälsingborg, Lund, Kristianstad, Örebro, Sundbyberg, Teckomatorp). Ej sällan förekomma bestämmelser rörande avledande på särskilt sätt av vatten från balkong, som är anbragt över trafikled (ex. Malmö, Hälsingborg, Lund, Kristianstad, Vänersborg, Ronneby, Ludvika, Bollnäs, Kramfors) samt om iakttagande av försiktighet vid vattning av växter å sådan balkong (ex. Hälsingborg, Lund, Kristianstad, Vänersborg, Sundbyberg, Ludvika, Bollnäs, Kramfors). I detta sammanhang må ock omnämnas den tämligen vanliga föreskriften, att källarnedgång, som sträcker sig utöver gatulinjen, skall vara försedd med skyddande räck eller betäckning (ex. Göteborg, Malmö, Hälsingborg, Lund, Kristinehamn, Ronneby, Röstånga, Bengtsfors, Tierp) och den stundom förekommande bestämmelsen, att utmed gata anlagd ljusbrunn till källarlokal skall ha betryggande galler eller jämförlig skyddsanordning (ex. Göteborg, Hälsingborg, Teckomatorp, Löberöd).

Beträffande skyltar och skyltning ha — vid sidan av den byggnadsrättsliga regleringen — i åtskilliga lokalstadgor intagits mer eller mindre utförliga föreskrifter (ex. Malmö, Hälsingborg, Västerås, Gävle, Uddevalla, Skara, Tranås, Sundbyberg, Tierp, Ljusdal). Flerstädes finnas vidare i de lokala

ordningsstadgorna bestämmelser, innefattande förbud mot uppsättande utan vederbörligt tillstånd av radioantenn över gata (ex. Malmö, Hälsingborg, Lund, Eskilstuna, Vänersborg, Alingsås, Sundbyberg, Ludvika, Säffle). Ännu oftare återfinnas i lokalstadgorna, särskilt i sådana för smärre orter, förbud mot uppsättande av taggrädsstängsel (ex. Lund, Vänersborg, Alingsås, Ronneby, Sundbyberg, Ludvika, Kinna, Hallsberg, Båstad, Alvesta, Valdemarsvik, Hornsberg, Robertsfors). Å några håll ha meddelats ordningsföreskrifter beträffande begagnande av personhissar (ex. Eskilstuna, Västerås, Uppsala). I Stockholm har meddelats förbud mot att utan tillstånd anordna belysning av byggnads fasad genom strålkastare eller på annat liknande sätt.

I åtskilliga lokala ordningsstadgor ha upptagits särskilda bestämmelser om bortskaffande av snö, som inne å gård samlats i sådan myckenhet, att den kan bli till hinder för eldsläckningsarbete (ex. Uppsala, Karlstad, Kristinehamn, Skara, Uddevalla, Marstrand, Säffle, Bengtsfors, Tierp). Ävenledes i brandskyddssyfte ha på sina håll meddelats vissa reglerande bestämmelser angående användande av gård såsom upplagsplats (ex. Stockholm, Gävle, Skene, Alvesta). Formligt förbud mot åverkan i allmän plantering m. m. återfinnes i ett flertal stadgor (ex. Malmö, Kristianstad, Karlstad, Alingsås, Falkenberg, Båstad, Stocksund, Kramfors). I några lokalstadgor har intagits en speciell bestämmelse om straff för den, som underlåter att efterkomma vederbörligen meddelade föreskrifter rörande ordningen inom begravningsplats eller sättet för dess användande (ex. Hälsingborg, Örebro, Arboga, Sveg).

Bestämmelser om öppethållande av utskänkningslokal återfinnas i många lokala ordningsstadgor (ex. Göteborg, Malmö, Hälsingborg, Lund, Kristianstad, Sundbyberg, Ludvika, Bollnäs, Emmaboda, Röstångar). Stundom har i dylik stadga intagits bestämmelse om straff för den, vilken kvarstannar på utskänkningslokal å tid, då utskänkning där ej är tillåten och som icke efter tillsägelse avlägsnar sig (ex. Göteborg, Malmö, Hälsingborg, Lund, Kristianstad). Förbud mot utförande av sång eller musik å utskänkningsställe utan tillstånd av polismyndigheten har upptagits i ett flertal lokalstadgor (ex. Stockholm, Göteborg, Malmö, Hälsingborg, Lund, Kristianstad, Gävle, Sundbyberg, Bollnäs, Ludvika, Kumla, Lycksele). I åtminstone någon lokal ordningsstadga finnes särskild bestämmelse om kontroll av karuseller, luftgungor och andra nöjesanordningar, vilka upplåtas för allmänheten och kunna medföra fara vid begagnandet (ex. Falkenberg).

Någon gång har i lokal ordningsstadga upptagits förbud mot badande av hästar å annan än av polismyndigheten anvisad plats (ex. Gävle). I vissa stadgor förekommer en bestämmelse, innefattande förbud mot tvättande av kläder annorstädes å allmän plats än i stadens klapphus och å de stadens bryggor, som härför äro upplåtna, eller å ställen, vilka eljest äro av vederbörande myndighet för ändamålet anvisade (ex. Malmö, Gävle, Uddevalla, Alingsås, Säffle). Förbud mot uppläggande av båtar å andra allmänna platser än sådana, som därtill i vederbörlig ordning anvisats, finnes intaget i en och annan lokalstadga (ex. Karlstad, Vänersborg, Säffle). På några håll ha även

meddelats särskilda bestämmelser om förtöjande av båtar (ex. Göteborg, Gävle). Åtminstone i något fall har meddelats särskild ordningsföreskrift angående utsättande av fiskredskap utanför badplatser (Hälsingborg). I lokalstadgorna för några större städer ha intagits bestämmelser rörande tångtäkt och hämtande av strandgrus eller liknande ämnen (Göteborg, Hälsingborg, Malmö).

I ett mycket stort antal lokala ordningsstadgor återfinnas skilda föreskrifter angående fjäderfä, varjämte i några fall meddelas vissa bestämmelser rörande duvor och katter. Bestämmelserna om fjäderfä innefatta merendels — förutom förbud mot att hålla dylika djur utomhus å sådan tid av dygnet, att närboendes nattro därigenom störes — åliggande för ägare av fjäderfä att tillse, att djuren hållas inom det av ägaren disponerade området (ex. Örebro, Lund, Kristianstad, Karlstad, Sundbyberg, Ludvika, Hallsberg, Säffle, Skene, Lycksele). Rörande duvor stadgas någon gång förbud mot matande av dessa fåglar å allmän plats (ex. Säffle) samt mot hållande av duvor i duvslag eller annorledes utan tillstånd av vederbörande lokala myndighet (ex. Kristinehamn, Säffle). I något fall är för övrigt sistnämnda förbud ovillkorligt (ex. Hagalund). I fråga om katter inskränker sig regleringen — bortsett från i vissa stadgor intaget åliggande för innehavare av katt att vidtaga sådana åtgärder, att närboende icke nattetid bliva störda av djurets läte (ex. Malmö, Lund, Kristianstad) — till ett undantagsvis förekommande stadgande om dödande under viss förutsättning genom vederbörande kommunala nämnds försorg av utelöpande katt (ex. Hässelby). — I detta sammanhang må ock nämnas, att i några lokalstadgor införts bestämmelser om förbud för innehavare av tomt att inom vederbörande samhälle hava hönseri, stall, ladugård eller svingård respektive hönseri eller svingård (ex. Fullersta, Hagalund), samt att i vissa andra stadgor intagits förbud mot anläggande eller drivande utan tillstånd av rävgårdar eller andra anläggningar för djuravel (ex. Stuvsta, Malåträsk, Robertsfors).

Till slut må även framhållas, att ett mindre antal lokala ordningsstadgor innehålla bestämmelser om förbud emot jakt överhuvudtaget ävensom mot ofredande av fåglar (ex. Båstad, Ljungbyhed, Kinna, Stocksund, Hässelby, Heby, Lycksele).

I anslutning till den nu lämnade redogörelsen torde lämpligen böra erinras jämväl om det speciella slag av lokala ordningsstadgor, som mångenstädes förefinnes i sjöstäder och andra orter med hamn i form av särskilda hamnordningar. Enligt förordningen den 8 maj 1874 (nr 26, sid. 11) angående hamnanordningar och andra ordningsföreskrifter för allmänna hamnarne i riket skall för varje större stapelstad finnas särskild hamnordning, innefattande de föreskrifter med avseende å ordningen i hamnen, som finnas erforderliga utöver bestämmelserna i ordningsstadgan för rikets städer. Även för annan allmän hamn kan enligt förordningen hamnordning utfärdas. Beträffande formerna för hamnordnings antagande m. m. gäller vad i ordningsstadgan för rikets städer är föreskrivet rörande ordningsföreskrifter i allmänhet.

Lokal reglering av ordningsfrågor kan emellertid på sätt förut (sid. 47 f.) antytts ske även i annan form än genom meddelande av lokala ordningsstadgor enligt § 20 ordningsstadgan för rikets städer och nyssnämnda förordning den 8 maj 1874, nämligen genom utfärdande av kommunala stadgar enligt 6 § lagen om kommunalstyrelse på landet. Landskommun äger nämligen enligt sagda lagrum att uppgöra kommunalstadgar till främjande av sedlighet samt ordning och säkerhet inom kommunen (kommunala ordningsstadgar). Dylika stadgar pläga innehålla föreskrifter om, förutom annat, anordnande av nöjeställningar samt öppethållande av kaféer och näringsställen ävensom om torgdagar. Denna normgivning torde emellertid på det hela taget vara av skäligen begränsad omfattning och betydelse. Sedan genom kungörelsen den 10 juni 1932 angående tillämpning för riket i dess helhet av vissa bestämmelser i ordningsstadgan för rikets städer föreskrifterna i stadgans § 13 i vad de avse s. k. allmänna folknöjen gjorts tillämpliga även å landsbygden, lär för övrigt, såsom tidigare framhållits, behovet av dylika kommunala stadgar ha väsentligt minskat. Genom kungörelsen ha ock vid tiden för dess ikraftträdande gällande dylika stadgar automatiskt förlorat sin giltighet i de avseenden stadgebestämmelserna strida mot ifrågavarande kungörelse.

Beslut om antagande av kommunalstadgar fordrar enligt 80 § lagen om kommunalstyrelse på landet för att bliva gällande länsstyrelsens godkännande. Rörande tillämpning av kommunala ordningsstadgar finnas bestämmelser i 44 och 45 §§ samma lag. — Av det nu anförda torde framgå, att bestämmelserna i 6 och 80 §§ lagen om kommunalstyrelse på landet — liksom ock föreskrifterna i förordningen den 8 maj 1874 — i viss mån utgöra parallellbestämmelser till föreskrifterna i § 20 ordningsstadgan för rikets städer.

C. Bestämmelser rörande den allmänna ordningen i andra allmänna författningar än ordningsstadgan för rikets städer.

Allmänna ordningsföreskrifter, eller författningsbestämmelser till reglering ur ordnings- och säkerhetssynpunkt av det vardagliga livets så att säga yttre sida, återfinnas i åtskilliga andra allmänna författningar än ordningsstadgan för rikets städer. I det följande skall lämnas en summarisk redogörelse för de viktigaste av ifrågavarande författningar. Dessa synas någorlunda naturligt låta sig indela i fem grupper: författningar, vari föreskrives ingripande mot vissa personer till tryggande av allmän säkerhet, författningar med bestämmelser till säkerställande av ordningen vid särskilda tillfällen, författningar med föreskrifter i syfte att främja allmän sedlighet och anständighet, författningar, innehållande bestämmelser till tryggande av allmän samfärdsel, samt författningar, vari föreskrivas åtgärder till förebyggande av andra olyckshändelser än trafikolyckor m. m.

1. Författningar, vari föreskrives ingripande mot vissa personer till tryggande av allmän säkerhet.

Lagen den 12 juni 1885 (nr 27) angående lösdrivares behandling.

Lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården, i vad denna lag avser åtgärder mot bettleri (92 §).

Lagen den 12 juni 1931 (nr 233) om behandling av alkoholister.

Sinnessjuklagen den 19 september 1929 (nr 321), särskilt i vad lagen innefattar bestämmelser om omhändertagande av farliga sinnessjuka.

2. Författningar med bestämmelser till säkerställande av ordningen vid särskilda tillfällen.

10 kap. 15 § strafflagen.

I detta lagrum stadgas, att tillträde till sammankomst av menighet för överläggning om allmänt eller menigheten särskilt rörande ärende ej må förvägras offentlig myndighet ävensom att sammankomsten icke får upplösas av denna, såframt ej därvid företages något, som strider mot lag eller eljest stör allmän ordning. Beslutar emellertid myndigheten upplösning, är det förenat med bötesansvar att ej »hörsamma myndighetens bud».

Landshövdinginstruktionen 6 § 1 mom. första punkten.

Enligt detta författningsrum äger länsstyrelsen i sin egenskap av länets högsta polismyndighet att stadga erforderliga viten för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet, där ansvar icke är bestämt i lag.

Kungl. förordningen den 22 juni 1911 (nr 71 sid. 1) angående biografföreställningar.

För offentligt förevisande av biograffilm skall tillstånd sökas, i stad med poliskammare eller polismästare hos nämnda myndighet, i annan stad hos magistraten eller kommunalborgmästaren samt på landet hos polischefen. När så påfordras är sökanden därvid pliktig styrka, att den uppgivna lokalen upplåtits för ändamålet. Han är även skyldig att rörande föreställningens närmare beskaffenhet lämna de upplysningar den tillståndsbeviljande myndigheten äskar för att kunna meddela erforderliga ordningsföreskrifter. Där hinder ej anses möta för det sökta tillståndet, har myndigheten att meddela sådant. Innan tillstånd erhållits, må ej inträdeskort utlämnas eller avgift begäras eller mottagas. Meddelat tillstånd kan återkallas, när helst skäligen anledning därtill förekommer. Såsom offentliga föreställningar skola, i överensstämmelse med stadgandet i den tidigare berörda förordningen den 10 juni 1932 (nr 200), anses även vissa formellt men icke reellt enskilda föreställningar. Tillstånd erfordras dock ej beträffande föreställning, där endast skall förevisas sådan smalfilm, som av tillverkaren är märkt säkerhetsfilm eller motsvarande. Om sådan föreställning skall dock anmälan göras till förenämnda myndighet. Myndigheten äger meddela erforderliga ordningsföreskrifter och kan även förbjuda föreställning, om lokalen finnes vara ur

säkerhetssynpunkt olämplig eller eljest när skälig anledning därtill förekommer.

Om det visar sig att biografföreställning åsyftar eller innebär något, som strider mot sedlighet eller allmän lag eller föranleder svårare oordning, äger den tillståndsbeviljande myndigheten förbjuda föreställningens förnyande. Detsamma gäller, därest för föreställningen meddelade ordningsföreskrifter icke åttlydas. I nu nämnda fall ävensom då föreställning äger rum utan vederbörlig anmälan eller tillåtelse eller i strid mot meddelat tillstånd eller då bland de närvarande uppkommer oordning av svårare beskaffenhet, som icke kan undanröjas genom avlägsnande av deltagarna i oordningen, äger i stad med poliskammare denna och i övriga delar av riket polischefen inställa eller upplösa föreställningen. I dylik händelse äro alla tillstådeskomna skyldiga att på uppmaning av polischefen eller annan behörig polisman bege sig från platsen.

Barn under 15 år må ej lämnas tillträde till biografföreställning, där förevisning äger rum av andra bilder än sådana, som blivit godkända till förevisning jämväl för barn. Ej heller får barn, som icke åtföljes av målsman eller annan till mogen ålder kommen person, beredas tillträde till föreställning, som avslutas senare än klockan nio eftermiddagen.

Vid offentlig biografföreställning må ej visas andra bilder än sådana, som blivit vederbörligen godkända av statens biografbyrå. Under vissa förutsättningar gäller detta dock ej aktuella inhemska journalbilder. Icke heller dessa bilder få emellertid förevisas, innan de godkänts av den tillståndsbeviljande myndigheten.

Förordningen äger ej tillämpning å det fall, att biografbilder, som icke beröra svenska krigsmakten vidkommande förhållanden, förevisas i samband med föreläsning, vilken anordnas vid läroanstalt.

Till förordningen angående biografföreställningar ansluter sig Kungl. förordningen den 3 juni 1932 (nr 179) med vissa bestämmelser angående biografier och filmförevisning. Denna författning innehåller bl. a. bestämmelser angående tillståndstvång för uppförande eller inredande av biograf med noggrant angivande av krav å läge, byggnadssätt, belysningsanordningar m. m. Härjämte givas även vissa ordningsföreskrifter för biograf.

Kungl. kungörelsen den 31 december 1913 (nr 380) angående rätt för utlänning och i utlandet bosatt svensk undersåte att här i riket giva offentlig föreställning m. m. eller att därvid medverka.

Vill utlänning, som är bosatt utrikes eller, ehuru bosatt här i riket, ej ställt säkerhet för utskylder under tre år till staten och kommun, ge offentlig föreställning eller göra annan offentlig tillställning, eller skall utlänning, som nu avses, medverka vid offentlig tillställning, skall tillstånd därtill sökas i stad med poliskammare eller polismästare hos nämnda myndighet, i annan stad med magistrat hos denna samt å landet och i stad, där magistrat ej

finnes, hos länsstyrelsen. Ansökningen skall bl. a. innehålla fullständig uppgift angående den eller de personer, för vilka tillstånd sökes, deras nationalitet, namn, ålder och hemvist, tillställnings beskaffenhet, tiden för vilken tillstånd sökes, den tid på dagen, den eller de orter och i förekommande fall den lokal, där tillställning är ämnad att givas. Sökande är därjämte pliktig att meddela den tillståndsbeviljande myndigheten de ytterligare upplysningar, som av myndigheten begäras. Vad sålunda gäller om utlännings skall — utom vad angår hållande av allmänt sammanträde — äga tillämpning även å utomlands bosatt svensk undersåte. Såsom offentliga tillställningar skola, i likhet med vad som gäller i fråga om biografföreställningar, anses jämväl vissa formellt men ej reellt enskilda tillställningar.

Där hinder ej anses möta för det sökta tillståndet, har vederbörande myndighet att meddela sådant, för varje gång gällande för en tid av högst tre månader. Meddelat tillstånd må återkallas, när helst skälig anledning därtill förekommer.

Den, som erhållit dylikt tillstånd, skall, innan tillställning ges, med företeende av erhållet tillståndsbevis om varje tillställning göra anmälan hos — såvitt nu är i fråga — respektive poliskammaren, polismästaren, magistraten, kommunalborgmästaren och polischefen. Anmälan skall om möjligt göras minst 24 timmar före tillställningens början och i varje fall före eventuellt kungörande av tillställningen genom allmän tidning. Anmälaren är skyldig att på begäran av nyssnämnda myndighet lämna de upplysningar rörande tillställningens ändamål och beskaffenhet, som erfordras för att myndigheten skall kunna meddela nödiga ordningsföreskrifter. När så påfordras har anmälaren även att styrka, att uppgiven lokal eller plats blivit upplåten för ändamålet.

Därest det visar sig, att tillställning åsyftar eller innebär något, som strider mot sedlighet eller allmän lag eller föranleder svårare oordning eller medför uppenbar fara för uppträdandes eller åskådares liv, äger den tillståndsbeviljande myndigheten förbjuda tillställningens förnyande. Så må ock ske, om meddelade ordningsföreskrifter rörande tillställningen icke åtyldas. I nu nämnda fall ävensom eljest under enahanda förutsättningar, som gälla för inställande eller upplösande av biografföreställningar, äger i stad med poliskammare denna och i övriga delar av riket polischefen vidtaga motsvarande åtgärd i fråga om tillställning, varom här är fråga. Om tillställning inställes eller upplöses, äro alla närvarande pliktiga att på uppmaning av behörig polisman lämna platsen.

Kungl. förordningen den 26 maj 1916 (nr 199) angående offentliga föreställningar i hypnotism m. m.

Den, som vill ge offentlig föreställning, vid vilken skall förekomma hypnotiska eller andra därmed likartade experiment, har att söka tillstånd härtill, i stad med poliskammare eller polismästare hos nämnda myndighet, i annan stad hos magistraten eller kommunalborgmästaren och på landet hos länsstyrelsen. Tillstånd får ej meddelas annan än den, som företer av medicinal-

styrelsen utfärdat intyg, att föreställningen finnes utan våda kunna tillåtas. Därest hinder ej heller i övrigt anses möta för det sökta tillståndet, har vederbörande myndighet att meddela sådant. Myndigheten äger därvid såväl stadga villkor för tillståndet som meddela erforderliga ordningsföreskrifter. Innan tillstånd erhållits, är ej tillåtet att utlämna inträdeskort eller att begära eller mottaga avgift. Meddelat tillstånd må återkallas, när helst skälig anledning därtill förekommer. Ges föreställning utan vederbörligt tillstånd eller utan iakttagande av stadgat villkor eller meddelad föreskrift eller visar det sig, att föreställningen åsyftar eller innebär något, som strider mot sedlighet eller allmän lag eller föranleder svårare oordning, må i stad med poliskammare denna och i övriga delar av riket polischefen inställa eller avbryta föreställningen. I sådan händelse äro alla närvarande pliktiga att på uppmaning av polischefen eller annan behörig polisman bege sig från platsen. Förordningens bestämmelser äga ej tillämpning å föreställning, som i sammanhang med föreläsning anordnas vid universitet eller därmed jämförlig läroanstalt.

Kungl. kungörelsen den 20 april 1928 (nr 85) med vissa bestämmelser rörande tillämpningen av förordningen den 26 maj 1922 (nr 383) om luftfart.

Det åligger enligt § 29 i kungörelsen den, som vill företaga offentlig uppvisning eller anordna offentlig tävling med luftfartyg, att söka tillstånd därtill i stad med poliskammare eller polismästare hos nämnda myndighet, i annan stad hos magistraten eller kommunalborgmästaren samt på landet hos polischefen. Över ansökning om sådant tillstånd skall luftfartsmyndighetens yttrande inhämtas. Tillstånd till dylik uppvisning eller tävling må ej meddelas med mindre styrkes, att föraren innehar behörigt certifikat (och, i fråga om uppvisning med flygplan, certifikat gällande för luftfart mot avgift), att för luftfartyget finnes vederbörligt luftvärdighetsbevis samt att, om person skall befordras mot avgift å fartyget, dettas innehavare erhållit tillstånd till dylik befordran. Om hinder ej heller eljest anses möta för bifall till ansökningen, skall vederbörande myndighet utfärda begärt tillstånd. Därvid har myndigheten att meddela bestämmelse angående sådan förläggning av platsen för upp- och nedstigning, att allmänheten icke löper fara att skadas av luftfartyget, ävensom de ordnings- och säkerhetsföreskrifter i övrigt, som må finnas av behovet påkallade.

Kungl. förordningen den 30 december 1916 (nr 596) angående förbud mot förevisning av djur i s. k. menagerier.

Det är ej tillåtet att mot betalning förevisa djur, som i s. k. menagerier föras från ort till annan. Vad sålunda stadgats utgör emellertid icke hinder mot förevisande av djur vid cirkus eller liknande föreställning, där man främst avser att visa djuren bibragt dressyr. I fall av överträdelse av förbudet äger polismyndigheten inställa förevisningen.

3. Författningar med föreskrifter i syfte att främja allmän sedlighet och anständighet.

11 kap. 15 § strafflagen.

Detta lagrum stadgar bötesstraff för den, som gör oljud eller oväsande eller eljest betar sig förargelseväckande å plats, vilken är upplåten för allmänheten.

18 kap. 15 § strafflagen.

Detta lagrum stadgar bötesstraff för person, som å ställe, varom förmäles i 11 kap. 15 § strafflagen, uppträder i viss högre grad påverkad av starka drycker.

Kungl. kungörelsen den 28 maj 1943 (nr 266) angående förbud mot offentliga nöjestillställningar m. m. på vissa kyrkliga högtidsdagar.

Kungl. förordningen den 18 juni 1937 (nr 436) angående försäljning av rusdrycker, särskilt fjärde och femte kapitlet.

Kungl. förordningen den 11 juli 1919 (nr 406) angående försäljning av pilsnerdricka.

Kungl. förordningen den 8 maj 1925 (nr 119) angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker.

Kungl. stadgan den 8 juni 1917 (nr 474) angående hotell- och pensionatrvärelse med undantag av stadgans andra avdelning.

Lagen den 9 april 1926 (nr 72) angående meddelande av förbud för barn att idka viss försäljning.

Kungl. förordningen den 10 december 1897 (nr 115, sid. 1) angående förbud mot barns användande vid offentliga föreläsningar.

4. Författningar, innehållande bestämmelser till trygghet av allmän samfärdsel.

Kungl. Maj:ts vägtrafikstadga den 23 oktober 1936 (nr 562).

Lagen den 7 juni 1934 (nr 247) om straff för vissa brott vid förande av motorfordon.

Lagen den 16 oktober 1914 (nr 349) om tillsyn å fartyg.

Kungl. Maj:ts järnvägstrafikstadga den 12 juni 1925 (nr 348).

Kungl. förordningen den 26 maj 1922 (nr 383) om luftfart.

5. Författningar, vari föreskrivas åtgärder till förebyggande av andra olyckshändelser än trafikolyckor m. m.

Lagen den 29 juni 1912 (nr 206) om arbetarskydd.

Kungl. byggnadsstadgan den 20 november 1931 (nr 364), särskilt vissa bestämmelser i stadgans femte och tionde kapitel.

Hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919 (nr 566).

Brandlagen den 15 juli 1944 (nr 521), särskilt i vad den innefattar föreskrifter till förebyggande av brand (8 och 12 §§).

Kungl. Maj:ts brandstadga den 15 juli 1944 (nr 522), särskilt föreskrifterna om brandsyn, om sotning samt om åtgärder till förekommande och släckning av skogsbrand.

Kungl. stadgan den 8 juni 1917 (nr 474) angående hotell- och pensionatrörelse, andra avdelningen.

Kungl. kungörelsen den 3 november 1939 (nr 783) angående anordnande och begagnande samt tillsyn av vissa hissar.

Lagen den 30 juni 1943 (nr 459) om tillsyn över hundar.

Kungl. Maj:ts vapenkungörelse den 22 juni 1934 (nr 315).

Kungl. förordningen den 18 maj 1928 (nr 139) angående explosiva varor.

Kungl. förordningen den 7 oktober 1921 (nr 876) angående eldfarliga oljor.

Kungl. Maj:ts giftstadga den 7 december 1906 (nr 114, sid. 1).

Kungl. Maj:ts stadga den 5 maj 1939 (nr 200) om elektriska starkströmsanläggningar.

D. Utländsk rätt.

Utredningen har genom utrikesdepartementet införskaffat vissa författningar med bestämmelser om allmän ordning och säkerhet, offentliga föreställningar m. m., vilka äro gällande i Norge, Danmark, Finland, Tyskland och Schweiz. Då emellertid dessa författningar icke varit av någon större betydelse för utformningen av utredningens förslag, har utredningen icke ansett erforderligt att här lämna någon redogörelse för deras innehåll.

III. Reformförslag.

A. Spörsmål, som i olika sammanhang varit föremål för behandling i riksdagen eller i kommittéförslag.

Utredningen avser att här i korta drag beröra vissa frågor, som under tiden efter ordningsstadgans tillkomst upptagits i allmänna författningsförslag eller varit föremål för riksdagens prövning. Största vikten kommer därvid att fästas vid vad som förekommit under senare tid.

1. Församlingsrätten.

Bestämmelserna om offentliga tillställningar i § 13 ordningsstadgan för rikets städer fingo i huvudsak sin nuvarande utformning genom kungörelsen den 10 december 1886. Under de följande årtiondena väcktes vid upprepade tillfällen motioner i riksdagen om en förbättrad lagstiftning i förevarande hänseende, särskilt i syfte att skydda församlingsrätten. Ingen av motionerna vann emellertid riksdagens bifall.

I en den 2 januari 1917 dagtecknad skrivelse framhöll riksdagens justitieombudsman för den åtgärd, vartill Kungl. Maj:t kunde finna framställningen föranleda, behovet av klarare, tydligare och mera uttömmande lagstadganden rörande församlingsfriheten. Med anledning härav tillkallades inom justitiedepartementet sakkunniga för upprättande av förslag till dylik lagstiftning. Den 11 oktober 1919 avgåvo de sakkunniga betänkande med förslag till lag om utövande av den svenska medborgare tillförsäkrade församlingsrätten m. m.

Förslaget innebar i huvudsak följande.

I § 86 regeringsformen intagas stadganden av innehåll, att med församlingsrätt förstås svenska medborgares rätt att sammankomma för behandling av allmänt eller enskilt ärende och att närmare bestämmelser i avseende på denna rätts utövande meddelas genom lag, som stiftas i den ordning § 87 mom. 1 regeringsformen stadgar.

Med stöd av detta grundlagsstadgande utfärdas lag om utövande av den svenska medborgare tillförsäkrade församlingsrätt. Lagen skiljer på allmänna sammankomster — sammankomster, till vilka allmänheten mot erläggande av avgift eller utan sådan äger tillträde — och enskilda sammankomster. Beträffande allmän sammankomst i stad eller annan ort, där ordningsstadgan för rikets städer äger tillämpning, skall, om fråga är om sammankomst inomhus, skriftlig anmälan om plats och tid för sammankomsten och ändamålet med densamma göras senast dagen före sammankomsten, i stad till polismästare, där sådan finnes, men eljest till magistrat eller, där staden lyder under landsrätt, till stadsstyrelse och å annan ort till vederbörande landsfiskal. Är fråga om sammankomst utomhus, skall tillstånd därtill begäras av myndighet som nyss sagts. Myndigheten får dock vägra tillstånd allenast om det uppgivna ändamålet med sammankomsten strider mot lag eller om ur allmän ordningssynpunkt hinder, som icke lämpligen kan undanröjas genom ordningsföreskrifter, föreligga för sammankomstens hållande å den uppgivna platsen och tiden. Bestämmelserna skola gälla även demonstrationståg.

Den, som gjort anmälan om eller sökt tillstånd till allmän sammankomst, är att anse som sammankomstens anordnare med skyldighet att tillse att av myndighet givna förhållningsregler iakttagas. Sådana förhållningsregler få innefatta allenast bestämmelser med avseende å ordning och säkerhet samt, efter överenskommelse med anordnaren, om biträde till ordningens upprätthållande från de i sammankomsten deltagandes sida.

Rätt för myndighet att upplösa allmän sammankomst skall enligt förslaget föreligga allenast i följande fall, nämligen:

- a) om sammankomsten äger rum utan tillstånd, där sådant erfordras,
- b) om vid sammankomsten förekommer något, som strider mot lag eller är av beskaffenhet att kunna av allmän åklagare utan angivelse åtalas samt av sammankomstens anordnare eller ordförande eller annan närvarande åtgärd icke vidtages, varigenom fortsatt sådant lagstridigt förfarande förebygges, eller
- c) om vid sammankomsten förekommer svårare oordning och ordningen icke kan på annat sätt återställas.

Anmälan eller tillstånd erfordras enligt lagen ej för allmän sammankomst, som för åhörande av föreläsning eller eljest anordnas vid läroanstalt eller av vetenskaplig institution eller annan sammanslutning för vetenskapligt syfte eller för studier eller av föreläsningsförening, vilken åtnjuter offentligt understöd av stat, landsting, hushållningssällskap eller kommun. Lagen gäller vidare icke beträffande offentlig sammankomst för behandling av allmänna angelägenheter, om

vilken är i lag eller författning stadgat, eller beträffande krigsmans rätt att deltaga i sammankomst, varom i strafflagen för krigsmakten eller andra krigsmakten rörande författningar sägs, eller beträffande sammankomst för andaktsövning.

Kommittén var emellertid icke enhällig. En av ledamöterna yrkade, att föreskrifterna om anmälan och tillstånd skulle gälla i riket i dess helhet, alltså även å andra orter än dem, där ordningsstadgan för rikets städer gäller. Även i vissa andra, ur principiell synpunkt mindre betydelsefulla hänseenden ställde sig reservanten på annan ståndpunkt än kommitténs majoritet.

Kommittéförslaget remitterades till åtskilliga myndigheter, varvid det övervägande antalet uttalade sig till förmån för en enhetlig lagstiftning för hela riket i förevarande hänseende. En utförlig redogörelse för yttrandenas innehåll är given i propositionen nr 183 till 1932 års riksdag (sid. 31 ff.), till vilken hänvisas.

År 1920 blev kommittéförslaget föremål för bearbetning inom justitiedepartementet. Denna bearbetning föranledde i huvudsak följande modifieringar i kommittéförslaget.

Allmän sammankomst definieras i förslaget såsom sammankomst, till vilken allmänheten äger tillträde. Skyldighet att söka tillstånd till dylik sammankomst eller till demonstrationståg skall föreligga endast om sammankomsten eller demonstrationståget skall äga rum å allmän plats utomhus i stad eller å annan ort, där ordningsstadgan för rikets städer eller § 13 samma stadga äger tillämpning. Länsstyrelsen äger dock i särskilda fall förordna, att dylik skyldighet att söka tillstånd skall föreligga jämväl för annan ort; förordnandet skall emellertid underställas Kungl. Maj:t. Tillstånd må förvägras allenast om ur allmän ordningssynpunkt hinder, som icke lämpligen kan undanröjas genom ordningsföreskrifter, möter mot sammankomstens eller demonstrationstågets anordnande å den angivna platsen och tiden. — Om någon vill anordna allmän sammankomst eller demonstrationståg i annat fall än nu nämnts eller enskild sammankomst, är han ej skyldig söka tillstånd därtill eller att därom göra anmälan till offentlig myndighet. Vederbörlig myndighet äger emellertid meddela erforderliga föreskrifter för upprätthållande av ordning och säkerhet vid allmän sammankomst eller demonstrationståg. Åsidosättande av dylika föreskrifter medför straffansvar. Rätt för myndighet att upplösa allmän sammankomst eller demonstrationståg föreligger,

a) om sammankomsten eller tåget äger rum utan tillstånd, då sådant erfordras, eller å annan tid eller annan allmän plats utomhus än i meddelat tillstånd angives;

b) om vid sammankomsten eller demonstrationståget förekommer svårare oordning; samt

c) om sammankomstens eller tågets anordnare hos myndigheten framställer begäran, att sammankomsten eller tåget måtte upplösas, samt myndigheten finner sådan åtgärd vara av omständigheterna oundgängligen påkallad.

Justitiedepartementets förslag blev föremål för remiss till överståthållarämbetet ävensom till poliskammare eller magistrater i de större städerna, varvid angavs, att utlåtande skulle avgivas särskilt i vad rörde frågan om anmälningspliktens borttagande. I de avgivna yttrandena avstyrktes vad departementet i sådant hänseende föreslagit.

I en vid 1926 års riksdag inom första kammaren väckt motion, nr 15, före-

slogs, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utfärdande av sådana föreskrifter, enligt vilka demonstrationståg och därmed jämförliga tillställningar icke finge äga rum å allmän plats å landsbygden utan tillstånd av polismyndigheten, vid äventyr av böter. Första kammarens första tillfälliga utskott hemställde i utlåtande nr 4, att första kammaren ville för sin del besluta, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utfärdande av sådana föreskrifter, enligt vilka demonstrationståg och därmed jämförliga tillställningar icke finge äga rum på allmän plats på landsbygden utan föregående anmälan till polismyndigheten. Tre av utskottets ledamöter anmälde reservation och ansågo motionen icke böra föranleda någon kammarens åtgärd. Utskottets hemställan bifölls av första kammaren med 48 röster mot 47. Sedan ärendet härefter hänvisats till andra kammarens tredje tillfälliga utskott, hemställde detta i utlåtande nr 5, att andra kammaren icke måtte biträda första kammarens beslut. I reservation hemställde dock 4 av utskottets ledamöter, att andra kammaren måtte besluta i likhet med första kammaren. Andra kammaren biföll utskottets hemställan, varför frågan förföll.

Sedan inom socialdepartementet förordnats särskild utredningsman att utreda frågan om utsträckning av bestämmelserna rörande nöjestillställningar i ordningsstadgan för rikets städer till att gälla jämväl landsbygden, tog utredningsmannen upp även spörsmålet, huruvida icke jämväl sådana tillställningar, som å den egentliga landsbygden anordnades å allmän väg eller å allmän plats, borde underkastas reglerande bestämmelser. I samråd med de sakkunniga, som den 24 oktober 1931 tillkallats för att inom socialdepartementet biträda med fortsatt behandling av frågan om ändrade bestämmelser beträffande ordningspolisens och kriminalpolisens organisation jämte vissa därmed sammanhängande spörsmål, utarbetade utredningsmannen en promemoria jämte författningsförslag, vilken avlämnades i januari 1932. I promemorian föreslog utredningsmannen, att särskild kungörelse skulle utfärdas av innebörd — såvitt i detta sammanhang är i fråga — att vad i § 13 ordningsstadgan för rikets städer stadgades beträffande tillställning, som skulle äga rum på gata, torg eller annan allmän plats eller på annat under bar himmel beläget ställe, till vilket allmänheten eljest hade obehindrat tillträde, skulle tillämpas jämväl beträffande dylik tillställning å ort, varest vad sålunda stadgats icke redan vore gällande.

Efter att i promemorian ha konstaterat, att denna fråga lämpligen kunde och borde i detta sammanhang upptagas till självständig prövning, anförde utredningsmannen bl. a. följande:

Därest omfånget av de författningsbestämmelser, som böra meddelas, icke utsträcket längre än till att avse en reglering av spörsmålet, huruvida och under vilka villkor allmän väg eller allmän plats å landsbygden må tagas i anspråk för offentliga tillställningar, uppställer sig närmast frågan, huruvida dylika tillställningar må anordnas allenast efter *tillstånd* av polismyndigheten — landsfiskalen — eller huruvida en *anmälan* hos samma myndighet bör i detta avseende vara tillfyllest. Till stöd för den senare uppfattningen kan anföras, bl. a., att redan

en anmälningsskyldighet, utformad i huvudsaklig överensstämmelse med bestämmelserna i ordningstadgan, skulle komma att i jämförelse med nuvarande förhållanden innebära beaktansvärda fördelar. I den mån en dylik skyldighet fullgjordes, komme den för anordnare och deltagare i tillställning av nu ifrågavarande slag att utgöra en välgående anledning att taga densamma i anspråk allenast för befrämjande av lagliga ändamål, eftersom genom anmälningen för varje fall ordningsmaktens uppmärksamhet i förväg riktats på tillställningen och en överträdelse av lagligen gällande föreskrifter vid densamma kunde utsätta vederbörande för lagliga påföljder. Med avseende å sättet för tillställningens förlopp komme fullgörandet av en dylik anmälningsskyldighet tillika att medföra den verkan, att polismyndigheten dels erhöle befogenhet att meddela ordningsföreskrifter, som vore att iakttaga vid tillställningen, med skyldighet vid laga ansvar för vederbörande att ställa sig dessa föreskrifter till efterrättelse, dels ock sattes i tillfälle att vidtaga i övrigt erforderliga åtgärder för ordningens upprätthållande. Än vidare följer, därest ordningstadgans bestämmelser i nu ifrågavarande avseende bleve att tillämpa, att, därest en sålunda föreliggande anmälningsskyldighet åsidosattes, för varje fall tillställningens anordnare därigenom ådroge sig ansvar ävensom att sammankomsten finge av polismyndigheten upplösas med skyldighet för alla å stället församlade att vid straffansvar på myndighetens uppmaning begiva sig därifrån.

Dessa omständigheter oaktat skulle emellertid bestämmelser av sist avsedda innebörd tydligen bliva ofullständiga så till vida, som det skulle ankomma på ordningsmakten att förordna allenast *huru* men icke *huruvida* allmän plats eller allmän väg skall stå till förfogande för nu ifrågavarande ändamål. Otvivelaktigt synes dock vara, att man har att räkna med situationer, då det icke synes böra få ankomma uteslutande på deltagarna i en tillställning av nu ifrågavarande art att avgöra, *huruvida* för densammas anordnande allmän väg eller allmän plats skall tagas i anspråk. Till sådana situationer synas vara att hänföra icke allenast de fall, då tillställning är avsedd att äga rum för uppenbart olagligt ändamål, utan även sådana fall som att t. ex. en inom stad förbjuden tillställning i stället förläggas till plats, belägen strax utanför stadens område, eller att tillställningen skall äga rum under sådana förhållanden, då redan dess anordnande kan innebära fara för den allmänna ordningen, eller då den är avsedd att innebära ett öppet eller förtäckt hot mot beslutande ansvariga statliga eller kommunala myndigheter. Än vidare är i nu ifrågavarande avseende att räkna med sådana fall, då tillställningen är avsedd att äga rum på plats, som är olämplig eller innebär fara, såsom t. ex. vid viktiga trafikpunkter eller å väg, som korsas av järnväg eller annan trafikled, utgör del av hamnområde m. m. Slutligen kan tillställning även vara avsedd att förläggas till uppenbart olämplig tid, såsom t. ex. till samma tidpunkt som en redan förut kungjord tillställning å samma plats i motsatt syfte eller vid tillfällen, som för anhängare av en motsatt åskådning än den, som tillställningen är avsedd att giva uttryck för, te sig såsom särskilt betydelsefulla. Att i dylika och flera liknande fall ordningsmyndigheten å landsbygden icke skulle tillerkännas annan befogenhet än att vid mottagandet av anmälan om en tillställning av omförmälda slag meddela ordningsföreskrifter beträffande tillställningens förlopp, synes icke vara tillfyllest.

Till de ur sålunda angivna sakförhållanden hämtade skälen för nyss omförmälda ståndpunkt synes även kunna läggas det förhållandet, att införandet av anmälningsskyldighet för sådana tillställningar å landsbygden, för vilkas anordnande i stad tillstånd måste sökas, skulle innebära införande av en för ordningstadgans principer hittills främmande skillnad mellan stad och landsbygd. Olikhet mellan dessa i fråga om de bestämmelser, som gälla med avseende å ordningens upprätthållande, har hittills förelegat allenast i den mån landsbygden lämnats utan några som helst i ämnet gällande bestämmelser; men i den mån

sådana bestämmelser blivit därstädes tillämpliga, hava de varit av samma innehåll i sak som beträffande stad. Iakttagandet av denna princip synes vila på den fullt riktiga uppfattningen, att olikformiga bestämmelser med avseende å ett och samma ämne icke böra utan vägande skäl förekomma för skilda delar av landet. Det kan knappast vara lämpligt, att rätten till anordnande av exempelvis ett offentligt demonstrationståg, som är avsett att över allmän väg eller gata framgå från en plats utom stadsområde till en plats inom staden eller tvärtom, skall i vad avser området inom staden vara beroende av tillstånd, under det att beträffande det förra området anmälan skall ske.

Promemorian remitterades till länsstyrelserna, vilka samtliga utom en — länsstyrelsen i Jönköpings län, som ansåg anmälningsskyldighet vara tillräcklig på landsbygden — i huvudsak tillstyrkte den föreslagna bestämmelsen. Vissa länsstyrelser förordade längre gående bestämmelser, varigenom § 13 ordningsstadgan för rikets städer i sin helhet skulle bliva tillämplig även å den egentliga landsbygden. Styrelsen för svenska landskommunernas förbund, vilken jämväl yttrade sig över promemorian, avstyrkte emellertid densamma under framhållande av bl. a., att ett införande på landsbygden av delar av ordningsstadgan för rikets städer skulle medföra en mängd olägenheter och komme att förskaffa den lojala befolkningen obehag och trakasserier på grund av landsbygdens från städerna mycket olika förhållanden.

Genom propositionen nr 183 till 1932 års riksdag inhämtade Kungl. Maj:t riksdagens yttrande över ett författningsförslag, upprättat i enlighet med vad i ovan nämnda promemoria föreslagits. Under riksdagsbehandlingen av förslaget väcktes i andra kammaren två motioner, nr 511 och nr 523, som båda gingo ut på att riksdagen skulle uttala sitt ogillande av de i propositionen framlagda förslagen. Å andra sidan yrkades i en motion i första kammaren, nr 270, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utfärdande av sådana föreskrifter, enligt vilka demonstrationståg och därmed jämförliga tillställningar icke finge äga rum å landsbygden utan tillstånd av polismyndigheten vid äventyr av böter. Första lagutskottet hemställde i utlåtande nr 40, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anmäla, att riksdagen icke haft något att erinra mot de framlagda förslagen. Sex av utskottets ledamöter hemställde i reservation, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anmäla, att riksdagen vid granskning av föreliggande förslag funnit, att den föreslagna lagstiftningen icke borde äga rum.

Vid frågans behandling i riksdagen stannade kamrarna i olika beslut. Medan i första kammaren majoritet vanns för ett förslag, enligt vilket hithörande tillställningar på landsbygden skulle vara underkastade anmälningsplikt, beslöt andra kammaren för sin del helt avslag å propositionen i vad rörde dessa tillställningar, vilka alltså skulle vara fria från såväl tillstånds- som anmälningsplikt. I den slutliga omröstningen i andra kammaren uttalade sig emellertid en stark minoritet för anmälningsplikt. I riksdagens skrivelse nr 257 angavs, att kamrarna i fråga om föreslagen tillämpning för riket i dess helhet av bestämmelserna i § 13 ordningsstadgan angående tillställning, som skulle äga rum på gata, torg eller annan allmän plats eller på annat under bar

himmel beläget ställe, till vilket allmänheten eljest hade obehindrat tillträde, fattat olika beslut, vilka icke kunde sammanjämkas.

I ett betänkande med förslag angående åtgärder mot statsfientlig verksamhet, som den 11 januari 1935 avgavs av en inom justitiedepartementet förordnad kommitté (SOU 1935: 8), äro upptagna bl. a. förslag till dels kungörelse om ändrad lydelse av kungörelsen den 10 juni 1932 (nr 198) angående tillämpning för riket i dess helhet av vissa bestämmelser i ordningsstadgan för rikets städer, dels kungörelse om ändrad lydelse av § 30 samma stadga. Förstnämnda förslag innebär, att bestämmelserna i § 13 ordningsstadgan skola, såvitt angår demonstrationståg, äga tillämpning jämväl på landsbygden. Det andra förslaget går ut på att länsstyrelsen skall äga att genom beslut, som underställes Kungl. Maj:ts prövning, förordna, att § 13 ordningsstadgan skall i sin helhet tillämpas inom område på landet (ej blott område invid eller i närheten av stad). Kommitténs betänkande föranledde proposition till 1936 års riksdag (nr 234), men i denna upptogs icke nämnda kungörelseförslag. I anledning av vissa motionsvis framställda yrkanden föreslog emellertid första lagutskottet i utlåtande nr 48, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om utfärdande av en kungörelse av innehåll, att bestämmelserna i § 13 ordningsstadgan skulle i sin helhet tillämpas även å ort, varest bestämmelserna i samma paragraf icke redan vore gällande. Samtidigt skulle § 30 andra stycket ordningsstadgan upphävas. Som motivering anförde utskottet bl. a., att en bättre kontroll av möten och demonstrationer på landet vore av behovet påkallad och att den åtskillnad, som beträffande anmälningsplikt och tillståndstvång vid möten och demonstrationer upprätthölles mellan land och stad, syntes föga rationell. En stark minoritet inom utskottet yrkade dock avslag å utskottets hemställan i denna del. Detta blev också riksdagens beslut.

I två likalydande motioner vid 1938 års riksdag, I: 128 och II: 232, hemställdes om utredning och förslag i syfte att i grundlag införa och bestämma några av det nuvarande samhällets fundamentala principer på sådant sätt, att dessa icke kunde åsidosättas utan en ändring av svensk grundlag. Bland dessa fundamentala principer nämndes även församlingsfriheten. Sedan riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t, nr 362, begärt utredning i frågan, tillsattes en kommitté, som i maj 1941 avgav ett betänkande med förslag till ändrad lydelse av § 16 regeringsformen. Enligt detta betänkande skulle i nämnda paragraf införas en bestämmelse av följande lydelse:

Svensk medborgare är tillförsäkrad religionsfrihet, yttrandefrihet, tryckfrihet, församlingsfrihet och föreningsfrihet. Medborgarna äga förty fritt bekänna och utöva sin religion, fritt yttra sin mening i ord, bild eller på annat sätt samt sammankomma och sammansluta sig för allmänna eller enskilda syften, därvid skola iakttagas de föreskrifter, varom stadgas i av Konungen och riksdagen samfällt stiftad lag; dock att beträffande tryckfrihet gäller vad i § 86 stadgas.

Betänkandet har ännu icke föranlett något Kungl. Maj:ts förslag till riksdagen.

Frågan om församlingsrätten har därefter icke varit före i riksdagen i annan mån än att chefen för socialdepartementet den 29 juni 1943 vid besvarandet av en interpellation i andra kammaren i anledning av vissa oroligheter vid en sammankomst å högarna vid Gamla Uppsala den 26 april samma år kom att beröra jämväl församlingsrätten. Därvid avvisade han tanken på rätt för polismyndigheten att förbjuda tillställningar, anordnade i provokatoriskt syfte, samt uttalade, att frågan om lämpligheten av att även på landsbygden införa anmälningsskyldighet för offentliga möten komme att upptagas av ordningsstadgeutredningen.

2. Offentliga nöjestillställningar.

Frågor om ändrade bestämmelser om nöjestillställningar ha under tiden efter 1932 års lagstiftning vid åtskilliga tillfällen varit föremål för riksdagens prövning.

I anledning av en vid 1934 års riksdag väckt motion, II: 41, beslöt riksdagen att i skrivelse till Kungl. Maj:t, nr 70, begära utredning angående skärpta åtgärder mot de s. k. nattklubbarnas verksamhet. Sedan Kungl. Maj:t i anledning av skrivelsen införskaffat utredning från länsstyrelserna, beslöt Kungl. Maj:t den 13 november 1936, att skrivelsen icke skulle föranleda någon vidare åtgärd.

Vid samma riksdag väcktes två likalydande motioner, I: 200 och II: 234, i vilka bl. a. yrkades, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till sådan ändring av eller tillägg till § 13 ordningsstadgan, att offentliga danstillställningar ej tillåtes efter kl. 12 midnatt. På hemställan av första lagutskottet i utlåtande nr 22 beslöt riksdagen, att motionerna icke skulle föranleda någon åtgärd.

Vid 1936 års riksdag väcktes ett flertal motioner rörande offentliga nöjestillställningar. Sålunda föreslogs i en motion, II: 151, att riksdagen måtte hemställa om utredning och förslag till nästa års riksdag om att den i § 13 ordningsstadgan föreskrivna plikten att inhämta tillstånd upphävdes för de delar av landet, där den icke tillämpades före den 1 augusti 1932, och att de organisationer, som anordnade fester och danstillställningar och som själva önskade svara för ordningen genom utsedda ordningsmän, ägde rätt att göra detta och därigenom befriades från kostnaderna för poliskommenderingar till festplatsen. I två likalydande motioner, I: 218 och II: 470, hemställdes om vidtagande av åtgärder för att gällande ordningsföreskrifter rörande anordnande av offentliga nöjestillställningar skulle tillämpas i möjligaste mån enhetligt, på ett sätt som verksamt främjade det med föreskrifterna avsedda syftet. I motionerna framhölls såsom särskilt önskvärt, att antalet nöjestillställningar överhuvud taget inskränktes, att inom samma landsfiskalsdistrikt danstillställningar om möjligt förlades till samma veckodag, att dans icke finge tillåtas å de stora kyrkliga helgdagarna eller å böndagarna, att minderåriga icke finge äga tillträde till danstillställningar samt att man i allmänhet

förföre mera restriktivt vid fastställandet av den tid, intill vilken nöjeställning längst finge pågå. — I en annan motion, II: 117, hemställdes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om sådan ändring av gällande ordningsföreskrifter, att de lokala myndigheterna på landsbygden bereddes möjlighet att inskränka förvärvsmässigt bedriven nöjesverksamhet, såsom dans-, tivoli- och liknande tillställningar. — Slutligen hemställdes i ytterligare två likalydande motioner, I: 114 och II: 283, om sådan ändring i gällande bestämmelser, att åt kommunal myndighet tillerkändes rätt att bestämman, huruvida s. k. likvidationsmöten samt förvärvsmässigt bedriven nöjesverksamhet, såsom tivoli eller s. k. nöjesfält, finge anordnas inom kommunen.

Första lagutskottet anförde, under hänvisning till en inom socialdepartementet år 1932 utarbetad promemoria i ämnet, i utlåtande nr 49 bl. a. följande:

Utskottet, som tagit del av de i anledning av Kungl. Maj:ts remiss år 1934 inkomna utlåtandena, har av desamma erfarit att myndigheterna å åtskilliga orter vitsordat att bättre förhållanden inträtt genom tillkomsten av 1932 års kungörelse. Tillämpningen av kungörelsen synes i allt väsentligt ha skett i enlighet med de riktlinjer, som uppdragits i ovannämnda inom socialdepartementet utarbetade promemoria.

Om sålunda 1932 års lagstiftning i stort sett torde medfört gynnsamma verkningar, ha likväl klagomål fortfarande förekommit, särskilt från vissa delar av landet. Utskottet vill därför föreslå, att riksdagen anhåller, att Kungl. Maj:t måtte rikta vederbörande myndigheters uppmärksamhet på angelägenheten av att tillbörligt avseende fästes vid de kommunala myndigheternas önskemål om inskränkningar i nöjeslivet i den mån icke särskilda skäl, framförallt ur ordningssynpunkt, tala i annan riktning. I sistnämnda avseende bör särskilt uppmärksammas, att alltför stränga restriktioner på en plats kunna menligt inverka på nöjeslivets utövning på en annan plats.

Genom nyssnämnda utredning synes framgå, att i viss mån olika uppfattning gjort sig gällande angående tolkningen av § 13 ordningsstadgan i vad den rör tivoli, ambulerande nöjesfält, kringresande cirkus och dylika tillställningar, vilka på sina håll givit anledning till befogade klagomål. Utskottet anser önskvärt att genom Kungl. Maj:ts försorg undersökning verkställas, huruvida ordningsstadgans föreskrifter i detta avseende behöva förtydligas eller kompletteras.

Utskottet hemställde därefter, *dels* att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville vidtaga åtgärder i de av utskottet angivna hänseendena samt, i den mån så erfordrades, till riksdagen hänskjuta förslag angående avhjälpande av de utav utskottet omnämnda missförhållandena, *dels* att motionerna i övrigt icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda. Riksdagen biföll utskottets hemställan, varom skrivelse avläts den 18 juni 1936, nr 353.

I en vid 1937 års riksdag i andra kammaren väckt motion, nr 33, hemställdes ånyo om upphävande av tillämpningen på landsbygden av de i kungörelsen den 10 juni 1932 omnämnda bestämmelserna i ordningsstadgan. I utlåtande nr 10 hemställde första lagutskottet, att motionen icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda. Som motivering framhölls bl. a., att

bättre förhållanden inträtt efter tillkomsten av 1932 års kungörelse, varigenom de i § 13 ordningsstadgan förekommande bestämmelserna om icke-kulturella nöjestillställningar erhållit tillämpning för de delar av landet, där så icke förut varit fallet, och att någon anledning icke föreläge att nu upphäva bestämmelsernas tillämpning för landsbygden. — Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan.

Vid 1938 års riksdag hemställdes i motionerna I: 205 och II: 324 om en allsidig utredning angående det offentliga nöjeslivet och dithörande förhållanden i vårt land, särskilt med hänsyn till de faror, som hotade ungdomen från vissa nöjestillställningar. Därvid borde bl. a. undersökas frågan om skärpt kontroll över offentliga danstillställningar, varjämte torde övervägas, om dispens från gällande bestämmelser borde medgivas i den utsträckning nu skedde. Första kammarens första tillfälliga utskott framhöll i utlåtande nr 3, att den nuvarande lagstiftningen enligt utskottets mening erbjöde tillräckliga möjligheter för nödig kontroll av den offentliga dansen och att i den mån tillämpningen kunde anses för slapp ansvaret närmast fölle på ordningsmyndigheterna. Utskottet ville fästa uppmärksamheten på vanskligheten av en alltför sträng reglering av den offentliga dansen, då detta lätt kunde medföra en utveckling, som vore mindre önskvärd. Liknande synpunkter anfördes av andra kammarens fjärde tillfälliga utskott i utlåtande nr 4. Båda utskotten hemställde, att motionerna icke måtte föranleda till någon åtgärd. Riksdagen beslöt i enlighet härmed.

1938 I motionen II: 85 vid samma riksdag hemställdes om utredning, huruvida och i vilken utsträckning ett kommunalt inflytande åter skulle kunna beredas effektiv möjlighet att inverka på meddelande av tillstånd att anordna offentliga möten, folkfester eller nöjestillställningar. I utlåtande nr 6 hemställde andra kammarens fjärde tillfälliga utskott — med understrykande av vikten att nödig kontroll över offentliga nöjestillställningar framför allt sådana av ambulerande karaktär, anordnade i rent privatekonomiskt förvärvssyfte, icke eftersattes — att motionen ej måtte till någon kammarens åtgärd föranleda, vilket även blev kammarens beslut.

I anledning av propositionen nr 169 till 1938 års riksdag med förslag till förordning om tillägg till förordningen den 10 juni 1932 (nr 200) angående utsträckt tillämpning av vissa bestämmelser i § 13 av ordningsstadgan anhöll riksdagen, på hemställan av första lagutskottet i utlåtande nr 49, i skrivelse till Kungl. Maj:t den 1 juni 1938, nr 364, att Kungl. Maj:t ville låta systematiskt sammanföra och i erforderlig mån jämväl omarbета de i ordningsstadgan för rikets städer och därmed sammanhängande författningar ingående bestämmelserna rörande offentliga tillställningar, allt under beaktande av kravet att dessa bestämmelser erhålla en sådan avfattning, att den lojala föreningsverksamheten icke därigenom äventyras eller försvåras. I utskottsutlåtandet anfördes — sedan det i propositionen framlagda författningsförslaget behandlats och med vissa ändringar tillstyrkts — bl. a. följande.

Med det ovan anförda har utskottet icke avsett att ställa sig avvisande mot önskemålet om ett tillrättaläggande av hithörande ordningsregler och därmed sammanhängande bestämmelser. Tvärtom finner utskottet ett sådant tillrättaläggande i hög grad av behovet påkallat. De ifrågavarande föreskrifterna äro nämligen icke endast språkligt sett föråldrade utan även vad innehållet beträffar i hög grad oklara, varjämte bestämmelserna i systematiskt avseende äro uppställda och behandlade på ett sådant sätt att det inbördes sammanhanget ter sig synnerligen svåröverskådligt. Vidare vill utskottet som en påtaglig brist framhålla, att oaktat 1932 års förordning, såsom ock vid dess tillkomst från olika håll underströks, icke är avsedd att beröra den lojalt utövade normala föreningsverksamheten, författningstexten icke utesluter en misstolkning i denna riktning.

Vissa av de erinringar och önskemål utskottet ovan framställt kunna beaktas genom omedelbara författningsändringar; andra behöva en utredning som utskottet icke ser sig i stånd att verkställa och varom framställning därför synes böra göras hos Kungl. Maj:t.

I samband med vissa vid 1942 års riksdag väckta motioner angående förbättrad ungdomsvård — vilka föranledde hemställan från riksdagen i skrivelse, nr 327, att nämnda fråga och därmed sammanhängande frågor skulle för utredning hänskjutas till 1939 års ungdomsvårdskommitté — anfördes i första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 6 och andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 4 bl. a. följande:

Rörande den framkomna frågan om revision av 1932 års ordningsstadga i syfte att återupprätta kommunernas medinflytande i fråga om nöjeslivets art och omfattning i kommunerna finner utskottet anledning framhålla att en viss oklarhet synes råda beträffande tillämpningen av gällande bestämmelser. Ordningsstadgans nuvarande bestämmelser förefalla också vara alltför vaga. De ge icke enhetlig vägledning vid bedömandet av inkomna ansökningar ur ordningssynpunkt och synas icke ge rum för prövning ur behovssynpunkt. Bestämmelserna böra därför underkastas revision, så att de bli klart preciserade och därigenom i stånd att vara en pålitlig grund för en enhetlig bedömning över hela riket. Beträffande behovssynpunkten anser utskottet, att bestämmelserna om nöjestillställningar av s. k. tivolikaraktär eller av enskild person i vinningssyfte anordnade tillställningar böra få starkt restriktiv karaktär. I fråga om nöjestillställningars beviljande synes en lämplig avvägning erhållas, om avgörandet bibehålles hos polismyndigheten men att kommunala organ såsom drätselkammare, kommunalnämnd, nykterhetsnämnd och barnavårdsnämnd tillerkännas yttranderätt i dessa ärenden.

Vid 1943 års riksdag återupptogs i motionen I: 186 frågan om kommunernas inflytande och hemställdes om sådan ändring av § 13 ordningsstadgan, att tillstånd till anordnande av offentliga och därmed jämställda icke-kulturella nöjestillställningar ej må av polismyndighet eller landsfiskal meddelas, därest ansökan därom blivit avstyrkt av fullmäktige i kommunen eller av de personer, åt vilka de uppdragit att å kommunens vägnar avgiva yttranden i ärenden angående beviljande av sådant tillstånd. Första lagutskottet hemställde i utlåtande nr 13 — under hänvisning till att dessa frågor vore under utredning av ordningsstadgeutredningen och ungdomsvårdskommittén — att motionen icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda. Riksdagen beslöt i enlighet härmed.

I motionen II: 220 vid samma riksdag hemställdes om skyndsamt utredning av frågan om sådant stadgande, att ungdom under 18 år ej finge beredas tillträde till offentlig danstillställning. Andra kammarens första tillfälliga utskott hemställde i utlåtande nr 1, att motionen icke måtte föranleda någon åtgärd. I utskottets motivering uttalades bl. a., att ett dylikt förbud skulle bli svårt att effektivt upprätthålla och att det enligt utskottets mening ej heller skulle bereda ungdomen det skydd mot frestelser och faror, som motionärerna syftade till. Vidare borde ungdomsvårdskommitténs förslag avvaktas, innan ny speciell utredning företogs. Kammaren beslöt i enlighet med utskottets mening.

Vid 1944 års riksdag slutligen hemställdes i motionen II: 425 om sådan ändring av §§ 12 och 13 i ordningsstadgan, att hinder i fortsättningen ej mötte för idrottsklubbar att anordna fotbollsmatcher och liknande idrottsarrangemang vid tidpunkter, som ur spel- och publiksynpunkt vore lämpligast. Andra kammarens första tillfälliga utskott lät inhämta yttranden över motionen av ärkebiskopen, svenska kyrkans diakonistyrelse och svenska gymnastik- och idrottsföreningarnas riksförbund, vilket sistnämnda bl. a. framhöll, att förbundet sedan gammalt självt reglerat idrottsutövningen under sön- och helgdagar genom bl. a. följande bestämmelser: »Offentliga tävlingar eller uppvisningar böra icke anordnas under gudstjänsttid å sön- och helgdagar. All idrottsutövning bör genomföras på sådant sätt att gudstjänster, begravingar eller eljest förekommande andaktsstunder icke störas.» Utskottet anförde i utlåtandet nr 7 följande.

Utskottet anser i likhet med ärkebiskopen, att frågan sakligt sett icke gäller huruvida vissa genom idrottens utveckling föråldrade bestämmelser i ordningsstadgan skola moderniseras utan huruvida det skydd, som lagen hittills velat skänka gudstjänsten på söndagarna, skall slopas eller i varje fall beskäras. Utskottet finner det lyckligast att gudstjänsttiden alltjämt hålles fredad från offentliga arrangemang av bl. a. idrottskaraktär, utom i de särskilda fall, då idrotts-tävlingar äro av sådan natur att de icke gärna kunna avbrytas under gudstjänsttiden. Utskottet vill däremot understryka behovet av att ordningsstadgan ges en form, som står i bättre överensstämmelse med nutida förhållanden, och att i samband därmed de bestämmelser, som reglera anmälningsskyldigheten till polismyndighet i fråga om olika arrangemang, måtte förenklas till lätnad beträffande kostnader och besvär för bl. a. idrottsrörelsen. Då man har all anledning förmoda att den av Kungl. Maj:t år 1943 tillkallade ordningsstadgeutredningen kommer att beakta här anförda synpunkter, får utskottet hemställa, att förevarande motion, II: 425, icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Kammaren beslöt i enlighet med utskottets hemställan.

Slutligen bör i detta sammanhang omnämnas, att i den i januari 1932 utarbetade promemoria angående frågan om rätt att för offentliga tillställningar på landsbygden taga i anspråk allmän väg eller allmän plats m. m., som låg till grund för propositionen nr 183 till 1932 års riksdag, även berörts frågan om beredande av möjlighet att ingripa mot offentlig tillställning som åsyftar eller innebär något, vilket kan anses olämpligt med hänsyn till rikets

förhållande till främmande makt. I promemorian erinras om *dels* bestämmelsen i § 3 under 9:o) tryckfrihetsförordningen, enligt vilken såsom missbruk av tryckfriheten skola anses smädliga, förgripliga eller till osämja med främmande makter syftande omdömen och yttranden om samtida nationer eller stater, med vilka riket är i fredligt förhållande, om deras varande överhet, regering och regeringssätt, höge ämbetsmän och sändebud, inre eller yttre förhållanden, företag eller underhandlingar, *dels* bestämmelsen i § 6 av förordningen den 22 juni 1911 angående biografföreställningar, enligt vilken biografbilder ej må godkännas, vilkas förevisande kan anses olämpligt med hänsyn till rikets förhållande till främmande makt. Härefter anföres i promemorian.

Uppenbarligen är det önskvärt, att sådana fall, som enligt nu återgivna stadganden kunna föranleda inskridande enligt tryckfrihetsförordningen eller biograf-förordningen, även kunna hindras att förekomma vid offentliga föreställningar. Då detta jämlikt nyss återgivna stadgande i ordningsstadgan icke alltid synes möjligt, torde berörda stadgande lämpligen bära kompletteras med en bestämmelse, som berättigar till förbud mot upprepande av sammankomst, vid vilken förekommer tillställning, som kan anses olämplig med hänsyn till rikets förhållande till främmande makt, respektive upplösande av sammankomst, som hålles med överträdande av dylikt förbud.

Detta förslag upptogs emellertid icke i nyssnämnda proposition.

3. Övriga frågor.

I motionen I:51 vid 1936 års riksdag hemställdes om utredning angående omarbetning av ordningsstadgan för rikets städer, eventuellt utarbetande av ny stadga. Såsom skäl härför anfördes bl. a. stadgans ålderdomliga karaktär och de låga bötessatserna. Första lagutskottet uttalade i utlåtande nr 50, att utskottet ej ville förneka, att den gällande ordningsstadgan i åtskilliga avseenden vore föråldrad och att mångenstädes i stadgan förekomme uttryck, som tedde sig främmande för vår tid. Vad motionären anmärkt mot den formella avfattningen av vissa bestämmelser i stadgan syntes emellertid ej i och för sig motivera en omarbetning. Det torde vidare knappast låta sig göra att, på sätt motionären ifrågasatt, sammanföra de på grund av stadgan meddelade lokala ordningsföreskrifterna, vilka representerade väsentligt olika behov, till en för hela riket gemensam stadga. Vad åter anginge de i stadgan upptagna straffsatserna vore, såsom av utskottets redogörelse framginge, frågan om skärpning av vissa i stadgan upptagna straff för närvarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Sedan utskottet hemställt, att motionen icke måtte föranleda någon åtgärd, beslöt kammaren i enlighet härmed.

Vissa frågor av ordningskaraktär ha behandlats av fritidsutredningen i dess den 28 november 1938 avgivna betänkande med förslag angående reglering av strandbebyggelsen m. m. (SOU 1938: 45). Betänkandet upptager ett förslag till lag med vissa bestämmelser angående bebyggelse m. m. vid rikets stränder (strandlag). Lagen är avsedd att äga tillämpning å strandområdena

vid saltsjön samt sjöarna Vänern, Vättern, Mälaren och Hjälmaren utom de områden, vilka ingå i fastställd stadsplan, stomplan eller byggnadsplan eller godkänd avstyckningsplan, men Konungen skall äga förordna, att lagen skall äga tillämpning för strandområde vid annan insjö än de nyss nämnda samt för strandområde vid rinnande vatten. Strandområde definieras i lagen såsom mark samt vattenområden inom ett avstånd av femhundra meter från strandlinjen vid normalt högvatten.

I lagförslagets 12 § givas stadganden om reklamanordningar. Det föreskrives här, att å strandområde ej må uppsättas annonstavla, reklamskylt eller dylikt, så vida icke fråga är om sådan anordning, som uppsatts å fastighet till upplysning om där bedriven affärsrörelse eller annan verksamhet, eller om anslagstavla för meddelanden rörande kommunala angelägenheter, förenings-sammanträden, auktioner, kommunikationsförhållanden eller dylikt. Det-samma skall gälla beträffande annonsering medelst målning å byggnad eller liknande förfarande. Text eller bild får ej såsom reklam eller propaganda eller i okynnessyfte anbringas å fasta naturföremål inom strandområde. Annonstavla eller reklamskylt, som finnes å strandområde vid lagens ikraftträdande, skall avlägsnas före utgången av tredje året efter ikraftträdandet, såvida icke Konungens befallningshavande medgiver dess bibehållande viss tid därutöver.

I motiveringen anför utredningen:

En företeelse, som i hög grad sprider vantrevnad genom dess förstörande inverkan på landskapsbilden, är förekomsten av reklam ute i naturen. Både såsom fristående anordningar i form av annonstavlor eller reklamskyltar och då den genom målning eller annat förfarande anbringas å husväggar, plank eller berg-hällar är verkan av denna friluftskam synnerligen störande. Några verkligt bärande skäl för att dylika former av reklam böra tillåtas torde icke kunna förebringas. Kommittén föreslår därför förbud däremot inom strandområden, där strandlagen blir tillämplig, och därjämte föreskrift att redan förefintliga fristående reklamanordningar skola borttagas efter viss tidsfrist.

Såsom förebild för stadgandet i första punkten av första stycket har tjänat bestämmelserna angående liknande anordningar i 36 § lagen den 7 juni 1934 om allmänna vägar. Vissa uppmjukningar ha dock skett. Sålunda har möjlighet lämnats öppen att uppsätta skylt om affärsrörelse eller annan verksamhet, som bedrives å viss fastighet, var som helst inom fastighetens område och icke endast, såsom enligt väglagen, å byggnad där verksamheten utövas. Med hänsyn till att ett förbud blott mot uppsättande av annonstavlor och reklamskyltar sannolikt skulle medföra tillgripande i ännu större utsträckning än hittills av annonsering medelst målning och därmed jämställt förfarande av husväggar, plank och berg-hällar, har i stadgandet ansetts böra ingå förbud även mot dylika former av reklam. På sistnämnda former av reklam är föreskriften i andra stycket icke tillämplig. Den frist, som däri föreslås för borttagande av andra vid lagens ikraftträdande förefintliga reklamanordningar, torde vara nödvändig med hänsyn till vanligen förekommande villkor i reklamfirmornas kontrakt. I vissa fall lär kontrakt ha avslutats, som löpa under längre tid. Av denna anledning har kommittén — för att möjliggöra uppfyllandet av villkoren i dylika kontrakt under deras giltighetstid — föreslagit, att Konungens befallningshavande skall kunna medgiva förlängning av tidsfristen.

I 13 § av lagförslaget föreslås bestämmelser av innehåll, att med papper, matrester, flaskor, konservdosor och dylikt skall inom strandområde så förfaras, att vantrevnad eller risk för skada å annans person eller egendom icke uppkommer, samt att, om någon förlägger upplag av skrot, sopor och annat avfall till plats, där det störer den allmänna trevnaden, han må av Konungens befallningshavande vid vite föreläggas att avlägsna upplaget.

Vidare anföres i betänkandet:

Beträffande en del av de föreslagna lagbestämmelserna kan måhända med visst fog invändas, att de borde gälla även annorstädes än inom vissa strandområden. Stadgandenas samband med regleringen av strandbebyggelsen torde emellertid vara påtaglig och strändernas natur är säkerligen i allmänhet mera än annan natur känslig för den störande inverkan av friluftsreklam och andra företeelser, mot vilka bestämmelserna rikta sig. Uppenbarligen är det också särskilt angeläget att ingripa mot dessa företeelser på platser, som äro mera talrikt besökta, vilket torde vara fallet med just de stränder, där strandbebyggelsen blir reglerad. Tillräckliga skäl torde därför finnas att såsom kommittén föreslagit tills vidare begränsa dessa bestämmelsers giltighetsområde på samma sätt som skett med regleringen av strandbebyggelsen.

Betänkandet har icke föranlett proposition till riksdagen.

I motionen II: 154 vid 1940 års lagtima riksdag har hemställts, att riksdagen ville besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning och straffbeläggning av åtgärder, som innefatta nedskräpande eller vandalisering och förstöring av mark eller vatten inom bebyggda områden eller i dessas närhet, i den mån straffpåföljd ej redan nu kan vara för förstörelsen stipulerad.

Andra kammarens femte tillfälliga utskott anförde i utlåtande nr 2 följande:

Att de i motionen påtalade missförhållandena äro tillfinnandes och i många fall vålla jordägare och jämväl andra, som beröras av dem, olägenhet, äger utan tvivel sin riktighet. Väl bereda de ofta lantbefolkningen endast vantrevnad vid förfulande och nedskräpande i naturen, men för utskottet är det känt, att verklig skada av i vissa fall ej oväsentligt omfång förorsakats markägare genom att djur sårats av bortkastat glas o. s. v. för att ej tala om att även människor blivit utsatta för olycksfall. Detta har ock av samtliga myndigheter och föreningar, som yttrat sig över motionen, vitsordats. Att de berörda missförhållandena föranlett viss spänning mellan friluftsfolket och deras ofta ofrivilliga värdar är lika naturligt som beklagligt, ej minst ur synpunkten av friluftslivets stora betydelse för stadsbefolkningen. Att något bör åtgöras för att undanröja de påtalade olägenheterna och därmed minska den antydda spänningen synes därför angeläget. Vid valet av medel inställer sig dock viss tvekan. Utskottet hyser därvidlag, i likhet med vissa av dem, som i frågan uttalat sig, den uppfattningen, att den mest tilltalande vägen till ett bättre sakernas tillstånd går över upplysning och propaganda, som bör meddelas redan i skolan. En ökad förståelse för såväl lantbefolkningens som andras skäliga krav på hänsyn, med andra ord, ett utvecklat sinne för ansvar, torde utgöra den i allmänhet bästa borgen för ett hänsynsfullare uppträdande på främmande marker, helst man säkerligen vågar utgå från att flertalet förseelser ha sin grund i obetänksamhet och obekantskap med landsbygdens säregna förhållanden. Vissa människor torde emellertid kunna befaras förbli okänsliga för sådan uppföstran och påverkan i godo. Såsom ett yttersta medel till korrektion måste man därför — likaledes i anslutning till vad i utlåtandena anförts — räkna med ingripande lagstiftningsvägen. Utskottet, som ingalunda överskattar möjligheterna

att nå och beivra alla fall av grövre förseelser av hithörande slag, hyser dock den uppfattningen att redan vetskaper hos allmänheten om existensen av ett lagbud i förening med straff för ohyfsat uppträdande i skog och mark bör kunna utgöra ett verksamt medel till stävjande av många oarter. Att åtalsrätt bör tillkomma allmänne åklagaren synes ock vara lämpligt.

Fritidsutredningen har nyligen framlagt betänkande med förslag angående reglering av strandbebyggelse m. m. (SOU 1938:45). I lagförslagets 13 § har stadgats förbud och i 16 § straff för förseelser av ungefär samma slag som förenämnda motion tagit sikte på. Lagförslaget avser emellertid med visst undantag endast stränder, d. v. s. området intill 500 m från strand av saltsjön, de fyra stora sjöarna samt, efter Kungl. Maj:ts särskilda prövning, annat vatten eller vattendrag. Det har, som synes, en synnerligen begränsad omfattning i jämförelse med motionen. Önskar man utsträckande av det skydd, fritidsutredningen tänkt sig, till ett större område på sätt i motionen föreslagits, lär det framlagda förslaget böra kompletteras med motsvarande bestämmelser i fråga om övriga marker och områden, som kunna tänkas berörda i detta sammanhang.

Utskottet får därför — under åberopande av de skäl, som anförts i de över motionen avgivna yttrandena och vad i övrigt här ovan framhållits — med instämmande i motionens syfte hemställa,

att andra kammaren för sin del måtte besluta, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t göra framställning om att de synpunkter, som framförts i här föreliggande motion, nr 154, genom fritidsutredningen eller på annat sätt, som Kungl. Maj:t finner lämpligt, göras till föremål för beaktande.

Kammaren biföll utskottets hemställan. Samma beslut fattades på hemställan av första kammarens andra tillfälliga utskott (utlåtande nr 7) av första kammaren. Riksdagen avlät skrivelse i ämnet den 8 juni 1940 (nr 358).

I betänkande den 30 oktober 1941, vilket icke utkommit av trycket, ha 1938 års sakkunniga för utredning om vägväsendets förstatligande, vilka erhållit Kungl. Maj:ts uppdrag att verkställa av riksdagen i skrivelser den 13 mars 1931, nr 71, och den 23 maj 1939, nr 299, begärda utredningar rörande affischering m. m. utmed vägar och järnvägar, framlagt förslag till lag om förbud i vissa fall mot affärsannonser m. m. I detta lagförslag äro bl. a. följande bestämmelser intagna. Inom synhåll från trafikled må ej förekomma anordning, som till form, färg eller eljest är av beskaffenhet att kunna förväxlas med för trafiken avsedda märken eller säkerhetsanordningar av fastställd typ. (1 §.) I annat än sålunda nämnda fall må sådan tavla, skylt, affisch, inskrift eller bild, som enligt sin beskaffenhet är att anse såsom affärsannons eller hänförlig till reklam eller propaganda, icke utan länsstyrelsens tillstånd finnas utomhus så anbragt, att anordningen är synlig från allmän trafikled eller eljest från plats, till vilken allmänheten har tillträde. Tillstånd må ej beviljas, om anordningen skulle medföra fara för allmän ordning och säkerhet eller vara uppenbart vanprydande. Meddelat tillstånd må länsstyrelsen återkalla, när förhållandena därtill föranleda. (2 §.) Vad sålunda stadgats skall icke äga tillämpning å vad som anbragts å byggnad eller tomtstängsel till upplysning om på stället bedriven verksamhet, ej heller inom stadsplanlagt område i stad eller annan ort, för vilken ordningsstadgan för rikets städer är gällande.

Tillstånd skall ej heller vara erforderligt beträffande tavla, affisch eller anslag, som avser reklam eller propaganda vid allmänt val eller allmän sammankomst, eller annons om offentlig auktion, i den mån anordningen icke är uppsatt tidigare än tre veckor före eller bibehållen längre än två dagar efter det sålunda avsedda tillfället. (3 §.) Har i fall, då tillstånd icke är erforderligt, utomhus anbragts tavla, skylt, affisch, inskrift eller bild och finnes anordningen medföra fara för allmän ordning och säkerhet eller vara uppenbart vanprydande för område, som är synligt från allmän trafikled eller eljest från plats, till vilken allmänheten har tillträde, äger länsstyrelsen meddela förbud mot anordningens bibehållande. (4 §.)

Förslaget har icke blivit föremål för proposition till riksdagen.

I det betänkande med förslag angående innebörden av begreppet polismyndighet i olika författningar m. m., som den 12 september 1942 avgivits av inom socialdepartementet tillkallad utredningsman (SOU 1942: 40), har upptagits till diskussion frågan om en avgränsning av polisorganens och de allmänna administrativa organens i städerna (magistrat, kommunalborgmästare) funktionsområden. Utredningsmannen — som dock säger sig kunna framlägga endast sådana förslag, som ligga inom ramen för den nuvarande lokala förvaltningsorganisationen — har beträffande de principer, som härvid böra följas, anför, att å polisorganen borde ankomma dels ärenden, som vore av mera utpräglad poliskaraktär eller alltså ärenden, vilka avsåge upprätthållande av allmän ordning och säkerhet, och dels andra ärenden, vilka hörde samman med polisens allmänna verksamhet och för vilkas utförande polisen därför också redan med nuvarande ordning tages i anspråk, såsom beträffande övervakning av författningars efterlevnad, verkställande av utredningar, handräckningar, delgivningar och dylikt. Magistraten och kommunalborgmästaren skulle liksom hittills handlägga ärenden av mera allmän polisiär natur och vilka innebure mera förvaltningsmässiga avgöranden. — Utredningsmannen uttalar sig vidare för att vissa i ordningsstadgan omförmälda funktioner, bl. a. de på polismyndigheten ankommande ärendena i §§ 5 och 6, borde överflyttas till polisorganen. Huruvida motsvarande överflyttning bör äga rum även beträffande frågor om meddelande av tillstånd till och ordningsföreskrifter för offentliga tillställningar, lämnar utredningsmannen öppet.

Över betänkandet infordrades yttranden från ett stort antal myndigheter och sammanslutningar. I många av dessa yttranden förekomma uttalanden angående fördelningen av ärendena mellan å ena sidan magistrat och kommunalborgmästare och å andra sidan polischefen. Särskilt har därvid uppmärksamats frågan, vilken myndighet, som skall ha att meddela tillstånd till och mottaga anmälan om offentliga tillställningar jämlikt § 13 ordningsstadgan för rikets städer och motsvarande bestämmelser i de med denna stadga sammanhängande författningarna. I flertalet yttranden — bl. a. av de 6 länsstyrelser, vilka uttalat sig i frågan, samt så gott som samtliga hörda polischefer och deras organisationer — har därvid förordats, att sistnämnda

befogenhet skall tillkomma polischefen. Såsom exempel på dessa uttalanden må anföras följande av *föreningen Sveriges landsfogdar*:

Enligt föreningens mening vore det emellertid önskvärt, om ändringar i den sakliga kompetensfördelningen kunde genomföras i flera avseenden än utredningsmannen föreslagit. Härvid syftas i främsta rummet på den i utredningen berörda frågan om ett överflyttande av befogenheten att meddela tillstånd till offentliga tillställningar enligt ordningsstadgan för rikets städer och vissa andra författningar från magistrat och kommunalborgmästare till vederbörande polischef. Beträffande detta spörsmål har utredningsmannen anført ett flertal beaktansvärda synpunkter, vilka otvivelaktigt tala för en dylik ändring; för egen del har han dock icke tagit någon bestämd ståndpunkt till frågan utan ansett densamma böra göras till föremål för ytterligare utredning. Föreningen företräder på denna punkt en avvikande mening och vill hålla före, att frågan utan olägenhet bör kunna tagas upp till prövning på grundval av den föreliggande utredningen och att den lämpligen bör erhålla sin lösning i samband med de lagstiftningsåtgärder, som därav kunna föränledas. Spörsmålet synes i själva verket vara av ganska begränsad räckvidd, då det endast hänför sig till städer, som icke hava poliskammare. Vad som avses är ju ingenting annat än att bringa förfarandet beträffande tillståndsgivningen i sådana städer i överensstämmelse med vad som gäller i städer med poliskammare och på landsbygden. Någon saklig grund till den nu bestående olikheten i förevarande avseende torde icke kunna anföras. Förklaringen torde i stället vara att söka i ordningsstadgans i detta liksom i så många andra hänseenden föråldrade bestämmelser. Att vid nämnda stadgas tillkomst tillståndsgivningen lades i magistratens hand måste anses helt naturligt med hänsyn till att magistraten vid denna tid hade att utöva ledningen av stadens polisväsende, såvida ej särskild poliskammare inrättats. De förändringar, som sedermera ägt rum och som medfört ett upphävande av magistratens chefsmyndighet över polisväsendet, synas redan tidigare ha bort föränleda ett överflyttande av tillståndsgivningen till det organ, som i magistratens ställe övertagit ledningen av polisväsendet och ansvaret för upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet. Det kan rent av ifrågasättas, om icke detta skulle ha stått bäst i överensstämmelse med andemeningen i ordningsstadgans bestämmelser. Dessa torde nämligen på sin tid ha inneburit en fullt rationell lösning av ifrågasvarande spörsmål, eftersom det då för tiden, såvitt känt är, icke fanns någon annan form för att från magistraten avlyfta bestyret med polisväsendet än att inrätta en särskild poliskammare. I enlighet härmed torde ordningsstadgans hitörande bestämmelse få anses vila på den principen, att tillståndsgivningen bör tillkomma den myndighet, som har ansvaret för polisväsendet. Trots vad nu sagts torde det dock förhålla sig så, att det just varit ordningsstadgan, som i främsta rummet stått hindrande i vägen för en reform i avsedd riktning. Detta torde i sin tur sammanhånga med att en allmän revision av stadgan stått på dagordningen under lång tid och att man därför ej velat bryta ut förevarande fråga till speciell behandling. Med hänsyn till att det ännu kan väntas dröja länge, innan omarbetningen av ordningsstadgan i dess helhet kommer till stånd, måste det emellertid anses önskvärt, att densamma underkastas erforderliga partiella ändringar för tillgodoseende av förefintliga krav på en bättre anpassning till utvecklingen i vissa praktiskt betydelsefulla frågor. En dylik partiell ändring synes i främsta rummet böra avse tillståndsgivningen. Enligt föreningens mening måste det anses i hög grad otillfredsställande, att denna befogenhet skall i vissa fall vara helt undandragen den myndighet, som har att bära ansvaret för ordningens och säkerhetens upprätthållande. Olägenheterna härav komma särskilt till synes beträffande tillställningar, som kräva större polisbevakning, meddelande av särskilda skydds- och säkerhetsföreskrifter, trafikreglering etc. Såsom exempel må härvid

nämnas större nöjeställningar, publikdragande fotbollsmatcher och andra idrottstillställningar, särskilt om de icke äga rum inom inhägnade områden. I samband härmed uppkomma ofta frågor av praktisk art, som icke lära kunna tillfredsställande ordnas av annan än den som handhar polisväsendet, t. ex. angående åläggande för arrangörerna att bekosta viss polisbevakning eller att vidtaga andra särskilda åtgärder såsom uppsättande av anslag eller avspärrningsanordningar, ordnande av belysning m. m. Ur allmän ordningssynpunkt kan det måhända vidare i vissa fall visa sig nödvändigt, att den föreslagna tiden eller platsen för en tilltänkt tillställning ändras; polisstyrkan kan redan vara disponerad för något annat ändamål, t. ex. för en centralt beordrad razzia. Ett beaktande av nu antydda och liknande frågor kan ofta vara av stor betydelse för underlättande av ordningshållningen. Överhuvudtaget måste det vara av största vikt, att polisledningen beträffande tillställningar av skilda slag har tillfälle att vidtaga erforderliga dispositioner i preventivt syfte till skydd för ordningens upprätthållande. Det får nämligen icke förbises, att större folksamlingar alltid innebära vissa risker för störningar av den allmänna ordningen även om sammankomsten äger rum i den fredligaste avsikt.

Mot en sådan överflyttning uttalar sig emellertid så gott som samtliga kommunalborgmästare samt dessutom ett flertal magistrater i mindre städer. Av *kommunalborgmästaren i Skövde* framhålles sålunda, att kommunalborgmästaren liksom vederbörande magistratsledamot vore i jämförelse med polisorganen en betydligt mera demokratisk myndighet, tillsatt under avgörande medverkan av de vid allmänna val utsedda församlingar, som utövade den kommunala självstyrelsen. Så fundamentala institut i vårt moderna demokratiska samhälle som rätt till sammankomster och dylikt borde icke avgöras av ett exklusivt polisorgan. På avgörandet av sådana ärenden inverkade mycket viktigare faktorer än polisintressen, vilka senare med hänsyn till den skedda utvecklingen och den stegrade möteskulturen numera spelade mindre roll i förevarande avseende. — *Magistraten i Söderhamn* anser, att magistraten genom sin kollegiala sammansättning utgjorde ett förnämligare organ för handläggning av dessa ärenden än polischefen. Även om ärendena i regel vore av enkel och relativt betydelselös art, kunde de dock i sig innefatta stor social och ekonomisk betydelse. Något annat skäl än intresset av uniformitet kunde, såvitt magistraten förstode, icke förefinnas för en ändring. Men mot detta skäl stode sådana synpunkter som att § 13 ordningsstadgan i sig inrymde bestämmelserna om församlingsfrihet och att i vårt land traditionsenligt icke borde inrymmas större befogenheter åt det egentliga polisväsendet än som vore absolut oundgängliga.

I propositionen nr 17 till 1944 års riksdag med förslag till lag om vad i allmänhet skall med polismyndighet avses m. m. framhöll föredragande departementschefen — under hänvisning bl. a. till pågående översyn av ordningsstadgan — att han icke ville i förevarande sammanhang upptaga frågan om ordningen för meddelande av tillstånd enligt § 13 ordningsstadgan.

Kommerskollegium har i betänkande den 12 juni 1943 (SOU 1943: 32) avgivit förslag till hamnförordning, i vilken de bestämmelser, som skulle gälla för de allmänna hamnarna i riket, sammanförts. I avdelning 1 av denna för-

ordning stadgas om hamns gränser i vattnet och formen för deras fastställande. Avdelning 2 innehåller bestämmelser om hamnordning och avdelning 3 om hamntaxa.

De i avdelning 2 upptagna bestämmelserna, vilka äro avsedda att ersätta förordningen den 8 maj 1874 angående hamnordningar och andra ordningsföreskrifter för allmänna hamnarna i riket, äro av följande innebörd. För allmän hamn, vars gränser i vattnet blivit av Kungl. Maj:t fastställda, skall finnas en hamnordning, innefattande de föreskrifter med avseende å hamnens begagnande och den allmänna ordningen inom densamma, som må vara erforderliga. Hamnordning fastställas av kommerskollegium, som äger föreskriva böter för överträdelse av densamma till ett belopp av högst 300 kronor. Ansökan om fastställelse av hamnordning ingives till länsstyrelsen i det län, där hamnen är belägen. Tillkännagivande om framställningen skall genom länsstyrelsens försorg på sökandens bekostnad införas i tidning i orten med föreläggande för den, som så önskar, att inom angiven tid avgiva yttrande i ärendet. Länsstyrelsen skall därefter med eget utlåtande överlämna handlingarna i ärendet till kommerskollegium. Det åligger länsstyrelse att tillse, att förslag till hamnordning upprättas för de inom länet belägna hamnarna.

I motiveringen framhåller kommerskollegium till en början, att en för hamnarna viktig grupp av ärenden, nämligen ärenden om fastställelse av hamnordningar, varit i stort sett undandragna kollegiets översyn. Kollegiet hade vid en granskning av nu gällande hamnordningar blivit övertygat om nödvändigheten av att dessa ordningar bleve föremål för en genomgripande revidering samt erhållit den bestämda uppfattningen, att jämväl frågan om hamnordningar borde upptagas till prövning i samband med hamngränserna och hamntaxorna, så att därigenom ernåddes en central handläggning även av dessa ärenden. Då kollegiet redan nu hade att bereda alla ärenden om fastställelse av hamngränser i vattnet samt föresloge, att fastställelse av hamntaxor skulle ankomma på kollegiet, ville kollegiet förorda, att jämväl hamnordningar skulle fastställas av kollegiet.

Betänkandet blev föremål för remiss till åtskilliga myndigheter och sammanlutningar, bl. a. till överståthållarämbetet och länsstyrelserna. På vissa håll mötte här starkt motstånd mot förslaget, att fastställande av hamnordningarna skulle centraliseras till kommerskollegium. Sålunda framhåller *överståthållarämbetet*, att kollegiet icke förebragt något bärande skäl för att beslutanderätten icke skulle kunna anförtros länsstyrelserna, vilka enligt sin instruktion hade att övervaka allmän ordning och säkerhet inom sina ämbetsområden samt såväl enligt instruktionen som enligt ordningsstadgan för rikets städer ägde en allmän rätt att utfärda för ordningens vidmakthållande erforderliga föreskrifter. Önskemålet om likformighet torde kunna tillgodoses på annat sätt, exempelvis genom att normalförslag till hamnordningar utarbetades eller genom att kommerskollegium bereddes tillfälle att yttra sig över varje särskilt förslag till hamnordning. Ämbetet fortsätter:

Överståthållarämbetet anser sig därjämte böra framhålla, att ett genomförande av det framlagda förslaget angående sättet för hamnordnings fastställelse i flera avseenden skulle medföra betydande praktiska olägenheter. Av förslaget framgår icke, huruvida i hamnordning för hamn, som är belägen inom stad, skola inflyta samtliga de ordningsföreskrifter, som äro erforderliga för hamnområdet utöver bestämmelserna i ordningsstadgan för rikets städer, eller endast de föreskrifter i avseende å ordningen inom hamnen, som tillika innebära föreskrift angående hamnens begagnande. Däremot framgår det klart av motiven, att hamnordning skall innefatta föreskrifter för hela hamnområdet, således icke blott vattenområdet utan även hamnens övriga delar. Därest avsikten är, att hamnordningen skall innefatta samtliga för hamnområdet erforderliga ordningsföreskrifter, måste en ovillkorlig förutsättning för den av kommerskollegium föreslagna anordningen vara, att hamnområdet klart avgränsas från de delar av staden, där ordningsföreskrifter skola fastställas av länsstyrelsen med stöd av ordningsstadgan för rikets städer. Enligt förslaget skall visserligen hamnens gränser i vattnet fastställas av Eders Kungl. Maj:t men däremot synes det icke vara avsett, att sådan fastställelse skall meddelas beträffande hamnens landgränser. Men även om bestämmelser infördes, att så skulle ske, måste det i betraktande av att hamnen i allmänhet icke utgör något från stadens övriga delar avskilt område framstå som synnerligen olämpligt, om ordningsföreskrifterna för hamnområdet skulle fastställas av annan myndighet än för staden i övrigt.

Är det däremot meningen, att hamnordningen endast skall innefatta sådana ordningsföreskrifter, som direkt sammanhånga med själva hamnrörelsen, är visserligen behovet av en dylik avgränsning av hamnområdet även mot landsidan icke lika framträdande. I sådant fall uppstår emellertid den situationen, att vissa ordningsföreskrifter i fråga om hamnens landsområde skola intagas i hamnordningen, som fastställas av kommerskollegium, medan andra åter skola utfärdas av länsstyrelsen med stöd av ordningsstadgan för rikets städer. En sådan anordning skulle givetvis vara föga tillfredsställande och ägnad att medföra tveksamhet angående de olika myndigheternas inbördes kompetens.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län anser även, att centraliseringen till kommerskollegium i förslaget drivits längre än som bort ske, och anför:

I första hand gäller detta hamnordningsärendena. Förslaget uttalar här, att hamnordning skall innefatta »de föreskrifter med avseende å hamnens begagnande och den allmänna ordningen inom densamma, som må vara erforderliga». Uttrycket »allmänna ordningen» angiver tydligt, att här åsyftas även bestämmelser av rent polisiär natur, och erfarenheten utvisar, att sådana bestämmelser i betydande omfattning pläga inflyta i hamnordningar. Principiellt synes det länsstyrelsen oegentligt, att rena polisbestämmelser kunna komma till stånd utan annan medverkan av polismyndighet, än att länsstyrelsen har att i ärendet avgiva utlåtande. Av förslaget framgår för övrigt icke, vem som när det gäller ansökan om fastställelse av hamnordning skall äga att företräda hamnintressenten. Att en hamnordning för en kommunal hamn icke fastställas utan att kommunens eller samhällets representation (stadsfullmäktige, kommunalfullmäktige eller municipalfullmäktige — respektive vederbörande stämmor) tagit ståndpunkt till densamma, synes emellertid nödvändigt redan därför att ordningsföreskrifterna kunna kräva åtgärder för bevakning m. m., vilka medföra kostnader, som icke med säkerhet kunna bestridas med hamnens egna inkomster. Genom den föreslagna ändringen av § 20 i ordningsstadgan för rikets städer borttages emellertid garantien för att kommunalrepresentationen får medverka vid hamnordningens tillkomst. Författningsförslagen lägga sålunda, såvitt länsstyrelsen kan finna, icke hinder i vägen för att en hamnstyrelse med förbigående av fullmäktige

eller stämma inger sitt förslag till vederbörande länsstyrelse som sedan har att utan fullmäktiges hörande efter fullgjort kungörelseförfarande vidarebefordra ärendet till den beslutande myndigheten, kommerskollgeium, som helt skulle vara obunden av förslag och utlåtanden. Vad som tidigare varit att betrakta som en kommunal ordningsstadga skulle på detta sätt — synbarligen uteslutande i den allmänna likformighetens intresse — förvandlas till ett ovanifrån givet påbud, en knappast önskvärd reform. Behovet av en viss likformighet olika hamnordningar emellan borde kunna tillgodoses på ett naturligare sätt genom att kommerskollegium utarbetade och tillhandahölle normalformulär, innehållande allt vad ur hamnrörelsesynpunkt vore att anse som väsentligt för en hamnordning, och att dessa normalregler finge ligga till grund för på hittills tillämpat sätt tillkommande hamnordningar, där alltså de rent polisiära kraven kunde rättas efter de lokala förhållandena.

Liknande synpunkter anföras av flera andra länsstyrelser.

Förslaget är alltså beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

B. Till utredningen överlämnade framställningar m. m.

I en den 2 november 1934 till socialdepartementet inkommen underdånig skrivelse har *Växjö stiftsråd*, under framhållande av önskvärdheten av likformiga bestämmelser om öppethållande av dansbanor och andra nöjes-etablissemang, hemställt om ändring i gällande författning därhän, att när fråga är om uppförande av ny dansbana eller annan nöjesanordning inom en kommun, vederbörande kommunalnämnd skall höras och äga rätt att inlägga sitt veto mot dylikt företag samt att vederbörande myndighet skall infordra kommunalnämndens yttrande varje gång tillstånd skall lämnas för anordnande av offentlig nöjestillställning. I motiveringen framhålles bl. a. olägenheterna av att olika bestämmelser om öppethållande gälla i angränsande landsfiskals-distrikt, vilket medför, att ungdomen, när möjligheterna äro slut i hemorten, draga sig åt annat håll. Vidare anmärkes, att det trots kommunernas självbestämmanderätt i många andra avseenden icke finnes möjlighet för dem att förhindra uppkomsten och utvecklingen av en nöjesindustri, som icke blott lade beslag på de inkomster, som ungdomen hade kunnat förvärva, utan också förde med sig vådor av sedlig natur, varom många vittnesbörd kunde framläggas.

En den 30 mars 1938 i *Karlstad samlad konferens för nykterhets- och barnavårdsnämnder* har uttalat, att det syntes vara erforderligt, att landsfiskalerna, särskilt då det gällde prövning av ansökningar om nöjestillstånd för längre tid, ålades skyldighet att på lämpligt sätt inhämta kommunernas yttrande, samt att, där framställning gjordes om anordnande av offentlig nöjestillställning och arrangören tillhörde annan kommun eller kunde antagas bedriva verksamheten i förvärvssyfte, landsfiskalen icke skulle äga meddela nöjestillstånd mot kommunens bestridande. Enahanda uttalande har gjorts av en den 12 juni 1938 i *Mellerud samlad konferens för Dalslands nykterhets- och barnavårdsnämnder*. Båda konferenserna ha i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställt om att antingen stadgande av nyss angivna innehåll skulle intagas i ordnings-

stadgan eller ock länsstyrelserna skulle anbefallas att meddela landsfiskalerna dylika föreskrifter.

I skrivelse till statsrådet och chefen för socialdepartementet den 23 maj 1943 har *ett antal föreningar i Överkalix kommun i Norrbottens län* anført klagomål över att inom kommunen under en följd av år en systematisk minskning av tillstånden till offentlig nöjestillställningar skett, så att sommaren 1943 offentlig dans finge anordnas endast två helger per månad och då samtidigt vid alla festplatser. Denna åtgärd komme att undergräva varje förenings ekonomi, och de mindre föreningarna torde bliva alldeles utan inkomster, varjämte en osund tävlan mellan föreningarna uppstode. Föreningarna hemställde om ändring i de nuvarande förhållandena på sådant sätt, att i fortsättningen tillstånd till offentlig nöjesanordning meddelades varje helg men endast åt en eller högst två föreningar varje gång och att dylikt tillstånd icke beviljades privatpersoner, vilka för egen vinnings skull sökte sådant. — *Landsfiskalen i Överkalix distrikt* har i yttrande över framställningen anført bl. a., att ordningen icke varit tillfredsställande vid vissa av danstillställningarna och att därför lämpliga utvägar ur ordnings- och säkerhetssynpunkt måst sökas. Det hade därvid ansetts lämpligt att meddela danstillstånd samtidigt å flera platser inom kommunen dels för att därigenom bereda befolkningen å ifrågakomna orter tillfälle att oftare bevista en nöjestillställning utan att härför kosta på sig särskild utgift för resor, dels för att åstadkomma en minskning i den eljest förefintliga biltrafiken till och från danstillställningar lördags- och söndagsdygnen, vilken trafik redan därförutan vore så hårt belastad, att sagda dagar trafikbilar ofta icke kunnat uppbringas ens till brådskande sjukdoms- och andra jämförliga oundgängliga resor, och dels för att förebygga allt för stora folksamlingar. — *Länsstyrelsen i Norrbottens län*, som jämväl avgivit yttrande i ärendet, framhåller bl. a., att det med hänsyn till de på senare tid framförda klagomålen över ungdomens nöjesliv och kraven på begränsning av nöjestillställningar förefölle naturligt, om landsfiskalen även låtit hänsyn härtill inverka vid bedömandet av dessa ärenden, ehuru en dylik s. k. nöjesransonering strängt taget låge utom polismyndighetens befogenhet. Länsstyrelsen hemställde, att klagomålen icke måtte föranleda någon åtgärd.

I underdånig skrivelse den 18 januari 1937 har *Gästriklands distrikt av folkets parkers centralorganisation* — under framhållande av att i fråga om tiden för offentlig nöjestillställnings öppethållande för allmänheten olika principer tillämpades inom olika län och även på skilda håll inom samma län — hemställt om utfärdande av sådana direktiv, att likartade nöjestillställningar underkastades samma bestämmelser, åtminstone beträffande tiden för tillställnings avslutande. Det kunde ifrågasättas, säges det i skrivelsen, huruvida icke sådana nöjesanordnare, som vid enstaka tillfällen hölle teaterföreställning och annan större och dyrbar attraktion i samband med offentlig dans m. m., borde kunna vinna särställning just vid sådant tillfälle, så att dansen kunde få fortgå exempelvis vardagar och söndagar fill kl. 12 och lördagar och helgdagsaftnar intill kl. 1 på natten. Folkparkerna hade sommartid teaterföreställningar

några gånger, varvid statsunderstödda sällskap engagerades. För att kostnaderna därför skulle kunna täckas, måste annan nöjesanordning samtidigt äga rum, varvid danstillståndet spelade stor roll. — Över framställningen inhämtades yttranden från samtliga länsstyrelser, som därvid i det övervägande antalet fall hörde landsfogdar och andra polismyndigheter i länen. Flertalet länsstyrelser ha därvid uttalat sig i avstyrkande riktning. Därvid har bl. a. framhållits, att det hittills tillämpade systemet med länsvis meddelade direktiv i stort sett fungerat tillfredsställande, att en likriktning av hithörande bestämmelser för hela riket lämpligen icke kunde förenas med vederbörligt hänsynstagande till kommunernas önskemål utan fastmera ofta måste leda till ett åsidosättande av den rätt att verka ledande och medbestämmande, som hittills ansetts böra tillkomma kommunerna i förevarande hänseende, samt att gemensamma riksdirektiv ej vore lämpliga ur den synpunkten, att förhållandena vore olika i skilda landsdelar. Fem länsstyrelser ha dock uttalat sig i stort sett i tillstyrkande riktning.

I skrivelse till statsrådet och chefen för socialdepartementet den 15 juli 1943 har *muraren A. Persson i Skälderhus* anført klagomål över att länsstyrelsen i Kristianstads län meddelat föreskrift, att barn under 17 år icke finge lämnas tillträde till offentlig danstillställning annat än i målsmäns eller föräldrars sällskap. Persson föreslår en sänkning av åldern till 14 år.

Magistraten i Motala har i skrivelse till statsrådet och chefen för socialdepartementet den 30 augusti 1944 framhållit, att den kontroll, som från det allmännas sida utövades över tivolianordningar av olika slag, såsom karuseller, slänggungor, berg- och dalbanor och liknande, icke vore tillfredsställande. Magistraten ansåge önskvärt, att noggranna föreskrifter utarbetades rörande tivolianordnings godkännande och om återkommande besiktningar av sådana anordningar genom sakkunnig besiktningsman. I anslutning därtill syntes föreskrift lämpligen böra meddelas därom, att tillstånd till användande av tivolianordning ej finge av polismyndighet meddelas, innan sökanden företett vederbörligt besiktningsinstrument.

I gemensam skrivelse till statsrådet och chefen för socialdepartementet den 3 februari 1937 ha *Sveriges tivoliägareförening*, *Sveriges tivoliägares tjänstemannaförbund* och *Sveriges ambulerande nöjestivoliägareförening* — under framhållande av att såväl ordningshänsyn som tivoliägarnas intresse att få bedriva sin näring under större trygghet skulle främjas därav — hemställt om sådan ändring av ordningsstadgan för rikets städer, att granskningen av en persons rätt att i riket utöva tivoliverksamhet skulle anförtros åt en central statlig myndighet, förslagsvis socialstyrelsen, och att således på de lokala polismyndigheterna allenast skulle ankomma att meddela de särskilda föreskrifter, som betingades av lokala förhållanden och varom förmäldes i § 13 tredje stycket ordningsstadgan. Tillika ha organisationerna hemställt, att chefen för socialdepartementet måtte i samråd med chefen för handelsdepartementet utfärda anvisningar till socialstyrelsen om de grunder, som borde tillämpas vid prövning av fråga om tillstånd att bedriva tivolirörelse, ävensom

angående de särskilda föreskrifter angående tivolirörelsens bedrivande, vilka borde gälla för dem, som erhöle sådant tillstånd. — Framställningen åtföljdes av en promemoria angående tivolirörelsen, i vilken organisationernas synpunkter närmare utvecklas.

I denna promemoria framhålles bl. a., att vid tiden för promemorians avfattande i Sverige funnes 145 ambulerande tivoliägare, som uteslutande hade sin bärgning på tivolirörelse. Dessa vore organiserade i två olika föreningar, Sveriges tivoliägareförening och Sveriges ambulerande nöjestivoliägareförening, vilka båda hade i väsentlig mån till uppgift att främja tivolirörelsens standard i fråga om ordning, ekonomi, anställningsförhållanden, attraktionernas kvalitet m. m. samt icke minst att söka höja det sociala läget för alla dem, som lojalt arbetade inom rörelsen. Dessa ambulerande tivoliföretag sysselsatte cirka 2 300 anställda. Utöver dessa egentliga yrkesutövare funnes ett mera löst och tillfälligt klientel av växlande sammansättning, omfattande cirka 200 personer, vilka brukade dyka upp på platser, där tivolirörelse bedreves. Det torde huvudsakligen vara dessa senare, som föranlett befogade anmärkningar mot tivolirörelsens utövning. Det effektivaste sättet att utmönstra dylika tivolirörelsens skadegörare vore att icke giva tillstånd till bedrivande av tivolirörelse åt andra än dem, som ägde erforderliga personliga kvalifikationer och som därjämte omhändertade en allsidigt sammansatt tivolirörelse. — De lojala tivoliägarna hade en målmedveten önskan att föra upp hela tivolinäringen på ett mera stabilt socialt plan. Det allmänna kunde sålunda få en värdefull hjälp från tivoliägarna för att tillgodose de önskemål i fråga om ordning samt kulturell och social standard, som borde ställas på den del av det offentliga nöjeslivet, som hörde samman med tivolirörelsen. En förbättring av anställnings- och levnadsförhållandena för den ambulatoriska tivolirörelsens personal vore givetvis avhängig av tivoliägarnas möjlighet att driva sin näring under sådana förhållanden, att säkrare ekonomiska kalkyler kunde göras. De missförhållanden, som för närvarande i vissa avseenden vidlådde tivolirörelsen, ledde till att även de lojala tivoliägarna finge driva sin näring under stor osäkerhet i fråga om myndigheternas ställningstagande. — Den omständigheten, att tillstånd till bedrivande av tivolirörelse lämnades av varje ortsmyndighet, medförde bristande enhetlighet vid tillståndens lämnande och gjorde, att erforderligt underlag i regel saknades för bedömande av frågan, vilka personer som med förtroende kunde lämnas sådant tillstånd. Resultatet bleve, att i åtskilliga fall även mindre lämpliga personer erhöle tillstånd. Då de i landet förefintliga egentliga tivoliägarna till antalet icke vore så särdeles många, skulle det icke behöva vara särskilt betungande att anordna en central granskning av ansökningar att få utöva tivolirörelse. Snarare torde man kunna säga, att en viss arbetsbesparing för ortsmyndigheterna skulle uppstå, därest denna delikata prövning gjordes central och tillstånd därefter meddelades för viss längre tid åt gången, givetvis med rätt för den centrala myndigheten att i händelse av inkommande befogade anmärkningar indraga tillståndet. Då ansökan om rätt att utöva tivolirörelse bifallits, kunde en personlig legitimationshandling för den godkände tivoliägaren utfärdas. Rätt att driva näring på den särskilda platsen kunde därefter erhållas genom en enkel anmälan till polismyndigheten på orten. I det allmänna tillståndsbeviset från den centrala myndigheten borde angivas de allmänna villkor, som skulle gälla för tivolirörelsens utövning, var- efter den lokala myndigheten endast behövde tillägga de särskilda föreskrifter, som vore betingade av lokala förhållanden.

Till den inom justitiedepartementet verksamma ungdomsvårdskommittén, vilken bl. a. har att till behandling upptaga frågan om de missförhållanden,

som förefinnas inom det offentliga nöjeslivet och om botemedlen däremot, har enligt vad utredningen erfarit överlämnats eller insänts ett antal framställningar från olika myndigheter och sammanslutningar, rörande bl. a. grunderna för meddelande av tillstånd till offentliga nöjestillställningar, kommunalt medinflytande på sådana frågor, förbud för barn under viss ålder att bevista offentliga danstillställningar m. m. Vissa av dessa framställningar ha varit föremål för remiss till länsstyrelserna och domkapitlen. Utredningen har tagit del av framställningarna och yttrandena, men då utredningen erfarit, att utförlig redogörelse för deras innehåll kommer att inflyta i ett betänkande, som ungdomsvårdskommittén inom kort ämnar framlägga, har utredningen icke ansett erforderligt att här återgiva berörda framställningar och yttranden.

C. Av utredningen infordrade yttranden från överståthållarämbetet, länsstyrelserna m. fl. myndigheter.

I skrivelser till länsstyrelserna den 25 februari 1939 anhöll utredningen om införskaffande från magistraterna och motsvarande myndigheter i städer, köpingar och municipalsamhällen av närmare redogörelser för dessa myndigheters erfarenheter av ordningsstadgans tillämpning ävensom uttalanden angående önskemål i fråga om ändringar i stadgan och om upptagande däri av nya bestämmelser. Därvid framhölls, att ej minst de ändringar och tillägg vore av intresse, vilka påkallades av en ny tids ändrade förhållanden, och att särskild uppmärksamhet borde ägnas frågan, i vad mån ordningsföreskrifter i befintliga lokalstadgor vore av beskaffenhet att lämpligen böra överföras till en reviderad ordningsstadga. Utredningen anhöll därjämte att få del av länsstyrelsernas egna önskemål och synpunkter i ämnet.

I skrivelse till överståthållarämbetet samma dag anhöll utredningen om redogörelse för ämbetets erfarenheter av ordningsstadgans tillämpning ävensom uttalande angående dess önskemål om ändringar i stadgan och upptagande däri av nya bestämmelser.

Sedan utredningens uppdrag utvidgats till att avse jämväl frågan, huruvida ordningsstadgan för rikets städer och därmed sammanhängande bestämmelser lämpligen borde utbytas mot en författning, vari ordningsföreskrifter meddelades för riket i dess helhet, har utredningen i skrivelser till länsstyrelserna den 20 juli 1943 anhållit att få del av de önskemål och synpunkter, som kunde föranledas av denna utvidgning av uppdraget.

I det följande skall lämnas en kortfattad redogörelse för huvudinnehållet i de inkomna yttrandena.

1. Allmänna synpunkter.

Behovet av en revision av ordningsstadgan för rikets städer vitsordas allmänt, men meningarna äro delade om sättet för denna revision. Enligt en mening bör den för hela riket gällande stadgan göras så omfattande som möj-

ligt, så att därigenom behovet av lokala ordningsföreskrifter blir ringa (ex. länsstyrelserna i Malmöhus och Västerbottens län, Göteborgs magistrat, Skara magistrat). Skara magistrat framhåller därvid, att det vore ett allmänt intresse, att ordningsförhållandena i städer och större samhällen reglerades så enhetligt som möjligt, så att allmänheten icke behövde sväva i ovissheit om de bestämmelser, som gällde på olika orter.

Enligt en motsatt åsikt bör riksstadgan begränsas till att omfatta vissa allmänna bestämmelser och huvudvikten läggas vid de lokala stadgorna (ex. länsstyrelsen i Gävleborgs län, Norrköpings magistrat, Visby magistrat, Halmstads magistrat). I ett par yttranden föreslås, att normalförslag till lokala ordningsföreskrifter utarbetas (länsstyrelsen i Kopparbergs län, Visby magistrat).

På många håll anser man, att i en blivande riksstadga borde intagas jämväl bestämmelser för landsbygden, varvid dock tillika betonas, att behovet av ordningsbestämmelser icke är lika stort på landsbygden som i städer och andra samhällen. Man föreslår därför, att i ordningsstadgan skall införas kapitelindelning efter i huvudsak samma grunder som i hälsovårds- och byggnadsstadgorna med särbestämmelser för land och stad (ex. länsstyrelserna i Stockholms, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Gävleborgs och Västernorrlands län). Länsstyrelsen i Stockholms län framhåller dock, att på grund av de vitt skiftande förhållandena på landsbygden avvägandet av lämpliga ordningsbestämmelser för densamma vore en ömtålig och ingalunda lättlost fråga.

En allmän åsikt är, att sådana bestämmelser, som reglera trafiken å gator och vägar m. m., böra uteslutas ur ordningsstadgan och överföras till vägtrafikstadgan. Länsstyrelsen i Gotlands län framhåller därvid, att stadganden om bilism, spårvägstrafik och flygning borde undantagas från en blivande ordningsstadga och sammanföras i en allmän trafikstadga. — I vissa yttranden framhålles jämväl behovet av en gränsdragning mellan ordningsstadgan och andra stadgor, såsom hälsovårds- och byggnadsstadgorna.

Slutligen må anmärkas, att på många håll uttalats önskemål om att ansvarsbestämmelserna i en ny ordningsstadga måtte sammanföras och bötes-satserna regleras med hänsyn till penningvärdets försämring, antingen så att straffet bestämmes till dagsböter eller så att bötesmaximum höjes till 300 kronor.

2. Olika lokala myndigheters befogenheter.

En mycket omdiskuterad fråga är, huruvida beslutanderätten i de olika hänseenden, som omförmålas i gällande ordningsstadga, i en blivande stadga skall i städer tillkomma magistraten (kommunalborgmästaren) eller polischefen (poliskammaren). Länsstyrelsen i Värmlands län finner det böra övervägas, huruvida icke de magistraten enligt stadgan åvilande uppgifterna i största möjliga mån borde överflyttas å polischefen. I ett par andra yttranden (Norrköpings magistrat, Örebro magistrat) har framförts liknande åsikt, dock med det undantaget, att den magistraten nu tillkommande rätten

att väcka förslag om ny eller ytterligare föreskrift för staden i avseende å den allmänna ordningen därstädes även enligt en ny stadga anses böra tillkomma magistraten. Flera poliskammare anse, att vad i ordningsstadgan föreskrives om magistrat bör för stadgan i dess helhet gälla poliskammaren. — Vissa andra myndigheter betona, att vad som enligt gällande ordningsstadga tillkommer polismyndigheten — särskilt i fråga om offentliga tillställningar — bör åvila polischefen (ex. länsstyrelsen i Västmanlands län, Piteå magistrat, stadsfiskalen i Örnsköldsvik). Motsatt åsikt har dock Uddevalla magistrat uttalat.

3. Vissa särskilda spørsmål.

I yttrandena ha på åtskilliga punkter framförts detaljkritik mot olika bestämmelser i ordningsstadgan och framställt förslag om ändringar och kompletteringar i densamma. Då det skulle föra för långt att här giva en redogörelse för allt vad i sådant hänseende föreslagits, upptagas här nedan allenast vissa spørsmål och förslag av större betydelse. Därvid förbigås helt trafikspörsmålen, vilka utredningen — såsom av det följande kommer att framgå — icke anser sig ha anledning att upptaga till behandling. Ej heller medtagas sådana frågor, där yttrandena i huvudsak gå ut på att vissa bestämmelser i gällande lokalstadgor skola införas i riksstadgan. Så är fallet med frågor om affischering och annan reklam, om förtäring av starka drycker samt kortspel och lek på allmän plats, om osnyggande av väggar, staket, soffor m. m., nedskräpande av allmän plats samt olovligt beträdande av gräsmattor och rabatter, om avdamning av mattor, kläder m. m., om vissa trafikhindrande tillbehör till fastighet, om befriande av hustak m. m. från snö och is, om ombud för fastighetsägare, om nummerskyltar samt om anmälningsplikt beträffande resande.

a) Försäljning på allmän plats och disposition i övrigt av sådan plats.

I ett stort antal yttranden betonas behovet av reglerande bestämmelser dels beträffande försäljning genom kringföring å allmänna platser, dels angående försäljning från bord, stånd eller dylikt, som är uppsatt å enskilt område, om försäljningen riktar sig till trafikanter på allmän plats. På många håll anser man, att jämväl kioskhandeln bör regleras i detta sammanhang liksom även att föreskrift bör meddelas om tillstånd av polismyndighet för uppsättande av väggautomat vid allmän plats. Ytterligare föreslås i åtskilliga yttranden införande av föreskrifter, enligt vilka tillstånd skulle fordras för reklam å allmän plats genom sandwichmän, personer på styltor, utklädda personer och dylikt och genom högtalare. Införande av tillståndstvång föreslås för reklam och dylikt, som visserligen äger rum på enskilt område men på sådant sätt och under sådana förhållanden, att därigenom ändock hinder uppkommer för trafiken eller den allmänna ordningen. Krav på tillstånd för penninginsamling å allmän plats framställles jämväl i ett flertal yttranden.

Kommunalborgmästaren i Tranås anser, att beträffande dispositionen av gatumark samt utrymmet såväl ovan som under gatans plan den principen bör konsekvent genomföras, att tillstånd i dylika fall skall sökas hos polismyndigheten. Även kommunalborgmästaren i Örnsköldsvik anser bestämmelserna om disposition i olika avseenden av gatumark böra omarbetas och förtydligas. I fråga om offentligrättsliga och därmed likartade upplåtelser av gatumark borde magistraten (motsvarande myndighet) äga ovillkorlig rätt till avgörande, varvid dock vidsträckt yttranderätt för kommunala organ vore befogad. Beträffande privaträttsliga upplåtelser borde förutsättning vara, att kommunen såsom ägare medgivit upplåtelsen. Principiellt oriktigt vore att medgiva byggnadsnämnden rätt att disponera över gatumarken.

I några yttranden hemställas om reglerande föreskrifter om rätten att kvarstanna på gångbana (ex. länsstyrelsen i Jönköpings län, Malmö poliskammare). — På åtskilliga håll föreslås även, att regler om köbildning skola intagas i ordningsstadgan.

b) Gaturenhållning.

I åtskilliga yttranden diskuteras frågan, om bestyret med gaturenhållningen i dess helhet bör åligga samhället eller om fastighetsägarna såsom nu i allmänhet är fallet böra till en del fullgöra denna renhållningsskyldighet. Då emellertid utredningen icke har för avsikt att till närmare behandling upptaga denna fråga, läser någon redogörelse för de härutinnan anförda synpunkterna icke behöva lämnas.

Kommunalborgmästaren i Örnsköldsvik anser bestämmelserna om skyldighet att bortföra snö och is från gator böra preciseras, varvid bortförande av lös snö i förening med lämpligt avvägd sandning, under aktgivande på väderleken, torde motsvara vad som kunde anses som rimliga åtgärder. Möjligen borde åliggandet inskränkas till att gälla allenast trottoarerna på huvudgatorna. Kommunalborgmästaren i Kungälv anser bestämmelser om sandning av körbanor och gångbanor vid inträffad halka böra införas och göras likformiga för hela riket. Malmö poliskammare anser förbud böra meddelas mot att vid rengöring av gångbana upplägga snö och is i vallar på körbanorna.

c) Hundar.

I flera yttranden framhålles behovet av detaljerade bestämmelser rörande hundar, varvid man på ett par håll (polisdomaren i Stockholm, stadsfiskalen i Djursholm) anser, att dessa bestämmelser böra införas i stadgan, under det att vissa andra myndigheter anse närmare reglering böra ske i de lokala ordningsstadgorna. — Förbud mot lösa hundar å allmän plats i stad eller samhälle under viss del av året, påyrkas i några yttranden (ex. polischefen i Nyköping, kommunalborgmästaren i Avesta). Kommunalborgmästaren i Avesta förordar förbud mot medförande av hundar i livsmedelsaffär. I ett flertal yttranden föreslås förbud mot att nattetid hålla hund å gård eller inhägnad, där

hunden genom skall kan störa närboendes nattro. Polischefen i Nyköping och Vänersborgs magistrat anse bestämmelse mot hundars förorenande av gångbana erforderlig. Kommunalborgmästaren i Avesta och landsfiskalen i Åseda distrikt framhålla, att löpsk tik icke bör få gå lös på allmän plats.

d) Sprängning, skottlossning m. m.

I ett par yttranden föreslås utsträckande av bestämmelserna i § 6 ordningsstadgan för rikets städer, i vad angår stensprängning, till att gälla jämväl den egentliga landsbygden (länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, föreningen Malmöhus läns landsfiskaler).

Polisintendenten Rydholm i Stockholm anser, att § 6 ordningsstadgan bör kompletteras med föreskrifter om förbud mot all slags skottlossning med luftgevär, luftpistol och dylikt på allmän plats ävensom annat område, som regelmässigt trafikerats av människor, samt tillägger, att förbudet borde omfatta även skottlossning från bostad eller annan enskild plats, om projektilen passerade över eller kunde utöva sin verkan på allmän plats, samt att förbud kunde ifrågasättas mot dödande av fåglar, råttor och andra djur med sådana vapen, även då det skedde å gård och annat enskilt område, som disponerades eller besöktes av ett flertal personer. — Värmlands länsavdelning av föreningen Sveriges landsfiskaler framhåller, att för närvarande icke torde finnas någon föreskrift, som kriminaliserade ovarsamhet eller ens grov vårdslöshet med skjutvapen på landsbygden, såvida skada icke åstadkommits, men att behov av dylikt stadgande finge anses föreligga.

Malmö poliskammare anser förbud böra införas mot oljud medelst ryska smällare samt s. k. hund-, start- eller knallpistoler eller dylikt såväl å gata som från fönster, balkonger och hustak samt från i hamn liggande fartyg.

e) Camping.

I åtskilliga yttranden framhålles behovet av föreskrifter rörande campingförelsen och uttalas — åtminstone beträffande tättbebyggda områden — att camping bör få äga rum endast å områden, som med polismyndighetens tillstånd anvisats därtill. Bl. a. framhåller länsstyrelsen i Göteborg, att det vore av vikt, att polismyndigheten finge rätt att ingripa mot camping, om så erfordrades för kringboendes säkerhet och trevnad, även vid upplåtelse på enskild mark. Eventuellt borde stadgas anmälningsskyldighet vid upplåtelse och rätt för polismyndighet att meddela ordningsföreskrifter. Polismyndigheten borde även äga befogenhet att förbjuda upplåtet områdes användning för ändamålet, om därigenom kunde uppkomma allmän fara eller mera betydande hinder å närliggande trafikled. Skara magistrat gör gällande, att åt polismyndighet borde inrymmas befogenhet att i samråd med vederbörande fastighetsägare och efter drätselkammarens hörande bestämma plats för allmän camping och att för ordningen där upprätta ordningsföreskrifter. Med plats för allmän camping borde därvid förstås plats, som mot avgift eller i större utsträckning upplåtes för camping. — Rätt för polismyndigheten att

utfärda ordningsföreskrifter för campingplatser — även på landsbygden — förordas i många yttranden.

f) Offentliga tillställningar.

I ett stort antal yttranden framhålles, att en bestämd och klar gräns bör dragas mellan offentliga och enskilda tillställningar samt även mellan de tillställningar, för vilka skulle erfordras tillstånd, och de, som blott skulle behöva anmälas. Hur denna gränsdragning skall göras är däremot föremål för olika meningar. I vissa yttranden förordas direkt, att alla offentliga föreställningar skola vara underkastade tillståndstvång (ex. stadsfiskalen i Katrineholm, kommunalborgmästaren i Ludvika). Skara magistrat anser tillstånd böra fordras för alla tillställningar, som ej uteslutande avse undervisning, uppbyggelse, musikalisk underhållning eller idrott. Västerviks magistrat anser det böra övervägas, om icke en del tillställningar, för vilka nu endast anmälan krävdes, borde överföras till sådana, vilka icke finge anordnas utan polismyndighetens tillstånd. Länsstyrelsen i Kronobergs län, som ifrågasätter, om icke polismyndighetens tillstånd borde fordras för nöjestillställningar av alla slag, anser i varje fall en mera distinkt och systematisk uppdelning av nöjestillställningarna böra äga rum, så att anmälningsförfarande skulle förekomma endast i fråga om sådana tillställningar, som vore mera konstnärliga eller vilkas syfte vore mera av undervisande och upplysande art.

Särskilda uttalanden förekomma beträffande vissa slag av tillställningar.

Polisintendenten Rydholm i Stockholm anser revy böra likställas med varieté, så att tillstånd skall fordras för givande av revyföreställning.

I några yttranden förordas, att tillstånd skall föreskrivas för trolleriföreställningar (Malmö poliskammare, stadsfiskalen i Värnamo, vissa landsfiskaler i Kronobergs län).

På många håll yrkas klara bestämmelser rörande idrottstävlingar. I vissa yttranden anses tillstånd böra fordras för dylika tävlingar (ex. Norrköpings poliskammare). I ett par yttranden uttalas, att tillstånd bör krävas för idrottstävling, som äger rum annorstädes än å därför avsedd plats (Vaxholms magistrat, landsfiskalen i Harplinge distrikt). Polismästaren i Uppsala anser, att i allmänhet tillstånd borde erfordras endast i fråga om brottnig, boxning och liknande, där det rent idrottsliga inslaget vore mindre starkt framträdande och där tävlingarna skedde under sådana former, att det kunde anses påkallat, att offentlig myndighet finge tillfälle att pröva lämpligheten av tävling. Landsfogden i Kopparbergs län ifrågasätter, om det icke vore att gå för långt att kräva tillstånd för varje liten idrottstävling, samt uttalar, att tillstånd eventuellt skulle kunna beviljas för längre tid med anmälningsskyldighet för arrangörerna. Falu magistrat anser endast anmälan böra fordras vid idrottstävlingar.

Frågan om de kringresande tivoliöretagens verksamhet har diskuterats i flera yttranden. På ett par håll anses denna verksamhet böra förhindras eller i varje fall starkt begränsas (landsfiskalerna i Lenhovda och Bergunda

distrikt). Länsstyrelsen i Jönköpings län anser tivolinöjen med störande musik icke böra tillåtas i tätbebyggd del av samhälle. Kommunalborgmästaren i Hedemora anser kringresande cirkus-, tivoli- eller zigenarsällskap eller dylikt böra kunna hänvisas till viss av stad eller samhälle iordningställd plats. Lundsbrunns municipalnämnd anser i fråga om tillställningar med friluftsfester visst minimiavstånd från festplatsen till närmaste människoboning böra stadgas. Hallsbergs köpingsnämnd anser bestämmelse böra införas, enligt vilken kommunal myndighet skall kunna förhindra enskild markägare att uthyra plats för tivoli eller dylikt till zigenarsällskap eller annat resande sällskap av tvivelaktig natur.

I några yttranden uttalas, att religiösa möten och föreläsningar på allmän plats eller annat under bar himmel beläget ställe böra göras beroende av tillstånd från polismyndighetens sida, särskilt för förhindrande av intressekonflikter (polisintendenten Rydholm, polisdomaren och förste stadsfiskalen i Stockholm, kommunalborgmästaren i Skövde).

Lidköpings magistrat ifrågasätter borttagande av anmälningsskyldigheten beträffande föredrag, konserter och dylikt.

Polisintendenten Rydholm och förste stadsfiskalen i Stockholm anse utförande av sång och musik, även på mekanisk väg, å utskänkningsställe icke böra få ske utan polismyndighetens tillstånd.

På åtskilliga håll förordas utfärdande av förbud för kringvandrande sångare och musikanter att å gårdar m. m. utföra sång och musik utan tillstånd av polismyndighet (ex. Linköpings magistrat, kommunalborgmästaren i Skövde, Malmö poliskammare).

I några yttranden anses tillstånd eller anmälan böra krävas för processioner å allmän plats (ex. Malmö poliskammare, Uddevalla magistrat).

I många yttranden uttalas, att § 13 i gällande ordningsstadga i större utsträckning än nu vore fallet borde göras tillämplig även på landsbygden. Länsstyrelsen i Uppsala län framhåller sålunda, att de nuvarande bestämmelserna visat sig innebära allvarliga olägenheter i de fall, där möten, som medfört störande uppträden och oroligheter, avhållits på landsbygden (ex. vid Gamla Uppsala högar annandag påsk 1943). Befogenhet att förhindra avhållandet av offentliga möten, som kunde befaras medföra ett störande av lugn och ordning, borde därför tilläggas vederbörande polismyndighet oberoende av platsen för mötets avhållande. Landsfogden i Örebro län framhåller, att en utvidgning av myndigheternas befogenheter på landsbygden vore så mycket mera befogad, som den tillgängliga ordningshållningspersonalen på landsbygden i regel vore alltför fåtalig och orutinerad för att städse kunna behärska uppkommande situationer. Länsstyrelsen i Kalmar län anser det icke vara tillfredsställande, att politiska möten finge hållas å landsbygden utan att ens skyldighet föreläge för anordnaren att i förväg underrätta polischefen. Liknande synpunkt framhålles av föreningen Malmöhus läns landsfiskaler. Landsfiskalen i Vassända distrikt framhåller, att vådan av att anmälningsplikt å landsbygden icke föreläge visat sig särskilt vid politiska

föredrag, anordnade av ytterlighetsbetonade partier, då ordningshållningen på dessa tillställningar blivit dålig eller kanske ingen alls, beroende på polismyndighetens okunnighet om föredraget. Landsfiskalen i Bollebygds distrikt anser skyldigheten att anmäla vissa tillställningar på landsbygden böra utvidgas till att omfatta allmänna föredrag, politiska möten och samtliga tillställningar, vid vilka nöjesskatt skall utgå.

I åtskilliga yttranden framföras krav på rätt till en friare prövning av frågor om beviljande av tillstånd till offentliga tillställningar. Ur dessa må följande anföras. Örebro poliskammare anför, att i tider av politisk oro svårigheter kunde uppkomma att upprätthålla ordningen vid politiska möten utomhus. Polismyndigheten ansåge sig icke äga befogenhet att vägra tillstånd till dylik tillställning, ehuru oroligheter kunde befaras. Polismyndigheten borde genom lagändring beredas möjlighet till anordning, som utan att yttrandefriheten inskränktes gäve större möjligheter till ordningens upprätthållande, varvid borde tagas under övervägande, huruvida polismyndigheten icke borde äga rätt att, då skäl därtill föreläge, medgiva tillstånd till dylika möten allenast inomhus. Landsfogden i Örebro län uppger, att under de senaste åren polismyndigheterna inom länet beträffande orter, där § 13 ordningsstadgan i sin helhet ägde tillämpning, avslagit framställningar (dock med undantag för 1 maj och omkring allmänt val) om tillstånd att å allmän plats eller annat under bar himmel beläget ställe, till vilket allmänheten eljest hade obehindrat tillträde, hålla politiska möten. Från vissa håll hade gjorts gällande, att § 13 i dess nuvarande utformning icke medgäve upprätthållandet av ett så vidsträckt mötesförbud. Vore denna uppfattning riktig, borde ändring vidtagas, så att det tillämpade förfarandet legaliserades. Kommunalborgmästaren i Sollefteå påyrkar uttrycklig föreskrift, att polismyndigheten i varje särskilt fall med hänsyn till behovet och lämpligheten finge avgöra, huruvida sökt tillstånd till sammankomst skulle beviljas eller vägras. — Länsstyrelsen i Kronobergs län hänvisar till en av länsnykterhetsnämnden i länet verkställd utredning rörande nykterhetstillståndet vid offentliga nöjestillställningar i nöjeslokalerna inom länet och framhåller, att vid revision av hithörande bestämmelser borde övervägas möjligheten att i lagtexten uttryckligen angiva, att vid prövning av sådana nöjestillställningar, som omförmälas i § 13 andra stycket ordningsstadgan, hänsyn finge tagas jämväl till andra omständigheter än sådana, som nu omförmälas i femte stycket samma paragraf. Länsstyrelsen i Älvsborgs län anser det böra övervägas, huruvida icke vid tillståndsgivning enligt § 13 hänsyn borde kunna tagas även till annat än den allmänna ordningens upprätthållande och om tillståndsmyndigheten icke borde erhålla möjlighet till viss behovsprövning. Länsstyrelsen i Västmanlands län framhåller, att hithörande bestämmelser borde erhålla sådan formulering, att det otvetydigt framginge, att polismyndigheten vid prövning av ansökning om tillstånd till nöjestillställning kunde vägra tillstånd, där tillställningen skulle bliva i avsevärd grad störande för närboende. Lidköpings magistrat anser tillställning, för vilken

tillstånd erfordras, böra kunna förbjudas även i andra fall än då dess förnyelse strede mot sedlighet eller allmän lag eller föranledde svårare ordning. Västerviks magistrat anser bestämmelser böra införas, som gjorde det möjligt för polismyndigheten att meddela förbud mot tillställningars första avhållande, om tillställning skäligen kunde befaras äsyfta eller innebära något, som strede mot sedlighet eller allmän lag, eller medföra fara för uppträdandes eller åskådares liv.

Polisintendenten Rydholm i Stockholm anser polismyndigheten böra kunna förbjuda revysketch, vars innehåll strider mot god sed eller kan vara stötande för främmande makt eller eljest medföra fara för den allmänna ordningen eller säkerheten.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län förordar skärpning av gällande bestämmelser om tillställningar, som anordnas av föreningar och dylika sammanslutningar, i syfte att undgå påtalade olägenheter i samband med sådana tillställningar.

I några yttranden föreslås, att ansökan eller anmälan om offentlig tillställning skall vara skriftlig (polischefen i Nyköping, kommunalborgmästaren i Skövde). I ett par andra yttranden framföras önskemål om utsträckning av tiden för anmälningar eller ansökningar om tillstånd till offentliga tillställningar (polisintendenten Rydholm i Stockholm, Askersunds magistrat).

I några yttranden uttalas, att enhetliga föreskrifter borde lämnas angående den tid, varunder offentlig tillställning må pågå (ex. Kumla municipalnämnd, kommunalborgmästaren i Sollefteå).

Länsstyrelsen i Västmanlands län anser ökade möjligheter böra övervägas att ålägga anordnare av offentliga tillställningar skyldighet att bekosta erforderlig polisbevakning för upprätthållande av ordning vid platsen för tillställningen och för ordnande av trafik till eller från denna plats. Liknande synpunkt anföres i ett par andra yttranden.

I flera utlåtanden föreslås, att i stadgan skall inflyta föreskrift om att barn under viss ålder (16 år) icke skola erhålla tillträde till offentliga nöjeställningar utom i föräldrars eller målsmäns sällskap.

g) Offentliga samlingslokaler.

Polisintendenten Rydholm i Stockholm anser grundläggande bestämmelser om offentliga samlingslokaler böra införas i ordningsstadgan. Härvid syntes böra övervägas, om det icke borde föreskrivas, att offentlig tillställning inomhus finge anordnas endast i lokal, som blivit i vederbörlig ordning godkänd som offentlig samlingslokal.

Krav på bestämmelser om offentliga samlingslokaler framföras även i flera andra yttranden.

h) Buller.

På åtskilliga håll betonas behovet av skärpta bestämmelser mot störande buller. Sålunda föreslås i ett flertal yttranden, att förbud bör meddelas mot

störande buller nattetid (ex. Norrköpings poliskammare, Jönköpings magistrat, Uddevalla magistrat). Stadsfiskalen i Djursholm anser den nuvarande § 12 i ordningsstadgan böra ersättas med en effektiv bullerlag med dels allmänna bestämmelser om förbud mot att åstadkomma störande buller, dels speciella regler, avseende mera påtagliga missförhållanden.

I ett stort antal yttranden påfordras bestämmelser mot störande musik eller annat ljud från högtalare eller grammofon. Särskilt har uppmärksammts dylikt musicerande för öppet fönster samt nattetid.

Medan i några yttranden föreslås, att bullerbestämmelserna skola sammanföras i ordningsstadgan (Karlskrona magistrat, Skara magistrat), anser man på andra håll, att föreskrifterna om buller närmast höra till hälsovårdsstadgan (Norrköpings magistrat, Gävle magistrat).

IV. Allmänna grunder för en ny lagstiftning.

Tillkomsten av den för rikets städer gemensamma 1868 års ordningsstadga betecknade på sin tid ett betydande framsteg. Stadgan torde ock vid sin tillblivelse ha motsvarat skäliga anspråk på en författning av ifrågavarande slag. Utvecklingen har emellertid ridit fort sedan dess. Flera av de ordningsproblem, som då voro aktuella, ha efter hand förlorat i allt fall det mesta av sin betydelse, och andra viktiga frågor ha trätt i stället. Ordningsstadgan har därför under årens lopp kommit att framstå såsom alltmera ofullständig och otidsenlig. Självfallet har detta även medfört en del praktiska olägenheter. Svårigheterna torde vara mest framträdande i fråga om meddelande av tillstånd till offentliga tillställningar av olika slag, vilket bl. a. sammanhänger med nöjeslivets snabba utveckling under senare tid. Att de praktiska olägenheterna likväl ej blivit större än som faktiskt varit förhållandet och att stadgan över huvud taget kunnat bestå till stora delar oförändrad under så lång tidrymd, torde väsentligen bero på två omständigheter. Dels har en del av de nytillkomna ordningsproblemen successivt reglerats genom speciallagstiftning vid sidan av ordningsstadgan, dels ock framför allt ha lokala ordningsstadgor i betydande omfattning utfärdats i den form, som föreskrives i § 20 ordningsstadgan. Härigenom ha de största luckorna i lagstiftningen å området blivit fyllda. Åtskilliga av de spörsmål, som behandlas i de lokala ordningsstadgorna, äro emellertid av sådan beskaffenhet, att de lämpligen — i större eller mindre utsträckning — torde böra bliva föremål för en generell reglering, varigenom större enhetlighet vinnes och tillämpningen av ordningsbestämmelserna underlättas. Då härtill kommer, att bestämmelserna i ordningsstadgan för rikets städer i allmänhet ha en föråldrad utformning, och stadgan ej heller i övrigt i formellt hänseende kan anses motsvara nutida krav, torde behovet av en fullständig revision av stadgan vara uppenbart.

Då denna revision av ordningsstadgan av angivna skäl måste göras mycket genomgripande, har utredningen funnit den gamla stadgan böra helt upphävas. Utredningen har därför utarbetat ett nytt fullständigt förslag till ordningsstadga. Beträffande detta förslag må följande allmänna synpunkter anföras.

Den gällande ordningsstadgan för rikets städer är i sin helhet tillämplig allenast i städer samt i köpingar och andra tätbebyggda samhällen, beträffande vilka vederbörande länsstyrelse genom beslut, som efter underställning godkänts av Kungl. Maj:t, förklarat sådan tillämpning skola äga rum (municipalsamhällen). Bestämmelserna i § 13 skola dock i viss utsträckning tillämpas även inom andra delar av riket. Sålunda skola de i nämnda paragraf givna föreskrifterna om maskerad, bal, lekstuga, lindansning, positivspelning eller dylikt, akrobatiska konststycken, konstridning, djurföreläsning eller andra med dessa jämförliga tillställningar — vad i det föregående benämnts allmänna folknöjen — såsom förut framhållits jämlikt kungörelsen den 10 juni 1932 äga tillämpning för riket i dess helhet. Vidare kan länsstyrelsen genom beslut, som skall underställas Kungl. Maj:ts prövning, jämlikt 30 § andra stycket gällande ordningsstadga förordna, att jämväl övriga föreskrifter i § 13 skola tillämpas inom visst område invid eller i närheten av stad.

Utredningen har, såsom framgår av det följande, funnit behov föreligga av vissa allmänna ordningsbestämmelser, gällande för den egentliga landsbygden. Fördens skull har utredningen ansett lämpligt, att den nya ordningsstadgan erhåller karaktären av en allmän ordningsstadga, avseende såväl tätbebyggda områden som den egentliga landsbygden. Självfallet är emellertid, att alltjämt en mera ingående reglering är erforderlig inom de tätbebyggda områdena än på landsbygden. Därför bör enligt utredningens mening i den nya ordningsstadgan ingå dels en avdelning med bestämmelser för tätbebyggda områden, dels ock en avdelning för den egentliga landsbygden, vartill komma vissa gemensamma bestämmelser. Den nya ordningsstadgan kommer härigenom att vara uppställd på i stort sett samma sätt som hälsovårdsstadgan, byggnadsstadgan och brandstadgan.

De i byggnadsstadgan givna bestämmelserna för stad gälla principiellt hela det område, som administrativt sett ingår i stad. Detsamma är förhållandet med brandstadgan den 15 juli 1944. Hälsovårdsstadgans bestämmelser för stad avse däremot i princip endast stadens planlagda område, ehuru det kan beslutas, att visst område, beläget utom det planlagda, skall i avseende å den allmänna hälsovården betraktas som planlagt område. För ordningsstadgan synes ingendera av dessa principer böra tillämpas. I åtskilliga städer ingå områden, som till sin karaktär helt överensstämmer med landsbygden. Utredningen anser icke lämpligt, att de strängare ordningsbestämmelser, som skola gälla för tätbebyggda områden, skola tillämpas inom dylika glest bebyggda delar av städer. Å andra sidan synes man vid bedömande av frågan, huruvida inom viss del av stad bestämmelserna för tät-

bebyggda områden skola gälla eller icke, böra fästa avseende blott vid bebyggelsens faktiska karaktär och icke vid det förhållandet, om området är planlagt eller ej. Utredningen föreslår därför en föreskrift av innehåll, att stadgans bestämmelser för tätbebyggda områden skola gälla inom stad och köping med undantag av sådan glesare befolkad del därav av väsentligen landsbygds karaktär, som länsstyrelsen med hänsyn härtill efter vederbörandes hörande förklarat skola undantas från dylik tillämpning. Härigenom kommer den skillnad, som i gällande ordningsstadga göres mellan den egentliga staden och stadens område, att få viss motsvarighet i den nya stadgan.

Beträffande annan kommun än stad eller köping skall enligt utredningens mening länsstyrelsen äga befogenhet att med hänsyn till bebyggelsens täthet och förhållandena i övrigt efter vederbörandes hörande förordna, att stadgans bestämmelser för tätbebyggda områden skola gälla inom kommun eller del därav.

Då utredningen här föreslår en avgränsning av det territoriella tillämpningsområdet för den allmänna ordningsstadgans bestämmelser för tätbebyggda områden, som avviker från motsvarande gränsdragning i fråga om övriga s. k. stadsstadgor, är utredningen därför ingalunda främmande för önskvärldheten av att likformighet i förevarande hänseende åstadkommes de olika stadsstadgorna emellan, i den mån icke sakliga skäl påkalla avvikelser. Utredningen har emellertid ansett frågan om avgränsningen av tillämpligheten i rummet av de tre andra hithörande stadgornas bestämmelser för stad falla utanför det erhållna uppdraget. Utredningen vill dock understryka vikten av att hela detta spörsmål i sinom tid göres till föremål för närmare utredning.

I detta sammanhang torde även ett annat spörsmål böra upptagas till behandling. För närvarande gäller, att om ordningsstadgan för rikets städer med stöd av § 30 första stycket samma stadga förklarats skola tillämpas inom visst område, som utgör del av en kommun, denna del jämlikt 87 § lagen om kommunalstyrelse på landet kommer att utgöra municipalsamhälle, som äger att oberoende av kommunen i övrigt vårda alla gemensamma ordnings- och hushållningsangelägenheter, som föränledas av stadgans tillämpning inom samhället. Tillämpningen inom viss del av en kommun av ordningsstadgans bestämmelser för tätbebyggda områden torde emellertid i många fall icke medföra några större kostnader. Särskild anledning att låta föreskrift om sådan tillämpning medföra, att vederbörande kommun del blir ett i viss mån självständigt kommunalt rättssubjekt med egen beskattningsrätt, finnes i sådana fall icke. Utredningen anser med hänsyn härtill, att det nuvarande ovillkorliga sambandet mellan ordningsstadgans tillämpning inom viss kommun del och dess karaktär av municipalsamhälle icke bör bestå. Däremot bör enligt utredningens mening förordnande kunna meddelas därom, att ort, som är municipalsamhälle för tillämpning av brandstadgan, byggnadsstadgan eller hälsovårdsstadgan, skall själv vårda jämväl sådana angelägenheter, som föränledas av allmänna ordningsstadgans tillämpning. Dylikt förordnande torde

böra meddelas av Kungl. Maj:t. Lämpligen bör dock genom övergångsbestämelse föreskrivas, att municipalsamhälle, som vid allmänna ordningsstadgans ikraftträdande själv vårdar sådana gemensamma angelägenheter, som föranledas av tillämpningen av ordningsstadgan för rikets städer, skall fortsätta att handha sina ordningsangelägenheter utan särskilt förordnande av Kungl. Maj:t, såvida icke länsstyrelsen annorlunda föreskriver genom beslut, som skall underställas Kungl. Maj:ts prövning. Anmärkas bör, att såvitt för utredningen är känt det för närvarande icke finnes något municipalsamhälle, som tillkommit enbart genom förordnande att ordningsstadgan för rikets städer skall gälla inom området.

Såsom ytterligare skäl för vad utredningen sålunda föreslagit kan nämnas, att enligt vad utredningen erfarit den för närvarande inom socialdepartementet verksamma kommunindelningskommittén, som har att utreda frågan om åstadkommande av en mera rationell kommunal indelning, överväger att föreslå en avsevärt inskränkt tillämpning av bestämmelserna om municipalsamhällen.

Godkännes utredningens förslag, synes det kunna överlämnas åt vederbörande länsstyrelse att utan underställningsskyldighet närmare bestämma, inom vilka områden på landsbygden allmänna ordningsstadgans bestämmelser för tättbebyggda områden skola gälla.

Vad utredningen här förordat föranleder ändring av 87 § lagen om kommunalstyrelse på landet och vissa andra författningar. Förslag härtil ha utarbetats.

Utredningen övergår här efter till att behandla de allmänna riktlinjer, vilka utredningen följt vid valet och utformningen av de bestämmelser, som intagits i den nya ordningsstadgan.

Till en början må framhållas, att situationen nu är i viss mån analog med den, som förelåg vid utarbetandet av gällande ordningsstadga för rikets städer. Såsom av historiken framgår, funnos vid denna tid en hel mängd lokala ordningsstadganden av den mest skiftande karaktär, som det gällde att i den mån så ansågs erforderligt samarbeta till en för städerna i gemen gällande författning. Nu finnes väl en sådan författning, men till följd av dess i många hänseenden ålderdomliga karaktär ha såsom nämnts en hel mängd lokala ordningsstadganden fastställts för reglering av åtskilliga nya spörsmål, som utvecklingen medfört. Fråga uppstår då, i vad mån de bestämmelser, som mera allmänt förekomma i dessa lokala föreskrifter, böra inarbetas i den nya, för hela riket gällande stadgan.

Härvid ha två motsatta synpunkter gjort sig gällande. Enligt den ena bör man göra riksstadgan så knapphändig som möjligt och överlämna åt länsstyrelserna och de lokala myndigheterna att närmare reglera förhållandena i den utsträckning, som befinnes erforderligt. Enligt den motsatta synpunkten bör riksstadgan göras så utförlig, att lokala ordningsstadganden endast i undantagsfall bliva behövlige. I de yttranden, som av utredningen

inforrats, äro, såsom framgår av redogörelsen å sid. 108 f., båda dessa synpunkter företrädde.

Utredningen anser sig i denna fråga böra intaga en medlande ståndpunkt. Det måste konstateras, att i vår tid med dess starkt utvecklade kommunikationsväsen och goda förbindelser olika orter emellan behovet av enhetlighet i förevarande hänseende blivit långt större än tidigare varit fallet och olägenheter av lokala bestämmelser alltmera framträdande. Särskilt i de hänseenden, som kunna vara av mera väsentlig betydelse för tillfälliga besökare å viss ort, synes en för hela riket gemensam reglering så långt möjligt är böra eftersträvas. Å andra sidan synes möjlighet till lokal reglering böra bibehållas beträffande andra frågor, vilka ha sin huvudsakliga betydelse för de på orten boende och beträffande vilka behovet av enhetlighet därför är mindre framträdande. Skulle den nya ordningsstadgan reglera även sådana förhållanden, bleve den alltför vidlyftig och oöverskådlig. Utredningen har vid urvalet av bestämmelser, som intagits i den nya stadgan, i huvudsak inskränkt sig till sådana ämnen, där enligt vad ovan anförts behov av enhetlig reglering föreligger.

En ömtålig fråga är, hur ingående den reglering bör bli, som sker genom allmänna ordningsstadgan. Uppenbarligen förefinnes här en viss risk, att om alltför detaljerade och mångskiftande bestämmelser givas, samhällsmedlemmarna bli alltför bundna i sitt dagliga leverne och alltför beroende av tillstånd i olika hänseenden av vederbörande myndigheter. Utredningen har därför eftersträvat att inskränka de i stadgan givna föreskrifterna till sådana, som synts utredningen nödvändiga för upprätthållande av en så långt möjligt friktionsfri sammanlevnad och av ordning och säkerhet i samhället. Det har dock icke kunnat undvikas, att den nya stadgan kommit att upptaga en del förbud och reglerande bestämmelser, som icke ha sin motsvarighet i den nu gällande ordningsstadgan. I allmänhet rör det sig emellertid här om frågor, som mera genomgående nu äro reglerade genom lokala ordningsstadgor.

De synpunkter som nu angivits böra enligt utredningens mening i framtiden beaktas även vid utfärdande av lokala ordningsstadganden.

Beträffande förhållandet mellan allmänna ordningsstadgan och vissa andra författningar må följande anföras.

Gällande ordningsstadga för rikets städer innehåller vissa föreskrifter rörande trafiken, vilka delvis sammanfalla med bestämmelser i vägtrafikstadgan eller i varje fall beröra spörsmål, som stå i mycket nära samband med de rättsregler, som givas i samma stadga. Så är förhållandet med bestämmelserna i § 2 om uppställande av dragare och åkdon å allmän plats, om förbud mot åkning och ridning på gångbana, om förbud mot att gångbana begagnas av den, som bär börda, vilken till följd av sin storlek, osnygghet eller annan sin beskaffenhet är de gående till hinder eller men, samt om uppenbar vårdslöshet av åkande eller ridande ävensom i § 3 om överdådig eller ovarsam framfart och om skyldighet att föra ljudande klocka eller bjällra

å selyg vid färd med släde. Även i lokala ordningsstadgor förekommer en mängd olika bestämmelser, som beröra trafiken.

I det betänkande med förslag till vägtrafikstadga m. m., som den 20 april 1944 avgivits av en inom kommunikationsdepartementet tillkallad utredningsman (SOU 1944: 18), ha hithörande bestämmelser överförts till vägtrafikstadgan. Förslaget innehåller sålunda bestämmelser, i 4 § om skyldighet för envar att under färd å väg, som är försedd med skilda banor för olika slag av trafik, såvida icke förhållandena annat nödvändigöra färdas på den för honom avsedda banan, i 14 § om uppställande av fordon å allmän väg, gata eller annan allmän plats, i 21 § om förbud för den, som bär börda, vilken till följd av sin storlek eller osnygghet är de gående till hinder eller annat men, att begagna gångbana inom tätbebyggt område, i 25 § andra stycket om förbud för cyklande att inom tätbebyggt område korsa gångbana vid färd till eller från fastighet eller parkeringsställe samt i 26 § andra stycket om att vid färd med släde dragares selyg skola vara försedda med ljudande klocka eller bjällra.

Utan att taga ställning till den sakliga innebörden av vad sålunda föreslagits vill utredningen uttala, att utredningen anser riktigt att dessa och liknande spörsmål regleras i vägtrafikstadgan. Bestämmelser av hithörande karaktär ha därför icke upptagits i ordningsstadgan.

Ordningsstadgan för rikets städer innehöll — såsom av den förut lämnade redogörelsen framgår — från början åtskilliga bestämmelser av hälsovårdskaraktär. Flertalet av dessa uteslötos emellertid ur ordningsstadgan i samband med tillkomsten av den nu gällande hälsovårdsstadgan av den 19 juni 1919 (Jfr sid. 46). Det finnes dock ett par ämnesgrupper, beträffande vilka ur systematisk synpunkt viss tveksamhet kan råda, huruvida de böra behandlas i hälsovårdsstadgan eller ordningsstadgan.

Den ena av dessa grupper avser gatu- och gårdsrenhållning. Bestämmelser härom finnas för närvarande i § 14 ordningsstadgan för rikets städer. I lokala ordningsstadgor äro vidare på många håll intagna detaljerade föreskrifter i dessa hänseenden. I det förslag, som låg till grund för 1919 års hälsovårdsstadga, ingingo vissa allmänna bestämmelser om såväl gatu- som gårdsrenhållning, men de medtogos icke i det inom vederbörande departement utarbetade förslag, som i propositionen nr 152 förelades 1919 års lagtima riksdag. Som skäl härför anfördes i propositionen bl. a., att den yttre renhållningen mera vore att anse som en ordningssak än som en hygienisk angelägenhet samt att överflyttandet av tillsynen över gaturenhållningsskyldighetens fullgörande från den allmänna polisen till hälsopolisen och hälsovårdsnämndens betungande med hithörande åtalsärenden utgjorde föga tilltalande konsekvenser av den utav kommittén föreslagna förändringen.

Utredningen anser, att bestämmelserna om gaturenhållning övervägande äro av ordningskaraktär, nu kanske ännu mera än förr, då till följd av hästfordonstrafikens minskning de rent sanitära synpunkterna något trätt i bak-

grunden. Utredningen har med hänsyn härtill upptagit dylika bestämmelser i den nya ordningsstadgan.

Däremot anser utredningen föreskrifterna om gårdsrenhållning vara av övervägande hälsovårdskaraktär och har därför icke medtagit sådana i den nya ordningsstadgan. Den nu i § 14 andra stycket ordningsstadgan för rikets städer intagna bestämmelsen bör enligt utredningens mening överföras till hälsovårdsstadgan.

Den andra ämnesgruppen, beträffande vilken tveksamhet kan råda, huruvida den bör behandlas i hälsovårdsstadgan eller i en allmän ordningsstadga, omfattar frågor om störande buller. I § 12 ordningsstadgan för rikets städer äro regler om buller upptagna för vissa speciella fall, och i de lokala ordningsstadgorna ingå på många håll ytterligare liknande föreskrifter, vanligen med speciell inriktning på skyddande av nattron. Å andra sidan finnas bestämmelser om buller jämväl i hälsovårdsstadgan, nämligen dels i 8 § 9 mom. och 43 § 8 mom., vilka innefatta förbud för innehavare av lägenhet i byggnad, som innehåller boningsrum, att genom osnygghet, störande ljud, buller eller på annat sätt förorsaka sanitär olägenhet för närboende, dels ock i 24 § 1 mom. och 50 § 1 mom., där det stadgas skyldighet för hälsovårdsnämnden att vaka över att fabriker och näringar icke inrättas eller drivas så, att de medföra sanitära olägenheter för närboende eller det allmänna, bl. a. genom åstadkommande av buller eller dylikt. Förbud mot störande buller av bilar och motorecyklar finnes intaget i 20 § 4 mom. vägtrafikstadgan.

Utredningen finner lämpligt, att de bestämmelser om störande buller, som för närvarande äro intagna i hälsovårdsstadgan, alltjämt kvarstå därstädes, då de olägenheter, som förorsakas genom buller — störande av nattsömnen, påverkan av nervsystemet — i allmänhet måste sägas vara av huvudsakligen sanitär natur. De nu i 24 § 1 mom. och 50 § 1 mom. hälsovårdsstadgan upptagna bestämmelserna om buller, som alstras av industriell drift eller annan näringsverksamhet, synas dock böra erhålla något ändrad avfattning till vinnande av ökat skydd mot den ur sanitär synpunkt särskilt framträdande olägenhet, som av dylik verksamhet alstrat nattligt buller ej sällan medför, i synnerhet då det blir ihållande.

Förslag till nu förordade ändringar i hälsovårdsstadgan ha utarbetats.

Emellertid anser utredningen vissa speciella föreskrifter om förbud mot buller lämpligen böra intagas i ordningsstadgan på grund av deras samband med andra bestämmelser i samma stadga eller eljest deras speciella karaktär. Så är fallet med förbud mot att utan tillstånd medelst högtalare anordna propaganda eller reklam, som riktar sig till trafikanter på allmän plats, och mot att nattetid högljutt utbjuda varor å dylik plats, så ock med bestämmelse om skyldighet för hundägare eller -vårdare att tillse, att hundar icke nattetid under vistelse utomhus genom skällande eller dylikt störa de kringboendes nattro. Vidare anser utredningen i ordningsstadgan böra intagas en allmän bestämmelse om förbud mot högtalar- och grammfonmusik för öppet fönster.

I några av de av utredningen infordrade yttrandena föreslås införande av ett allmänt förbud mot störande buller nattetid. Utredningen har emellertid icke funnit tillräckliga skäl föreligga att kriminalisera just detta slag av immissioner, då åstadkommande av andra slag av dylika — t. ex. spridning av rök eller elak lukt — icke är förenat med straffpåföljd, trots att de sanitära olägenheterna därav kunna vara lika stora som de, som förorsakas av buller nattetid. Härtill kommer, att mycket stora svårigheter möta att i ett stadgande infånga vad man i förevarande hänseende vill träffa och göra detta på sådant sätt, att de olika intressen, som här spela in och som måste vägas mot varandra, i de särskilda fallen bliva tillbörligt tillgodosedda. Med hänsyn härtill har utredningen icke velat föreslå införande av sådant allmänt förbud, som nyss sagts, utan stannat vid att föreslå de specialbestämmelser, som förut omförmäts. I den mån förhållandena sådant påkalla, synes dock möjlighet alltså böra stå öppen att för särskilda grupper av fall upptaga förbud av förevarande slag i lokala ordningsstadganden.

Beträffande förhållandet mellan ordningsstadgan och byggnadsstadgan må framhållas, att av bestämmelserna i ordningsstadgan för rikets städer allenast föreskrifterna i § 8 om grävning å allmän plats eller eljest till skada för annan kunna sägas beröra byggnadsstadgans ämnesområde. I lokala ordningsstadgor förekomma emellertid bestämmelser med anknytning till samma område, såsom angående skyltar, kiosker, försäljningsautomater, byggnadsställningar, utskjutande fönster, skyddsåtgärder vid utförande av byggnadsarbeten, skydd vid källarnedgångar, taggtrådsstängsel m. m. Även föreskrifter om offentliga samlingslokaler torde få hänföras till denna grupp av bestämmelser.

Då föreskrifter i nu berörda ämnen mångenstädes även äro intagna i byggnadsordningar, har utredningen här ansett sig böra söka göra en gränsdragning mellan de bestämmelser, som äro av ordningskaraktär, och de som böra anses tillhöra byggnadsstadgan eller byggnadsordning. Därvid har utredningen till ledning uppställt den principen, att i den mån magistraten (kommunalborgmästaren) eller polischefen bör ha bestämmanderätten rörande eller eljest taga befattning med det spörsmål, varom fråga är, spörsmålet bör regleras i ordningsstadgan, därest över huvud behov av generell reglering föreligger. I vissa fall äro dock förhållandena sådana, att prövning av byggnadsnämnd jämväl bör äga rum och fördens skull bestämmelse bör upptagas även i byggnadsordning. Beträffande resultatet av utredningens överväganden i de särskilda fallen hänvisas till specialmotiveringen. Här må endast framhållas, att enligt utredningens mening frågor om förbud mot taggtrådsstängsel och om uppsättande av skydd vid källarnedgångar och liknande helt äro av sådan natur, att reglering bör ske i byggnadsordning och tillsynen handhas av byggnadsnämnd. Föreskrifter i dessa ämnen ha därför icke, fastän de äro synnerligen ofta förekommande i de lokala ordningsstadgorna, upptagits i den allmänna ordningsstadgan.

Även i förhållande till brandlagen och brandstadgan föreligga vissa gräns-

dragningsproblem, ehuru av mindre omfattning. De spörsmål, om vilka det här närmast är fråga, äro de som beröra uppgörande av eld under bar himmel och över huvud taget ovarsamt handhavande av eld och eldfarliga föremål och ämnen. Då i 12 § brandlagen den 15 juli 1944 intagits allmänt förbud mot handhavande av eld eller eldfarligt föremål på sådant sätt, att brand därav lätt kan uppstå, har den liknande bestämmelse, som finnes i § 6 andra stycket av ordningsstadgan för rikets städer, ansetts icke böra överföras till den nya ordningsstadgan. Däremot har där efter mönster av åtskilliga lokala ordningsstadgor upptagits viss bestämmelse om uppgörande av eld under bar himmel, vilken syntes ha karaktär av ordningsstadgande.

I detta sammanhang må slutligen nämnas, att utredningen haft under övervägande, att till ordningsstadgan överföra de i strafflagen nu upptagna bestämmelserna om straff för fylleri och förargelseväckande beteende. Skälet härtill skulle framför allt vara, att dessa bestämmelser ur systematisk synpunkt ha mycket nära samband med bestämmelserna i ordningsstadgan. Utredningen, som härutinnan samrått med den inom justitiedepartementet för närvarande verksamma straffrättskommittén, har emellertid stannat vid att icke föreslå ett sådant överförande. Det har nu vunnit hävd, att dessa bestämmelser återfinnas i strafflagen, och det skulle, särskilt vad beträffar fylleriförseelser, måhända på sina håll betraktas som en undervärdering av förseelsernas allmänna betydelse att överföra dem från strafflagen till ordningsstadgan.

Vid uppgörandet av förslaget till allmän ordningsstadga har utredningen dit överfört de bestämmelser i den nu gällande ordningsstadgan, som utredningen funnit alltjämt böra gälla och som icke enligt vad här förut angivits ansetts böra upptagas i annan författning. Bestämmelserna ha dock i allmänhet undergått redaktionell omarbetning i syfte att göra dem mera tidsenliga. Därutöver ha — ävenledes efter redaktionell omarbetning — i den nya stadgan upptagits ett flertal föreskrifter, som icke finnas i ordningsstadgan för rikets städer men däremot allmänt förekomma i lokala ordningsstadgor. Sålunda ingå i stadgan bestämmelser om kringföringshandel, om kiosker och försäljningsautomater, om affischering och annan reklam, om arbeten å allmän plats, om förtäring av rusdrycker och pilsnerdricka å allmän plats, om bedrivande därstädes av kortspel samt källbacksäkning och annan lek, om åstadkommande av osnygghet å väggar, plank m. m., om nedskräpning av allmän plats, om mattpiskning, om markiser, om avkvistande av träd och buskar invid trafikled, om köbildning, om snöskottning från tak, om användande av radio och grammofon för öppet fönster, om camping, om offentliga samlingslokaler, om biljarder, skridskobanor och dylikt, om ombud för fastighetsägare samt om adressnummer på fastigheter.

De bestämmelser, som nu berörts, avse i de flesta fall allenast tättbebyggda områden. Några av bestämmelserna ha dock — ehuru i allmänhet i mildrad eller förenklad form — ansetts böra gälla även på den egentliga landsbygden.

Mera i detalj behandlas dessa spörsmål i specialmotiveringen.

Såsom framgår av den å sid. 73 ff. lämnade redogörelsen finnas i lokalstadgorna en mängd bestämmelser, som beröra andra ämnesområden än de nyss angivna. Anledningen till att utredningen ansett dessa ämnen icke böra upptagas till behandling i den nya ordningsstadgan är i en del fall, att ämnet i enlighet med den gränsdragning, som i det föregående gjorts mellan ordningsstadgan och vissa andra författningar, tillhör någon av dessa sistnämndas ämneskrets eller ock i annat sammanhang blivit föremål för rikslagstiftning, och i andra fall, att ämnet ansetts icke böra regleras genom dylik lagstiftning.

Bland bestämmelserna i den nu gällande ordningsstadgan kunna föreskrifterna i § 13 om offentliga tillställningar sägas intaga en central ställning, och ur såväl praktisk som teoretisk synpunkt knyter sig huvudintresset till dessa föreskrifter. Såsom framgår av den å sid. 83 ff. lämnade redogörelsen, ha dessa stadganden tidigare varit mycket omdiskuterade, och det har i olika sammanhang varit ifrågasatt, att stadgandena, i den mån de avse församlingsrätten — vilken kan beskrivas såsom rätten för svenska medborgare att sammankomma till överläggning om allmänt eller enskilt ärende — skulle utbrytas ur ordningsstadgan och, jämte det församlingsrätten såsom princip fastlogs i grundlagen, intagas i en särskild lag, stiftad i den ordning § 87 regeringsformen föreskriver. Rörande övriga tillställningar, främst dem, som äro att hänföra till allmänna folknöjen, skulle däremot alltjämt bestämmelser finnas i ordningsstadgan. Utformade förslag i dessa hänseenden föreligga även. (Jfr sid. 84 f.)

Utredningen har vid övervägandet av detta spörsmål väl funnit, att ur teoretisk synpunkt skäl kunna anföras för att den i ett land med demokratiskt samhällsskick så betydelsefulla församlingsrätten regleras i en lag och icke i en författning av administrativ karaktär. Utredningen har emellertid utgått från att några väsentliga förändringar beträffande det materiella innehållet i de nu gällande bestämmelserna om offentliga tillställningar icke i detta sammanhang kunna ifrågakomma. Det synes då icke heller vara särskilt påkallat att nu ändra bestämmelsernas formella karaktär. Ur många synpunkter måste det vidare anses fördelaktigt att så långt möjligt ha hithörande föreskrifter sammanförda i en författning. Utredningen har därför stannat vid att föreslå, att ordningsstadgan alltjämt skall omfatta även de bestämmelser, som ha avseende å församlingsrätten. Att ordningsstadgan formellt utfärdas med stöd av Konungens administrativa lagstiftningsmakt jämlikt § 89 regeringsformen, torde härvid betyda mindre, då riksdagens yttrande över stadgeförslaget i varje fall lärer komma att infordras och förslaget liksom även eventuella framtida ändringsförslag alltså faktiskt bliva föremål för riksdagens prövning.

Ur systematisk synpunkt kunna vissa skäl anses tala för att bestämmelserna i 10 kap. 15 § strafflagen skulle upphävas samtidigt med den nya ord-

ningsstadgans ikraftträdande och att alltså hithörande frågor skulle komma att uteslutande regleras i nämnda stadga. Utredningen håller emellertid före, att det stöd för församlingsrätten, som nämnda bestämmelser innebära, bör bibehållas, och har därför icke velat framställa något förslag i den riktning, som nyss nämnts.

Såsom förut antytts anser utredningen de huvudprinciper, som nu ligga till grund för bestämmelserna om offentliga tillställningar, alltjämt böra bibehållas. Tillstånd bör alltså såväl inom tätbebyggda områden som å den egentliga landsbygden fordras för sådana tillställningar, som äro att hänföra till allmänna folknöjen. Inom tätbebyggda områden bör dessutom tillstånd krävas för offentliga tillställningar av annat slag, som äga rum utomhus. I sistnämnda hänseende innebär förslaget i förhållande till vad nu gäller en viss utvidgning av skyldigheten att söka tillstånd, då den utsträcks även till andra utomhustillställningar än sådana, som äga rum å allmän plats eller annat ställe under bar himmel, dit allmänheten eljest äger obehindrat tillträde. Utvidgningen har tillkommit, emedan dylika utomhustillställningar, även om de äga rum på andra platser utomhus än nyss nämnts, i många fall kunna ställa stora anspråk på ordningsmakten.

Beträffande övriga tillställningar — med vissa undantag (jfr 52 § i förslaget) — skall enligt förslaget inom tätbebyggda områden liksom nu fordras anmälan. Till skillnad från vad nu gäller skall emellertid dylik anmälan göras även beträffande tillställningar, som äga rum å den egentliga landsbygden, dock endast försåvitt tillställningarna hållas utomhus. Skälet för denna utvidgning är ordningsmaktens intresse av att alltid på förhand erhålla kännedom om dylika tillställningar för att i fall av behov kunna meddela föreskrifter för ordningens upprätthållande. I denna fråga har särskilt tidigare rått delade meningar, men erfarenheten ej minst från senare tid har klart ådagalagt behovet av dylik anmälningsplikt.

Bestämmelserna om offentliga tillställningar ha i sin nuvarande utformning lett till vissa mindre önskvärda konsekvenser beträffande grunderna för tillståndsgivningen i fråga om tillställningar, som äro att hänföra till allmänna folknöjen. I § 13 gällande ordningsstadga givas nämligen enahanda regler för å ena sidan allmänna folknöjen och å andra sidan offentliga tillställningar av annat slag, som äga rum på gata, torg eller annan allmän plats eller på annat under bar himmel beläget ställe, till vilket allmänheten har obehindrat tillträde. Då tillstånd till sådana tillställningar som sist sagts — främst offentliga sammankomster och liknande — i församlingsrättens intresse ansetts icke böra vägras i annat fall än då det är uppenbart, att tillställningen äsyftar eller innebär något, som strider mot sedlighet eller allmän lag eller kan väntas medföra svårare oordning, har motsvarande ansetts i viss mån gälla även egentliga nöjestillställningar. Vederbörande myndighets rätt att avslå ansökan om tillstånd till offentlig tillställning är alltså omgärdad med skrankor, som understundom i det särskilda fallet framstått såsom alltför snäva, och genom nöjeslivets starka utveckling på senare tid har detta förhållande blivit allt mera framträdande.

Utredningen anser för sin del, att beträffande beviljande av tillstånd till sådana tillställningar, som äro att hänföra till allmänna folknöjen, möjlighet bör finnas till en förhållandevis fri prövning, varvid omständigheter av skilda slag böra tagas i betraktande. Den tillståndsgivande myndigheten måste här göra en avvägning mellan olika synpunkter och intressen med det målet för ögonen, att osunda företeelser på nöjeslivets område så långt möjligt motverkas. I fråga om övriga tillställningar bör åter vägran av tillstånd icke få förekomma i andra fall än som uttryckligen angivas i stadgan. Detta gäller särskilt allmänna sammankomster. Utredningen återkommer i specialmotiveringen (sid. 156 f.) till detta spörsmål.

Jämväl i övrigt ha bestämmelserna om offentliga tillställningar i den nya stadgan omarbetats och moderniserats. Beträffande detaljerna härutinnan hänvisas likaledes till specialmotiveringen.

En särskild fråga beträffande visst slag av offentliga tillställningar, nämligen tivolitillställningar, synes emellertid redan här böra upptagas till behandling, då frågan berörs i de för utredningen givna direktiven. Såsom framgår av redogörelsen å sid. 106 f. ha vissa sammanslutningar av personer, som idka ambulerande tivolorörelse, i särskild framställning hemställt om sådan ändring av ordningsstadgan för rikets städer, att prövningen av en persons rätt att här i riket utöva dylik rörelse skulle anförtros åt en central statlig myndighet, förslagvis socialstyrelsen, och att således på de lokala polismyndigheterna skulle ankomma allenast att meddela de särskilda föreskrifter, som betingades av lokala förhållanden och varom förmäldes i § 13 tredje stycket ordningsstadgan.

Ungdomsvårdskommittén har under överläggningarna med utredningen uttalat sig för tanken, att endast de personer, som blivit därtill godkända av central myndighet, skulle äga utöva ambulerande tivolorörelse.

Utredningen vill för sin del bestämt uttala sig mot en auktorisation för idkande av tivolorörelse, om åt densamma gives den innebörden, att en sålunda auktoriserad person skulle ha rätt att utan de lokala myndigheternas prövning i varje särskilt fall bedriva tivolorörelse i riket. Ur social synpunkt kunna dessa kringresande tivolin knappast anses som företeelser av sådan art, att statsmakterna genom auktorisation i någon form bör giva sin sanktion åt desamma. Det framgår av de till utredningen överlämnade framställningarna och vad i övrigt i detta sammanhang anförts, att det är av ett väsentligt intresse för de lokala myndigheterna, att de skola ha i sin hand att avgöra, om kringresande tivolin skola få bedriva verksamhet inom orten eller icke.

Emellertid skulle på förevarande område kunna ifrågasättas en central prövning av mera inskränkt räckvidd, en prövning som skulle avse frågan huruvida vederbörandes personliga kvalifikationer vore sådana, att han såsom innehavare av kringresande tivoli skulle kunna erhålla lokal myndighets tillstånd att, därest hinder däremot eljest icke möter, bedriva tivoli-

rörelse inom orten. Föreskrift om sådan prövning skulle då förbindas med stadgande, att lokal myndighet icke finge bevilja innehavare av kringresande tivoli tillstånd att idka tivolirörelse inom orten, med mindre bevis företeddes därom att vederbörande godkänts vid sådan central prövning. Motivet härtill skulle vara, att de lokala myndigheterna i många fall icke ha tillgång till erforderliga uppgifter angående vederbörandes antecedentia för att kunna med tillräcklig säkerhet bedöma, om tillstånd lämpligen bör beviljas honom. Utredningen anser sig emellertid icke heller kunna förorda en sådan föreskrift. Skälet härtill är framför allt, att ett dylikt godkännande lätt kommer att både för tivoliinnehavaren och för den lokala myndigheten framstå såsom en sådan auktorisation, vilken utredningen nyss avvisat. Det ändamål man vill vinna torde kunna nås genom att i de centrala direktiv, som utredningen förutsätter skola utfärdas, särskilt betonas, att en förutsättning för beviljande av tillstånd skall vara, att sökanden företer sådana intyg om sina personliga kvalifikationer, som kunna vara erforderliga för bedömande av hans lämplighet. Tivoliinnehavarnas egna organisationer torde härvid i viss mån kunna lämna bistånd genom avgivande av yttranden och tillhandahållande av upplysningar.

I vad hittills anförts beträffande offentliga tillställningar har ej berörts spørgsmålet, vilken myndighet som skall meddela tillstånd till dylika tillställningar respektive till vilken myndighet anmälningar därom skola göras. Detta spørgsmål är emellertid endast en del av det större problemet, vilka myndigheter som i olika hänseenden skola utöva de befogenheter, varom föreskrifter givas i ordningsstadgan.

Vad först angår *städerna* äro, såsom framgår av redogörelsen å sid. 49 ff., i nu gällande ordningsstadga vissa befogenheter tilldelade magistraten och andra befogenheter — främst beträffande offentliga tillställningar — polismyndigheten. Skillnaden visar sig emellertid endast i de större städerna, där poliskammare eller polismästare finnes, eftersom i övriga städer magistraten skall anses som polismyndighet. Med magistraten är i fögderistäderna kommunalborgmästaren likställd.

Utredningen finner sig i stort sett kunna godtaga den princip för fördelning av hithörande befogenheter mellan å ena sidan magistrat eller kommunalborgmästare och å andra sidan polischef, som angivits i det förut omförmälda betänkandet med förslag angående innebörden av begreppet polismyndighet i olika författningar m. m. Denna princip innebär, såsom nämnts, att å polisorganen böra ankomma dels ärenden, som äro av mera utpräglad poliskaraktär — alltså ärenden, vilka avse upprätthållande av allmän ordning och säkerhet — och dels andra ärenden, vilka höra samman med polisens allmänna verksamhet och för vilkas utförande polisen därför redan med nuvarande ordning tages i anspråk, under det att magistraten och kommunalborgmästaren skola handlägga ärenden, som äro av mera allmän polisiär natur och kräva mera förvaltningsmässiga bedömanden.

Utredningen har vid gränsdragningen mellan magistratens respektive kom-

municipalborgmästarens och polischefens befogenheter sökt följa nyss angivna princip. Dess tillämpning i det särskilda fallet kan givetvis diskuteras. De lösningar av spörsmålet, som utredningen i olika fall förordar, komma att närmare beröras i specialmotiveringen. Här skall endast behandlas ett av dessa fall, som tilldragit sig allmänna intresse och i vilket meningsskiljaktigheter framträtt, nämligen tillståndsgivningen beträffande offentliga tillställningar.

Av redogörelsen å sid. 99 ff. framgår, att rörande denna tillståndsgivning två motsatta åsikter gjort sig gällande. Å ena sidan har av de egentliga polisorganen så gott som enhälligt hävdats, att ifrågavarande uppgift generellt borde tilläggas polischefen. Å andra sidan har av magistrater i mindre städer och kommunalborgmästare i allmänhet yrkats, att den nuvarande ordningen skall bibehållas, så att uppgiften i städer utan poliskammare eller polismästare alltjämt skall åvila magistraten respektive kommunalborgmästaren. I fråga om städer med poliskammare eller polismästare har icke från något håll ifrågasatts ändring i vad som för närvarande gäller.

Enligt § 13 ordningsstadgan för rikets städer är det tillståndgivande organet principiellt polismyndigheten. Vid tiden för stadgans tillkomst var i samtliga städer utan poliskammare magistraten och i ett par fall stadsstyrelsen det ledande polisorganet. Det föll sig då ganska naturligt att lägga tillståndsgivningen i magistratens (stadsstyrelsens) hand. I nytillkomna städer utan magistrat har stadsstyrelsen och under en senare tid kommunalborgmästaren fått övertaga de funktioner, som enligt stadgan i förevarande avseende tillkomma magistraten. Genom att denna ordning bibehållits även sedan magistraternas och motsvarande stadsmyndigheters befattning med polisväsendet avvecklats, har den princip, varpå ordningsstadgan i förevarande hänseende synes bygga eller att tillståndsgivningen skall tillkomma den, som har ledningen av polisväsendet, faktiskt kommit att sättas å sido.

Prövningen av tillstånd till offentliga tillställningar ställer otvivelaktigt stora krav på den tillståndsgivande myndigheten, särskilt när det gäller icke nöjesbetonade tillställningar. Det är här fråga om en så ömtålig sak som församlingsrätten, vilken givetvis icke bör få utsättas för obehöriga ingrepp genom bristande takt och omdömesförmåga hos myndigheterna. Utredningen saknar ingalunda förståelse för de skäl av bl. a. social och ekonomisk natur, som föranlett magistraternas och kommunalborgmästarnas ståndpunktstagande, men anser likväl övervägande skäl tala för att arbetsuppgiften anförtros polischefen. Förevarande bestyr torde, trots sin stundom rätt sammansatta natur, dock i övervägande grad vara att anse såsom en ordningsuppgift och i olika hänseenden nära höra samman med polisens allmänna åligganden. Ur denna synpunkt framstår det såsom både naturligt och principiellt riktigt, att den myndighet, som bär det närmaste ansvaret för den allmänna ordningens upprätthållande i orten — vilken myndighet numera i alla städer, även i magistratsstäder utan poliskammare, principiellt är polisorganet — även skall äga att avgöra frågor om tillstånd till anordnande av tillställningar, vilka — låt vara

i mycket växlande grad — kunna innebära en fara för ordningen. För det förordade systemet synas i detta avseende kunna anföras skäl, liknande dem, vilka av vederbörande departementschef år 1932 åberopades för förslaget att tillerkänna landsfiskalen och icke kommunalnämnden rätten att meddela tillstånd till anordnande av nöjestillställningar av vissa slag på landsbygden (prop. nr 183/1932, sid. 23). Särskilt bör understrykas den praktiska synpunkten, att polischefen är den myndighet, som har den omedelbara översikten över tillgången på ordningspersonal inom sitt distrikt och regelmässigt måste antagas vara den, som bäst kan bedöma, huru denna personal lämpligen bör disponeras. Det må härvid även framhållas, att de nuvarande polischeferna, ej minst tack vare den grundligare skolning och utbildning, som numera kommer de högre befattningshavarna vid polisväsendet till del, generellt sett torde äga lika stora förutsättningar som magistrater och kommunalborgmästare att vid tillståndsgivningen taga vederbörlig hänsyn till de sociala och allmänt medborgerliga synpunkter, som jämväl böra anläggas på dessa frågor. Utredningen vill i detta sammanhang jämväl erinra därom, att polischefen — efter 1944 års ändring av ordningsstadgan — redan tillagts befogenhet att upplösa offentlig tillställning.

En undersökning av det nuvarande läget i fråga om tillståndsgivningen i städerna giver vid handen, att tillståndsgivningen handhas, i 17 av de största städerna av poliskammare eller polismästare, i 53 städer av magistraten och i 53 städer av kommunalborgmästaren. Till jämförelse kan nämnas, att på landsbygden med dess 408 landsfiskalsdistrikt tillståndsgivningen i fråga helt åvilar landsfiskalerna. Jämväl synpunkten av likformighet i organisatoriskt hänseende och därav följande större möjligheter till enhetlig bedömning av ärendena tala alltså i sin mån för den här föreslagna anordningen. En olägenhet av den nuvarande ordningen är även, att i landsfiskalsdistrikt, i vilka ingår stad, landsfiskalen beträffande staden är undantagen från honom eljest inom distriktet tillkommande befogenheter i förevarande hänseende.

Utredningen förutsätter, att för befordrande av ett enhetligt bedömande av ifrågavarande ärenden direktiv skola utfärdas — centralt av socialdepartementet och inom varje län av länsstyrelsen — angivande de allmänna principerna för tillståndsgivningen.

En följd av den nu föreslagna ordningen blir, att jämväl anmälan om offentlig tillställning skall göras hos polischefen.

Beträffande städer med poliskammare synes i ordningsstadgan särskild bestämmelse böra givas därom, att de befogenheter, som i stadgan tilläggas polischefen, i dylika städer skola tillkomma poliskammaren. Då poliskammaren numera utgöres allenast av polischefen, blir skillnaden i förhållande till övriga städer endast formell. Anmärkas bör, att bestämmelsen i fråga bör gälla även Stockholm, där poliskammaren dock endast är en avdelning av överståthållarämbetet. Däremot böra de befogenheter, som enligt ordningsstadgan tillkomma magistrat, i Stockholm liksom nu tillkomma överståthållarämbetet såsom sådant.

Beträffande *köpingar och municipalsamhällen* gäller som ovan nämnts för närvarande i allmänhet, att frågor rörande tillstånd till offentliga tillställningar prövas av landsfiskalen, alltså polischefen, medan de befogenheter i övrigt, som enligt ordningsstadgan för rikets städer tillkomma magistrat eller polismyndighet, lagts å kommunalnämnden respektive municipalnämnden. Utredningen anser övervägande skäl tala för att samtliga hithörande befogenheter i sådana samhällen tillerkännas polischefen. Härigenom vinnes större likformighet med förhållandena i städerna, där de kommunala förvaltningsnämnderna icke ha någon beslutanderätt i dessa frågor. Större garanti för enhetlig tillämpning torde härigenom även vinnas.

Vad nu sagts om köpingar och municipalsamhällen gäller även förhållandena på *den egentliga landsbygden*.

Utredningen anser, att de kommunala organen, även om de icke skola ha beslutanderätt i hithörande frågor, dock böra ha ett väsentligt inflytande på frågornas avgörande. I förarbetena till 1932 års lagstiftning om tillämpning för riket i dess helhet av vissa bestämmelser i § 13 ordningsstadgan för rikets städer betonas starkt, att landsfiskalerna vid beviljande av tillstånd till de offentliga tillställningar, som avsågos i nämnda lagstiftning, borde i största möjliga utsträckning taga hänsyn till vederbörande kommuners intressen, krav och önskemål samt att landsfiskalerna för detta ändamål borde träda i samverkan med kommunalnämnder och andra vederbörande kommunala organ. Dessa synpunkter underströkos ytterligare i den promemoria, som i anledning av sagda lagstiftning utarbetades inom socialdepartementet och utsändes till länsstyrelserna. Utredningen anser den princip, som härigenom kommit till uttryck, böra gälla samtliga hithörande ärenden, och har ytterligare betonat detta genom att i 75 § allmänna ordningsstadgan intaga en uttrycklig bestämmelse därom, att polischefen före meddelande av beslut i ärende, som det enligt stadgan tillkommer honom att avgöra, skall, där icke särskilda omständigheter till annat föranleda, inhämta yttrande från vederbörande kommunala myndigheter. Däremot har utredningen icke ansett sig kunna förorda — såsom på många håll yrkats, särskilt i fråga om offentliga nöjestillställningar — att vetorätt tillerkännes de kommunala myndigheterna. En dylik rätt skulle nämligen kunna försvåra en enhetlig tillämpning av bestämmelserna och även i övrigt kunna leda till mindre önskvärda konsekvenser. Den nyss nämnda bestämmelsen torde få anses tillfyllest tillgodose kommunernas intressen, helst som kommunerna givetvis böra ha rätt att överklaga den tillståndsgivande myndighetens beslut. Anmärkas bör även beträffande de offentliga nöjestillställningarna, att då enligt utredningens förslag tillståndsprövningen skall vara friare än nu, större möjligheter finnas att tillgodose de kommunala önskemålen. Utredningens förslag härutinnan torde stå i god överensstämmelse med den ståndpunkt, som enligt vad ovan anförts (sid. 93) intagits av 1942 års riksdag.

Av det föregående framgår, att beträffande vissa offentliga tillställningar bestämmelser äro upptagna i särskilda författningar. Detta gäller biografföreställningar, föreställningar i hypnotism, tillställningar, som hållas av eller under medverkan av utlänning eller i utlandet bosatt svensk undersåte, uppvisningar eller tävlingar med luftfartyg samt tävling med motorfordon eller cykel å väg. Utredningen anser med hänsyn till de speciella förhållanden, som föreligga beträffande dessa tillställningar, det vara lämpligt att de alltjämt regleras i särskilda författningar. I viss utsträckning måste dock dessa omarbetas såsom följd av vad utredningen föreslagit uti allmänna ordningsstadgan. Även vissa andra författningar måste av liknande anledning ändras. Förslag härtill ha utarbetats av utredningen. Beträffande den närmare innebörden av dessa förslag hänvisas till specialmotiveringen .

Slutligen må här beröras en tidigare omnämnd författning, som står i visst samband med ordningsstadgan, nämligen förordningen den 8 maj 1874 angående hamnordningar och andra ordningsföreskrifter för allmänna hamnarne i riket. Enligt denna förordning skola såsom i det föregående antytts hamnordningar och andra till främjande av ordning i de allmänna hamnarna nödiga föreskrifter meddelas i den ordning, som angives i ordningsstadgan för rikets städer. Såsom förut omtalats har kommerskollegium i avgivet förslag till en för hela riket gemensam hamnförordning ifrågasatt, att för alla de hamnar, som avses i förordningen, skulle finnas hamnordningar, fastställda centralt av kommerskollegium. Utredningen finner det emellertid svårt att draga en bestämd gräns mellan sådana bestämmelser, som ha direkt avseende å verksamheten inom hamnen och alltså böra inflyta i hamnordning, och föreskrifter av mera allmän ordningskaraktär. Det av kommerskollegium föreslagna förfarandet synes därjämte alltför mycket åsidosätta de lokala intressena. Med hänsyn härtill och då erforderlig enhetlighet synes kunna vinnas *dels* genom föreskrift, att kommerskollegium skall höras över förslag till hamnordning före dess fastställande av länsstyrelsen, *dels* genom att kommerskollegium låter upprätta normalförslag till hamnordningar i analogi med vad som skett i fråga om byggnads- och brandordningar, synes ingen anledning föreligga att i övrigt göra ändring i de nu gällande principerna. Utredningen anser alltså, att hamnordningar böra upprättas och fastställas i enahanda ordning som lokala ordningsstadganden, allenast med nyss angiven modifikation.

Utredningen har emellertid i och för sig ingenting att erinra mot att bestämmelser om hamnordningar inflyta i en hamnförordning på sätt kommerskollegium föreslagit. Avdelningen 2 i kollegiets förslag till hamnförordning synes härvid böra omarbetas i enlighet med vad nyss angivits. Det bör alltså enligt utredningens mening här stadgas, att hamnordning skall antagas av stadsfullmäktige (respektive kommunal- eller municipalfullmäktige), efter hörande av magistraten (kommunalborgmästaren, polischefen) samt fastställas av länsstyrelsen, som dessförinnan dock skall ha inhämtat yttrande av kommers-

kollegium. I överensstämmelse med vad som föreslås beträffande kommunala ordningsstadganden bör dock länsstyrelsen ha rätt att utfärda hamnordning, ändå att densamma icke godkänts av stadsfullmäktige (motsvarande), men för sådant fall synes beslutet böra underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Utredningen har ansett sig icke böra upprätta något utformat förslag i ämnet utan inskränker sig till att förorda, att föreliggande förslag till hamnförordning omarbetas till överensstämmelse med vad utredningen nu angivit.

V. Specialmotivering.

A. Förslag till allmän ordningsstadga.

Såsom anmärkts i den allmänna motiveringen bör enligt utredningens mening ordningsstadgan omfatta bestämmelser såväl för tätbebyggda områden som för övriga delar av riket. Då det emellertid ligger i sakens natur, att en betydligt mer ingående reglering är erforderlig inom förstnämnda områden än inom riket i övrigt, har stadgan ansetts böra omfatta två skilda huvudavdelningar, en för tätbebyggda områden och en för den egentliga landsbygden. Därutöver har utredningen såsom inledning och första avdelning upptagit två paragrafer av allmänt och grundläggande innehåll, vilka alltså böra gälla inom riket i dess helhet, samt vidare i en fjärde avdelning vissa andra stadganden — såsom föreskrifter om formen för antagande av lokala ordningsstadganden, ansvarsbestämmelser m. m. — vilka likaledes böra äga tillämpning såväl inom tätbebyggda områden som på den egentliga landsbygden.

Här må vidare framhållas, att den nya ordningsstadgan enligt utredningens förslag i formellt hänseende såtillvida skiljer sig från den nu gällande, att i enlighet med vad numera är brukligt straffbestämmelserna sammanförts i en paragraf i stadgans fjärde avdelning.

Avdelning I. Allmänna bestämmelser.

1 §.

Utredningen har funnit lämpligt, att ordningsstadgan inledes med en allmän principdeklaration, som fastslår vad som i avseende å den allmänna ordningen generellt sett bör åligga envar, som bor eller eljest vistas här i riket, för att den yttre sammanlevnaden människor emellan skall bliva så friktionsfri som möjligt. Utformningen av denna principdeklaration har föranlett viss tveksamhet inom utredningen, som emellertid stannat vid den lydelse, som första stycket av förevarande paragraf utvisar. Det här givna stadgandet kan i viss mån anses motsvara 2 § i gällande vägtrafikstadga, där det talas om skyldigheten för vägfärande att iakttaga all den omsorg och varsamhet, som till förekommande av olycksfall betingas av omständigheterna. Till skillnad från vad fallet är med sistnämnda bestämmelse, skall dock åsidosättande av förevarande stadgande enligt utredningens förslag icke medföra straffpåföljd i annat fall än att förseelse föreligger jämväl mot annan bestämmelse i stadgan.

Nu berörda allmänna principdeklaration har synts utredningen böra kompletteras med bestämmelse om skyldighet för dem, som hava barn under sin vårdnad, att övervaka barnen, så att icke heller de störa den allmänna ordningen eller förorsaka omgivningen obehag. Utredningen är väl medveten om svårigheten att här närmare angiva, hur långt denna tillsynsskyldighet skall sträcka sig. Då emellertid ett åsidosättande av skyldigheten enligt utredningens mening bör medföra straffpåföljd endast i uppenbara fall, där försummelsen kan betecknas såsom grov, har utredningen icke ansett det nödvändigt att närmare bestämma tillsynsskyldighetens omfattning och innebörd i annan mån än genom föreskrift, att särskild tillsyn skall ägnas barn, som ej uppnått skolpliktig ålder.

2 §.

I § 2 gällande ordningsstadga finnes stadgat straff för den, som icke hör-sammar de tillsägelser, vilka för rörelsens ordnande och obehindrade gång å gata eller annan allmän plats eller till olyckors förekommande meddelas av polismyndigheten på stället. En liknande bestämmelse återfinnes även i 2 § vägtrafikstadgan, där det stadgas, att vägfärande skall efterkomma polismans anvisningar till trafikens ordnande och stanna, när polisman giver tecken. I föreliggande förslag till ny vägtrafikstadga talas dock endast om skyldighet att efterkomma polismans tecken.

Utredningen anser, att i ordningsstadgan bör införas en allmän bestämmelse om skyldighet att hörsamma de tillsägelser, som för upprätthållande av den allmänna ordningen meddelas av polisman. Behovet av en sådan bestämmelse har betonats i flera av de av utredningen infordrade yttrandena.

Avdelning II. Bestämmelser avseende tätbebyggda områden.

1 kap. Bestämmelsernas tillämpningsområde.

3 §.

Beträffande det i denna paragraf behandlade spørsmålet hänvisas i första hand till vad som anförts å sid. 118 f. Därutöver må framhållas, att länsstyrelserna otvivelaktigt ha de största förutsättningarna att bedöma, vilka områden som i förevarande hänseende böra vara att hänföra till tätbebyggda områden. Garanti för enhetlig tillämpning bör kunna vinnas genom centrala direktiv. Härvid torde följande böra beaktas. Vad angår stad och köping synes undantag från tillämpning av bestämmelserna för tätbebyggda områden böra ifrågakomma endast beträffande större sammanhängande områden av landsbygds karaktär, men däremot icke beträffande mindre dylika områden, som ligga insprängda mellan områden med tätare bebyggelse. Avseende bör fästas endast vid bebyggelsens karaktär utan hänsyn till huruvida området är stadsplanlagt eller icke. — Municipalsamhälle, där byggnadsstadgans bestämmelser för stad äro tillämpliga, bör i allmänhet förklaras för tätbebyggt område. Är viss icke alltför obetydlig del av samhället obebyggd och väsentligen av landsbygds karaktär, bör dock sådan del undantagas. — Beträffande landsbygden i övrigt

bör gälla, att endast områden med bebyggelse av sådan beskaffenhet, att verkligt behov av tillämpning av bestämmelserna i stadgans avdelning II föreligger, böra förklaras för tätbebyggda. Att fastställa några generella normer för bedömandet av dylika frågor är svårt. Prövning måste ske från fall till fall. Den omständigheten, att visst område blivit föremål för byggnadsrättslig reglering, torde emellertid i allmänhet böra föranleda prövning av frågan, huruvida ordningsstadgans bestämmelser för tätbebyggda områden böra tillämpas därstädes.

Länsstyrelses förordnande i fråga, som avses i denna paragraf, synes böra gälla tills vidare, intill dess ändrade förhållanden påkalla nytt förordnande. Givetvis bör dock ändring av en kommuns uppdelning ur förevarande synpunkt ske endast när verkligt behov föreligger. Täta beslut om ändringar måste här skapa en viss rättsosäkerhet. Lämpligt synes vara, att länsstyrelserna med vissa mellanrum, exempelvis vart femte år, underkasta hithörande förhållanden en allmän omprövning.

Före meddelande av förordnande, som nu sagts, bör länsstyrelsen inhämta yttrande från vederbörande kommun (municipalsamhälle). Erinran härom har intagits i författningstexten. Däremot har icke ansetts nödigt att i texten uttryckligen angiva kommuns självfallna rätt till initiativ i frågor, som här avses.

2 kap. Ordning å allmän plats.

4 §.

I gällande ordningsstadga talas i åtskilliga sammanhang om gator och andra allmänna platser. Det har synts utredningen lämpligt att — såsom även på vissa håll påyrkats i de inkomna yttrandena — i stadgan giva en definition av detta begrepp.

Såsom allmänna platser synas böra anses alla sådana platser i det fria, som äro allmänt trafikerade eller där allmänheten eljest äger tillträde och människor bruka samlas i större antal. Härmed synas böra jämnställas för allmänheten tillgängliga delar av järnvägs-, spårvägs- och busstationer, även i den mån dessa äro belägna under tak. I övrigt torde inga inomhuslokaler böra föras hit, således icke restauranger, kaféer, varuhus, saluhallar och dylikt. Några generella bestämmelser om ordningen i dylika lokaler av liknande slag som de i det följande givna torde icke vara erforderliga. Såsom allmän plats torde jämväl hamnområde böra räknas, även om det fria tillträdet dit är begränsat.

Emellertid förekommer det ofta i städer och samhällen, att obebyggd tomt eller tomtedel ansluter sig till gata, väg eller torg utan att gränslinjen mellan tomten och gatan, vägen eller torget tydligt utmärkts genom staket, häck eller dylikt. Utredningen anser sådan tomt eller tomtedel i de hänseenden, som i förevarande stadga avses, böra anses som allmän plats. Detsamma bör enligt utredningens mening gälla port- eller dörröppning, som leder direkt ut till allmän plats, vare sig denna är allmän plats i egentlig mening eller utgöres av sådan obebyggd tomt eller tomtedel, som nyss sagts. Bestämmelse härom

har intagits i andra stycket. Vad sålunda föreslagits torde i huvudsak innebära en nyhet i förhållande till vad nu anses gälla.

Att märka är, att begreppet allmän plats, sådant det här definierats, icke innefattar samtliga de platser, varå 11 kap. 15 § strafflagen är tillämplig. Den bristande överensstämmelsen härvidlag torde dock sakna betydelse, helst som straffrättskommittén, enligt vad utredningen erfarit, icke ämnar föreslå bibehållandet av detta lagrum i oförändrat skick utan kommer att låta motsvarande lagrum i sitt förslag göras tillämpligt på samtliga platser, där vederbörande lätt kan iakttagas av utomstående.

Jämväl i stadsplanlagen förekommer begreppet allmän plats, och uppenbarligen har begreppet där mera inskränkt räckvidd än det av utredningen föreslagna. Härav torde dock inga komplikationer behöva uppstå.

5 §.

I denna paragraf, som svarar mot § 1 i gällande ordningsstadga, regleras torghandeln. Här föreslagna bestämmelser ha i stort sett samma innebörd som de nu gällande.

En tillämpning av den i allmänna motiveringen angivna principen beträffande fördelning av olika befogenheter enligt ordningsstadgan mellan magistrat (kommunalborgmästare) och polischef finner utredningen böra leda till att de befogenheter, varom i denna paragraf är fråga, skola tillkomma magistraten (kommunalborgmästaren). Med hänsyn till att i vissa städer med poliskammare en överflyttning av hithörande befogenheter från magistraten till poliskammaren skett under senare tid genom särskilda beslut av Kungl. Maj:t, har dock i 74 § intagits bestämmelse om att i samtliga dylika städer hithörande befogenheter skola tillkomma poliskammaren. Motsvarande överflyttning synes böra äga rum i städer, där utan att poliskammare inrättats polismästare finnes.

6—8 §§.

Förevarande paragrafer motsvara delvis § 2 första stycket gällande ordningsstadga men ha i åtskilliga hänseenden erhållit vidgad innebörd. Detta sammanhänger med att här upptagits vissa bestämmelser, som nu på många håll återfinnas i lokala ordningsstadgor.

Den viktigaste av dessa utvidgningar är, att enligt 6 § jämväl kringföringshandeln å allmän plats underkastats tillståndstvång. I många av de yttranden, som av utredningen inforrats, har uttalats önskemål om en sådan generell reglering av kringföringshandeln på allmän plats.

Inom utredningen har övervägts, huruvida bestämmelse härom skulle kunna anses stridande mot § 11 tredje stycket förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet, där det stadgas om rätt för envar att, »utan anmälan eller tillstånd som ovan sägs» till salu kringföra livsförnödenheter och vissa andra produkter. Då emellertid stadgandet i fråga talar endast om anmälan eller tillstånd, som avses i samma förordning, finnes enligt utredningens mening intet hinder att för särskilt syfte, t. ex. såsom här för upp-

rätthållande av ordning på allmän plats, införa begränsat tillståndstvång även för sådan kringföringshandel, som avses i nyssnämnda bestämmelse. Utredningen vill härvid framhålla, att hinder icke ansetts möta att intaga bestämmelse om dylikt tillståndstvång i lokala ordningsstadgor.

Från nu ifrågavarande tillståndstvång måste dock med hänsyn till tryckfrihetsförordningens bestämmelser undantagas kringföringshandeln med tryckta skrifter. Även välgörenhets- och demonstrationsmärken anser utredningen böra få å allmän plats genom kringföring försäljas utan särskilt tillstånd.

En annan nyhet i förhållande till gällande ordningsstadga är, att det i 6 § stadgade tillståndstvånget skall gälla även saluhållande, som äger rum på enskilt område men direkt riktar sig till trafikanter på allmän plats. Ett dylikt stadgande synes utgöra ett erforderligt komplement till övriga i detta sammanhang givna bestämmelser. Liknande föreskrift förekommer i vissa lokala ordningsstadgor.

Med tillgodoseende av önskemål, som uttalats i ett av de infordrade yttrandena, har med saluhållande uttryckligen likställts demonstration av vara, ändå att försäljning i omedelbart samband därmed icke äger rum.

Tillståndstvång har ansetts böra stadgas jämväl för att på allmän plats yrkesmässigt eller mot betalning bedriva fotografering. Bestämmelse härom går igen i åtskilliga lokala ordningsstadgor. Utredningen anser härmed böra jämställas annan å allmän plats yrkesmässigt eller mot betalning bedriven verksamhet, som avser att i ett eller annat hänseende utföra tjänster åt allmänheten, t. ex. skoborstning. Däremot har utredningen icke i stadgan upptagit föreskrift om tillståndstvång för insamling av penningmedel å allmän plats, oaktat bestämmelse härom förekommer i ett flertal lokala ordningsstadgor. Reglering av dylika insamlingar torde icke böra ske i detta sammanhang, då i fråga om sådan verksamhet andra synpunkter än ordningssynpunkter träda i förgrunden.

I 7 § har upptagits bestämmelse om skyldighet att söka tillstånd för uppsättande å eller invid allmän plats av kiosk eller automat för försäljning av varor eller av svängarm eller annan anordning för motorfordons förseende med drivmedel eller luft. Även här finnas förebilder i lokala ordningsstadgor.

Tillståndsbeviljande myndighet har i stad magistraten respektive kommunalborgmästaren ansetts böra vara. Härigenom ha de sociala synpunkter, som otvivelaktigt spela en icke obetydlig roll vid hithörande tillståndsgivning, ansetts ha större möjligheter att göra sig gällande vid sidan av ordningssynpunkterna. I likhet med vad som föreslagits beträffande torghandel har dock undantag från denna regel ansetts böra äga rum i fråga om städer med polis-kammare eller polismästare.

Det må framhållas, att beträffande kiosk eller automat vid sidan och oberoende av här avsedda tillståndsgivning prövning av anordningen ur byggnadsteknisk synpunkt skall äga rum av byggnadsnämnden, därest jämlikt bestämmelse i byggnadsstadgan eller byggnadsordning byggnadslov erfordras. I en-

lighet med vad som angives i 68 § byggnadsstadgan bör i sådant fall lämpligen prövningen jämlikt ordningsstadgan äga rum, innan frågan om byggnadslov avgöres.

Med rätt att bevilja tillstånd bör även följa rätt att i anslutning därtill meddela särskilda föreskrifter, som givetvis böra avse vad som skall iakttagas för att den allmänna ordningen ej skall störas. Det har dock ansetts lämpligt att härutöver i stadgan intaga en allmän bestämmelse om att saluhållande och annan verksamhet, varom här är fråga, skall å allmän plats bedrivas på sådant sätt, att trafiken därigenom icke hindras eller väsentligt försvåras eller ordningen störes, kompletterat med ett förbud mot utropande av varor nattetid. (8 §.) Dylika bestämmelser finnas på många håll i de lokala ordningsstadgorna.

9—12 §§.

Bestämmelserna i förevarande paragrafer sakna helt motsvarighet i gällande ordningsstadga. I lokala ordningsstadgor finnas däremot mycket ofta bestämmelser, som reglera här ifrågavarande spörsmål.

Det förekommer mångenstädes, att affischer och anslag av olika slag uppklistras på plank, husväggar, bergväggar och dylikt. Ej sällan få dylika anslag kvarsitta länge mer eller mindre sönderrivna, till förfång för den allmänna trevnaden. För att bringa ordning i dessa förhållanden föreslår utredningen (9 §), att dylika affischer skola få uppsättas endast på därför avsedda tavlor eller pelare. Särskilt tillstånd av polismyndighet eller magistrat att uppsätta dylika tavlor eller pelare synes icke böra krävas. Självfallet är emellertid, att om annan än vederbörande mark- eller husägare vill disponera markområde, husvägg eller plank för ändamål som nu sagts, överenskommelse först måste träffas med ägaren. Därtill kan i vissa fall komma skyldighet att söka byggnadslov.

Utan hinder av vad sålunda stadgas bör dock näringsidkare äga att på sätt han finner gott å eller invid byggnad, där hans rörelse är inrymd, anbringa anslag som avser rörelsen. Villkor bör dock givetvis vara, att anslaget icke är förargelseväckande eller uppenbart vanprydande. Även i andra fall bör polischefen kunna, där särskilda omständigheter det föranleda, medge uppsättande av affischer på andra ställen än på sådana tavlor och pelare, som nyss nämnts.

Ännu en viktig modifikation i här omförmälda bestämmelse föreslås i 11 §. Då den propaganda, som plägar äga rum i samband med allmänna val, bör få fortgå i möjligaste mån obehindrat, anser utredningen valaffischer böra kunna, utan särskilt medgivande av polischefen, få uppsättas oberoende av bestämmelserna i 9 §. Att i stadgan angiva viss tid före valförrättningen, under vilken sådan valpropaganda må fritt bedrivas, har utredningen icke ansett erforderligt.

Utredningen har ansett lämpligt att i 9 § andra stycket införa uttryckligt förbud mot att obehörigen avlägsna eller överklistra affisch eller anslag. Givetvis måste härvid uttrycket obehörigen tolkas med urskillning. Har en affisch

uppsatts för visst ändamål, t. ex. för att giva meddelande om en festtillställning, som skall äga rum viss dag, bör hinder icke föreligga att överklistra eller borttaga affischen, sedan denna dag är förbi. Detsamma bör gälla i andra fall, där affischen eller anslaget uppenbarligen redan fyllt sitt ändamål.

Ett annat fall av behörigt borttagande behandlas i 12 §. Det kan nämligen visa sig, att uppsatt affisch eller anslag — vare sig uppsättandet skett med vederbörligt medgivande eller sådant medgivande enligt nu föreslagna stadganden icke erfordras — vållar väsentlig olägenhet för trafiken eller väcker allmän förargelse eller eljest verkar störande å ordningen på platsen. I sådant fall bör polischefen äga meddela föreskrift om affischens eller anslagets borttagande ävensom meddela förbud mot förnyat uppsättande av affischen eller anslaget.

Såsom omnämnts å sid. 74 f. finnas i åtskilliga lokala ordningsstadgor bestämmelser om skyltar, deras beskaffenhet, tillstånd till deras uppsättande m. m. Numera stadgas emellertid i 61 § 2 mom. byggnadsstadgan, att i byggnadsordning kan föreskrivas, att byggnadsnämnds lov erfordras för »åtgärd, som påverkar byggnads utseende eller stadsbilden», varvid bl. a. skyltning omnämnes. Med stöd härav ha i byggnadsordningarna, i överensstämmelse med det normalförslag till byggnadsordningar, som utarbetats inom byggnadsstyrelsen (SOU 1937: 7), allmänt intagits vissa bestämmelser om skyltar — här definierade såsom »alla slag av reklamanordningar med fästen och övriga tillbehör, som till anvisning för allmänheten uppsättas å husväggar, hustak, stängsel eller stolpar» — deras anbringande och utseende. Därjämte har föreskrivits, att byggnadsnämndens lov skall sökas för dylik skyltning.

Utredningen finner det naturligt, att dessa frågor regleras i byggnadsordningarna, och anser att för sådana skyltningsanordningar, som uppsatts med byggnadsnämnds lov, några särskilda bestämmelser i ordningsstadgan icke äro erforderliga. Vid byggnadsnämndens prövning torde böra tillses, att skylten icke vållar olägenheter ur ordningssynpunkt. I den mån skyltningsanordning tillkommit utan lov av byggnadsnämnd — vare sig detta beror på anordningens ålder, på dess beskaffenhet, på att bestämmelse om skyltning icke upptagits i för orten gällande byggnadsordning eller på att byggnadsnämnd icke finnes i orten — bör emellertid enligt utredningens mening möjlighet finnas för polischefen att ingripa, om anordningen är trafikhindrande eller förargelseväckande eller eljest störande för den allmänna ordningen. Bestämmelse härom gives i 12 §.

Till vissa anordningar för propaganda och reklam, som riktar sig till trafikanter på allmän plats, anser utredningen tillstånd av polischefen böra fordras. Det rör sig här om sådana anordningar, som kunna antagas föranleda folkanhopningar eller eljest verka störande på trafiken eller den allmänna ordningen. Häri ingår även högtalarreklam, som från radioaffär, biograf eller eljest utsändes över allmän plats. Bestämmelse härom gives i 10 §.

Liksom i fråga om affischer synes här undantag böra göras för sådan propaganda, som förekommer i samband med allmänna val. Någon tveksamhet har

inom utredningen rätt därom, huruvida valpropaganda genom högtalare bör lämnas fri. Det är emellertid att märka, att ett valmöte är att betrakta som offentlig tillställning och att därför på grund av de bestämmelser, som föreslås beträffande dylika tillställningar, myndigheterna kunna erhålla kontroll över sådan högtalarpropaganda, som förekommer i samband med valmöten. Vidare torde, om högtalare användas i uppenbar avsikt att störa pågående valmöte, förargelseväckande beteende i allmänhet kunna anses föreligga. Under sådana förhållanden anser utredningen nu omförmälda undantag kunna avse jämväl högtalarpropaganda.

13—17 §§.

Bestämmelserna i dessa paragrafer behandla arbeten å allmän plats och därmed sammanhängande spörsmål.

I 13 § behandlas uppbnrytnings- och grävningssrketen å vissa allmänna platser. Härom äro bestämmelser intagna i § 8 första stycket gällande ordningsstadga, varförutom utförliga föreskrifter merendels ingå i lokala ordningsstadgor.

Utredningen anser självfallet, att för att verkställa dylika arbeten vederbörande antingen själv skall ha dispositionsrätt över marken eller ha tillstånd att utföra arbetena av den, som har dylik dispositionsrätt. I fråga om gatu- mark blir drätselkammaren, kommunalnämnden, municipalnämnden eller annan kommunal förvaltningsnämnd tillståndsgivare. För verkställande av arbeten som nu sagts å allmän väg torde erfordras länsstyrelsens tillstånd. Att i ordningsstadgan intaga särskild erinran härom har ej ansetts påkallat.

I fråga om allmän plats, som är att betrakta som trafikled eller, såsom det uttryckes i förslaget, »är upplåten för allmän samfärdsel eller eljest utnyttjas såsom farväg», måste emellertid polischefen uppenbarligen ha kännedom om när arbeten av nu nämnt slag skola utföras å platsen i fråga, dels för att kunna vidtaga de dispositioner beträffande trafiken, som på grund härav kunna bliva erforderliga, dels ock för att kunna meddela nödiga ordningsföreskrifter. Fördenskull har i 13 § föreskrivits skyldighet för den, genom vars försorg arbetet skall utföras, att före arbetets påbörjande göra anmälan hos polischefen. Om skyldighet att efterkomma av polischefen i sammanhang härmed givna föreskrifter stadgas i 17 §.

I 14 och 15 §§ behandlas vissa ytterligare fall, då allmän plats tages i anspråk för andra ändamål än sådana, för vilken den är avsedd.

Bestämmelserna i 14 § avse endast till trafikled hänförlig allmän plats.

I åtskilliga lokala ordningsstadgor är föreskrivet, att gata eller annan allmän plats icke må belamras med byggnadsställning eller därmed jämförlig anordning utan tillstånd av magistraten eller annan myndighet. Enligt det förut omnämnda normalförslaget till byggnadsordningar skall det emellertid tillkomma byggnadsnämnden att efter prövning av behovet lämna tillstånd till uppförande av byggnadsställningar, förvaringsplank och dylikt å gata och annan allmän plats. Utredningen anser, att ifrågavarande spörsmål är huvud-

sakligen av ordningskaraktär och att därför det slutliga avgörandet icke bör tillkomma byggnadsnämnd. Med beaktande likväl av att även byggnadstekniska synpunkter här göra sig gällande, har utredningen ansett sig böra lägga ifrågasvarande befogenhet på magistraten respektive kommunalborgmästaren. Att utredningen vid valet mellan magistraten (kommunalborgmästaren) och polischefen i detta fall stannat vid förstnämnda myndighet sammanhänger främst med att ledamot av magistraten respektive kommunalborgmästaren alltid är ledamot av byggnadsnämnden.

Även för rätt att använda här avsedd allmän plats till upplagsställe för gods eller vara torde tillstånd av magistraten eller motsvarande myndighet böra fordras.

Bestämmelserna i andra stycket av 14 § utgöra komplettering till föreskrifterna i första stycket och torde icke kräva särskild motivering. Framhållas må dock, att det lämpligen bör tillkomma polischefen att lämna medgivande till att avlastning av stenkol, koks eller liknande ämne sker genom att det löst utkastas på platsen. Det är här fråga om en ren ordningssak, där sociala eller liknande synpunkter icke spela någon roll.

Allmän plats, som här avses, kan ha karaktären av allmän väg. Om sådan väg stadgas i 32 § första stycket lagen den 30 juni 1943 om allmänna vägar, att å väg ej må utan länsstyrelsens tillstånd förekomma upplag, grind eller annan anordning, som bereder olägenhet för samfärdseln eller väghållningen. Undantag göres dock för ämnen för vägens underhåll. Vad sålunda stadgats måste uppenbarligen gälla, så att i dylika fall skyldighet att begära tillstånd av den lokala myndigheten icke skall föreligga.

I 15 § åsyftas allmänna platser av alla slag. Det ha i de hänseenden, som avses i denna paragraf, ansetts vara tillräckligt att polischefen skall äga ingripa, när behov uppstår av att borttaga anordning eller meddela förbud mot viss verksamhet. Polischefen har jämväl möjlighet att med stöd av 17 § utfärda ordningsföreskrifter, som skola iakttagas vid utförande av arbete å allmän plats.

Av bestämmelserna i 16 § motsvarar första stycket § 16 och andra stycket § 15 i nu gällande ordningsstadga. Bestämmelsen i första stycket har dock erhållit en i viss mån ändrad karaktär, i det att den inskränkts till att gälla allmän plats, som i 13 § avses, och att rätten till avlastning här gjorts beroende av polischefens tillstånd. Att för dylik avlastning även fordras tillstånd av den som har dispositionsrätt till marken, har ansetts icke behöva utsägas.

Bestämmelsen i andra stycket är i sak överensstämmande med vad nu gäller.

18 §.

Såsom anmärkts redan å sid. 122 f. anser utredningen bestämmelser om gaturenhållning böra upptagas i ordningsstadgan. Förevarande paragraf handlar härom och överensstämmer till sin innebörd i huvudsak med 14 § första stycket gällande ordningsstadga. Anmärkas må, att den omständigheten, att icke såsom nu uttrycklig föreskrift gives om hälsovårdsnämndens hörande vid

bestämmande av tid och sätt för renhållningens utförande, ingalunda innebär, att en sådan samverkan icke behöver äga rum. Ett dylikt samråd synes lika självfallet som samverkan i övrigt mellan magistraten och ifrågakommande kommunala myndigheter (jfr nedan under 75 §).

Framhållas må, att här förevarande bestämmelser föreslås skola gälla endast sådan allmän plats, som är hänförlig till trafikled. Beträffande allmän plats av annat slag torde inga generella bestämmelser i detta sammanhang vara erforderliga.

Lika litet som i nu gällande ordningsstadga har det här kunnat utsägas, vem renhållningsskyldigheten åligger. I andra stycket har dock intagits en bestämmelse, att härutinnan skall gälla vad av ålder varit brukligt eller i särskild ordning föreskrivits. På de flesta orter, där ordningsstadgan nu är tillämplig, vilar skyldigheten såsom nämnts till väsentlig del på fastighetsägarna och i övrigt på kommunen (municipalsamhället). Närmare bestämmelser här om meddelas merendels i lokala ordningsstadgor. Utredningen anser sig icke kunna föreslå någon ändring härutinnan.

19 §.

Förbud mot förtäring av alkoholhaltiga drycker å allmän plats förekommer allmänt i lokala ordningsstadgor. Utredningen anser dylikt förbud vara av så stor vikt för den allmänna ordningen, att detsamma bör upptagas i den nya ordningsstadgan. Förbudet avser såväl rusdrycker, d. v. s. spritdrycker och vin, som pilsnerdricka. Tveksamhet kan måhända råda, om icke i vissa fall pilsnerdricksförtäring i samband med måltid, t. ex. vid utfärd till parkanläggning, borde undantagas från förbudet. Utredningen har dock stannat vid ett generellt förbud även för dylik förtäring. Orsaken härtill är, att utredningen anser pilsnerdricksförtäring å allmän plats ofta kunna bliva störande för trevnaden, varför den i princip helt bör förbjudas.

Undantag från förbudet bör naturligen gälla för det fall att rätt till utskänkning av rusdrycker eller pilsnerdricka särskilt medgivits å viss allmän plats.

20 §.

I lokala ordningsstadgor förekommer mångenstädes förbud mot kortspel och därmed jämförligt spel å allmän plats. Även dylikt förbud anser utredningen vara av sådan vikt, att det bör upptagas i den nya stadgan. Förbudet avser naturligen främst spel om penningar, men då förbudet, om det inskränktes därtill, skulle vara synnerligen lätt att kringgå, har utredningen ansett förbudet böra gälla kortspel överhuvud taget. Till med kortspel jämförliga spel få hänföras tärningsspel och andra liknande hasardspel.

21 §.

Med hänsyn till att lek och idrott på allmän plats, som är att hänföra till trafikled, lätt kan skapa farosituationer och även i övrigt bliva störande för trafiken och ordningen på platsen, anser utredningen det böra tillkomma polis-

chefen att avgöra, i vad mån sådan lek och idrott, varav skada eller olägenhet kan uppkomma för andra, skall få äga rum på dylik plats. Rätt att meddela närmare föreskrifter om det sätt, på vilket lek och idrott i sådana fall skall få bedrivas, bör även tillkomma polischefen. Idrottstävling på allmän plats bör hänföras till offentlig tillställning och följa de regler, som gälla för dylika tillställningar.

22 §.

Ett allmänt förbud mot åstadkommande av osnygghet på väggar, portar, staket m. m. vid allmänna platser och på föremål, som till prydnad eller gagn uppsatts på sådan plats, förekommer i ett stort antal fall i de lokala ordningsstadgorna och synes vara av behovet påkallat. Bestämmelsen avser sådana fall, som icke kunna anses hänförliga till uppsåtlig skadegörelse. Straff för sådan finnes stadgat i strafflagen.

23 §.

Även förbud mot nedskräpning förekommer allmänt i lokala ordningsstadgor. Utredningen har varit tveksam, om förbudet borde upptagas i den nya stadgan, särskilt med hänsyn till svårigheten att upprätthålla förbudet och i det särskilda fallet beivra överträdelse. Utredningen har dock stannat för att medtaga förbudet, då det synes vara av viss vikt, att principen fastslås i en allmän författning, även om vissa svårigheter möta vid tillämpningen.

Tilläggas må, att en väl upplagd och genomförd propaganda samt uppsättande av tillräckligt antal papperskorgar å allmänna platser är mera ägnat att åstadkomma rättelse i här avsedda missförhållanden än polisingripanden med stöd av förevarande paragraf.

Med nedskräpning har här jämställts olovligt beträdande av gräsmattor och rabatter, som anlagts på allmän plats. Straff för dylikt beträdande av gräsmattor torde dock kunna utdömas endast om det på något sätt utmärkts, att tillträde är förbjudet, t. ex. genom anslag, gräsmattans inhägnande eller på liknande sätt.

24 §.

Piskning eller skakning av mattor å eller invid allmän plats kan ofta förorsaka olägenhet för trafikanterna och synes därför böra förbjudas. Så har också skett mångenstädes i lokala ordningsstadgor. Förbudet gäller även balkonger och fönster, som vetta mot allmän plats.

Det har ifrågasatts, att förbudet borde utsträckas till att gälla även förbud mot piskning och liknande på sådant sätt, att närboende störas eller annan olägenhet uppkommer för dem. Utredningen har emellertid icke velat här införa ett sådant förbud. I städer och samhällen regleras frågan i viss mån genom bestämmelser i hyreskontrakten.

25—26 §§.

Bestämmelser av liknande innebörd som de i dessa paragrafer intagna återfinnas för närvarande i många lokala ordningsstadgor. I fråga om det tillåtna

avståndet mellan marken och markis' eller utskjutande fönsters underkant förekomma i dessa växlande mått. Det här föreslagna, 2,1 m, torde vara det allmännast förekommande och synes vara väl avpassat. Att märka är, att enligt normalförslaget till byggnadsordningar dessa böra upptaga bestämmelse om att fönster ej må inrättas så, att det öppnas utåt över gata eller annan allmän plats, med mindre fönsterbågarnas underkanter befinna sig minst 2,2 m över gatan. Bestämmelse i ämnet torde emellertid böra intagas även i ordningsstadgan, då de byggnadsordningar, som upprättas enligt normalförslaget, kunna äga tillämpning endast å byggnadsföretag, som utföras efter byggnadsordningarnas ikraftträdande. Med hänsyn till att det här alltså i första hand är fråga om redan befintliga byggnader, är det naturligt, att bestämmelsen gjorts något mildare än vad som ifrågasatts enligt normalförslaget.

27 §.

Bestämmelser om köbildning, i huvudsak motsvarande de i förevarande paragraf föreslagna, förekomma synnerligen ofta i de lokala ordningsstadgorna och synas böra intagas i den nya stadgan. Avgörandet av huruvida köbildning är erforderlig torde ofta komma att träffas av tillstädesvarande polisman eller ordningsvakt, vars tillsägelser i sådant hänseende böra åtlydas.

28 §.

Bestämmelsen i förevarande paragraf motsvarar i viss mån § 10 gällande ordningsstadga men har erhållit annan utformning. Möjligen kunde ifrågasättas att överföra jämväl denna bestämmelse till vägtrafikstadgan. Bestämmelsen synes dock vara av så speciell karaktär, att den bör kvarstå i ordningsstadgan.

Att såsom i gällande stadga skett här upptaga särskilt förbud mot att obehörigen bana sig väg till plats av förevarande slag å tid, då platsen är stängd, har icke ansetts erforderligt.

29 §.

Bestämmelser om dragare och andra djur återfinnas för närvarande i § 4 ordningsstadgan, varjämte i lokala ordningsstadgor utförliga bestämmelser flerstädes givits beträffande detta ämne. Utredningen har ansett, att den nya stadgan bör upptaga allenast de bestämmelser härom, som framgå av förevarande paragraf, alltså helt allmänna bestämmelser om att, där djur, som här avses, ledas eller drivas på allmän plats, detta skall ske på sådant sätt, att minsta möjliga olägenhet för trafiken därigenom uppkommer, och att livligt trafikerade gator, vägar och platser skola undvikas. Polischefen har erhållit befogenhet att meddela närmare ordningsföreskrifter. I hans befogenhet synes böra ingå att meddela förbud mot att framföra djur på nu angivet sätt på viss allmän plats.

Den i gällande ordningsstadga förekommande särskilda föreskriften om straff för det fall, att kreatur genom underlåten vård kommit in på annans

gård, synes numera överflödig. Hithörande förhållanden torde hava tillfyllest reglerats genom lagen den 2 juni 1933 om ägofred.

Även beträffande nu ifrågavarande bestämmelser kan ifrågasättas, huruvida det här icke är fråga om ett trafikspörsmål. Utredningen har dock ansett bestämmelserna snarare ha sin plats här än i vägtrafikstadgan.

30 §.

Föreskrifter om hundar äro meddelade i § 5 gällande ordningsstadga. I lokala ordningsstadgor eller i särskilda med stöd av nämnda paragraf av magistrat eller motsvarande myndighet utfärdade föreskrifter ha mera detaljerade bestämmelser givits härom.

Ytterligare stadganden av betydelse i detta sammanhang äro intagna i lagen den 30 juni 1943 om tillsyn över hundar. I denna lag föreskrives bl. a. i 1 §, att hund skall hållas under sådan tillsyn som med hänsyn till dess natur och övriga omständigheter erfordras för att förebygga att den orsakar skada eller avsevärd olägenhet.

I förevarande paragraf ha intagits vissa detaljbestämmelser om hundar, vilka kunna anses äga allmän giltighet. Bestämmelserna avse huvudsakligen hundars förhållande på allmän plats, men för sammanhangets skull ha i paragrafen intagits även ett par andra detaljbestämmelser om hundar, fastän de icke direkt avse allmän plats. Att härutöver giva magistraten befogenhet att utfärda särskilda föreskrifter i detta ämne har icke ansetts erforderligt. Behövas sådana, få de meddelas i form av lokala ordningsstadganden. Däremot har utredningen funnit det liksom nu böra bero på magistratens prövning, huruvida föreskrift skall meddelas om rätt att upptaga och avliva hund, som löper lös å allmän plats under tid, då förbud däremot gäller, eller utan att vara försedd med föreskrivet halsband.

Den nyssnämnda lagen om tillsyn över hundar stadgar, att om tillsynen över hund eftersättes, polischefen i orten äger meddela de föreskrifter, som omständigheterna påkalla, såom att hunden skall vara försedd med munkorg eller hållas bunden eller instängd, samt att polischefen i fråga om s. k. bitsk hund äger, där så är nödigt, låta döda hunden. Förevarande paragraf i ordningsstadgan kan emellertid icke anses stridande mot dessa lagbestämmelser, vilka avse endast individuella fall. Polischefen kan alltså med stöd av lagen om tillsyn över hundar i det enskilda fallet förordna, att hund skall hållas bunden eller vara försedd med munkorg, men han äger icke meddela föreskrift, att detta skall ske med alla hundar i orten eller ens med vissa grupper av dem.

Utredningen har övervägt att i ordningsstadgan upptaga föreskrifter om katter och fjäderfä men stannat vid att icke föreslå några sådana föreskrifter. Finnas de erforderliga å viss ort, få de meddelas i form av lokala ordningsstadganden.

31 §.

Å sid. 122 har angivits, att enligt utredningens mening de i gällande ordningsstadga förekommande trafikföreskrifterna böra överföras till vägtrafikstadgan. Det har emellertid ansetts lämpligt att i den nya stadgan direkt ut säga, att de särskilda ordningsproblem, som ha avseende å trafiken, regleras i annan författning.

3 kap. Allmänfarliga åtgärder m. m.

32 §.

Första stycket i förevarande paragraf motsvarar § 6 första stycket i gällande ordningsstadga. I sistnämnda paragraf göres skillnad mellan den egentliga staden och stadens område, i det att i den egentliga staden erfordras tillstånd till stensprängning, fyrverkeri och skottlossning, medan beträffande stadens område dylikt tillståndstvång icke föreskrives utan det blott stadgas straff för ovarsamhet. Enligt utredningens mening bör tillstånd erfordras överallt, där de bestämmelser i den nya stadgan, som avse tätbebyggda områden, äro till lämpliga. Lämpligen bör såväl tillståndsgivningen som meddelandet av ordningsföreskrifter ankomma på polischefen.

För skottlossning å särskilt anordnad skjutbana bör tillstånd icke erfordras. Däremot böra dylika skjutbanor icke få utomhus anläggas fritt inom tätbebyggt område, utan härför bör inhämtas tillstånd av polischefen. Bestämmelse härom har intagits i andra stycket av förevarande paragraf. Polischefen bör härvid givetvis tillse, att nödiga försiktighetsåtgärder vidtagas och att skjutbanan icke förorsakar alltför stora olägenheter för i närheten boende. Till förekommande av missförstånd må anmärkas, att med skjutbana här avses dylik bana för skjutning med skarp ammunition, även kammarskjutningsbana, däremot icke sådana banor för skjutning med luftbössor och dylikt, som närmast äro att hänföra till tivolinöjen. Å dessa böra de för offentliga tillställningar gällande bestämmelserna tillämpas.

I tredje stycket slutligen ha upptagits bestämmelser om uppgörande av eld under bar himmel. Föreskrifter härom finnas mångenstädes i lokala ordningsstadgor. Under den varma delen av året bör ingen utan särskilt tillstånd få göra upp eld under bar himmel. Polischefen synes lämpligen böra vara tillståndsgivande myndighet och ha rätt att utfärda föreskrifter i de särskilda fallen. Däremot torde det i stad böra ankomma på magistraten (kommunalborgmästaren) att bestämma de tider, under vilka förbudet skall gälla. På sistnämnda myndighet torde även böra ankomma att, om så finnes nödigt, meddela särskilda föreskrifter för uppgörande utomhus av eld under återstoden av året.

Den i § 6 andra stycket gällande ordningsstadga förekommande bestämmelsen om straff för ovarsamt handhavande av eld eller av eldfarligt eller explosivt ämne synes numera vara överflödig, då tillräckliga bestämmelser härom finnas i förordningen den 7 oktober 1921 angående eldfarliga oljor,

förordningen den 18 maj 1928 angående explosiva varor samt 12 och 19 §§ brandlagen den 15 juli 1944.

33 §.

I § 7 gällande ordningsstadga äro bl. a. intagna bestämmelser om upphuggande av is eller öppnande av vak å sjö eller annat vatten. Utredningen anser förbud häremot böra gälla inom samtliga de vatten, som äro att anse såsom tillhörande tätbebyggt område. På grund härav bör vid bestämmande av området för tillämpning av bestämmelserna i stadgans avdelning II även avgöras, i vad mån dylikt vatten tillhör tätbebyggt område. Givet är att i nödsituationer tillstånd icke behöver sökas. En viss nödsituation har ansetts böra särskilt angivas, nämligen när vak behöver upphuggas för släckning av eldsvåda. Polischefen synes böra vara tillståndsgivande myndighet och bör i samband därmed även ha rätt att meddela ordningsföreskrifter. Föreskriften att i isen upptagen öppning skall på ett i ögonen fallande sätt utmärkas har dock ansetts böra intagas i ordningsstadgan liksom skett i den nu gällande stadgan.

34 §.

I § 7 gällande ordningsstadga finnes även stadgat straff för den som underlåter att hålla brunn eller källa ändamålsenligt täckt eller kringbyggd. Jämväl i hälsovårdsstadgan finnas bestämmelser om brunnar och källor. Sålunda stadgas i 9 § 1 mom. beträffande städer och likställda samhällen om skyldighet för hälsovårdsnämnden att tillse, att brunnar och källor, som äro belägna på allmänna platser eller inne på gårdar eller tomter, äro ändamålsenligt överbyggda och i övrigt så inrättade, att ytvatten och orenlighet ej intränga i dem. Vidare föreskrives i 44 § 1 mom. beträffande landsbygden, att hälsovårdsnämnden skall tillse, att brunnar och källor äro så inrättade, att ytvatten eller orenlighet ej intränga i dem. Med hänsyn till dessa hälsovårdsstadgans bestämmelser har inom utredningen rått viss tveksamhet, huruvida ifrågavarande bestämmelse i gällande ordningsstadga bör överflyttas till den nya stadgan. Då emellertid hälsovårdsstadgans bestämmelser äro helt inriktade på sanitära förhållanden, men det uppenbarligen är ett ordningsintresse, att åtgärder vidtagas för att förhindra olycksfall, har bestämmelsen fått kvarstå, ehuru något utvidgad och med särskilt betonande av att täckning eller inhägnad endast behöver ske, i den mån det kan anses erforderligt för undvikande av olyckshändelser.

35 §.

Förevarande paragraf avhandlar skyldighet för fastighetsägare att ombesörja snöskottning från tak och liknande åtgärder. Bestämmelse härom finnes icke i gällande ordningsstadga men är allmänt intagen i lokala ordningsstadgor. Utredningen har ansett bestämmelsen vara av så allmän betydelse, att den bör inflyta i ordningsstadgan.

Till förekommande av olyckshändelser måste vissa försiktighetsåtgärder vidtagas, och det synes böra ankomma på polischefen att härutinnan meddela närmare föreskrifter. Bestämmelserna i kungörelsen den 14 januari 1938 (nr 16) om användande av livbälte jämte säkerhetslina vid arbete å vissa hus-tak gälla givetvis alltjämt vid sidan härav.

36 §.

I §§ 9 och 18 gällande ordningsstadga givas bestämmelser för vissa specialfall om straff för den som med allmännyttig anordning, anläggning eller inrättning vidtager åtgärd, varigenom dess begagnande hindras eller försvåras. Utredningen anser dessa bestämmelser böra ersättas av ett allmänt förbud att vidtaga sådana åtgärder. Att märka är, att för vissa fall, som gå in under detta förbud, straff finnes stadgat i 19 kap. strafflagen, och i sådana fall kan självfallet straff jämlikt ordningsstadgan icke komma i fråga (jfr 69 § 4 mom.).

37 §.

Å sid. 123 f. har framhållits, att bestämmelser om buller enligt utredningens mening i allmänhet böra upptagas i hälsovårdsstadgan men att i ordningsstadgan lämpligen kunna intagas vissa specialbestämmelser i ämnet, bl. a. förbud mot att vid öppet fönster använda grammofon, högtalare eller dylikt. Förbudet har dock icke gjorts absolut; det har ansetts icke skola gälla sådana fall, där det är uppenbart att utomstående icke störas. Även inom område, varest stadgans avdelning II är tillämplig, kan byggnad ha ett så ensligt läge, att utomstående icke störas. Ljudstyrkan i grammofonen eller högtalaren kan vidare vara så ringa eller trafiken på gatan utanför så bullrande, att ljudet från apparaten icke på något sätt kan verka störande. Av naturliga skäl undantagas även sådana fall av reklam eller propaganda genom högtalare, vartill särskilt tillstånd givits jämlikt 10 §.

Det bör anmärkas, att förevarande paragraf icke innehåller förbud mot användande av grammofon eller högtalare utomhus. I vissa fall blir dylikt användande jämlikt 39 § tredje stycket att anse som offentlig tillställning; i andra fall blir 10 § tillämplig.

4 kap. *Bad och camping.*

38 §.

Första stycket i förevarande paragraf motsvarar § 11 i gällande ordningsstadga. Det har emellertid icke ansetts lämpligt att här intaga föreskrift om skyldighet för magistraten eller motsvarande myndighet att anvisa platser för bad i öppet vatten. Inom samhällen, där möjlighet därtill finnes, synes det numera vara en självklar sak, att badplatser skola anvisas. I 1 § hälsovårdsstadgan stadgas för övrigt skyldighet för hälsovårdsnämnden att verka för att tillgång beredes till bad i öppet vatten, där så kan ske. Stadgandet har därför inskränkts till att avse förbud mot bad i öppet vatten och solbad vid

dylikt vatten å andra platser än sådana, som blivit av magistraten (eller motsvarande myndighet) för ändamålet anvisade. Detta synes böra i princip gälla oberoende av om den plats, där badet eller solbadet äger rum, är allmän eller enskild. Uppenbarligen kan dock även inom tätbebyggda områden finnas många platser, där bad eller solbad kan äga rum utan att detta kan anses olämpligt ur ordningssynpunkt. Fördens skull har möjlighet ansetts böra stå öppen att i särskilda fall erhålla tillstånd till bad eller solbad å annan plats än som blivit särskilt anvisad. Polischefen synes här böra vara tillståndsgivande myndighet.

En företeelse, som på senare tid vunnit stor spridning och som ur ordningssynpunkt synes vara av icke ringa betydelse, är campingrörelsen. Främst är visserligen denna rörelse knuten till den egentliga landsbygden, men det har likväl synts utredningen nödvändigt att i den nya stadgan även intaga bestämmelser om camping, gällande för tätbebyggda områden. Dessa bestämmelser finnas i andra stycket av förevarande paragraf.

Camping definieras här som lägerslagning med eller utan tältning. Att sådan icke bör få förekomma på allmän plats utan tillstånd av polischefen, synes vara väl motiverat ur ordningssynpunkt. På område, som icke är allmän plats, bör visserligen generellt sett ägaren ha obehindrad rätt att själv idka camping och låta andra göra detsamma. Emellertid kan det understundom framstå som ett allmänt intresse, att på viss plats, även om den icke är att hänföra till allmän plats i ordningsstadgans mening, camping icke får äga rum. I dylika fall bör polischefen äga meddela förbud mot att platsen användes för sådant ändamål.

För bad- eller campingplats kan behov föreligga av särskilda ordningsföreskrifter. Lämpligen böra dylika i sådant fall utfärdas av magistraten eller motsvarande myndighet. Bestämmelse härom gives i tredje stycket av förevarande paragraf.

5 kap. Offentliga tillställningar.

39 §.

Det har ansetts lämpligt att inleda den nya stadgans kapitel om offentliga tillställningar med en legaldefinition på dylika tillställningar. Den begreppsbestämning, som här gives, överensstämmer i stort sett med vad som nu anses gälla. Uttryckligen stadgas, att varje tillställning, som äger rum på allmän plats, är offentlig tillställning. Detta har synts naturligt, då allmänheten har tillträde till dylik plats.

I paragrafen ha intagits de bestämmelser om utvidgning av begreppet offentlig tillställning, som äro givna i förordningen den 10 juni 1932 angående utsträckt tillämpning av vissa bestämmelser i § 13 av ordningsstadgan m. m., jämte den modifikation av samma bestämmelser, som skett genom kungörelsen den 17 juni 1938 om tillägg till § 13 ordningsstadgan. I överensstämmelse med vad fallet är i kungörelsen den 28 maj 1943 angående förbud

mot offentliga nöjestillställningar m. m. å vissa kyrkliga högtidsdagar har vid angivandet av de tillställningar, som skola vara att anse såsom offentliga, en viss förkortning av uttryckssättet skett i förhållande till det nu gällande. Denna förkortning har dock tillkommit endast i förenklingssyfte utan att någon saklig ändring varit avsedd.

Med offentlig tillställning har här likställts utförande utomhus av sång och musik, även om detta icke sker under sådana förhållanden, att offentlig tillställning eljest skulle anses föreligga. Detta är en nyhet, som motiveras av behovet av kontroll i förevarande hänseende. För att åstadkomma en smidig tillämpning och förekomma att tillståndstvång upprätthålles, där sådant ej är erforderligt, har dock härvid uteslutits sådana fall, där det är uppenbart att utförandet sker utan att utomstående störas. I detta hänseende kan hänvisas till vad utredningen anfört under 37 §, där en motsvarande bestämmelse förekommer. Några svårigheter vid tillämpningen av stadgandet torde icke behöva uppkomma, även om gränsfall kunna uppstå. I tveksamma fall synes tillstånd böra sökas.

Beträffande tolkningen av uttrycket utomhus i denna och följande paragraf må anföras, att enligt utredningens mening tillställning eller utförande av sång och musik, som äger rum i ett för tillfället uppsatt tält — t. ex. sådant som i vissa fall användes för gudstjänst — bör anses äga rum utomhus.

40—41 §§.

Beträffande de principer, som kommit till uttryck i förevarande paragrafer, hänvisas till vad som anförts å sid. 126 ff.

De tillställningar, beträffande vilka tillståndstvång alltid skall föreligga (allmänna folknöjen), angivas i 40 § första stycket. Den här gjorda exemplifieringen har i förhållande till gällande stadga moderniserats. Till ledning har därvid bl. a. tjänat den indelning av tillställningar i olika klasser, som skett i förordningen den 14 juni 1940 (nr 478) om nöjesskatt. Någon tveksamhet har inom utredningen rått därom, om icke revyforeställning rätteligen borde betraktas såsom ett allmänt folknöje. Orsaken härtill skulle närmast vara, att hos revyerna förströelsemomentet generellt sett vore så övervägande, att de i förevarande hänseende borde behandlas strängare än övriga teaterforeställningar. Med hänsyn å ena sidan till att revyerna dock i många fall kunna ha ett icke obetydligt konstnärligt värde, å andra sidan till att hos andra teaterforeställningar förströelsemomentet ej sällan helt överväger och det konstnärliga eller kulturella värdet är ganska ringa, finner utredningen revyerna i förevarande hänseende böra likställas med övriga teaterforeställningar. Ordningsstadgan kommer härigenom att intaga samma ståndpunkt som nöjesskatteförordningen, enligt vilken revyer hänförs till samma skatteklass som övriga teaterforeställningar. — Enligt några yttranden råder för närvarande ovisshet därom, huruvida tillstånd skall erfordras för anordnande av trolleriforeställningar. Utredningen finner icke detta slag av tillställningar vara av sådan betydelse, att de böra särskilt omnämnas i författ-

ningstexten, men anser det vara otvivelaktigt, att de äro att betrakta såsom jämförliga med de uppräknade tillställningarna. — Beträffande idrottstävlingar synes tillståndstvång lämpligen böra föreskrivas beträffande tävlingar i professionell idrott, även hästsporttävlingar. För andra idrottstävlingar torde däremot tillstånd böra krävas endast i den mån så följer av 40 § andra stycket.

Utredningen har haft under övervägande att i fråga om utomhustillställningar, som icke äro att hänföra till allmänna folknöjen, föreskriva endast anmälningsskyldighet för det fall att tillställningen äger rum på plats, som är särskilt avsedd för dylika tillställningar, t. ex. idrottsplats, friluftsteater och liknande. Med hänsyn till behovet av kontroll över tillställningar, som föranleda mycket stor publiktillströmning (exempelvis fotbollsmatcher, tävlingar i allmän idrott), har dock utredningen stannat vid att föreslå tillståndstvång även i dylika fall.

Om vissa undantag från bestämmelserna i förevarande paragrafer stadgas i 52 §.

42—44 §§.

I förevarande paragrafer givas bestämmelser om vad som skall iakttagas vid sökande av tillstånd jämlikt 40 § och om beviljande av sådant tillstånd jämte därmed sammanhängande spörsmål.

Skriftlig form bör enligt utredningens mening — i motsats till vad nu gäller — vara obligatorisk för ansökan om tillstånd. Detta synes vara nödvändigt för att säkerställa tillbörlig ordning och reda på förevarande område. Formulär till dylik ansökan böra tillhandahållas på polischefernas expeditioner, där även hjälp med ifyllandet vid behov bör lämnas. Beträffande ansökans innehåll och skyldighet att lämna kompletterande upplysningar stadgas i andra stycket av 42 §. Särskild motivering för bestämmelserna härom torde icke vara erforderlig.

Föreskriften i 42 § första stycket om den tid före tillställningens början, inom vilken ansökan om tillstånd bör göras, avviker från motsvarande bestämmelse i § 13 gällande ordningsstadga därutinnan, att enligt sistnämnda bestämmelse anmälan — vari här även ingår begäran om tillstånd — skall där så ske kan göras senast 24 timmar före föreställningens början. Utredningen anser det normala böra vara, att ansökan om tillstånd göres senast å tredje dagen före föreställningens början. Den tillståndsbeviljande myndigheten bör helst ha någon tid på sig för att bedöma frågan och, där så erfordras, införskaffa kompletterande upplysningar. Myndigheten bör emellertid, där praktiska hinder icke föreligga, upptaga även ansökan, som göres senare, särskilt i sådana fall, då av en eller annan anledning ansökan icke kunde ha gjorts tidigare. För övrigt torde den i 46 § föreslagna bestämmelsen, att kungörande av tillställning icke får ske, förrän ansökan gjorts, i många fall föranleda, att ansökan göres vid tidigare tidpunkt än här stadgats.

En särskild fråga är, för vilken tid tillstånden böra gälla. Utredningen intager den ståndpunkten, att i den mån det rör sig om stadigvarande inrättningar, t. ex. en folkpark med dansbana och teater, tillstånd där så kan ske bör givas för längre tidsperioder, t. ex. säsong eller dylikt. Det bör i sådana fall åligga folkparkens innehavare att i god tid till polischefen inkomma med plan över verksamheten under sommaren och begära tillstånd till verksamhetens bedrivande i huvudsak enligt denna plan. Tillstånd synes böra erhålla sådan innebörd, att mindre programändringar kunna vidtagas utan att särskild ansökan om tillstånd därtill behöver göras, men att större ändringar i programmet — särskilt sådana där behov av speciella ordningsföreskrifter kan antagas föreligga — icke få ske utan polischefens medgivande. Där icke redan från början kan angivas, vid vilka tider olika tillställningar skola äga rum, bör tillståndet, om så anses nödvändigt, kunna förbindas med föreskrift, att anmälan skall ske till polischefen viss tid före tillställnings hållande. Tillstånd eljest till anordnande av offentlig dans, t. ex. på en fast dansbana eller danslokal, synes även böra kunna givas för vissa längre perioder. Är det uppenbart, att även i fortsättningen tillstånd kommer att beviljas, synes polischefen böra utsträcka tillståndets giltighetstid. Tillstånd, gällande tills vidare, kunna måhända i vissa fall vara lämpliga. Möjlighet till återkallelse av tillståndet finnes jämlikt den i 44 § föreslagna bestämmelsen.

Det problem, som här berörts, har särskilt diskuterats i samband med idrottstävlingar. Såsom framgår av vad anförts å sid. 94 har frågan behandlats vid 1944 års riksdag i anledning av en inom andra kammaren väckt motion om ändring av ordningsstadgan i syfte att för idrottsklubbar underlätta förläggandet av idrottsarrangemang till för dem lämplig tidpunkt. Vederbörande riksdagsutskott har i samband därmed understrukit behovet av att ordningsstadgan ges en form, som står i bättre överensstämmelse med nutida förhållanden, och att i samband därmed de bestämmelser, som reglera anmälningsskyldigheten till polismyndighet i fråga om olika arrangemang, måtte förenklas till lätnad beträffande kostnader och besvär för bl. a. idrottsrörelsen.

Utredningen har såsom nyss angivits ansett nödvändigt att bibehålla tillståndstvånget för offentliga tillställningar utomhus, även om de äga rum på idrottsplatser. Emellertid vill utredningen betona vikten av att vid beviljande av tillstånd till idrottstävlingar, fotbollsmatcher och liknande större tvång icke påläggas vederbörande än som ur ordningssynpunkt är nödvändigt. Här föreligger uppenbarligen just ett sådant fall, där tillstånd lämpligen bör beviljas för hel säsong. Plan för tävlingsverksamheten under säsongen bör föreläggas polischefen, som prövar densamma i ett sammanhang. I regel torde polischefen böra föreskriva skyldighet för vederbörande tävlingsarrangörer att anmäla de närmare tidpunkterna för sådana tävlingar. Även kravet härutinnan synes dock stundom kunna eftergivas, då fråga är om mindre tävlingar och matcher, där publiktillströmningen kan väntas bli

förhållandevis obetydlig och fördenskull särskilda åtgärder ur ordningssynpunkt synas överflödiga. I sådana fall torde det kunna överlämnas åt tävlingsarrangören att i första hand själv svara för ordningen. Behov av särskild anmälan till polismyndigheten för varje tävling eller match skulle då icke föreligga.

Vad angår frågan vilka riktlinjer som skola tillämpas vid beviljande av tillstånd till offentliga tillställningar har utredningen å sid. 127 f. uttalat, att skillnad här bör göras mellan å ena sidan sådana tillställningar, som äro att hänföra till allmänna folknöjen, å andra sidan övriga tillställningar, för vilka tillstånd erfordras. I fråga om de förstnämnda bör möjlighet finnas till en förhållandevis fri prövning, medan i fråga om övriga tillställningar, särskilt sammankomster, vägran av tillstånd icke bör få förekomma i andra fall än som uttryckligen angivas i ordningsstadgan. Utredningen anser detta spörsmål här böra upptagas till något närmare behandling.

I den förut omnämnda promemoria, som utfärdades i sammanhang med 1932 års lagstiftning om tillämpning för riket i dess helhet av vissa bestämmelser i ordningsstadgan, har detta spörsmål i vad angår de allmänna folk-nöjena utförligt berörts. Här framhålles bl. a. följande:

1. Sökandens kvalifikation.

Frågan, huruvida den, som söker tillstånd till anordnande av nöjestillställning av nu ifrågavarande slag, överhuvudtaget äger erforderliga förutsättningar såsom anordnare av tillställningen i fråga, påkallar i första hand prövning. Är sökanden enskild person, torde en sådan prövning få anses så mycket mera erforderlig, som det icke sällan torde förekomma, att uppenbart olämpliga personer vilja försöka sig såsom anordnare av nöjestillställningar av nu ifrågavarande slag. Utgöres sökanden av förening, torde densamma böra avfordras uppgift på de personer, vilka i egenskap av styrelse, särskilda kommitterade eller eljest skola vara ansvariga för iakttagande av de ordningsföreskrifter, som skola tillämpas vid den eller de avsedda tillställningarna. Dessa personers namn torde, där tillståndetsresolution utfärdas, böra upptagas i denna med angivande av den ansvarighet, som åligger dem i nämnda deras egenskap. Någon hänsyn till föreningens politiska syfte, om sådant finnes, bör givetvis i och för sig icke förekomma.

2. Tillställningens art.

Ordningsstadgan för rikets städer innehåller åtskilliga föreskrifter om hinder, som på grund av tillställnings art kunna föreligga för dess upprepande. I sådant avseende föreskrives bl. a., att, där det visar sig, att tillställning åsyftar eller innebär något, som strider mot sedlighet eller allmän lag, eller föranleder till svårare ordning, polismyndigheten äger att dess förnyande förbjuda. Samma befogenhet äger polismyndigheten, om det visar sig, att lindansning, akrobatiskt konststycke, konstridning, djurföreläsning eller annan med någon av dessa jämförlig tillställning medför uppenbar fara för de uppträdandes eller åskådarnas liv. Att de omständigheter, som sålunda angivits såsom hinder för tillställnings förnyande, jämväl måste anses utgöra hinder för beviljande av tillstånd därtill torde vara otvivelaktigt.

För bedömande av frågan, huruvida med hänsyn härtill hinder för tillställnings anordnande möter eller huruvida eljest på grund av samma omständighet särskilda bestämmelser i något avseende (såsom t. ex. i fråga om åskådarnas

säkerhet eller beträffande rätt för barn att närvara vid tillställningen m. m.) kunna vara påkallade, torde som förutsättning för beviljande av tillstånd städse böra krävas, att beskaffenheten av den tilltänkta tillställningen uppgives med sådan noggrannhet, att ett dylikt bedömande är möjligt. Särskilt torde detta böra iakttagas i fråga om sådana slag av nöjen som synas kunna innefatta överträdande av förordningen angående förbud mot lotterier eller av förbudet mot olovligt spel. Vid utfärdande av tillståndsbevis torde en motsvarande noggrannhet i fråga om angivande av nöjestillställningens art böra förekomma, detta i syfte att förhindra, att tillståndshavaren anser sig berättigad att anordna andra slag av nöjen, för vilka tillstånd erfordras, än sådana, som varit föremål för polismyndighetens prövning; och där anledning därtill förekommer, torde jämväl en erinran till tillståndshavaren att beakta nyssnämnda bestämmelser om lotterier eller olovligt spel böra inflyta i beviset.

---

3. Plats för tillställningen.

Frågan, huruvida den plats, som är avsedd att användas för tillställningen, lämpar sig för detta ändamål, synes i varje ärende av nu ifrågavarande slag böra bli föremål för prövning. Denna prövning torde i fråga om tillställningar, som äro avsedda att äga rum utomhus, böra bli mera omfattande än i fråga om tillställningar inomhus. De frågor, som med avseende å sistnämnda slag av tillställningar kunna förekomma, torde nämligen huvudsakligen vara, huruvida lokalen dels erbjuder tillräcklig säkerhet mot brandfara och dels skulle kunna anses hälsovådlig, och båda dessa spörsmål komma enligt särskild därom gällande lagstiftning i annan ordning under bedömande. Vad åter angår utomhustillställningar komma väl synpunkter av nyss angivna slag icke i betraktande, men däremot kräver frågan, huruvida den tilltänkta platsen ur ordnings- och säkerhetssynpunkt lämpar sig för det tilltänkta ändamålet, ett ingående övervägande. I regel torde det icke vara lämpligt att allmänna vägar få tagas i anspråk för nämnda ändamål, liksom ej heller allmänna platser, i den mån trafiken, närboendes hemfrid eller andra berättigade intressen därigenom störas. Ej heller lär det vara lämpligt, att tillställning utomhus får förläggas så nära inpå allmän väg eller allmän plats, att kränkning av nyss angivna intressen på grund därav kan befaras.

Å andra sidan kan ur ordningssynpunkt ingalunda anses önskvärt, att den tilltänkta platsen för tillställningen är belägen långt från allmän väg eller bebyggd plats. Enligt vad erfarenheten givit vid handen torde nämligen enligt belägna platser, vid vilka tillsyn över vad som försiggår är försvårad, vara uppenbart olämpliga. Tillstånd för nöjestillställningar å dansbanor, som ligga på större avstånd från bebyggda platser, torde därför i regel ej böra medgivas. De platser, som bäst lämpa sig för nu ifrågavarande ändamål, synas vara sådana, som, utan att medföra hinder av ovan angiven beskaffenhet, likväl ligga under tillsyn från bebyggda platser eller allmänna trafikleder.

Av det anförda följer även, att vid utfärdande av tillståndsbevis platsen för tillställningen bör angivas med erforderlig noggrannhet. Av vikt är jämväl, att där en viss nöjesplats visat sig ur ordningssynpunkt olämplig t. ex. genom att svårighet mött att förhindra fylleri eller oordningar därstädes, det överväges, huruvida icke beviljat tillstånd bör indragas.

I fortsättningen framhålles i promemorian, att bestämmelser stundom ur ordningssynpunkt ansetts påkallade rörande inskränkning av tiden för anordnande av offentliga nöjestillställningar till vissa bestämda dagar eller till visst antal dagar för en bestämd tidsperiod, samt åberopas då gällande be-

stämmelser om förbud mot nöjestillställningar å vissa helgdagar. Vidare anföres:

Utöver vad som följer av nämnda bestämmelser, torde erforderlig inskränkning av det antal dagar, under vilka nöjestillställningar må anordnas, i regel åstadkommas av ekonomiska och andra faktorer. I varje fall torde det få anses ligga utom polismyndighetens uppgift och befogenhet att ur andra synpunkter än den allmänna ordningens och sedlighetens uppehållande vidtaga en dylik inskränkning. I särskilda fall, såsom då nöjesföretag av nu ifrågavarande slag till alltför stort antal drivas inom en och samma kommun eller inom närbelägna kommuner, torde det emellertid icke få anses uteslutet att i den allmänna ordningens intresse vidtaga åtgärder jämväl i nyss omförmälda syfte. I sådant fall torde det emellertid med hänsyn till nutida kommunikationsmedel vara nödvändigt att sörja för att en dylik åtgärd sker i ett större sammanhang, då nämligen eljest verkan av bestämmelser, som äro avsedda att gälla för en enstaka ort, kan omintetgöras genom att nöjesplatser, som äro belägna utanför denna, uppsökas. Det torde kunna förväntas, att länsstyrelserna i den mån behov ur ovan antydda synpunkter föreligger för åtgärder av ifrågavarande slag, ingripa för åstadkommande av erforderlig enhetlighet inom sammanhängande områden, huvudsakligen på samma sätt som anförts beträffande reglerande av tid för tillställnings avslutande.

Vad i denna promemoria anföres om sökandens kvalifikationer, tillställningens art och plats för tillställningen bör enligt utredningens mening även i fortsättningen i stort sett tillämpas. Utredningen vill särskilt betona vikten av att det tillses, att platsen för tillställningen är ändamålsenlig. I fråga om inomhuslokaler och dansbanor anser utredningen provning i särskild ordning böra äga rum. Härom stadgas i 50 §. Men även i fråga om andra festplatser och liknande är det viktigt, att anordningarna å platsen för tillställningen kontrolleras och att tillstånd icke beviljas, om de icke kunna anses tillfredsställande. Särskilt gäller detta belysnings- och toalettanordningarna.

Utredningen anser emellertid, att den tillståndsgivande myndighetens provning i fråga om allmänna folknöjen icke bör inskränkas till de i promemorian angivna omständigheterna utan bör avse även andra förhållanden. Hänsyn bör tagas till programmens innehåll, till förekomsten inom orten av tillställningar av liknande slag, till de kommunala myndigheternas inställning, till tillgången på ordningshållningspersonal och överhuvud till alla föreliggande omständigheter, som vid en allsidig provning av dylika ärenden kunna anses förtjänta av beaktande. Betonas bör dock, att polischefen måste för avslag å begäran om tillstånd till offentlig tillställning kunna anföra bärande skäl och att han givetvis vid behandling av hithörande frågor måste iakttaga sträng objektivitet.

Med anledning av den friare provning, som alltså bör äga rum i fråga om ansökningar om tillstånd till allmänna folknöjen, har i den nya ordningsstadgan icke upptagits några föreskrifter om de omständigheter, som böra föranleda avslag. Annorlunda ligger förhållandet till beträffande övriga tillställningar. Med hänsyn till intresset att bibehålla församlingsrätten obeskuren, så långt detta kan ske utan att den allmänna ordningen störes, har i ordningsstadgan ansetts uttryckligen böra angivas de skäl, som få åberopas för avslag å an-

sökan om dylik tillställning. Dessa bestämmelser äro upptagna i 43 §. Härav framgår, att avslag i dylika fall endast får förekomma, när tillställningen kan betraktas som direkt olaglig eller det ur den allmänna ordningens synpunkt är ett påtagligt intresse, att tillställningen icke kommer till stånd. Såsom exempel på fall, då jämlikt punkt b) avslag å ansökan bör ske, kan nämnas, att tillställningen är avsedd att hållas å helgdag, då, jämlikt kungörelsen den 28 maj 1943 angående förbud mot offentliga nöjestillställningar m. m. på vissa kyrkliga högtidsdagar, offentliga nöjestillställningar eller offentliga tävlingar eller uppvisningar i skjutning, motorsport, hästsport eller annan sport eller i gymnastik eller idrott icke må äga rum, eller ock att länsstyrelsen med stöd av 11 § epidemilagen utfärdat förbud mot folksamlingar.

Med hänsyn till vissa på senare tid inträffade fall bör måhända här diskuteras frågan, om tillstånd till offentlig tillställning, som icke är att hänföra till allmänt folknöje, skall kunna vägras på den grund, att vad vid tillställningen skall förekomma, kan antagas skada rikets förhållande till främmande makt. Om tillställningen anses vara av sådan beskaffenhet, att den väcker allmän förargelse, är den att betrakta såsom stridande mot lag, varför tillstånd på sådan grund bör vägras. Är så icke förhållandet, är dock tänkbart, att tillställningen kan strida mot anständigheten och att av sådan orsak tillstånd kan vägras. Att för de fall, som kunna återstå, stadga särskild grund för tillståndsvägran, har ansetts icke kunna ifrågakomma, i varje fall icke för normala förhållanden.

Bifalles ansökan, synes i allmänhet skriftligt tillståndsbevis böra utfärdas enligt särskilt fastställt formulär. I tillståndsbeviset torde, i huvudsaklig överensstämmelse med vad nu merendels sker, lämpligen böra intagas sådana i 47 § omförmälda ordningsföreskrifter, som befinnas erforderliga. Ofta synes dock besked kunna lämnas genom bevis å ansökningen. Även vid avslag synes sökanden böra erhålla skriftligt besked. Det har ansetts lämpligt att i 42 § införa en allmän bestämmelse om att polischefen skall meddela skriftligt besked om beslut i anledning av ansökan om offentlig tillställning.

Utredningen förutsätter, att nu ifrågavarande ärenden av polischeferna behandlas med all den skyndsamhet, som omständigheterna påkalla. Det är emellertid icke möjligt att generellt bestämma någon viss tid, inom vilken beslut skall meddelas. Stundom är ett visst uppskov nödvändigt, särskilt då polischefen anser sig böra inhämta närmare upplysningar om sökandens personliga förhållanden.

Det har ansetts lämpligt att i stadgan intaga särskild bestämmelse om att meddelat tillstånd kan återkallas, om skäl därtill finnes. Uppenbart är, att sådan återkallelse bör förekomma endast under speciella förhållanden. Detta har i 44 § stadgeförslaget, som innehåller förevarande bestämmelse, uttryckts så, att efter tillståndets beviljande sådana omständigheter yppa sig, vilka, om de varit kända vid tiden för prövningen av ansökningen om tillståndet, skulle ha föranlett avslag å denna. Det är här fråga om återkallande

av tillståndet, innan tillställning börjat. Om rätt att upplösa offentlig tillställning stadgas i 48 §.

45 §.

Förevarande paragraf behandlar de offentliga tillställningar, beträffande vilka endast anmälan är erforderlig. Liksom ansökan om tillstånd funnits böra ske skriftligen, har jämväl anmälan ansetts skola erhålla skriftlig form. Formulär till dylik anmälan böra tillhandahållas av polischeferna. Vad anmälan skall innehålla framgår av andra stycket. Rätt för polischefen att infordra kompletterande upplysningar — särskilt med tanke på de ordningsföreskrifter, som kunna finnas erforderliga — har även stadgats.

Beträffande den tid före tillställnings början, då anmälan bör vara polischefen tillhanda, har bestämmelsen om 24 timmar i § 13 gällande ordningsstadga för detta fall bibehållits. Även här kommer dock den omständigheten, att kungörande av tillställningen jämlikt 46 § icke får ske, innan anmälan verkställts, säkerligen att föranleda, att anmälan i många fall kommer att göras tidigare.

Det har anmärkts, att enligt gällande ordningsstadga polismyndighet icke kan besluta om att offentlig tillställning, varom anmälan skett, skall inställas, utan endast äger i vissa fall upplösa tillställning, som påbörjats, samt förbjuda förnyande av tillställningen. Detta synes utredningen vara en brist. Förhållandena kunna uppenbarligen i undantagsfall vara sådana, att viss tillställning bör kunna på förhand förbjudas, även om den icke är av sådan art, att polischefens tillstånd är erforderligt. Bestämmelse härom har givits i tredje stycket av förevarande paragraf. I församlingsrättens intresse bör dock denna befogenhet omgärdas med stränga skrankor, och de fall, då dylikt förbudande av offentlig tillställning må ske, ha inskränkts till att tillställningen uppenbarligen åsyftar eller innebär något, som strider mot lag, sedlighet eller anständighet eller ock med fog kan antagas föranleda svårare oordning. Rätten att på dylika grunder förbjuda tillställning bör givetvis även kunna omfatta fall, då vederbörlig anmälan om tillställningen icke skett, oaktat skyldighet därtill förefunnits. Däremot bör den omständigheten att anmälan underlåtits icke i och för sig medföra rätt för polischefen att förbjuda tillställningen. I sistnämnda fall synes straffpåföljden vara tillräcklig sanktion. Beträffande förbudande av tillställning på grund av att den kan skada rikets förhållande till främmande makt gäller vad ovan anförts beträffande vägran av tillstånd av sådan orsak.

46 §.

Såsom redan nämnts, anser utredningen offentlig tillställning icke böra få utannonseras eller på annat sätt kungöras, innan tillstånd sökts eller anmälan skett. Härutinnan råder överensstämmelse med vad nu gäller. Att fordra att tillstånd skall ha meddelats före utannonseringen har utredningen ansett vara för strängt. Sker kungörandet dessförinnan, bör dock enligt utredningens mening vederbörande lämpligen vara skyldig att i kungörelsen an-

giva, att tillställningens hållande är beroende på polischefens tillstånd. På denna punkt har visserligen från polischefshåll någon tvekan uttalats, då man ansett dylikt kungörande med förbehåll kunna komma att utgöra viss press på polischeferna att medgiva tillstånd även i fall, då tillstånd rätteligen icke borde beviljas. Utredningen anser dock ej denna synpunkt böra tillmätas avgörande betydelse.

Liksom nu bör det däremot vara förbjudet att, innan tillstånd erhållits, utlämna inträdeskort samt begära eller mottaga inträdesavgift.

47 §.

För samtliga offentliga tillställningar, vare sig tillstånd eller blott anmälan är föreskriven, synes det i allmänhet böra tillkomma polischefen att i mån av behov meddela ordningsföreskrifter. Några dylika föreskrifter av mera generell betydelse eller eljest av större vikt ha dock ansetts böra intagas direkt i stadgan.

1. I överensstämmelse med vad som enligt 10 kap. 15 § strafflagen nu gäller för där avsedda fall har utredningen ansett det böra generellt stadgas, att representanter för polisen skola äga rätt att närvara vid offentliga tillställningar. Tillträde bör för dylik representant givetvis vara kostnadsfritt.

2. Närvaro av spritpåverkade personer vid offentlig tillställning måste anses utgöra ett störande moment för ordningen. På grund härav har det funnits lämpligt att i ordningsstadgan införa förbud mot förtäring av rusdrycker och pilsnerdricka vid dylik tillställning, varvid dock undantag gjorts för det fall, att förtäringen sker i samband med tillåten utskänkning av den dryck, varom fråga är. Vidare har i stadgan intagits föreskrift, att spritpåverkade personer skola avvisas. Detsamma har synts böra gälla beträffande personer, som eljest genom sitt uppträdande — exempelvis genom oväsen eller ofredande av andra — verka störande på den allmänna ordningen. Föreskriften avser givetvis såväl den, som i påverkat tillstånd söker inträde, som den, vilken efter erhållet tillträde visar spritpåverkan eller uppträder störande. Befogenhet — och även skyldighet — att avvisa spritpåverkade eller andra här avsedda personer bör tillkomma tillställningens anordnare, ordningsvakt eller annan, som har ansvar för ordningens upprätthållande under tillställningen. Biträde av polispersonal synes böra påfordras endast i fall av verkligt behov. Utredningen återkommer nedan till spørsmålet om ordningsvakter.

3. Beträffande offentliga danstillställningar och andra offentliga tillställningar, där allmän dans förekommer, synes förbud böra stadgas för barn under viss ålder att efter kl. 21 bevista dylik tillställning, såvida det icke sker i föräldrars eller målsmans sällskap. Ett sådant förbud har kraftigt påyrkats av ungdomsvårdskommittén. Denna har ansett gränsen böra sättas vid 15 år. Som skäl för bestämmande av denna åldersgräns har kommittén framhållit, att straffmyndighetsåldern då inträder, att gränsen tillämpas i fråga om biografföreställningar samt — och kanske framför allt — att barnen

vid denna ålder ofta redan börjat själva förtjäna sitt levebröd. Utredningen anser dock för sin del den av ungdomsvårdskommittén föreslagna gränsen något låg och finner 16-årsgränsen lämpligare. Härvid vill utredningen hänvisa till att i sociallagstiftningen i allmänhet 16-årsåldern anses som barnålderns övre gräns samt till att enligt förmynderskapslagen underårig först vid denna ålder äger själv förfoga över vad han genom eget arbete förtjänar. I de ordningsföreskrifter, som nu pläga meddelas för offentliga danstillställningar, har ifrågavarande åldersgräns mången gång satts ännu högre, i vissa fall ända till 18 år. Att för ungdomar, som fyllt 16 år, begränsa rätten att bevista offentliga danstillställningar vill utredningen dock icke förorda, då en sådan begränsning säkerligen ofta komme att föranleda slitningar och missnöje och därigenom kunde förorsaka mera skada än gagn.

Enligt utredningens mening bör emellertid ifrågavarande stadgande icke göras ovillkorligt, utan polischefen bör erhålla befogenhet att meddela bestämmelser såväl i skärpande som i lindrande riktning. Sålunda kan det understundom vara påkallat att helt förbjuda barn under 16 år att efter visst klockslag bevista tillställning, varom här är fråga. Det torde böra givas polischefen viss frihet att här rätta föreskrifterna efter förhållandena å platsen för tillställningen, tillställningens karaktär m. m. I undantagsfall bör polischefen kunna meddela dylikt förbud, gällande från tidigare klockslag än det i bestämmelsen angivna. Det synes vara lämpligt, att polischefen i förekommande fall ålägger tillställningens anordnare att i annonser och andra meddelanden om tillställningen angiva, att tillträde icke är medgivet för barn under 16 år.

Å andra sidan kan tillställning av ifrågavarande slag ha sådan karaktär, att barn under 16 år utan olägenhet böra kunna tillåtas bevista tillställningen, även om de icke åtfölja föräldrar eller målsman. I sådant fall bör polischefen ha möjlighet att medgiva undantag från den i texten givna bestämmelsen.

För iakttagande av nu angivna ordningsföreskrifter liksom även av de föreskrifter, som meddelas av polischefen, bör offentlig tillställningsanordnare vara ansvarig. Han bör jämväl i övrigt svara för att erforderliga åtgärder vidtagas för ordningens upprätthållande vid tillställningen. Såsom anordnare bör där ej annat visas den anses, som undertecknat ansökan respektive anmälan om tillställningen.

Utredningen övergår härefter till att något närmare behandla de ordningsföreskrifter, som böra meddelas av polischefen.

För vinnande av erforderlig enhetlighet beträffande dessa ordningsföreskrifter synes det lämpligt, att — såsom skett i samband med ikraftträdandet av 1932 års kungörelse angående tillämpning för riket i dess helhet av vissa bestämmelser i ordningsstadgan för rikets städer — direktiv till länsstyrelserna rörande dessa spörsmål utfärdas centralt och att länsstyrelserna på grundval därav i sin tur meddela föreskrifter till polischeferna med allmänna riktlinjer för tillämpningen inom respektive län. Utredningen anser

sig icke böra framlägga något utformat förslag till nyssnämnda centrala direktiv. I det följande skola dock vissa härmed sammanhängande spørsmål beröras.

1. *Tid för offentlig tillställning.* I fråga om vissa slag av offentliga tillställningar har det visat sig vara ur ordningssynpunkt av största betydelse, att en bestämd tidpunkt angives, då offentlig tillställning skall avslutas. Detta gäller framför allt vissa till allmänna folknöjen hänförliga tillställningar, främst dans- och därmed jämförliga nöjestillställningar.

I socialdepartementets förut omnämnda, år 1932 utfärdade promemoria har detta spørsmål beaktats. Det uttalas här till en början, att åtminstone beträffande offentliga dans- och jämförliga nöjestillställningar tidpunkt för avslutande av tillställningen städse torde böra angivas i tillståndsbeviset. I fortsättningen anføres bl. a.:

För att emellertid syftet med en dylik bestämmelse, nämligen att förhindra, att tiden för nöjeslivet inom en viss socken utsträcker efter visst klockslag, icke skall kunna åsidosättas genom att nöjesdeltagarna förflytta sig till någon nöjeställning i en angränsande kommun med längre utsträckt tid för nöjestillställningar, torde enhetlighet i fråga om tiden för tillställningarnas avslutande inom olika kommuner böra i möjligaste mån iakttagas i enlighet med av länsstyrelsen meddelade direktiv. Erfarenheten har nämligen ådagalagt, att vid olika stängningstider i närbelägna kommuner publiken söker sig till den nöjesplats, som längst hålles öppen. I den mån tid för avslutning icke fastställs i nyss angivna ordning, lär det vara lämpligt, att denna tid av landsfiskalen fastställs efter samråd med vederbörande kommunala organ, som torde böra anmodas att meddela sina synpunkter beträffande nämnda fråga. I regel torde det icke vara lämpligt att fastställa en senare tidpunkt för avslutandet än den, för vilken kommunen uttalat sig.

Såsom förut nämnts har Gästriklands distrikt av folkets parkers centralorganisation i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställt om utfärdande av enhetliga direktiv, så att likartade nöjestillställningar underkastas samma bestämmelser, åtminstone beträffande tiden för tillställnings avslutande. Därjämte må anmärkas, att ungdomsvårdskommittén under överläggningarna med utredningen föreslagit, att i ordningsstadgan direkt borde upptagas förbud mot anordnande av offentlig danstillställning för längre tid än till klockan 1 å vardag närmast före sön- och helgdag ävensom till klockan 24 å övriga vardagar samt sön- och helgdagar, dock med möjlighet till undantag i särskilda fall.

Utredningen har ansett föreskrifter i nu nämnda hänseende vara av alltför speciell karaktär för att lämpligen böra intagas i ordningsstadgan. Däremot har utredningen intet att erinra mot utan vill tvärtom uttala sig för att i de centrala direktiven mera preciserade anvisningar om tidpunkten för nöjestillställningars avslutande intagas än i ovan åberopade promemoria. Vad ungdomsvårdskommittén härutinnan föreslagit synes vara lämpligt.

I promemorian har även uttalats, *dels* att tidpunkt för nöjestillställnings början endast undantagsvis torde behöva fastställas vid meddelande av tillståndsbevis, *dels* att om tiden för nöjestillställning vore avsedd att utsträckas

till den tid, varunder allmän gudstjänst hölles, föreskrift torde böra meddelas därom, att tillställningen icke finge äga rum å sådan tid. Anvisningar av motsvarande innehåll torde böra inflyta även i de centrala direktiven. Vad särskilt angår idrottstillställningar förutsätter utredningen, att i direktiven i skälig mån beaktas vad som uttalats i andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 7/1944 (jfr sid. 94).

2. *Ordningsvakter.* Nyss har nämnts, att anordnare av offentlig tillställning skall vara ansvarig för upprätthållande av ordningen vid densamma. Vid större tillställningar torde härvid i flertalet fall erfordras biträde av ordningsvakter.

Beträffande ordningsvakter finnas bestämmelser i 18 § lagen den 6 juni 1925 om polisväsendet i riket samt 21 § polisreglementet den 26 september 1925 för riket. I förstnämnda paragraf säges bl. a., att vad i nämnda lag finnes stadgat ej utgör hinder för att polisbevakning anordnas på enskild bekostnad vid visst företag, vid viss tillställning eller eljest i särskilt fall. Enligt det senare stadgandet må myndighet, som äger att tillsätta extra befattningshavare vid polisväsendet (i stad polischefen, å landsbygden länsstyrelsen), meddela den, som skall ombesörja i 18 § lagen om polisväsendet i riket omförmäld, på enskild bekostnad anordnad bevakning (*ordningsvakt*), förordnande att utöva den för bevakningens ombesörjande erforderliga polisverksamheten, dock att det tillkommer vederbörande polischef att meddela sådant förordnande för ordningsvakt vid offentlig tillställning å landsbygden. Det föreskrives vidare, att sådant förordnande skall angiva verksamhetens art och omfattning ävensom under vems förmenskap ordningsvakten skall stå, samt att förordnande ej må meddelas annan än den, som prövas lämplig att utöva den polisverksamhet, varom fråga är, och må när som helst återkallas. Slutligen stadgas, att polismyndighet icke må i annat fall än som sålunda omförmäls meddela förordnande, avseende att tillförsäkra annan än befattningshavare vid polisväsendet sådant skydd, som jämlikt 10 kap. 5 § strafflagen tillkommer polisman.

Spörsmålet om ordningsvakter vid offentliga tillställningar har beaktats i 1932 års promemoria. Närmast avses här förhållandena å landsbygden. I promemorian anföres bl. a.:

Redan vid reglerandet av nöjestillställningar genom kommunala ordningsstadgor ha ofta nog förekommit föreskrifter om skyldighet för anordnare av nöjeställning att på egen bekostnad anordna bevakning vid tillställning genom polis- eller ordningsmän, vilka eventuellt skulle ha godkänts av länsstyrelsen. Upprätthållandet av en sådan bestämmelse är efter ikraftträdandet av polislagen så mycket lättare, som enligt § 18 av nämnda lag det förutsatts, att polisbevakning må kunna på enskild bekostnad anordnas vid visst företag, vid viss tillställning eller eljest i särskilt fall, varom närmare bestämmelser meddelats genom polisreglementet 21 §. Särskilt i fråga om sådana tillställningar av nu ifrågavarande slag, som äro inriktade på ekonomisk vinst för företagaren, torde denne böra åläggas bära de särskilda kostnader, som eljest skulle stanna på det allmänna för övervakande av ordningen vid tillställningen. I regel torde det därför i fråga om

tillställningar av nyss angivet slag böra föreskrivas, att anordnaren har att för uppehållande av ordning vid tillställning på egen bekostnad anställa en eller flera av länsstyrelsen förordnade ordningsvakter. Då behovet av vaktpersonal kan, exempelvis å olika veckodagar eller eljest vid olika tillfällen, vara mycket växlande, torde föreskrifter i ämnet böra möjliggöra anpassning av vaktpersonalens antal efter dylika förhållanden. Såsom ordningsvakter torde böra godtagas allenast av länsstyrelsen förordnade personer eller tjänstfria polis- eller fjärdingsmän, som med vederbörligt tillstånd åtaga sig dylikt uppdrag. Oavsett huru med avseende å vaktpersonalen förordnas, torde frågan, huruvida det kräves, att särskild personal ur polisstyrkan är tillstädes för ordningens upprätthållande, alltid kräva övervägande och, i den mån så finnes erforderligt, föranleda kommendering av personal. Vid särskilda tillfällen torde för detta ändamål jämväl böra vidtagas åtgärder för tillkallande av statspolis, sedan dennas organisation blivit genomförd.

De ordningsvakter eller polismän, vilka skola tjänstgöra vid tillställning, böra för att kunna behörigen fullgöra sitt uppdrag äga kännedom om innehållet av de ordningsföreskrifter, som äro att iakttaga vid densamma. För detta ändamål torde tillståndsresolution i regel böra innehålla föreskrift om att en avskrift av densamma skall genom anordnarens försorg tillställas envar av vederbörande ordningsvakter eller polismän i god tid före tillställnings början.

Att märka är, att vid tiden för denna promemorias utarbetande befogenheten att förordna ordningsvakter på landsbygden var helt förbehållen länsstyrelsen.

Vid utredningens överläggningar med ungdomsvårdskommittén har nämnda kommitté även uttalat vissa önskemål i förevarande hänseende. Sålunda har föreslagits, att i den nya stadgan skulle införas ett allmänt stadgande av innebörd, att polismyndigheten skall pröva, huruvida nöjestillställning är av den omfattning och karaktär, att å nöjesplatsen bör finnas ordningsvakt. Därvid har kommittén framhållit, att uttrycket »omfattning och karaktär» borde närmare definieras, samt påpekat, att bryggdansen och ungdomsföreningsfester i allmänhet ej tarvade tillsyn av ordningsvakt. Vidare anser kommittén det böra föreskrivas, att dylik ordningsvakt skall, utom i särskilda undantagsfall, avlönas av polismyndigheten, som härför skall äga uppbära ersättning av tillställningens anordnare, samt att ordningsvakt i allmänhet bör ha genomgått särskild utbildningskurs.

Utredningen anser uppenbart, att polischefen vid behov bör kunna ålägga anordnare av offentlig tillställning att bekosta en eller flera ordningsvakter för upprätthållande av ordningen vid tillställningen. Att i ordningsstadgan intaga speciell föreskrift härom utöver föreskriften om den allmänna skyldigheten för anordnare av offentlig tillställning att svara för ordningen vid densamma anser utredningen icke påkallat. Däremot bör detta spörsmål behandlas i de centrala direktiven. I dessa böra först och främst allmänna riktlinjer givas rörande frågan, beträffande vilka tillställningar anlitande av ordningsvakter bör föreskrivas. I sakens natur ligger dock att förhållandevis stor frihet här måste lämnas de lokala myndigheterna att rätta föreskrifterna efter omständigheterna i det särskilda fallet. Uppenbart är, att ordningsvakter erfordras främst vid utomhustillställningar, där större publiktillström-

ning väntas, vare sig fråga är om tillställningar, som äro att hänföra till allmänna folknöjen eller andra tillställningar. Hänsyn måste emellertid även tagas till tillställningens karaktär och beskaffenheten av den publik, som kan antagas komma att besöka tillställningen. Det bör i detta sammanhang anmärkas, att där i anledning av offentlig tillställning särskilda anordningar för parkering av fordon äro erforderliga, tillsynen över denna parkering torde tillhöra de ordningsuppgifter, för vilka anställningens anordnare är ansvarig.

Beträffande inomhustillställningar torde behovet att giva föreskrift om anlitande av ordningsvakter i regel vara mindre än beträffande utomhustillställningar, men uppenbarligen kunna även här förhållandena ofta vara sådana att föreskrift härom bör meddelas. Den omständigheten, att för tillställningen jämlikt 41 § endast erfordras anmälan, bör icke i och för sig innebära hinder härför.

Vid meddelande av föreskrift av här avsett slag bör alltid tillses, att föreskriften icke verkar oskäligt betungande. Som allmän regel torde kunna sägas, att om föreställningen är inriktad på att för anordnaren medföra ekonomisk vinst, större anspråk bör i förevarande hänseende ställas på anordnaren än om fråga är om tillställning med mera ideellt syfte. Vid meddelande av föreskrift bör även hänsyn tagas därtill, huruvida särskild personal ur tillgänglig polisstyrka avses skola vara tillstädes för ordningens upprätthållande.

Såsom ordningsvakter synas endast sådana personer böra godtagas, vilka förordnats därtill jämlikt 21 § polisreglementet eller ock tjänstfria polis- eller fjärdingsmän, som med vederbörligt tillstånd åtaga sig dylikt uppdrag. Här måste starkt betonas vikten av att till ordningsvakter förordnas endast sådana personer, vilka i alla avseenden äro personligen fullt lämpliga för uppgiften. Det bör vidare framhållas såsom önskvärt, att särskilda utbildningskurser för ordningsvakter anordnas, varigenom dessa på jämförelsevis kort tid kunna erhålla tillräcklig utbildning för lösande av de uppgifter, som de skola handha. Kravet på dylik utbildning synes dock icke böra göras absolut, i varje fall icke beträffande tillställningar av mindre omfattning. Däremot anser utredningen liksom ungdomsvårdskommittén lämpligt, att sådana åtgärder vidtagas, att ordningsvakterna icke bliva anställda hos tillställningens anordnare utan avlönas av polischefen, som i sin tur har att utfå ersättning av anordnaren, i den mån ordningsvakter tagas i anspråk. Syftet med en dylik anordning skulle vara att giva ordningsvakterna en mera självständig ställning i förhållande till anordnarna och därigenom åtminstone i vissa fall underlätta ordningsvakternas arbete. Vad utredningen nu senast anfört är emellertid att betrakta endast som ett önskemål, vilket utredningen uppställt utan att närmare ingå på de administrativa detaljerna, något som torde falla utanför utredningens uppdrag.

3. *Säkerhetsföreskrifter.* I 1932 års promemoria framhålles, att i den mån fråga är om sådana akrobatiska konststycken, cirkusuppvisningar eller andra därmed jämförliga tillställningar, vilka synas kunna medföra fara för

åskådarnas eller de uppträdandes liv eller säkerhet, frågan om åtgärder till förebyggande därav bör upptagas till prövning och föranleda erforderliga säkerhetsföreskrifter. Motsvarande uttalande synes böra intagas i de centrala direktiven.

I detta sammanhang torde böra upptagas till behandling det speciella problem, som berörts i den förut omförmälda framställningen från magistraten i Motala, nämligen frågan om kontroll ur säkerhetssynpunkt av de nöjesanordningar, karuseller, gungor, berg- och dalbanor och dylikt, som förekomma vid tivolin och nöjesfält. Givetvis vore det ur många synpunkter fördelaktigt, om besiktningstvång kunde föreskrivas beträffande dylika anordningar, så att risken för olycksfall på grund av bristfällig beskaffenhet hos anordningarna i möjligaste mån nedbringades. Emellertid är att märka, att det här icke blott är fråga om anordningarnas konstruktion och beskaffenheten av det använda materialet utan lika mycket och kanske ännu mera om det sätt, på vilket anordningarna blivit uppsatta. Vid ambulerande tivolin sättas anordningarna upp för en kort tid samt nedmonteras och särtagas åtminstone delvis för att åter sättas upp på ett annat ställe. Med hänsyn härtill torde det i varje fall vara nödvändigt att överlämna till de lokala myndigheterna att slutgiltigt bedöma, huruvida en tivolianordning är av sådan beskaffenhet, att risker för olycksfall icke äro för handen. Det bör därför åligga tivoliinnehavaren att lämna fullständiga upplysningar om tivolianordnings konstruktion och visa vilka åtgärder som äro vidtagna för förhindrande av olycksfall. I allmänhet torde väl å orten finnas någon tekniskt sakkunnig person, vars biträde polischefen bör kunna anlita vid bedömande av hithörande frågor. Kan det icke på tillfredsställande sätt ådagaläggas, att anordningen är att betrakta såsom ofarlig, bör tillstånd till dess användande icke lämnas. Att införa något lagstadgat besiktningstvång med regelbundet återkommande besiktningar torde däremot föra för långt utan att ändå vara tillräckligt effektivt.

4. *Andra föreskrifter.* Uppenbarligen kunna andra ordningsföreskrifter än de nu nämnda i särskilda fall visa sig erforderliga och böra då meddelas av polischefen. Även här bör alltid en avvägning ske mellan de olägenheter och kostnader ordningsföreskrifternas iakttagande innebära för vederbörande tillställnings anordnare och publiken samt de vinster i avseende å ordningens upprätthållande, som föreskrifterna kunna antagas medföra. Ordningsföreskrifter, som medföra endast förhållandevis ringa vinst för ordningen men bereda anordnare och publik avsevärda olägenheter, böra sålunda undvikas.

48 §.

Tidigare har nämnts, att under vissa förutsättningar ansökan om tillstånd att anordna offentlig tillställning kan avslås, meddelat tillstånd återkallas och tillställning, som anmälts eller skall anmälas, förbjudas. Dessa bestämmelser avse dock allenast förhållandena, innan en tillställning börjat. Förvarande paragraf åter behandlar de förutsättningar, under vilka en redan

börjad tillställning kan upplösas. I stort sett överensstämman de här angivna tillåtna grunderna för ett upplösningsbeslut med vad som nu jämlikt § 13 ordningsstadgan gäller, ehuru även här liksom i andra hänseenden uttryckssättet modifierats. Beträffande särskilt punkt c) gäller för närvarande som upplösningsgrunder dels att tillställningen föranleder svårare ordning, dels ock att bland de närvarande uppkommer ordning av svårare beskaffenhet, som icke kan undanröjas genom avlägsnande av deltagarna i densamma. I den nya stadgan föreslås som upplösningsgrund allenast, att tillställningen föranleder svårare ordning. Att här göra en distinktion mellan det fall att tillställningen föranleder svårare ordning och att bland de närvarande uppkommer svårare ordning, synes icke vara nödvändigt. Uppkommer ordning bland de närvarande, kan den alltid sägas vara föranledd av tillställningen, eftersom denna förorsakat en anhopning av människor. Tydligt är, att i första hand de personer böra avlägsnas, som deltaga i bråket, och att blott om lugn icke på detta sätt kan vinnas, upplösning bör ske. Uttryckligt stadgande härom synes överflödigt.

I 1911 års förordning angående biografföreställningar, i 1913 års kungörelse angående rätt för utlänning och i utlandet bosatt svensk undersåte att här i riket giva offentlig föreställning m. m. eller att därvid medverka samt i 1916 års förordning angående offentliga föreställningar i hypnotism finnes bestämmelse om rätt för polischefen att upplösa tillställning, om meddelade ordningsföreskrifter rörande tillställningen icke åtlydas. Motsvarande föreskrift finnes däremot icke i ordningsstadgan för rikets städer. Utredningen anser lämpligt att upptaga en dylik bestämmelse i den nya ordningsstadgan, dock med den begränsningen, att ordningsföreskrifterna skola ha eftersatts »i väsentlig mån». Ett sådant stadgande synes kunna verksamt bidraga till att ordningsföreskrifterna efterföljas. Upplösning synes böra kunna äga rum, även om tillställningens anordnare gjort vad på honom ankommer för att få föreskrifterna åtlydda. Nu nämnda upplösningsgrund återfinnes såsom punkt e) i första stycket av förevarande paragraf.

Rätt att meddela beslut om upplösning bör principiellt tillkomma polischefen. Då emellertid förhållandena ofta äro sådana, att beslutet bör meddelas utan dröjsmål, bör i de fall, då icke polischefen själv men väl representant för honom är närvarande vid tillställningen, representanten kunna meddela dylikt beslut. Utredningen förutsätter givetvis, att polischefen icke giver sådan befogenhet åt annan än den, som äger fullgoda förutsättningar att bedöma, när ett upplösningsbeslut bör meddelas.

I ordningsstadgan för rikets städer finnas som nämnts särskilda föreskrifter om möjlighet för polismyndigheten att meddela förbud mot förnyande av offentlig tillställning. Då enligt den nya stadgan meddelat tillstånd kan återkallas samt dessutom möjlighet förefinnes att förbjuda tillställning, som blott behöver anmälas, finnes knappast längre något utrymme för bestämmelse om förbud mot förnyande av tillställning. Dylik bestämmelse har därför icke upptagits i den nya stadgan.

49 §.

Utredningen har ansett, att i den nya stadgan liksom i § 13 gällande ordningsstadga uttrycklig bestämmelse bör givas om skyldighet för ägare och innehavare av lokal eller plats, som begagnas för offentlig tillställning, att före tillställningens början göra sig förvissad om att tillstånd till tillställningen givits, där sådant erfordras, och eljest att anmälan skett. Bestämmelsen har intagits i förevarande paragraf och ansluter sig till sin innebörd till vad nu gäller.

50 §.

Bestämmelser om offentliga samlingslokaler saknas helt i gällande ordningsstadga för rikets städer men äro däremot — såsom framgår av den förut (sid. 70) lämnade redogörelsen — intagna flerstädes i lokala ordningsstadgor. Dessutom finnas vissa bestämmelser om samlingslokaler i hälsovårdsstadgan och byggnadsstadgan. Beträffande städer och stadsliknande samhällen stadgas i 8 § 6 mom. hälsovårdsstadgan, att lokal, varest vanligen ett större antal människor samlas, skall vara försedd med nödiga anordningar för luftväxling samt i övrigt vara så anordnad och så skötas, att sanitär olägenhet ej uppkommer för dem som där uppehålla sig. I momentets andra stycke sägs, att hit äro att hänföra sådana lokaler som kyrka eller annan gudstjänstlokal, skola, domstols sammanträdesrum, samlingsrum, till vilket allmänheten äger tillträde, teater, biograf, danslokal, serverings- eller utskänkningslokal, natt-härbärge, fattigvårdsanstalt och sjukhus. I 8 § 7 mom. stadgas, att återkommande besiktning skall genom hälsovårdsnämndens försorg ordnas för bl. a. dessa lokaler. I 8 mom. av samma paragraf regleras det fall att de i 6 mom. givna föreskrifterna blivit eftersatta och rättelse icke sker efter tillsägelse av hälsovårdsnämnden eller på nämndens uppdrag av någon dess ledamot. Hälsovårdsnämnden skall då antingen förelägga viss efter omständigheterna lämpad tid för felaktigheternas avhjälpande eller ock, där nämnden finner särskild anledning att låta med sådant föreläggande anstå och uppenbar fara för hälsan icke är för handen, meddela uppskov i ärendet på viss tid eller i undantagsfall tills vidare. I 43 § 6 och 7 mom. givas motsvarande bestämmelser beträffande landsbygden, dock att stadgandet om återkommande besiktning här ej förekommer.

Enligt 57 § byggnadsstadgan skall byggnad i stad ha utgångar, förstugor och trappor i erforderligt antal och av lämplig storlek, vilka skola vara så belägna och anordnade, att de vid eldfara bereda största möjliga trygghet för de i byggnaden varande personerna. I paragrafen stadgas vidare, att i fråga om byggnader, som upptaga lokaler, avsedda att samtidigt inrymma ett större antal människor, särskilt skall iakttagas, att dörrarna göras utåtgående, där ej andra betryggande åtgärder vidtagas. För landsbygden stadgas i 106 § bl. a. beträffande samlingslokaler, att de skola ha tillräcklig dagerbelysning och anordningar för nödig luftväxling samt förses med tillräckligt antal trappor och utgångar.

I normalförslaget till byggnadsordningar har upptagits en bestämmelse av innehåll, att byggnadsnämnden vid anordnande av samlingssal eller annan lokal, avsedd att samtidigt inrymma ett större antal personer, har att, i den mån ej bestämmelser i ämnet finnas i annan ordning utfärdade, efter brandchefens hörande meddela de särskilda föreskrifter, som nämnden finner erforderliga ur brandskyddssynpunkt samt med hänsyn till lokalens utrymningsmöjligheter.

Utredningen anser, att — utöver nämnda bestämmelser i hälsovårdsstadgan och byggnadsstadgan — i ordningsstadgan bör intagas en allmän bestämmelse om kontroll ur ordningssynpunkt av offentliga samlingslokaler. Denna bestämmelse, som gives i förevarande paragraf, har ansetts lämpligen böra erhålla den formen, att offentlig tillställning ej må äga rum i lokal inomhus, som icke blivit i särskild ordning godkänd som offentlig samlingslokal. Dylikt godkännande synes böra meddelas av polischefen, vilken enligt utredningens förslag skall vara tillståndsgivande myndighet i fråga om offentliga tillställningar samt dessutom i stad är självskriven ledamot av hälsovårdsnämnden.

Före godkännande av offentlig samlingslokal bör genom polischefens försorg besiktning verkställas av lokalen, för såvitt icke polischefen ändock har erforderlig kännedom om densamma. Till ledning beträffande de normer, som böra tillämpas för godkännande av lokal, böra i likformighetens intresse centrala direktiv utfärdas. I dessa böra angivas vilka krav som i olika fall skola uppställas beträffande utrymningsvägar (reservutgångar), kapprum, belysningsanordningar och över huvud sådana fasta anordningar, som erfordras ur ordningssynpunkt samt till skydd mot brand och olycksfall.

Polischefen bör i samband med godkännande av offentlig samlingslokal jämväl meddela de särskilda ordningsföreskrifter, som böra iakttagas vid lokalens begagnande. Sålunda bör alltid bestämmas hur många personer som få inrymmas i lokalen. Antalet sittplatser och deras anordnande kan även behöva bestämmas. I vissa fall — särskilt vid offentliga danstillställningar — synes i lokalen icke större antal personer böra få mottagas än att envar av de besökande kan erhålla sittplats. Sistnämnda synpunkt har särskilt starkt gjorts gällande av ungdomsvårdskommittén. — Föreskrifter böra vid behov även givas om att i lokalen skall under offentlig tillställning finnas vakt av brandmanskap, att tobaksrökning skall vara förbjuden inom lokalen m. m. Betonas bör dock, att vid utfärdande av föreskrifter som nu nämnts viss moderation från myndigheternas sida bör iakttagas, så att endast sådana föreskrifter meddelas, av vilka verkligt behov föreligger.

Det har icke synts kunna ifrågakomma, att kyrkor och andra gudstjänstlokaler skola behöva bli föremål för sådant godkännande, som i denna paragraf avses, i varje fall icke då de användas för sitt egentliga ändamål. Fördens skull har i 52 § 2 mom. stadgats det undantaget, att vad i första stycket av nu förevarande paragraf föreskrives icke skall äga tillämpning i fråga om gudstjänst och annan andaktsövning. Rätt för polischefen att meddela ordningsföreskrifter skall dock föreligga även i sådant fall.

För biograflokaler gälla särskilda bestämmelser enligt förordningen den 3 juni 1932 (nr 179) med vissa bestämmelser angående biografier och filmföreläsning. Dessa särskilda bestämmelser synas alltså bära gälla vid sidan av ordningsstadgan. (Jfr 52 § 3 mom.)

Såsom förut nämnts finnes redan nu i många lokala ordningsstadgor föreskrift om godkännande av offentlig samlingslokal. I den mån sådant godkännande skett, synes icke förnyat godkännande böra erfordras för lokalens användande för dylikt ändamål. Polischefen bör dock givetvis ha rätt att underkasta tidigare godkänd samlingslokal förnyad prövning och, om anledning därtill finnes, återkalla godkännandet. Föreskrifter i dessa delar ha intagits i särskild övergångsbestämmelse till allmänna ordningsstadgan.

Det hittills under denna paragraf anförda har haft avseende endast å inomhuslokaler. Beträffande platser utomhus, där offentliga tillställningar skola äga rum, synes i allmänhet ingen motsvarande förhandskontroll vara erforderlig. Enligt utredningens mening bör dock dylik kontroll ske beträffande platsen för visst slag av tillställningar, nämligen för danstillställningar. Beträffande dessa är det av särskild vikt, att anordningarna äro tillfredsställande ur ordningssynpunkt, särskilt belysnings- och toalettanordningarna. Utredningen har därför funnit lämpligt att i ordningsstadgan införa föreskrift om att tillstånd till offentlig danstillställning å för ändamålet särskilt anordnad plats utomhus ej må lämnas, med mindre platsen blivit godkänd av polischefen såsom dansbana. Visserligen bör det, såsom tidigare framhållits, under alla förhållanden tillkomma polischefen att före beviljande av tillstånd till offentlig danstillställning tillse, att platsen för dansen fyller de anspråk, som ur ordningssynpunkt böra uppställas. Utredningen anser emellertid icke denna möjlighet tillfyllest, då det kan vara svårare för polischefen att vägra danstillställning på en redan iordningställd plats än att på ett tidigare stadium giva besked om att platsen i fråga icke alls eller endast under vissa förutsättningar kan godkännas såsom dansbana. Vid dylikt godkännande bör skälig hänsyn även tagas till antalet å orten redan förefintliga dansbanor. Det måste emellertid betonas, att ett sådant godkännande av dansbana icke får anses medföra någon rätt för dansbanans ägare eller innehavare att där anordna danstillställningar eller att uthyra eller utlåna den för dylikt ändamål. Polischefen måste, oavsett att sådant godkännande lämnats, i det särskilda fallet få utöva sin endast av givna direktiv begränsade prövningsrätt.

51 §.

Är en nöjesanordning av mera permanent karaktär, går det knappast att beteckna den som tillställning i den mening, vari ordet här användes, varför bestämmelserna om offentliga tillställningar icke bliva tillämpliga i sådant fall. Uppenbarligen föreligger emellertid behov av kontroll även av dylika permanenta nöjesanordningar, såsom biljarder, bowlinghallar, skridskobanor och liknande, vilka äro tillgängliga för allmänheten. Bestämmelse om tillståndstvång för hållande av biljard går igen i åtskilliga lokala ordningsstadgor. Utred-

ningen har ansett bestämmelse i detta ämne böra upptagas i den nya stadgan. Bestämmelsen har införts i förevarande paragraf. Tillståndsgivande myndighet synes böra vara polischefen, och tillståndet bör kunna förbindas med särskilda villkor, för vars iakttagande anordningens eller inrättningens innehavare skall vara ansvarig.

52 §.

Vissa tillställningar äro av sådan art, att för dem varken tillstånd eller anmälan kan anses erforderlig, även om tillställningarna jämlikt 39 § äro att anse såsom offentliga. Bestämmelser härom givas i 1 mom. av förevarande paragraf.

Till denna kategori hör bl. a. viss föreläsningsverksamhet. Liksom enligt nu gällande stadga bör anmälan eller tillstånd icke erfordras för föreläsning vid läroanstalt, vetenskaplig institution eller motsvarande, även om allmänheten äger tillträde dit. Samma frihet bör emellertid enligt utredningens mening tillkomma föreläsning, som eljest ingår i av staten eller av kommun understödd föreläsningsverksamhet. Någon olägenhet härav synes knappast vara att befara.

Gudstjänster och andra andaktsövningar torde enligt den gällande stadgan få anses vara helt undantagna från såväl anmälnings- som tillståndstvång. Utredningen finner detta undantag böra bibehållas, i vad angår andaktsövning inomhus. Däremot anser utredningen, att för andaktsövningar utomhus de vanliga reglerna böra gälla och tillstånd av polischefen alltså erfordras. Såsom skäl härför må anföras, att ur ordningssynpunkt behov av kontroll föreligger jämväl beträffande dylika sammankomster, särskilt med hänsyn till att de kunna vara mycket talrikt besökta och vidare garanti måste finnas mot att tillstånd gives för annan offentlig tillställning å samma tid och plats.

Processioner i allmänhet, som äga rum på allmän plats, böra jämlikt 39 § vara att hänföra till offentliga tillställningar och fördenskull underkastade tillståndstvång. Undantag från denna regel har efter mönster av åtskilliga lokala ordningsstadgor ansetts böra göras beträffande begravningsståg. Med anledning av att i dessa stadgor undantag understundom göras även för tågande militär trupp och för skolklass, anser utredningen det böra anmärkas, att det i intetdera av dessa båda fall är fråga om tillställning i den betydelse detta ord här använts, varför fallen icke omfattas av de i detta kapitel givna bestämmelserna.

Det bör anmärkas, att förevarande stadgande innebär befrielse allenast från tillståndstvång eller anmälningsskyldighet. Övriga stadganden om offentliga tillställningar få däremot anses tillämpliga även i fråga om de tillställningar, som här omförmälas. Polischefen bör alltså äga befogenhet att för dem utfärda ordningsföreskrifter med stöd av 47 § och även att, för den händelse sådant förhållande, som angives i 48 §, skulle föreligga, upplösa tillställning. Bestämmelserna om offentliga samlingslokaler i 50 § böra jämväl vara tillämpliga på tillställningar av här förevarande slag, allenast med det undantag, som framgår av 2 mom.

Beträffande bestämmelserna i 3 mom. hänvisas till vad som härom anförts å sid. 133.

53 §.

Tidigare har nämnts, att vissa bestämmelser om offentliga tillställningar finnas i förordningen den 10 december 1897 angående förbud mot barns användande vid offentliga förevisningar, förordningen den 30 december 1916 angående förbud mot förevisning av djur i s. k. menagerier samt kungörelsen den 28 maj 1943 angående förbud mot offentliga nöjeställningar m. m. på vissa kyrkliga högtidsdagar. Utredningen har ansett, att dessa författningar alltjämt böra bestå vid sidan av ordningsstadgan och att i denna bör införas allenast en hänvisning till dem. Några ändringar i författningarna i anledning av den nya ordningsstadgan ha icke ansetts erforderliga.

6 kap. Ombud för fastighetsägare m. m.

54 §.

I åtskilliga lokala ordningsstadgor finnes bestämmelse om skyldighet för fastighetsägare, som är boende utom orten, att där ha ombud, som kan å hans vägnar mottaga meddelanden och förelägganden rörande fastigheten. Bestämmelsen synes utredningen vara av sådan vikt, att den bör upptagas i en ny ordningsstadga. Så har skett i förevarande paragraf. Dess innehåll torde icke erfordra närmare motivering.

55 §.

I de lokala ordningsstadgorna finnas synnerligen allmänt intagna föreskrifter om adressnummer å byggnad. Dylika föreskrifter ha ansetts vara av sådan betydelse ur allmän ordningssynpunkt, att de böra införas i den nya stadgan.

Avdelning III. Bestämmelser avseende den egentliga landsbygden.

1 kap. Bestämmelsernas tillämpningsområde.

56 §.

Beträffande innehållet i denna paragraf hänvisas till vad som anförts under 3 § (sid. 135 f.).

2 kap. Ordning i allmänhet.

57 §.

Reklam förekommer i betydande omfattning på landsbygden i form av stora skyltar, som på något avstånd från de allmänna vägarna sättas ut på åkrar eller backar, i skogsbyn och dylikt. I viss utsträckning regleras dessa förhållanden genom 39 § lagen den 30 juni 1943 om allmänna vägar, där det bl. a. stadgas förbud mot att utan länsstyrelsens tillstånd utmed väg uppsätta annonstavla, reklamskylt eller dylikt på mindre avstånd än 50 m från vägbanans mitt. Här ha emellertid endast trafiksäkerhetssynpunkter kommit till uttryck. Utred-

ningen anser möjlighet böra finnas att även ur andra synpunkter ingripa mot reklamskyltar, annonstavlor, affischer m. m. och har därför i förevarande paragraf upptagit stadgande om befogenhet för polischefen att förordna om att dylik anordning, därest den är förargelseväckande eller uppenbart vanprydande, skall borttagas eller förändras.

Liksom i 9 § andra stycket skett beträffande tätbebyggda områden, har i andra stycket av förevarande paragraf införts bestämmelse om att uppsatt anslag ej må obehörigen avlägsnas eller överklistras. Vad som anförts i motiveringen till nämnda bestämmelse i 9 § gäller även här.

58 §.

Såsom anförts under 23 §, har utredningen varit tveksam om lämpligheten av att i den nya ordningsstadgan upptaga förbud mot nedskräpning, särskilt med hänsyn till svårigheten att upprätthålla förbudet och att, när detsamma åsidosättes, beivra överträdelsen. Det säger sig självt, att ännu större tveksamhet måste inställa sig, då det gäller den egentliga landsbygden. Utredningen har dock ansett det vara lämpligt att även för landsbygden slå fast, att det är rättsstridigt att skräpa ned, åtminstone på ställen, där upprätthållande av ordning och snygghet kan anses som ett allmänt intresse.

Ifrågavarande stadgande har måst erhålla en annan innebörd än motsvarande bestämmelse för tätbebyggda områden. Till en början må härvid framhållas, att utredningen icke ansett sig böra föreslå något begrepp allmän plats för den egentliga landsbygden. Behovet av en sådan begreppsbestämning är här mycket ringa, och det är svårt att få någon lämplig avgränsning. Redan härav följer, att förevarande bestämmelse måste utformas på annat sätt än i 23 §. Emellertid finnas även sakliga skäl härför. I tätbebyggda samhällen framstår icke nedskräpning av enskilt område, dit allmänheten i de flesta fall icke har tillträde, såsom åsidosättande av ett allmänt intresse på samma sätt som nedskräpning av allmän plats. Annorlunda är förhållandet på den egentliga landsbygden. Här finnas stora områden i enskild ägo, som bruka besökas av allmänheten, och det ligger i envars intresse, att ordning och snygghet här upprätthålles. Utredningen har fördenskull stannat vid att här låta förbudet få den utformningen, att ingen får utomhus bortkasta eller kvarlämna papper, fruktskal, glas eller dylikt under sådana förhållanden, att vantrevnad eller risk för skada å person eller egendom därigenom uppkommer för allmänheten.

59 §.

Ett av stadgandena om hundar i 30 §, nämligen förbud att medföra hund i livsmedelsbutiker, har ansetts böra gälla även å den egentliga landsbygden och har upptagits i förevarande paragraf.

60 §.

Jämlikt 32 § skola stensprängning och skottlossning inom tätbebyggda områden i allmänhet vara underkastade tillståndstvång. På landsbygden kan

givetvis sådant tvång icke upprätthållas, men vissa bestämmelser i ämnet synas dock vara erforderliga. Sålunda bör polischefen äga befogenhet att utfärda ordningsföreskrifter rörande vad som skall iakttagas vid stensprängning till förekommande av skada å person och egendom. Dylika föreskrifter böra kunna givas antingen generellt eller ock för speciella fall, exempelvis då särskilt stora risker äro förbundna med ett sprängningsarbete. Vidare anser utredningen behov föreligga av ett allmänt förbud mot ovarsamhet vid skottlossning, så att dylik ovarsamhet kan vid större fara för personskada bestraffas, även om skada vid skottlossningen icke uppkommit.

Liksom i fråga om de tätbebyggda områdena anser utredningen anläggande av skjutbana utomhus ej heller å landsbygden böra få ske utan polischefens tillstånd. Beträffande begreppet skjutbana hänvisas till vad som anförts å sid. 147.

Att här giva särskilda föreskrifter om uppgörande av eld synes icke vara nödvändigt. De härom i brandlagen och brandstadgan givna föreskrifterna synas vara tillräckliga.

61 §.

Upptagning av is i sjö eller annat vatten bör naturligtvis å landsbygden kunna ske fritt utan särskilt tillstånd av myndighet. Till förekommande av olycksfall bör dock i allmänhet gälla, att i isen upptagen vak skall på ett i ögonen fallande sätt utmärkas. Stadgande härom har intagits i förevarande paragraf.

62 §.

Förevarande paragraf är likalydande med 36 §. Vad under sistnämnda paragraf anförts gäller även här.

3 kap. *Bad och camping.*

63 §.

Problemet om bad och camping har på landsbygden en helt annan räckvidd än i de tätbebyggda områdena. Det är till landsbygden folk söker sig ut för att bada och leva friluftsliv. Uppenbart är, att man icke på landsbygden bör införa något slag av tillståndstvång vare sig beträffande bad- eller campingplatser. Så långt möjligt är böra markägarna ha rätt att själva disponera över sin mark och upplåta den till andra även för här ifrågavarande ändamål. Tydligt är emellertid, att detta kan ske under sådana förhållanden, att den allmänna ordningen störes eller sättes i fara. Det allmänna måste därför ha möjlighet att ingripa. Dylika ingripanden kunna vara av två slag. Polischefen bör ha rätt att meddela ordningsföreskrifter beträffande bad eller camping å plats, som på grund av särskild upplåtelse eller eljest allmänt användes för dylikt ändamål. Därutöver bör emellertid polischefen äga rätt att för visst område meddela förbud mot bad eller camping, även om vederbörande markägare eller innehavare upplåtit området för ändamålet eller eljest medgivit, att det användes på dylikt sätt. Här liksom eljest gäller det dock för polischefen

att framgå med omsikt och varsamhet och ingripa endast, där verkligt behov föreligger. Om ordningsföreskrifter utfärdats, men det visar sig att de icke åtlydas, kan det vara lämpligt att åtminstone temporärt tillgripa förbud.

4 kap. Offentliga tillställningar.

64 §.

Beträffande frågan om anmälnings- och tillståndstvång för offentliga tillställningar på landsbygden hänvisas till vad därom anförts å sid. 127. I övrigt bör vad som uttalats om offentliga tillställningar och offentliga samlingslokaler i tätbebyggda områden i tillämpliga delar gälla även på landsbygden. Framhållas må blott, att med hänsyn till bristen på lämpliga samlingslokaler på landsbygden samma krav på lokalernas beskaffenhet som i de tätbebyggda områdena icke torde kunna upprätthållas. Givetvis bör dock tillses, att erforderliga försiktighetsmått vidtagas till skydd mot brand och olycksfall.

Avdelning IV. Gemensamma bestämmelser.

1 kap. Lokala ordningsstadganden m. m.

65 §.

Såsom redan å sid. 121 anförts, upptager den nya stadgan icke alla erforderliga föreskrifter, utan det förutsättes, att den allmänna stadgan alltjämt skall kunna kompletteras med lokala ordningsstadganden. Förevarande och följande paragrafer innehålla bestämmelser om dylika ordningsstadganden och formerna för deras antagande och utfärdande. I stort sett överensstämma de här upptagna bestämmelserna till sin innebörd med motsvarande föreskrifter i ordningsstadgan för rikets städer.

Förevarande paragraf motsvarar § 20 i ordningsstadgan för rikets städer, som dock omarbetats främst ur formell synpunkt. Sakligt sett innebära de nya bestämmelserna följande ändringar i förhållande till vad nu gäller:

1. Föreskriften att av stadsfullmäktige antaget ordningsstadgande skall av länsstyrelsen antingen oförändrat fastställas eller ogillas har borttagits. Då länsstyrelsen även enligt nu gällande regler har befogenhet att efter stadsfullmäktiges och magistratens hörande utfärda dylikt stadgande och därvid är formellt helt obunden av stadsfullmäktiges uttalande, synes tillräcklig anledning icke föreligga att intaga annan ståndpunkt i det fall, att initiativet utgått från stadsfullmäktige.

2. Av hänsyn till den kommunala självbestämmanderätten har föreskrift intagits därom, att om stadsfullmäktige icke vilja godkänna ett lokalt ordningsstadgande och länsstyrelsen ändock finner detsamma böra utfärdas, beslutet härom skall underställas Kungl. Maj:ts prövning. Motsvarande föreskrift finnes nu i 30 § 2 mom. hälsovårdsstadgan.

3. I fråga om kungörandet av lokalt ordningsstadgande har den modifikation gjorts, att i samtliga städer endast kungörelse om stadgandet med kort angivande av dess innebörd behöver införas i tidningarna, däremot icke stad-

gandet i dess helhet. Nu gällande bestämmelser innebära för Stockholm, att stadgandet i dess helhet skall kungöras i tidningarna.

Vad angår de lokala ordningsstadgandenas materiella innehåll har visserligen uttrycket »ny eller ytterligare föreskrift» i § 20 gällande ordningsstadga i den nya stadgan utbytts mot »ordningsstadgande», men denna omformulering är att betrakta såsom rent redaktionell och icke avsedd att medföra någon saklig ändring. Uttrycket »utöver vad denna stadga eller lag och författning eljest innehåller eller lämnar åt magistraten eller polismyndighet att närmare bestämma» har i huvudsak bibehållits. Beträffande innebörden av detta uttryck må följande anmärkas. Lokalt ordningsstadgande får ej innehålla bestämmelse, som — vare sig i skärpande eller mildrande riktning — är stridande mot ordningsstadgan, ej heller föreskrift rörande ämne, som behandlas i allmän lag, t. ex. bestämmelse om ersättningsskyldighet, eller som det ankommer på offentlig myndighet att reglera, t. ex. tid och sätt för rengöring av gata. Överhuvud må lokalt ordningsstadgande allenast komplettera och utfylla allmänna ordningsstadgan. Sålunda kan lokalt ordningsstadgande upptaga bestämmelser rörande förhållanden, som lämnats helt oreglerade av allmänna ordningsstadgan, t. ex. anordnande av fasadbelysning, uppsättande av radioantennar, avledande av regnvatten från balkong, bindning av kreatur, platser utomhus för tvätt, båtplatser, slaggnings av gengasaggregat m. m. Men lokalt ordningsstadgande bör även kunna innehålla föreskrifter, vilka innebära en så att säga konkretiserande komplettering av ordningsstadgans föreskrifter, t. ex. närmare bestämmelser om hundar, detaljföreskrifter om skyldigheten att befria tak och dylikt från snö och is, beskaflenheten av nummerskylt etc.

66 §.

Förevarande paragraf, som i stort sett överensstämmer med § 21 i gällande ordningsstadga, avhandlar det fall, att den i 65 § stadgade proceduren på grund av föreliggande brådska icke hinner iakttagas. För sådana fall stadgas här en förenklad procedur. Samtidigt betonas dock här ifrågavarande stadgandens tillfälliga karaktär. Anses ett med stöd av förevarande paragraf utfärdat stadgande böra bli mera permanent, synes stadgandet böra utfärdas på nytt med iakttagande av vad i 65 § föreskrives.

67 §.

Denna paragraf motsvarar § 23 i gällande ordningsstadga och behandlar reglementen och taxor för spårvagnar, åkare, hyrkuskar, stadsbud m. m. Bestämmelserna äro av i huvudsak samma innebörd som de nu gällande. Anmärkas må blott, att taxor för drosktrafik med bilar ansetts framdeles icke böra utfärdas med stöd av förevarande paragraf utan med stöd av 29 § förordningen den 25 oktober 1940 angående yrkesmässig automobiltrafik.

68 §.

Av lagtekniska skäl avse bestämmelserna i 65—67 §§ i första hand förhållandena i stad. Motsvarande bestämmelser böra emellertid även gälla på

landsbygden, ehuru här delvis andra myndigheter komma i fråga såsom närmare framgår av 74 §.

2 kap. Ansvarsbestämmelser m. m.

69 §.

I förevarande paragraf ha sammanförts erforderliga bestämmelser om straff för åsidosättande av de föreskrifter, som givas i eller med stöd av den nya stadgan. Svårare straff än bötesstraff böra givetvis icke förekomma, då här är fråga allenast om ordningsföreseelser. För vissa föreseelser, som gemenskapen äro att anse såsom svårare, synes straffet böra vara dagsböter, för övriga föreseelser omedelbart i penningar ådömda böter. I senare fallet måste med hänsyn till bestämmelserna i särskilda böteslagen maximum bliva 300 kronor.

Självfallet är, att om straff för föreseelse, varom här är fråga, finnes utsatt i allmän lag, straff enligt ordningsstadgan eller lokalt ordningsstadgande, reglemente eller taxa ej bör ådömas. Detsamma bör gälla, där fråga är om underlåtenhet att fullgöra föreläggande, som förbundits med vite. En och samma försummelse bör nämligen icke kunna föranleda såväl ådömande av straff som fällande till vite.

Efter mönster av kungörelsen angående förbud mot offentliga nöjeställningar m. m. på vissa kyrkliga högtidsdagar har utredningen ansett i förevarande paragraf böra såsom 5 mom. intagas bestämmelse om förverkande av vad som uppburits i avgifter eller eljest i ersättning för bevistande av offentlig tillställning, som hållits utan tillstånd eller i strid mot meddelat förbud. I många fall kräver upprätthållandet av bestämmelserna om offentliga tillställningar en sådan förverkandeföreskrift, eftersom åsidosättande av bestämmelserna eljest skulle medföra allenast bötesstraff och det uppenbarligen då skulle kunna vara vinstgivande för tillställningens anordnare att hålla tillställningen och betala böterna. Förverkandeföreskriften har dock icke gjorts tvingande, utan det bör enligt utredningens mening tillkomma vederbörande domstol att efter vad som finnes skäligt besluta, om avgifterna skola förklaras förverkade.

70 §.

I § 22 av gällande ordningsstadga finnes bestämmelse om rätt för polismyndigheten att, om någon tredskas att efterkomma ordningsföreskrift, som polismyndigheten finner nödigt att i särskilt fall meddela honom, och påföljd härför ej finnes bestämd i ordningsstadgan eller annan allmän författning eller uti de ordningsregler, som tillkommit i överensstämmelse med ordningsstadgan, vid vite efter omständigheterna ålägga den tredskande att ställa sig polismyndighetens föreskrift till efterrättelse.

Förevarande paragraf innehåller även en bestämmelse om vite men av något annan innebörd. Vitet har här karaktären av rent tvångsmedel. Det kan förekomma endast i fall, då någon med stöd av stadgan eller lokalt ordningsstadgande förelägges att fullgöra något, t. ex. att borttaga eller förändra affisch

eller annan anordning, att avkvista träd eller buskar eller dylikt. I sådant fall kan föreläggandet enligt denna paragraf förbindas med vite. Dylikt vitesföreläggande kan ske, även om straff finnes stipulerat, men jämlikt 69 § 4 mom. får, om vitesföreläggande givits, straff icke tillämpas.

Rätten att förelägga vite bör enligt utredningens mening i städer tillkomma magistraten (kommunalborgmästaren). Att utdöma vitet bör däremot ankomma på domstol.

Utöver vad nu sagts finnes enligt utredningens mening icke behov av rätt att förelägga vite. Är fråga om ett förbud, som för kortare tid behöves för visst ändamål, bör detta givas såsom ett tillfälligt ordningsstadgande.

71 §.

Förevarande paragraf motsvarar § 24 första stycket gällande ordningsstadga och är av i huvudsak samma innebörd. Rätt att besluta om åtgärd, som här avses, bör i stad tillkomma magistraten (kommunalborgmästaren).

Någon bestämmelse motsvarande andra stycket i § 24 av gällande ordningsstadga, vilket handlar om skyldighet för den som fällts till ansvar jämlikt stadgan eller i enlighet med densamma givna föreskrifter att i förekommande fall utgiva skadestånd, torde icke böra inflyta i en modern administrativ författning, eftersom bestämmelsen är av civilrättslig natur.

72 §.

Enligt § 28 gällande ordningsstadga skola av ådömda böter och viten i normala fall tre fjärdedelar ställas till polismyndighetens förfogande för att kunna användas till uppmuntran av nitisk verksamhet i polismyndighetens tjänst och återstoden tillfalla stadens kassa.

Utredningen anser, främst för underlättande av redovisningen, att böter och viten, som ådömas jämlikt den nya ordningsstadgan eller med stöd av densamma utfärdade bestämmelser, helt böra tillfalla kronan. Den inkomst, som härigenom undandrages kommunerna, är icke av den storleksordning, att dess bortfallande har någon nämnvärd betydelse, och medel till uppmuntran av nitisk verksamhet i polismyndighetens tjänst torde, därest sådana medel anses erforderliga, kunna anskaffas i annan ordning. Utredningen kan härvid jämväl åberopa, att böter och viten jämlikt brandlagen och brandstadgan den 15 juli 1944 skola tillfalla kronan, ehuru böter och viten jämlikt 1923 års brandstadga skulle tillfalla det samhälle, där förseelsen ägt rum.

Förverkad egendom eller dess värde torde även böra tillfalla kronan.

73 §.

Såsom ovan nämnts har i praxis åtal jämlikt ordningsstadgan för rikets städer ansetts kunna anställas endast av allmän åklagare, ehuru uttryckligt stadgande härom ej finnes. Utredningen anser denna princip lämpligen böra direkt angivas i ordningsstadgan. I övrigt motsvarar förevarande paragraf § 26 i gällande stadga. Poliskammare saknar som bekant numera alla dömande be-

fogenheter och har därför icke medtagits. Att såsom skett i gällande stadga giva särskild föreskrift om formen för överklagande av domstols beslut synes överflödigt.

3 kap. Övriga bestämmelser.

74 §.

Beträffande första och andra styckena hänvisas till vad som anförts i betänkandet å sid. 129 ff. samt under 5 § (sid. 137) och 6—8 §§ (sid. 138).

Jämlikt 5 § tillkommer det stadsfullmäktige att bestämma de allmänna platser, som skola vara upplåtna till allmänna försäljningsplatser, och jämlikt 65 § skola stadsfullmäktige ha vissa befogenheter beträffande lokala ordningsstadganden. Självfallet böra i allmänhet motsvarande befogenheter inom annan kommun än stad utövas av kommunalfullmäktige eller, där sådana icke finnas, av kommunalstämman.

Såsom framgår av vad som anförts å sid. 119 f. anser utredningen, att tillämpningen av den nya stadgans bestämmelser för tätbebyggda områden inom viss del av kommun icke skall medföra, att kommundelen blir municipalsamhälle, men att däremot beträffande del av kommun, som av annan grund är municipalsamhälle, skall kunna förordnas, att det självt skall förvalta jämväl sådana gemensamma angelägenheter, som föranledas av ordningsstadgans tillämpning inom samhället. Uppenbart är, att om sådant förordnande givits, de befogenheter, varom här är fråga, böra tillkomma municipalfullmäktige eller, där sådana ej finnas, municipalstämman.

75 §.

Beträffande de kommunala myndigheternas befattning med ärenden, som avses i denna stadga, hänvisas till vad som anförts å sid. 132. Därutöver må här blott framhållas angelägenheten av att vid beviljande av tillstånd till sådana offentliga tillställningar, som äro att hänföra till allmänna folknöjen, intim kontakt upprätthålles mellan polischefen och vederbörande kommunala organ, särskilt barnavårdsnämnden, detta med hänsyn till vikten av att i möjligaste mån motverka nöjeslivets skadliga verkningar för ungdomen.

76 §.

Förevarande paragraf, som innehåller bestämmelser om klagorätt över olika myndigheters med stöd av ordningsstadgan meddelade beslut, motsvarar § 27 gällande ordningsstadga men avviker i ett par hänseenden från denna. Sålunda har i den nya stadgan direkt fastslagits, att besvär över magistrats (motsvarande myndighets) och polischefs beslut må anföras hos länsstyrelsen inom en månad från det klaganden erhöi del av beslutet. Besvärstidens längd är bestämd i överensstämmelse med byggnadsstadgan och 1944 års brandstadga. I fråga om besvär över länsstyrelsens beslut har däremot endast gjorts hänvisning till allmänna bestämmelser, närmast förordningen den 14 december 1866 angående ändring av gällande stadganden om tid för besvärns anförande i mål, som handläggas av förvaltande myndigheter och ämbetsverk.

Enligt § 27 ordningsstadgan för rikets städer skall besvär, påbud, beslut eller föreskrift, som meddelats med stöd av ordningsstadgan, utan hinder av besvär gälla, intill dess annorlunda kan varda vederbörligen förordnat. Utredningen anser icke denna generella föreskrift böra bibehållas utan föreslår, efter mönster av hälsovårdsstadgan, att myndighet, som meddelat beslut jämlikt ordningsstadgan eller lokalt ordningsstadgande, skall äga förordna, att beslutet skall lända till efterrättelse utan hinder av besvär. Myndighet, hos vilken beslutet överklagas, äger befogenhet att upphäva dylikt förordnande.

Övergångsbestämmelser.

Om utredningens förslag i huvudsak vinner Kungl. Maj:ts godkännande, läres förslag i ämnet kunna föreläggas 1945 års riksdag. Den nya stadgan synes då lämpligen böra träda i kraft den 1 januari 1946, från och med vilken dag alltså ordningsstadgan för rikets städer liksom även 1932 års kungörelse om tillämpning för riket i dess helhet av vissa bestämmelser i ordningsstadgan böra upphöra att gälla.

Fråga uppstår härvid, om och i vad mån ordningsföreskrifter, taxor och reglementen, som utfärdats med stöd av ordningsstadgan för rikets städer, skola äga giltighet efter den 1 januari 1946.

Vad först angår lokala ordningsstadgor och andra föreskrifter, som utfärdats med stöd av § 20 ordningsstadgan för rikets städer, är till en början utan vidare klart, att dessa stadgor och föreskrifter, i vad de komma att strida mot allmänna ordningsstadgan, böra upphöra att gälla i och med samma stadgas ikraftträdande. Dessa stadgor och föreskrifter innehålla emellertid en hel del bestämmelser av beskaffenhet att — i enlighet med vad under 65 § anförts — kunna upptagas i lokala ordningsstadganden. För att möjliggöra en smidig övergång synes det utredningen lämpligt, att i sistnämnda delar stadgorna och föreskrifterna skola kunna fortfara att gälla viss tid — förslagsvis högst två år — efter allmänna ordningsstadgans ikraftträdande. Under denna tid bör det åligga vederbörande myndigheter att vidtaga en allmän revision av lokalstadgor och föreskrifter, så att de erhålla en utformning, som står i samklang med allmänna ordningsstadgans bestämmelser. Den 1 januari 1948 bör denna revision vara avslutad och därefter inga andra lokala ordningsstadganden gälla än sådana, som utfärdats med stöd av allmänna ordningsstadgan. Upphävande dessförinnan av lokalstadgor och föreskrifter, som utfärdats med stöd av ordningsstadgan för rikets städer, bör kräva särskilt beslut, meddelat i den ordning 65 § allmänna ordningsstadgan föreskriver.

Vad nu sagts bör äga motsvarande tillämpning dels beträffande taxor eller reglementen, som utfärdats med stöd av § 23 ordningsstadgan för rikets städer, dels även beträffande ordningsföreskrifter, som av magistrat eller polismyndighet meddelats med stöd av andra paragrafer i samma stadga.

Beträffande övergångsbestämmelsen om offentliga samlingslokaler hänvisas till vad som anförts under 50 §.

B. Förslag till förordning om upphävande av förordningen den 10 juni 1932 (nr 200) angående utsträckt tillämpning av vissa bestämmelser i § 13 av ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 (nr 22) m. m.

De i 1932 års förordning intagna bestämmelserna äro avsedda att komplettera — förutom § 13 ordningsstadgan för rikets städer — jämväl förordningarna den 23 oktober 1908 (nr 128) angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, den 26 maj 1916 (nr 199) angående offentliga föreställningar i hypnotism m. m. samt den 30 maj 1919 (nr 256) om rätt för kommun att upptaga särskild avgift vid vissa offentliga nöjeställningar. Sistnämnda förordning har numera ersatts av förordningen den 14 juni 1940 (nr 478) om nöjesskatt, i vilken förevarande bestämmelser direkt intagits. Då vidare samma bestämmelser upptagas i förslaget till allmän ordningsstadga liksom även i ett av utredningen förordat tillägg till förordningen av den 23 oktober 1908 samt i den förordning angående offentliga föreställningar i hypnotism, som föreslås skola ersätta förordningen av den 26 maj 1916, synes 1932 års förordning böra upphävas.

C. Förslag till lag angående ändring av vissa bestämmelser i lagen den 6 juni 1930 (nr 251) om kommunalstyrelse på landet.

Såsom framgår av vad som anförts å sid. 77 finnas i lagen om kommunalstyrelse på landet vissa bestämmelser om kommunala stadgar. Enligt 6 § samma lag äger sålunda kommun att för överträdelse av de kommunala stadgar, som kommun kan finna skäl att uppgöra till främjande av sedlighet samt ordning och säkerhet inom kommunen, i samma stadgar bestämma böter 5—100 kronor. Bestämmelsen kompletteras av 80 §, enligt vilken länsstyrelsens godkännande erfordras för att giva gällande kraft åt bl. a. beslut, som äro ämnade att tillämpas såsom dylika kommunala stadgar, varvid beslutet skall antingen oförändrat fastställas eller ogillas.

Genom att allmänna ordningsstadgan kommer att gälla i hela riket, såväl i städer som på landsbygden, finnes icke längre något utrymme för sådana kommunala stadgar, som här omnämnts. Efter allmänna ordningsstadgans ikraftträdande böra alla inom en kommun erforderliga allmänna ordningsföreskrifter utfärdas med stöd av ordningsstadgan och i den ordning som där sägs. Samtliga bestämmelser om kommunala stadgar i lagen om kommunalstyrelse på landet synas därför böra upphävas.

Vad beträffar de kommunala stadgar, som äro gällande vid tidpunkten för allmänna ordningsstadgans ikraftträdande, böra de givetvis omedelbart sättas ur kraft, i den mån de äro stridande mot bestämmelserna i samma stadga. I andra delar synas däremot dessa kommunala stadgar böra få gälla under en övergångstid av två år — samma övergångstid som föreslagits beträffande lokala ordningsstadgor m. m., som utfärdats med stöd av ordningsstadgan för rikets städer — under vilken tid stadgarna i dessa delar alltjämt skola kunna

gälla och tillämpas i enlighet med nu gällande föreskrifter. Under denna övergångstid synes en genomgång och omprövning av de kommunala stadgarnas innehåll böra ske. De bestämmelser, som därvid finnas alltjämt böra gälla, böra utfärdas på nytt såsom lokala ordningsstadganden enligt 65 § allmänna ordningsstadgan. Givetvis bör det icke vara nödvändigt att avvakta övergångstidens slut för att upphäva vid dess början gällande kommunala stadgar. Upphävandet synes böra ske i den ordning 65 § allmänna ordningsstadgan föreskriver.

Enligt 44 § 1 mom. f) lagen om kommunalstyrelse på landet tillkommer det kommunalnämnden att handha och tillämpa de kommunala stadgarna. Jämlikt 45 § första stycket samma lag äger kommunalnämnden därvid ålägga i stadgarna utsatta böter, om erkänd förseelse föreligger. Om den tilltalade nekar, må förhållandet anmälas hos vederbörande åklagare till beivran inför domstol. I andra stycket av samma paragraf givas bestämmelser om skyldighet att inställa sig för kommunalnämnden för att höras i bl. a. ordningsmål, om påföljd för underlåtenhet härutinnan samt om rätt för nämnden att förelägga och utdöma viten och att påkalla handräckning hos polismyndigheten.

En följd av vad ovan föreslagits blir uppenbarligen, att den domsrätt, som sålunda i viss utsträckning tillkommer kommunalnämnderna på landet, vid slutet av den ovan omnämnda övergångstiden kommer att helt försvinna. Åtal för förseelser mot allmänna ordningsstadgan och mot de med stöd av densamma utfärdade lokala ordningsstadgandena, taxorna och reglementena skola nämligen på landet anhängiggöras vid vederbörande häradsrätt. Detta kan synas vara att gå över från ett smidigare system till ett mera tungrott. I verkligheten kommer dock skillnaden i smidighet icke att bli så stor, då erkända ordningsförseelser i allmänhet erhålla en mycket summarisk handläggning vid häradsrätterna, till följd varav kostnader för inställelsen icke behöva åsamkas den försumlige. Ännu mindre blir skillnaden, när bestämmelserna om straffförelägganden i nya rättegångsbalken — innebärande viss befogenhet för vederbörande åklagare att bestämma straff för erkända lindrigare förseelser — komma att träda i tillämpning.

Så länge kommunala ordningsstadgar tillämpas, synes emellertid kommunalnämndens nu berörda domsrätt böra stå kvar.

Utredningen föreslår även viss ändring i 87 § förevarande lag jämte viss övergångsbestämmelse i anledning härav. Beträffande motiven till vad sålunda föreslagits hänvisas till vad som anförts å sid. 119 f.

D. Förslag till lag angående ändrad lydelse av 16 § lagen den 6 juni 1925 (nr 170) om polisväsendet i riket.

I 16 § sista stycket lagen om polisväsendet i riket är intagen bestämmelse, att i avseende å polisväsendet skall vad som stadgas angående kommun äga motsvarande tillämpning beträffande köping, som icke utgör egen kommun, så ock beträffande municipalsamhälle, såvida ordningsstadgan för rikets städer äger tillämpning i köpingen eller municipalsamhället.

Vad utredningen föreslagit beträffande 87 § lagen om kommunalstyrelse på landet nödvändiggör ändring jämväl i nyssnämnda lagrum. Nu synes böra föreskrivas, att vad som stadgas angående kommun skall gälla köping, som nyss sagts, eller municipalsamhälle, såvida köpingen eller municipalsamhället själv vårdar sådana gemensamma angelägenheter, som föranledas av allmänna ordningsstadgans tillämpning därstädes.

E. Förslag till lag om ändrad lydelse av 16 § lagen den 12 juni 1885 (nr 27) angående lösdrivares behandling.

Enligt 16 § lagen angående lösdrivares behandling må Konungens befallningshavande för köping eller annat område å landet, för vilket ordningsstadgan för rikets städer är i tillämpliga delar gällande, förordna polisman att fullgöra vad enligt lagen åligger länsman (numera landsfiskal).

Som följd av vad utredningen föreslagit beträffande 87 § lagen om kommunalstyrelse på landet bör förevarande bestämmelse ändras så, att bestämmelsen avser köping eller municipalsamhälle, som själv handhar sådana gemensamma angelägenheter, som föranledas av allmänna ordningsstadgans tillämpning i samhället.

F. Förslag till förordning angående ändrad lydelse av hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919 (nr 566).

Beträffande de tillägg till hälsovårdsstadgan, som utredningen här föreslagit, hänvisas till vad utredningen anfört å sid. 122 ff.

G. Förslag till förordning om ändrad lydelse av 4 § 1 mom. förordningen den 23 oktober 1908 (nr 128 s. 1) angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter.

Förordningen den 10 juni 1932 angående utsträckt tillämpning av vissa bestämmelser i § 13 av ordningsstadgan m. m. angiver, att den utgör tillägg bl. a. till förevarande förordning av år 1908. Lämpligen synas dock bestämmelserna i 1932 års förordning böra direkt intagas i 1908 års förordning och 1932 års förordning upphävas (jfr sid. 180).

H. Förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 22 juni 1911 (nr 71 s. 1) angående biografföreställningar.

Såsom anförts å sid. 133 har utredningen ansett, att bestämmelserna om biografföreställningar icke böra inarbetas i allmänna ordningsstadgan utan alltjämt ingå i en särskild författning. Bestämmelserna böra dock omarbetas så, att så långt möjligt parallellitet upprätthålles med allmänna ordningsstadgan. Sålunda synes polischefen (poliskammaren) alltid böra vara den myndighet, som beviljar tillstånd eller, om sådant icke erfordras, har att mottaga anmälan. Jämväl i övrigt ha bestämmelserna ändrats till överensstämmelse med ordningsstadgan, delvis därigenom, att direkt hänvisning göres till ordningsstadgans bestämmelser. Liksom be-

träffande ordningsstadgan föreslås, att inträdesavgifter m. m. skola kunna förklaras förverkade samt att ådömda böter i sin helhet skola tillfalla kronan och icke såsom nu delas mellan kronan, åklagare och angivare. Även förverkad egendom eller dess värde synes böra tillfalla kronan.

I. Förslag till kungörelse angående rätt för utlänning och i utlandet bosatt svensk undersåte att här i riket anordna offentlig tillställning m. m. eller att därvid medverka.

Vad nyss anförts beträffande förordningen angående biografföreställningar gäller även här. Då de nödvändiga ändringarna bliva ganska genomgripande, har förslag uppgjorts till helt ny kungörelse. Anmärkas må, att förslaget icke innebär någon ändring i fråga om själva tillståndsgivningen. Denna anser utredningen sålunda alltjämt böra åvila magistraterna och länsstyrelserna, medan däremot anmälan om de särskilda föreställningarna föreslås skola ske hos polischefen (poliskammaren).

K. Förslag till förordning angående offentliga föreställningar i hypnotism m. m.

Även detta slag av offentliga tillställningar anser utredningen alltjämt böra regleras i en särskild författning, som givetvis även den bör ändras till parallellitet med allmänna ordningsstadgan. Då ändringarna här bli ganska genomgripande, har utredningen ansett lämpligast, att en helt ny förordning i ämnet utfärdas med upphävande av den hittills gällande. Framhållas må, att enligt utredningens mening befogenheten att meddela tillstånd bör tillkomma polischefen även på landsbygden, där länsstyrelsen nu har denna befogenhet. Då det enligt förordningen skall tillkomma medicinalstyrelsen att pröva, huruvida föreställningen utan våda kan tillåtas sökanden, och denne skall förete intyg härom i samband med ansökningen, har det icke ansetts erforderligt att betunga länsstyrelsen med denna tillståndsgivning. I övrigt hänvisas till vad som sagts i motiveringen till den ovan under H anmärkta författningen.

L. Förslag till kungörelse om ändrad lydelse av § 29 kungörelsen den 20 april 1928 (nr 85) med vissa bestämmelser rörande tillämpningen av förordningen den 26 maj 1922 (nr 383) om luftfart.

Vad som anförts beträffande förordningen angående biografföreställningar gäller även i tillämpliga delar i fråga om nu ifrågavarande kungörelse. Polischefen blir alltså här tillståndsgivande myndighet liksom i allmänhet vid offentliga tillställningar.

M. Förslag till förordning om upphävande av 9 § lotteriförordningen den 19 maj 1939 (nr 207).

Enligt 2 och 3 §§ lotteriförordningen må lotteri under vissa förutsättningar — bl. a. enligt 2 § att lotteriet anordnas i samband med offentlig nöjeställning

eller tillställning till förmån för välgörande, kulturellt eller allmännyttigt ändamål — anordnas efter anmälan till polismyndigheten minst 7 dagar innan. Jämlikt 4 § andra stycket äger polismyndigheten beträffande sådant lotteri meddela erforderliga kontroll- och ordningsföreskrifter. I 9 § stadgas, att med polismyndighet förstås för Stockholm överståthållarämbetet, för annan stad, där poliskammare finnes, denna, för övriga städer magistrat eller stadsstyrelse eller där magistrat eller stadsstyrelse ej finnes, kommunalborgmästare och för landet polischefen i orten.

Efter allmänna ordningsstadgans ikraftträdande synes det naturligt, att samtliga här nämnda befogenheter överallt skola tillkomma polischefen. Enklast synes vara att i lotteriförordningen verkställa härför erforderlig ändring endast genom att upphäva 9 §. På grund av lagen den 15 juni 1944 om vad i allmänhet skall med polismyndighet avses kommer då med polismyndighet att menas, i stad med poliskammare denna och i övriga delar av riket polischefen i orten. Härigenom erhålles erforderlig parallellitet med bestämmelserna i ordningsstadgan om offentliga tillställningar.

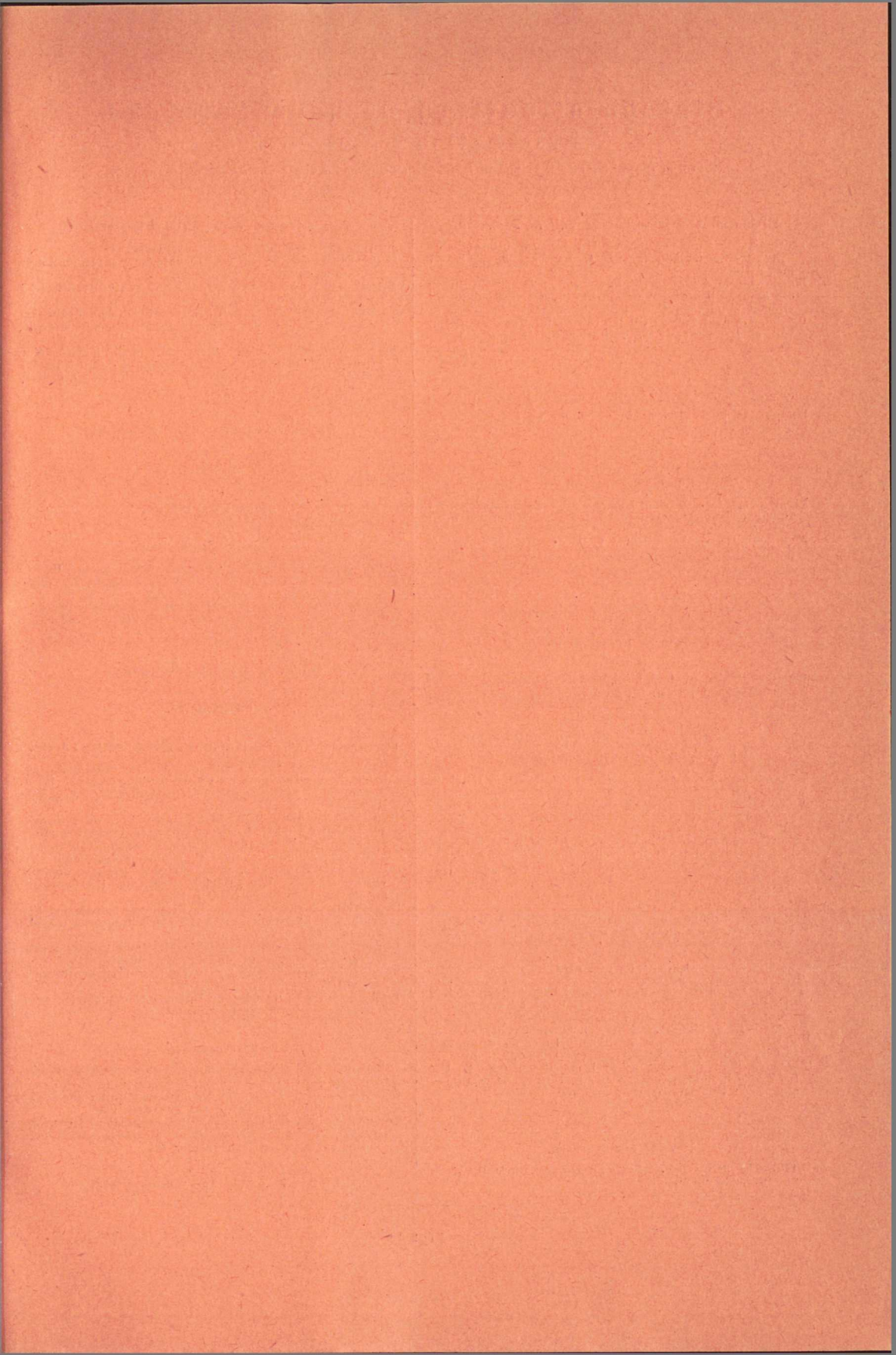
N. Förslag till kungörelse om ändrad lydelse av § 4 stadgan den 8 juni 1917 (nr 474) angående hotell- och pensionatrörelse.

I avdelning III av stadgan den 8 juni 1917 angående hotell- och pensionatrörelse givas bestämmelser om kontroll över resande, vilka gå ut på bl. a., att innehavare av eller föreståndare för hotell eller pensionat skall avfordra resande, som anlända dit, vissa uppgifter, vilka skola inskrivas i en särskild liggare, samt rörande de resande ingiva skriftlig anmälan till vederbörande polismyndighet. Jämlikt § 4 i stadgan skola dock dessa bestämmelser vad angår svenska medborgare icke gälla rörelse, för vars drivande användes byggnad eller lägenhet, som innehåller högst fyra för gästers härbärgerande avsedda rum och icke är avsedd för mottagande samtidigt av flera gäster än åtta, såvida icke byggnaden eller lägenheten utgör del av hotell eller pensionat av större omfattning.

Såsom framgår av den å sid. 73 lämnade redogörelsen, innehålla de lokala ordningsstadgorna i stor utsträckning bestämmelser, varigenom skyldighet att till polisen anmäla resande föreskrivits för envar, som mot betalning lämnar bostad till resande, även om uppgiftsplikt jämlikt stadgan för hotell- och pensionatrörelse icke föreligger. I vissa fall har även föreskrivits skyldighet för innehavare av smärre pensionat att föra resandeliggare.

Utredningen anser det vara ett klart ordningsintresse, att en så fullständig kontroll som möjligt erhålles över resande. Fördenskull anser utredningen påkallat, att bestämmelserna i avdelning III av stadgan angående hotell- och pensionatrörelse göras tillämpliga även på hotell och pensionat av mindre storlek än dem, för vilka de nu gälla. Utredningen föreslår därför, att förenämnda undantagsbestämmelse i § 4 hotellstadgan skall utgå.

Statens offentliga utredningar 1944

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

- Processlagberedningens förslag till lag om införande av nya rättgångsbalken m. m. 1. Lagtext. [9] 2. Motiv m. m. [10]
Betänkande med förslag rörande revision av lagstiftningen om kvinnas behörighet att innehåva statstjänst och annat allmänt uppdrag. [24]
Betänkande med förslag till lag om skyldighet för innehavare av järnväg eller spårväg att hålla stängsel. [35]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

- Betänkande med förslag ang. revision av riksdagens arbetsformer. [8]

Kommunalförvaltning.

- Promemoria med förslag till lag med bestämmelser om allmänna behörighetsvillkor för vissa kommunala uppdrag m. m. [4]
Kommunindelingskommittén. 1. Den lantkommunala förvaltningsregleringens historia. [37]

Statens och kommunernas finansväsen.

Politi.

- Betänkande ang. nykterhetstillståndet under krigsåren. [3]
Betänkande med förslag till allmän ordningsstadga m. m. [48]

Nationalekonomi och socialpolitik.

- Utredningar ang. ekonomisk efterkrigsplanering. 1. [7] 2. [12] 3. [13] 4. [14] 5. [25] 6. [36]
Statsmakterna och folkhushållningen under den till följd av stormaktskriget 1939 inträdda krisen. Del 4. Tiden juli 1942—juni 1943. [11]
Socialvårdskommitténs betänkande. 7. Utredning och förslag ang. lag om allmän sjukförsäkring. [15] 8. Kostnadsberäkningar ang. lag om allmän sjukförsäkring. [16]
9. Utredning och förslag ang. revision av lagstiftningen om barnavårdsanstalter och fosterbarnsvård. [34]
Befolkningspolitik i utlandet. [26]
Socialvårdens omfattning och kostnader efter 1930. [33]
Promemoria ang. socialvården under krig. [40]

Hälsa- och sjukvård.

- 1941 års reumatikervårdsakkunnigas betänkande. Del 2. Utredning och förslag rörande behovet av och formen för statligt understöd till utbyggnaden inom landets sjukvårdsväsen av efterbehandling och konvalescentvård. [28]
Ungdomsvårdskommitténs betänkande 1 med utredning och förslag ang. psykisk barn- och ungdomsvård. [30]
Statens sjukhusutredning av år 1943. Betänkande 1. Utredning och förslag rörande den förvaltningsekonomiska statistiken vid kroppssjukhusen. [47]

Allmänt näringsväsen.

- Betänkande med utredning och förslag ang. rätten till vissa uppfinningar m. m. [27]

Fast egendom. Jordbruk med binärningar.

- Jordbruksbefolkningens levnadskostnader. [1]
Betänkande med förslag till byordningar och instruktioner för ordningsmännen i lappbyarna. [6]
Betänkande med förslag till inrättande av ett forskningsråd på jordbrukets område. [43]
Betänkande med förslag till åtgärder för den jordbrukstekniska forskningens och upplysningsverksamhetens ordnande. [45]
Betänkande med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 18 juni 1926 om delning av jord å landet samt lag om sammanläggning av fastigheter å landet, m. m. [46]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Industri.

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

- Betänkande med förslag till vägtrafikstadga m. m. [18]
Slututlåtande angivet av besparingsberedningens järnvägsakkunniga. [32]
Betänkande med förslag i anledning av utredning rörande tillstånd för juridiska personer att utöva yrkesmässig biltrafik. [39]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

- Betänkande med förslag till åtgärder för främjandet av litteraturtjänsten inom de tekniska fackområdena. [17]
Om inrättande av ett samhällsvetenskapligt forskningsråd. [19]
1940 års skolutrednings betänkanden och utredningar. 1. Skolan i samhällets tjänst. [20] 2. Sambandet mellan folkskola och högre skola. [21] 3. Utredning och förslag ang. vidgade möjligheter till högre undervisning för landsbygdens ungdom. [22] Bilaga 3. Förhandlingarna vid sammanträde den 15—17 juni 1943 med 1940 års skolutrednings rådgivande nämnd. [23]
Socialutbildningsakkunniga. 1. Utredning och förslag rörande den högre socialpolitiska och kommunala utbildningen. [29]
Ungdomsvårdskommitténs betänkande 2 med utredning och förslag ang. stöd åt ungdomens föreningsliv. [31]
Förslag till handledning i sexualundervisning för lärare i folkskolor. [41]
1943 års riksteaterutrednings betänkande och förslag ang. riksteaterns omorganisation m. m. [42]

Försvarsväsen.

- Betänkande med förslag ang. långtjänstunderbefäl m. m. [2]
Betänkande med förslag till civilförsvarslag m. m. [5]
Betänkande ang. ordnandet av civilanställning för avgående fast anställt manskap vid försvaret. [38]
Betänkande med förslag rörande utnyttjandet av ingenjörtekniskt utbildad personal inom försvarsväsendet och därmed sammanhängande frågor. [44]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.